

6 Grundlagsskydd för ”e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll”

Yttrandefrihetskommitténs bedömning: Sådana apparater som i kommitténs direktiv benämns ”e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll”, t.ex. läsplattor, faller inte in under TF eller YGL.

Det finns inte nu något större behov av att föra in sådana apparater under YGL. Om ”e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll” ska föras in under YGL bör avgränsningen göras så att apparater som möjliggör nedladdning faller utanför skyddet. En sådan avgränsning är nödvändig för att de avsedda apparaterna ska kunna infogas i YGL utan svåra komplikationer men den innebär troligen också att de flesta ”e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll” faller utanför grundlagsskyddet.

Det bör inte nu göras någon grundlagsändring som syftar till att föra in ”e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll” under YGL. I stället bör nästa etapp av kommitténs arbete avvaktas.

6.1 Uppdraget m.m.

När man talar om e-böcker eller e-tidningar avser man oftast bok- eller tidningsinnehåll som på något sätt levereras elektroniskt till läsaren. Det kan ske t.ex. genom nedladdning från Internet eller genom att läsaren köper eller hyr en s.k. läsplatta eller liknande apparat som redan innefattar innehållet.

I Yttrandefrihetskommitténs direktiv anges att kommittén ska föreslå de ändringar som krävs för att "e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll" ska omfattas av YGL. Med uttrycken "e-böcker" och "e-tidningar" avses då uppenbarligen inte innehållet i sig utan den apparat på vilken innehållet finns. Anledningen till denna användning av orden, som kan verka förvirrande, torde vara att grundlagsskyddet enligt YGL inte är knutet till yttrandet, dvs. innehållet, i sig utan till det använda mediet, dvs. till sättet för offentliggörande av innehållet (jfr kapitel 1 och avsnitt 5.3.1). Även Tryck- och yttrandefrihetsberedningen använde orden "e-bok" och "e-tidning" i denna betydelse, dvs. som en beteckning för apparaten, t.ex. en läsplatta, inte för innehållet i sig.

Yttrandefrihetskommitténs uppgift i detta sammanhang är att föra in "e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll" under YGL. Eftersom grundlagsskyddet enligt YGL är knutet till mediet och inte till innehållet måste detta, som kommer att framgå i det följande, ske genom att skyddet knyts till "e-boken" och "e-tidningen" i betydelsen den apparat som innehållet levereras på, t.ex. en läsplatta, och inte till innehållet i sig.

Tryck- och yttrandefrihetsberedningen ansåg i sitt debattbetänkande¹ att nedladdning av innehåll till sådana apparater som beredningen kallade "e-böcker" eller "e-tidningar", t.ex. läsplattor, kan falla in under yttrandefrihetsgrundlagens (YGL:s) tillämpningsområde men att övervägande skäl talade för att en sådan apparat som levereras med innehåll faller utanför YGL. Beredningen angav att dessa medier varit under utveckling under en längre tid men inte vunnit insteg på marknaden och att framtiden kunde anses osäker. Beredningen gjorde bedömningen att det inte var motiverat, i vart fall inte då, att föra in "e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll" under grundlagsskyddet.² Beredningen lämnade därför inget sådant förslag.

Regeringen anger i Yttrandefrihetskommitténs direktiv³ att även om det är osäkert i vilken utsträckning "e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll" kommer att ha framgång på marknaden finns det principiella skäl för att även dessa tekniker bör omfattas av grundlagsregleringen. Kommittén ska därför enligt direktiven "föreslå de ändringar som krävs för att e-böcker

¹ SOU 2006:96.

² SOU 2006:96 del 1 s. 189.

³ Dir. 2008:42 s. 11. Direktiven riktar sig till Tryck- och yttrandefrihetsberedningen. Beredningen har numera ombildats till Yttrandefrihetskommittén, som har övertagit beredningens uppgifter.

och e-tidningar som levereras med innehåll ska omfattas av grundlagsskydd". Uppdraget i denna del ska enligt direktiven redovisas senast den 1 februari 2009.

I avsnitt 6.2 nedan lämnas en redogörelse för utvecklingen beträffande e-böcker och e-tidningar m.m. Avsnitt 6.3 innehåller en redovisning av hur e-böcker och e-tidningar förhåller sig till TF och YGL och i det avslutande avsnittet 6.4 redovisar Yttrandefrihetskommittén vilka grundlags- och lagändringar som krävs om "e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll" ska föras in under YGL.

6.2 Utvecklingen beträffande e-böcker och e-tidningar m.m.

Innehåll i böcker och tidningar tillhandahålls nu i stor omfattning elektroniskt via Internet. När innehållet laddas ned till eller levereras på handdatorer eller s.k. läsplattor, dvs. små läsmaskiner som ger en visuell likhet med en bok eller tidning, kan man tala om e-böcker eller e-tidningar. När läsplattorna är mycket tunna, kan läsas utan betydande strömtillförsel, i direkt solsken och utan att trötta ögonen med flimmar samt har en visuell likhet med papper kan man tala om e-papper.⁴ Sådan e-pappersteknik utvecklas av bl.a. företaget E Ink i Boston.

I Sverige har ett flertal projekt med svenska dagstidningar kring e-papper och e-tidningar pågått under de senaste åren på initiativ av branschorganisationen Tidningsutgivarna. Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet, Expressen, Aftonbladet, Göteborgs-Posten, Sundsvalls tidning, Nerikes Allehanda och Gota Media har deltagit i ett e-pappersprojekt där man har tagit fram lösningar för distribution, teknik, redaktionellt innehåll och affärslösningar kring publicering på e-papper. I oktober 2008 publicerade Tidningsutgivarna rapporten "Mobil läsning på e-papper. Sammanfattande resultat från Tidningsutgivarnas e-pappersprojekt 2006–2008".

En viktig drivkraft i tidningsföretagens arbete med e-papper är enligt rapporten att i framtiden kunna spara in på kostnaderna för tryck och distribution. E-papper uppges kunna bli ett miljövänligt alternativ till papperstidningen. En annan viktig drivkraft för tidningarna uppges vara att man vill ligga väl framme när det gäller

⁴ Jfr s. 9 f. i Tidningsutgivarnas rapport "Mobil läsning på e-papper. Sammanfattande resultat från Tidningsutgivarnas e-pappersprojekt 2006–2008", oktober 2008.

att hitta nya mediekkanaler för framtidens tidningskonsumenter. Tidningsindustrin vill kunna erbjuda sina läsare just det innehåll som läsarna efterfrågar i en mängd olika kanaler, allt efter deras önskemål. E-papper gör det enkelt och billigt att ge ut flera och riktade editioner av en tidning t.ex. med lokala nyheter, något som läsarna efterfrågar. En fördel med e-papperstidningen är vidare att den kan uppdateras under dagen och att läsaren kan ta tidningen med sig vid utlandsresor. Läsarna kan få ett utbud på hundratals svenska och utländska tidningar att välja mellan. Läsplattan kan dessutom ha kapacitet att rymma ett helt bibliotek med böcker samt magasin och olika typer av facktidsskrifter. Man kan även ha sina egna dokument lagrade på läsplattan för att läsa på resa eller när man annars inte kommer åt sin dator.

I Tidningsutgivarnas rapport finns en översikt över läsplattor, prototyper och e-pappersleverantörer. Av översikten framgår bl.a. följande.

Flera läsplattor finns redan på marknaden i USA. Sonys läsplatta Reader lanserades i USA år 2006. På ett år såldes omkring 150 000 exemplar. Innehållet till Reader laddas ned via dator från Sonys e-bokhandel Connect. I november 2007 lanserade Amazon sin e-bokläsare, Kindle, som är uppkopplad via mobilnätet Sprint. Användarna kan välja mellan 190 000 boktitlar, som kostar omkring 10 dollar styck. Antalet böcker ökar hela tiden. Det finns också möjlighet att prenumerera på dagstidningar, tidskrifter och bloggar. Kindle har även en webbläsare för uppkoppling mot Amazons webbaserade uppslagsverk. En Kindle-användare laddar ned innehållet till sin läsplatta trådlöst utan tillgång till dator under förutsättning att han eller hon befinner sig i USA där mobilnätet Sprint finns. Amazon planerar nu att lansera Kindle i Europa. Detta kommer att ske när man kan få trådlös nedladdning av innehåll att fungera i alla europeiska länder, troligen under år 2009.

I Europa finns bl.a. iRex Technologies' läsplatta iLiad som lanserades år 2006. Två tidningar erbjuder sitt innehåll dagligen på iLiad. Prenumeranten laddar ned sin dagstidning till läsplattan trådlöst eller via sin PC. Den franska läsplattan Cybook lanserades av företaget Bookeen under år 2007. Cybook är kompatibel med e-bokformatet Mobipocket, som möjliggör nedladdning av böcker och dagstidningsinnehåll via dator.

Här i Sverige behöver man i dagsläget en dator för att kunna ladda ned innehåll till en läsplatta men i framtiden kommer nedladdningen troligen att ske trådlöst.

E-papperet kommer troligen att bli nästan lika tunt som papper och framställas i format som närmar sig tabloid. En handfull företag utvecklar olika lösningar för att skapa läsplattor med papperskänsla. Utveckling av färgskärmar pågår också. Fujitsu har utvecklat en skärm som är böjbar och behåller bilden när strömmen bryts.⁵

I Tidningsutgivarnas rapport redovisas under rubriken "Vad vill konsumenterna ha?" bl.a. en internationell studie som genomfördes under våren 2008. Som nödvändiga krav på en läsplatta angav konsumenterna bl.a. trådlös nedladdning och automatisk uppdatering av nyheter under hela dagen. I rapporten anges att en stor del av den e-pappersrelaterade utvecklingen i dag fortfarande är på prototypstadiet och att det krävs att en rad pusselbitar faller på plats för att daglig publicering på e-papper ska bli verklighet i Sverige. Det handlar enligt rapporten om att hitta bra läsplattor, få till stånd samarbete mellan medieföretagen, bokbranschen och tidskriftsbranschen, utveckla distributionslösningar, ta fram bra innehåll och ta reda på vad konsumenterna vill ha.

När man talar om e-böcker, e-tidningar och e-papper är det möjligheten att ladda ned innehåll till apparaten, t.ex. i form av nyhetsuppdatering, som är i fokus. I de svenska e-pappers- och e-tidningsprojekten fanns i princip inget material på läsplattorna när de levererades till användarna utan materialet laddades ned till plattorna av användarna. Förhållandet är detsamma i fråga om bl.a. den amerikanska e-bokläsaren Kindle.⁶ Det kan dock förekomma att det finns visst innehåll på handdatorer och liknande apparater när de levereras till användaren. Det kan t.ex. vara fråga om musik och ljudböcker på mp 3-spelare, musik på mobiltelefoner och musik och film på film- och musikspelare som iPod. Företaget FörlagEtt erbjuder t.ex. biblioteken mp 3-spelare som är laddade med ljudböcker. Låntagaren kan låna hem spelaren och lyssna på boken under en bestämd tid.⁷

⁵ www.idg.se, www.physorg.com.

⁶ Malin Picha, Tidningsutgivarna.

⁷ Richard Andersson, FörlagEtt, www.forlaget.se.

6.3 Närmare om hur e-böcker och e-tidningar förhåller sig till TF och YGL

Som har angetts i avsnitt 6.1 ovan är grundlagsskyddet för yttrandefriheten enligt YGL inte knutet till ett yttrandes innehåll utan till användningen av vissa medier. Frågan om ett yttrande omfattas av YGL avgörs alltså som huvudprincip inte av yttrandets innehåll utan av på vilket sätt, dvs. i vilket medium, det har publicerats. De medier YGL omfattar är ljudradio, television och "vissa liknande överföringar med hjälp av elektromagnetiska vågor", dvs. vissa databaser, samt filmer, videogram, ljudupptagningar och andra s.k. tekniska upptagningar. Tekniska upptagningar är s.k. fysiska databärare, dvs. de är föremål som innehåller information och används för att överföra informationen mellan människor genom förflyttning av föremålet. De paragrafer som närmare anger vilka krav som ställs på medierna för att de ska falla in under grundlagsskyddet är huvudregeln om radioprogram (1 kap. 6 § första stycket första meningen YGL), regeln om webbsändningar (1 kap. 6 § första stycket andra meningen YGL), databasregeln (1 kap. 9 § YGL) och regeln om tekniska upptagningar (1 kap. 10 § YGL). Förutom de tekniska krav som ställs på medierna i dessa regler ställs också krav på spridning till allmänheten av yttrandet för att grundlagsskydd ska föreligga. Spridningskravet motiveras av den helt grundläggande förutsättningen att syftet med YGL (liksom med tryckfrihetsförordningen, TF) inte är att skydda privat kommunikation mellan några få personer utan att skydda friheten att sprida meddelanden till allmänheten, dvs. friheten att yttra sig i massmedier (jfr prop. 1990/91:64 s. 112 och Axberger, "Tryckfrihetens gränser", 1984, s. 21 f.). Till följd av detta faller t.ex. telefoni utanför YGL:s tillämpningsområde.

Som har framgått i det föregående kan handdatorer, läsplattor och liknande apparater laddas med innehåll av användaren, men de kan också ha försetts med innehåll redan före leveransen till användaren. Detta torde dock inte vara särskilt vanligt. Apparaterna kan alltså användas både som mottagare vid överföring av information med hjälp av elektromagnetiska vågor och som fysiska databärare, dvs. som överförare av information mellan människor genom förflyttning av föremålet. Som kommer att framgå i det följande innebär detta komplikationer när det gäller grundlagsskydd enligt YGL.

Vid bedömningen av frågan om YGL omfattar sådana apparater som i Yttrandefrihetskommitténs direktiv benämns "e-böcker och e-tidningar", t.ex. läsplattor, och som levereras med innehåll är det regeln om tekniska upptagningar i 1 kap. 10 § YGL och definitionen av tekniska upptagningar i 1 kap. 1 § fjärde stycket YGL som är aktuella. Dessa regler berörs närmare i det följande. Vid bedömningen av "e-böcker och e-tidningar" som levereras utan innehåll är det reglerna i 1 kap. 6 och 9 §§ YGL som är aktuella. En redogörelse för innehållet i dessa regler finns i avsnitt 5.3.1 om digital bio och annan offentlig uppspelning ur en databas.

Om det fallet att användaren laddar ned innehållet till apparaten anförde Tryck- och yttrandefrihetsberedningen följande:⁸

Om användaren laddar ned innehållet till e-boken eller e-tidningen från en databas sker informationsöverföringen med hjälp av elektromagnetiska vågor och databasregeln (1 kap. 9 § YGL) är då tillämplig om de övriga krav som anges i regeln är uppfyllda. Överföringen av information till en e-bok eller e-tidning kan också falla in under reglerna i 1 kap. 6 § YGL, t.ex. när handdatoren eller e-pappret används för att ta emot ett e-postmeddelande som ingår i ett stort e-postutskick från informationsleverantören.

Yttrandefrihetskommittén delar Tryck- och yttrandefrihetsberedningens uppfattning i denna del. Det kan alltså konstateras att sådana apparater som av Tryck- och yttrandefrihetsberedningen och i Yttrandefrihetskommitténs direktiv benämns "e-böcker och e-tidningar" samt liknande apparater inte utgör något problem vad gäller frågan om grundlagsskydd när de endast används till att ta emot innehåll som användaren laddar ned till apparaten. Kommitténs uppdrag avser emellertid inte sådana företeelser utan sådana apparater som levereras till användaren med innehåll, och uppgiften är att föra in dessa under grundlagsskyddet.

Om apparaten redan har försetts med innehåll när den levereras till användaren är, som Tryck- och yttrandefrihetsberedningen konstaterade, situationen en annan vad gäller grundlagsskydd än när användaren laddar ned innehållet till den. Eftersom det innehåll som finns på apparaten vid leveransen inte överförs till användaren med hjälp av elektromagnetiska vågor, blir frågan om apparaten då kan anses utgöra en skrift som faller in under TF eller en teknisk upptagning som faller in under YGL.

⁸ SOU 2006:96 del 1 s. 150.

I 1 kap. 5 § TF anges att förordningen är tillämplig på skrifter som har framställts i tryckpress och skrifter som har mångfaldigats genom stencilering, fotokopiering eller liknande tekniskt förfarande om utgivningsbevis gäller för skriften eller den är försedd med vissa uppgifter om vem som har mångfaldigat den m.m. Tryck- och yttrandefrihetsberedningen ansåg att sådana apparater som beredningen benämnde "e-böcker och e-tidningar" inte kan anses utgöra sådana skrifter och att TF därför inte är tillämplig på dessa medier. Yttrandefrihetskommittén delar denna uppfattning. Även om en del av de apparater som här är aktuella, t.ex. läsplattor, kan förete en visuell likhet med en bok eller tidning har de ju inte framställts i tryckpress eller mångfaldigats genom stencilering, fotokopiering eller liknande tekniskt förfarande.

Frågan är då om sådana apparater som här är aktuella, t.ex. läsplattor, och som redan har innehåll när de levereras till användaren kan anses utgöra tekniska upptagningar som faller in under YGL. I 1 kap. 1 § fjärde stycket YGL anges att med tekniska upptagningar avses i grundlagen upptagningar som innehåller text, bild eller ljud och som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel. Tryck- och yttrandefrihetsberedningen anförde:⁹

Det krävs inget fristående tekniskt hjälpmedel för att användaren skall kunna uppfatta innehållet i e-boken eller e-tidningen utan e-boken eller e-tidningen innefattar de funktioner som krävs för att användaren skall kunna ta del av innehållet. De utgör därför inte tekniska upptagningar på samma sätt som cd-skivor, videogram o.dyl. De kan i stället jämföras med en dator som levereras med i dess minnesenhet installerade program. Till skillnad från en dator med fristående minnesenhet kräver de dock ingen skärm, projektor eller liknande för att innehållet skall kunna uppfattas. Snarare liknar de t.ex. mobiltelefoner som levereras med spel eller liknande som kan visas på telefonens bildskärm. Det har hittills inte ansetts att sådana datorer som nu angetts utgör tekniska upptagningar i YGL:s mening. I konsekvens med detta anser beredningen att övervägande skäl talar för att en e-bok eller e-tidning som levereras med innehåll inte skall anses utgöra en teknisk upptagning.

Som Tryck- och yttrandefrihetsberedningen konstaterade krävs det inget fristående tekniskt hjälpmedel för att användaren ska kunna uppfatta innehållet i en apparat av det slag som här är aktuell, t.ex. en läsplatta, utan denna innefattar de funktioner som krävs för att

⁹ SOU 2006:96 del 1 s. 150 f. Som har angetts i avsnitt 6.1 avsåg Tryck- och yttrandefrihetsberedningen med orden "e-bok" och "e-tidning" den apparat som innehållet levereras på.

användaren ska kunna ta del av innehållet. Yttrandefrihetskommittén anser därför att det är klart att läsplattor som levereras med innehåll inte kan anses utgöra tekniska upptagningar som avses i YGL utan faller utanför denna grundlag.

Enligt kommitténs mening krävs alltså en grundlagsändring för att läsplattor som levereras med innehåll ska falla in under grundlagsskyddet. Det nu sagda gäller också andra liknande apparater som levereras med innehåll och som inte kräver ett tekniskt hjälpmedel för att innehållet ska kunna uppfattas, t.ex. mp 3-spelare som levereras med musik.

Yttrandefrihetskommitténs slutsats angående sådana apparater som i kommitténs direktiv kallas "e-böcker och e-tidningar", t.ex. läsplattor, blir alltså att grundlagsskydd kan gälla enligt 1 kap. 6 § eller 9 § YGL när användaren laddar ned innehåll till apparaten men att en apparat som levereras med innehåll inte faller in under grundlagsskyddet. Detsamma gäller i fråga om andra liknande apparater som inte kräver ett fristående tekniskt hjälpmedel för att innehållet ska kunna uppfattas, t.ex. mp 3-spelare.

6.4 Grundlagsskydd för "e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll"

6.4.1 Inledning

Som har angetts ovan anser Yttrandefrihetskommittén att det är klart att sådana apparater som i kommitténs direktiv benämns "e-böcker och e-tidningar" och som levereras med innehåll faller utanför TF och YGL. Det krävs således en grundlagsändring för att föra in sådana apparater under grundlagsskyddet. Detsamma gäller för liknande apparater som levereras med innehåll och som inte kräver ett fristående tekniskt hjälpmedel för att innehållet ska kunna uppfattas. Som har angetts i avsnitt 6.1 ansåg Tryck- och yttrandefrihetsberedningen i sitt debattbetänkande år 2006 att det inte var motiverat, i vart fall inte då, att föra in "e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll" under grundlagsskyddet. Beredningen ansåg att denna teknik var förtjänt av grundlagsskydd i den mån den kommer att användas på ett massmedialt sätt och att det då kan uppkomma behov av att införa en klagörande regel om att dessa medier omfattas av grundlagsskyddet. Beredningen anförde att dessa medier dock varit under utveckling under en längre

tid men ännu inte vunnit insteg på marknaden. Beredningen fortsatte:¹⁰

Framtiden kan anses osäker. Beredningen anser därför att det i vart fall inte nu är motiverat att införa en regel om grundlagsskydd. Det förefaller inte heller troligt att det blir behövligt eftersom den främsta fördelen med e-tidningar och e-böcker ligger i att man kan uppdatera dem och således ladda ned innehåll till dem, inte i att de bättre fyller funktionen som bärare av information än t.ex. vanliga pappersböcker och -tidningar. Det framstår därför inte som särskilt troligt att e-tidningar och e-böcker kommer att levereras med innehåll i någon större utsträckning annat än möjligen som en första "laddning". Om en regel skulle behöva införas kommer den att utgöra ett komplement till definitionen av tekniska upptagningar i 1 kap. 1 § fjärde stycket YGL. Det nu sagda gäller på motsvarande sätt för t.ex. mp 3-spelare som levereras med visst musikinnehåll tillgängligt för lyssning.

Endast två av remissinstanserna kommenterade närmare Tryck- och yttrandefrihetsberedningens bedömning av frågan om grundlagsskydd för "e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll". *Justitiekanslern* ansåg att e-tidningar, e-böcker och mp 3-spelare som levereras med färdigt innehåll inte kunde anses utgöra tekniska upptagningar enligt YGL men att något behov av att införa ändringar i YGL i detta avseende inte då kunde anses vara för handen. *Svenskt Näringsliv* ansåg att det var tydligt att e-böcker och e-tidningar inte borde få grundlagsskydd.

Den främsta fördelen med sådana apparater som beredningen benämner "e-tidningar och e-böcker" synes för närvarande ligga i att man kan uppdatera dem och således ladda ned innehåll till dem, inte i att de bättre fyller funktionen som fysiska databärare, dvs. som överförare av information mellan människor genom förflyttning av föremålet, än t.ex. vanliga pappersböcker och -tidningar eller vanliga cd- och dvd-skivor. Som beredningen har anfört framstår det därför inte som särskilt troligt att sådana apparater kommer att levereras med innehåll i någon större utsträckning. Såvitt Yttrandefrihetskommittén har kunnat finna förekommer detta inte heller i någon större omfattning.

Kommittén anser därför att det inte heller nu finns något större behov av att föra in sådana apparater som här är aktuella, t.ex. läsplattor, och som levereras med innehåll under grundlagsskyddet. Om man ändå skulle göra detta skulle, som kommer att framgå i

¹⁰ SOU 2006:96 del 1 s. 189. Som har angetts i avsnitt 6.1 ovan avsåg Tryck- och yttrandefrihetsberedningen med orden "e-bok" och "e-tidning" den apparat som innehållet levereras på.

det följande, den enda lösning som är möjlig inom ramen för gällande grundlagsskydd innebära att de flesta av de apparater som torde avses i direktiven skulle falla utanför grundlagsskyddet. Som utvecklas närmare i det följande är anledningen till detta att det inte inom ramen för gällande mediebundna grundlagsskydd är möjligt att skydda apparater som möjliggör nedladdning. För att grundlagsskydda innehåll som levereras på sådana apparater skulle det krävas att man knyter grundlagsskyddet till innehållet. Detta är inte möjligt inom det nu gällande mediebundna grundlagsskyddet. Frågan om ett innehållsanknutet grundlagsskydd kan däremot tas upp under nästa fas av utredningsarbetet i samband med behandlingen av den stora frågan om man i längden bör behålla en teknikerberoende grundlagsreglering av tryck- och yttrandefriheten. Mot bakgrund av det anförda anser Yttrandefrihetskommittén att det inte nu bör företas någon grundlagsändring som syftar till att föra in sådana apparater som i direktiven benämns "e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll" under YGL.

Yttrandefrihetskommittén ska emellertid enligt sina direktiv senast den 1 februari 2009 föreslå de ändringar som krävs för att "e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll" ska omfattas av grundlagsskydd. För att fullgöra sina uppgifter enligt direktiven redovisar kommittén därför ändå i det följande hur ett grundlagsskydd för "e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll" skulle kunna utformas och vilka övriga lagändringar detta skulle kräva, men kommittén förordar alltså att dessa grundlags- och lagändringar inte genomförs nu.

Med anledning av kommitténs inställning i denna del tas de grundlags- och lagändringar som krävs om "e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll" ska föras in under YGL inte upp i författningsförslagen i detta betänkande. De redovisas i stället för sig i bilaga 5 till betänkandet. Där finns också en författningskommentar till dessa grundlags- och lagändringar.

6.4.2 Hur bör det som ska föras in under grundlagsskyddet avgränsas?

Det kan till en början noteras att det i direktiven angående grunden för att "e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll" ska föras in under YGL:s tillämpningsområde anges att det finns principiella skäl för att även dessa tekniker bör omfattas av grundlags-

regleringen. Vad som torde avses är att innehåll som levereras på sådana apparater är lika skyddsvärt som annat innehåll. I direktiven sägs inte närmare vad som avses med "e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll". Det får antas att det är främst läsplattor och liknande apparater som varit i blickpunkten. Det kan alltså konstateras att det inte är klart om endast handdatorer eller s.k. läsplattor som levereras med traditionellt bok- eller tidningsinnehåll och som ger en visuell likhet med en bok eller en tidning ska omfattas, eller om regeringen anser att även annat innehåll och/eller andra tekniker än sådana som ger en visuell likhet med en bok eller tidning ska föras in under grundlagsskyddet. Det finns ju t.ex. även mp 3-spelare som levereras med en talbok eller med musik och iPod och liknande apparater som levereras med musik, rörliga bilder eller annat innehåll. Huruvida skyddet bör gälla endast för vissa aktörer, t.ex. för tidningsföretag eller bokförlag, eller för alla berörs inte i direktiven.

De nämnda oklarheterna innebär att Yttrandefrihetskommittén måste bestämma gränserna för vad som ska föras in under grundlagsskyddet. I denna fråga gör kommittén följande överväganden.

Det kan inledningsvis konstateras att det knappast är möjligt att dra gränsen för grundlagsskydd så att endast sådana apparater som i direktiven benämns "e-böcker och e-tidningar" och som levereras med *innehåll som tidigare har publicerats i form av en bok eller en tidning* faller in under grundlagsskyddet. En sådan gränsdragning skulle innebära att man för att avgöra om grundlagsskydd föreligger måste ta del av allt innehåll på apparaten och jämföra det med innehåll som tidigare har publicerats i tidningar eller böcker. Det skulle alltså knappast vara praktiskt möjligt med en sådan gränsdragning.

En gränsdragning som innebär att endast apparater som levereras med innehåll som tidigare har publicerats i form av en bok eller en tidning faller in under grundlagsskyddet skulle inte bara vara i det närmaste praktiskt omöjlig. Den skulle knappast heller vara motiverad från yttrandefrihetssynpunkt. En sådan gräns skulle ju inte ta hänsyn till att vissa litterära och andra verk skapas enbart för elektronisk publicering eller för sådan publicering i första hand. Kommittén anser alltså att gränsen för grundlagsskydd inte kan dras så att endast sådana apparater som i kommitténs direktiv benämns "e-böcker och e-tidningar" och som levereras med innehåll som tidigare har publicerats i form av en bok eller tidning faller in under grundlagsskyddet.

Frågan är då om någon *annan gränsdragning utifrån innehållet* bör göras. Det kan kanske förefalla möjligt att avgränsa grundlagsskyddet till att avse endast visst innehåll, t.ex. "text och stillbilder" eller "nyheter", "debattinlägg" etc. Det kanske till och med kan hävdas att en gränsdragning borde kunna göras utifrån värderande kriterier som "yttranden av värde för samhällsdebatten" eller liknande.

Kommittén anser det uppenbart att en gränsdragning inte kan göras utifrån några kriterier som förutsätter en värdering eller ämneskategorisering av innehållet i det aktuella yttrandet. En sådan gränsdragning skulle strida mot det nu gällande grundlagsskyddet. Detta knyter ju skyddet till det medium som används för att offentliggöra yttrandet, inte till yttrandet i sig. En gränsdragning utifrån innehållet i yttrandet skulle också göra frågan om grundlagsskydd föreligger oförutsebar, eftersom uppfattningarna om vilka yttranden som är av värde utifrån olika utgångspunkter varierar. En sådan gränsdragning skulle vidare göra frågan om grundlagsskydd föreligger öppen för godtycke från myndigheternas sida. En gränsdragning utifrån kriterier som förutsätter en värdering eller ämneskategorisering av innehållet i det aktuella yttrandet är alltså enligt kommitténs mening utesluten.

Kan man då tänka sig en gränsdragning som skulle innebära att endast "e-böcker och e-tidningar" som levereras med t.ex. text eller stillbilder omfattas av grundlagsskydd? I denna fråga kan konstateras att nu gällande regler i YGL inte gör någon skillnad vad gäller grundlagsskydd mellan innehåll i form av text, ljud, stillbilder eller rörliga bilder eller kombinationer därav. Den enda distinktionen av det slaget gäller undantaget från censurförbudet beträffande rörliga bilder som ska visas offentligt, se avsnitt 5.5 om digital bio och annan offentlig uppspelning ur en databas. Yttrandefrihetskommittén kan inte heller se att det är motiverat att göra någon skillnad vad gäller grundlagsskydd för sådana apparater som i direktiven benämns "e-böcker och e-tidningar" och som levereras med innehåll utifrån om innehållet utgörs av text, ljud, stillbilder eller rörliga bilder. Innehåll i en form, t.ex. som text, kan inte anses mera skyddsvärt än innehåll i någon annan form. Som har framgått i det föregående kan ju t.ex. en boks innehåll levereras i form av ljud. Detta sker när en mp 3-spelare innehåller en talbok. Det förekommer också att iPod och liknande apparater levereras med musik, rörliga bilder eller annat innehåll. Det vore knappast heller praktiskt möjligt att göra gränsdragningen på ett sådant sätt. I

likhet med vad som har sagts ovan angående en gränsdragning utifrån om innehållet tidigare har publicerats i form av en bok eller en tidning skulle även en gränsdragning utifrån om innehållet utgörs av text, ljud, stillbilder eller rörliga bilder innebära att man för att avgöra om grundlagsskydd föreligger måste ta del av allt innehåll på apparaten.

Kommittén anser alltså att om man ska föra in sådana apparater som i direktiven benämns "e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll" under grundlagsskyddet, bör detta omfatta apparaterna "e-böcker och e-tidningar" oavsett om innehållet utgörs av text, ljud, stillbilder, rörliga bilder eller kombinationer därav och oavsett vilket ämne innehållet behandlar och vilket värde yttrandet kan anses ha från olika utgångspunkter.

Frågan är då hur man, utan hänsyn till innehållet, kan definiera vad som är en sådan "e-bok och e-tidning som levereras med innehåll" som ska omfattas av grundlagsskydd. Som har angetts ovan sägs det i direktiven inte något närmare om detta. Det sägs inte heller om skyddet har avsetts gälla endast för vissa aktörer, t.ex. för tidningsföretag eller bokförlag, eller för alla. Frågan om innehåll har behandlats ovan. När det gäller *vilka aktörer* som grundlagsskyddet för e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll har avsetts gälla för utgår kommittén från att det har avsetts gälla för alla. Ett grundlagsskydd som endast gäller för vissa aktörer kan enligt kommitténs mening inte accepteras. Vad det nu gäller är alltså vad som utmärker det medium som ska grundlagsskyddas, dvs. "e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll".

Gemensamt för de apparater som nu diskuteras är att de inte kräver något fristående tekniskt hjälpmedel för att innehållet ska kunna uppfattas, utan apparaten innefattar de funktioner som krävs för att man ska kunna ta del av innehållet. En annan egenskap som i vart fall de flesta av de här aktuella apparaterna har är att de kan användas både som mottagare av information som laddas ned till apparaten av användaren själv och som fysiska databärare, dvs. för att överföra information från avsändaren till mottagaren genom förflyttning av föremålet. När apparaten levereras med innehåll används den på detta sistnämnda sätt. Dessa båda egenskaper skiljer de här aktuella apparaterna från andra fysiska databärare som böcker, tidningar, cd- och dvd-skivor, videoband m.m. Böcker och tidningar och andra skrifter omfattas av TF medan cd- och dvd-skivor, videoband m.m. är s.k. tekniska upptagningar som omfattas av YGL. De tekniska upptagningar som omfattas av YGL används i

huvudsak enbart som fysiska databärare, dvs. som överförare av innehåll från avsändaren till mottagaren genom förflyttning av föremålet. Deras huvudsakliga syfte är inte att användas för mottagning eller lagring av innehåll som användaren förser dem med, även om inspelning är möjlig på t.ex. videoband samt vissa cd- och dvd-skivor och liknande. De tekniska upptagningar som omfattas av YGL kräver också ett tekniskt hjälpmedel för att innehållet på dem ska kunna uppfattas.

Sådana apparater som i direktiven benämns "e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll" och andra liknande apparater som har de båda egenskaper som har angetts ovan kan också innefatta funktioner utöver möjlighet att ladda ned och lagra innehåll, t.ex. möjlighet att göra anteckningar, surfa på Internet, sända sms, e-post och fax samt telefonera. Mobiltelefoner är exempel på sådana apparater. En mobiltelefon kan levereras med innehåll – menyer, ringsignaler och spel är t.ex. vanligt förekommande – som kan uppfattas utan något fristående tekniskt hjälpmedel. Många mobiltelefoner kan också användas till nedladdning från Internet.

När man då ska överväga hur man, utan hänsyn till innehållet, kan definiera vad som är en sådan "e-bok eller e-tidning som levereras med innehåll" som enligt direktiven ska omfattas av grundlagsskydd kan en första fråga vara om det finns anledning att begränsa grundlagsskyddet till sådana apparater som levereras med innehåll och som har en *visuell likhet* med traditionella böcker och tidningar. Yttrandefrihetskommittén anser att denna fråga ska besvaras nekande. En sådan gränsdragning skulle för det första vara otydlig och ge upphov till åtskilliga avgränsningsproblem. Kan t.ex. en tunn, böjlig skärm anses ha en tillräcklig visuell likhet med en bok? En gränsdragning av detta slag skulle också riskera att låsa grundlagsskyddet till användningen av viss teknik, vilket knappast kan anses överensstämmande med strävan efter teknikoberoende. Vidare skulle en gränsdragning av det nu aktuella slaget innebära att t.ex. mp 3-spelare som levereras med innehåll, exempelvis talböcker eller musik, och iPod, handdatorer och liknande apparater som levereras med innehåll skulle falla utanför grundlagsskyddet. De nu nämnda apparaterna har stor lagringskapacitet och det finns alltså möjlighet att förse dem med ett omfattande innehåll före leverans, även om det inte sker nu i någon större utsträckning. (Det huvudsakliga syftet med dem är ju att möjliggöra för användaren att ladda ned och lagra innehåll.) Om "e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll" ska föras in under grundlagsskyddet skulle det

därför kunna uppfattas som underligt om sådana apparater föll utanför skyddet. Avgränsningen av grundlagsskyddet bör alltså inte göras utifrån om apparaten har en visuell likhet med en bok eller tidning.

Problemet med de här diskuterade apparaterna är att de i princip alltid möjliggör *nedladdning*, dvs. att de möjliggör för användaren att förse dem med innehåll. Det skulle erbjuda stora svårigheter att försöka föra in apparater som levereras med innehåll och som möjliggör nedladdning under grundlagsskyddet enligt YGL. Anledningen till detta är främst att grundlagsskyddet enligt YGL är knutet till användningen av vissa medier, inte till yttrandet i sig, och den grundläggande yttrandefrihetsrättsliga principen om ensamansvar. Den ensamansvarige kan inte rimligen bära det straff- och skadeståndsrättsliga ansvaret för innehåll som användaren själv har laddat ned till apparaten efter leveransen. Om apparater som möjliggör nedladdning ska föras in under grundlagsskyddet innebär det alltså att man måste frångå den grundläggande principen i YGL (och TF) att grundlagsskyddet är knutet till det medium som förmedlar yttrandet, inte till yttrandet i sig. Detta skulle medföra svåra problem.

Problemen framgår om man applicerar det nu gällande yttrandefrihetsrättsliga systemet enligt YGL och dess regler om tekniska upptagningar på det fallet att en mp 3-spelare levereras med t.ex. en "laddning" musik och något textmeddelande. Det krävs då att minst ett tiotal likadana exemplar framställs eller avses framställas under högst omkring en månad för att YGL ska vara tillämplig när spridning avses ske genom utlämnande av exemplar.¹¹ Med "likadana exemplar" får i detta sammanhang förstås likadana apparater med samma innehåll. Mp 3-spelaren ska förse med ursprungsuppgifter enligt 3 kap. 13 § YGL. Om så inte sker kan framställaren och spridaren, dvs. försäljaren, i vissa fall straffas. Utgivare ska utses för den tekniska upptagningen, dvs. här för mp 3-spelaren, och uppgift om denne ska sättas ut på mp 3-spelaren (4 kap. 1 och 4 §§ YGL). Skyldigheterna är straffsanktionerade (4 kap. 6 § YGL). Ansvaret för yttrandefrihetsbrott i det innehåll som finns på mp 3-spelaren bärs i första hand av utgivaren, i andra hand av den som låter framställa upptagningen och i tredje hand av spridaren, dvs. mp 3-försäljaren (6 kap. 1 och 2 §§ YGL). Ansvaret för skadestånd på grund av ett yttrandefrihetsbrott i innehållet bärs också av den

¹¹ SOU 2006:96 del 1 s. 176 f.

som bär ensamansvaret, men skadeståndet kan även krävas ut av den som låter framställa mp 3-spelaren (8 kap. 2 § YGL).

Reglerna om utgivare och hans ansvar passar inte för sådana apparater som i direktiven benämns "e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll" och som möjliggör nedladdning. Utgivare ska ju enligt 4 kap. 1 § YGL utses för den tekniska upptagningen, inte för ett visst innehåll i denna, och han ska enligt 6 kap. 4 § YGL anses ha haft kännedom om innehållet i framställningen. Han ska också anses ha medgett dess offentliggörande. YGL vilar alltså på förutsättningen att innehållet är fixerat till upptagningen och inte ändras. Detta framgår bl.a. av vad som gäller i fråga om databaser. En förutsättning för grundlagsskydd enligt databasregeln (1 kap. 9 § YGL) är ju att databasens innehåll kan ändras endast av den som driver verksamheten. Eftersom det inte är rimligt att utgivaren ska bära ett yttrandefrihetsrättsligt ansvar för innehåll som användaren har laddat ned på apparaten, måste utgivarens ansvar beträffande "e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll" och som möjliggör nedladdning begränsas till ett visst innehåll på apparaten, nämligen det som fanns på den vid leveransen, om sådana "e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll" ska föras in under YGL. Detta skulle strida mot YGL:s grundläggande princip att grundlagsskyddet är knutet till det medium som används, inte till yttrandet i sig. Som Yttrandefrihetskommittén har konstaterat i avsnitt 5.3.2 om digital bio och annan offentlig uppspelning ur en databas skulle ju ett synsätt som knyter grundlagsskyddet till det yttrande (eller innehåll) som offentliggörs och inte till mediet, dvs. sättet för offentliggörandet (eller "bäraren av yttrandet"), strida mot uppbyggnaden av det nu gällande systemet i YGL. Ett sådant synsätt är inte möjligt inom ramen för detta.

I fråga om apparater som möjliggör nedladdning skulle det också uppstå bevisproblem eftersom det skulle vara svårt att en tid efter leveransen fastställa vilket innehållet var vid leveransen. Detta innehåll har ju då troligen ersatts av eller i vart fall kompletterats med innehåll som användaren har laddat ned.

Det nu beskrivna utgör enligt Yttrandefrihetskommitténs mening oöverkomliga hinder för grundlagsskydd enligt YGL för sådana apparater som i direktiven benämns "e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll" och som möjliggör nedladdning.

Det är enligt kommitténs mening inte heller möjligt att undkomma de nämnda problemen genom att avgränsa grundlagsskyddet för "e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll" så att

endast sådana apparater som *huvudsakligen* är avsedda för överföring av information genom förflyttning av föremålet omfattas. En sådan avgränsning skulle bl.a. medföra stora gränsdragningsproblem och oförutsebarhet.

Det kan också konstateras att reglerna i YGL har till ändamål att säkerställa friheten att yttra sig i massmedier som ett medel för den fria åsiktsbildningen (prop. 1990/91:64 s. 112). Reglerna tar sikte på verksamhet som syftar till spridning av yttranden till allmänheten. De är inte motiverade för och passar inte för verksamhet som har andra syften. Det förefaller t.ex. knappast rimligt att – om "e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll" och som möjliggör nedladdning ändå skulle föras in under YGL – en mp 3-försäljare skulle riskera att i egenskap av spridare i YGL:s mening få bära det yttrandefrihetsrättsliga ensamansvaret för eventuella yttrandefrihetsbrott i innehåll som finns i spelaren när den levereras till kunden. En mp 3-försäljare torde ju inte ha de yttrandefrihetsrättsliga aspekterna på innehållet i spelaren i fokus och det kan knappast heller begäras att han ska ha detta. Alla fall av försäljning eller annan spridning av "e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll" som inte huvudsakligen syftar till att apparaten ska vara en fysisk databärare medför dessa problem. De som deltar i verksamheten uppfattar den knappast som syftande till spridning av yttranden till allmänheten utan som försäljning av mp 3-spelare, handdatorer, mobiltelefoner etc. Problemen gäller troligen för huvuddelen av sådana apparater som i direktiven benämns "e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll", eftersom det huvudsakliga syftet med sådana apparater är att möjliggöra för användaren att ladda ned och lagra material, inte att överföra innehåll som finns på apparaten vid leveransen.

Med hänsyn till vad som nu har anförts anser Yttrandefrihetskommittén att om sådana apparater som i direktiven benämns "e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll" ska föras in under grundlagsskyddet enligt YGL bör avgränsningen göras så att apparater som möjliggör nedladdning faller utanför skyddet.

Som har framgått ovan kan sådana apparater som i direktiven benämns "e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll" också innefatta funktioner utöver möjlighet att ladda ned och lagra innehåll, t.ex. möjlighet att göra anteckningar, surfa på Internet, sända sms, e-post och fax samt telefonera. Reglerna i YGL har till ändamål att säkerställa friheten att yttra sig i massmedier som ett medel för den fria åsiktsbildningen (prop. 1990/91:64 s. 112).

Reglerna tar sikte på verksamhet som syftar till spridning av yttrandet till allmänheten. De är inte motiverade för privat kommunikation, dvs. kommunikation mellan några få enskilda personer. Om "e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll" ska föras in under grundlagsskyddet bör avgränsningen därför vidare göras så att även apparater som möjliggör *kommunikation mellan enskilda*, t.ex. sms, e-post, fax och telefoni, faller utanför grundlagsskyddet.

6.4.3 Vilka grundlags- och lagändringar krävs om "e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll" ska föras in under YGL?

Som har angetts i avsnitt 6.4.1 anser Yttrandefrihetskommittén att det inte nu finns något större behov av att föra in sådana apparater som i direktiven benämns "e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll" under YGL och att det inte nu bör företas några grundlagsändringar i syfte att, i möjlig mån, åstadkomma detta.

För att fullgöra sina uppgifter enligt direktiven redovisar kommittén ändå i det följande hur ett grundlagsskydd för "e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll" skulle kunna utformas och vilka övriga lagändringar detta skulle kräva, men kommittén förordar alltså att dessa grundlags- och lagändringar inte genomförs nu.

Med anledning av kommitténs inställning i denna del tas de grundlags- och lagändringar som krävs om "e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll" ska föras in under YGL inte upp i författningsförslagen i detta betänkande. De redovisas i stället för sig i bilaga 5 till betänkandet. Där finns också en författningskommentar till dessa grundlags- och lagändringar.

Som har redovisats i avsnitt 6.4.2 anser Yttrandefrihetskommittén att om "e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll" ska föras in under grundlagsskyddet enligt YGL bör avgränsningen göras så att apparater som möjliggör nedladdning eller kommunikation mellan enskilda faller utanför skyddet. En sådan avgränsning innebär troligen att de flesta "e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll", t.ex. läsplattor, faller utanför grundlagsskyddet. Avgränsningen är dock enligt kommitténs mening nödvändig för att "e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll" ska kunna infogas i det yttrandefrihetsrättsliga systemet enligt YGL utan svåra komplikationer.

Ett sätt att föra in sådana apparater som i direktiven benämns "e-böcker och e-tidningar" och liknande apparater som levereras med innehåll under grundlagsskyddet enligt YGL skulle då kunna vara att införa ett nytt stycke i 1 kap. 1 § YGL som efter förebild av tredje stycket i samma paragraf anger att vad som sägs om tekniska upptagningar också ska gälla för sådana apparater. Effekten skulle då bli att de regler som gäller för tekniska upptagningar skulle gälla även för sådana apparater.

Detta skulle kunna ske genom följande tillägg till 1 kap. 1 § YGL (tillägget är kursiverat):

Varje svensk medborgare är gentemot det allmänna tillförsäkrad rätt enligt denna grundlag att i ljudradio, television och vissa liknande överföringar samt filmer, videogram, ljudupptagningar och andra tekniska upptagningar offentligen uttrycka tankar, åsikter och känslor och i övrigt lämna uppgifter i vilket ämne som helst.

Yttrandefriheten enligt denna grundlag har till ändamål att säkra ett fritt meningsutbyte, en fri och allsidig upplysning och ett fritt konstnärligt skapande. I den får inga andra begränsningar göras än de som följer av denna grundlag.

Vad som sägs i grundlagen om radioprogram gäller förutom program i ljudradio också program i television och innehållet i vissa andra överföringar av ljud, bild eller text som sker med hjälp av elektromagnetiska vågor.

Med tekniska upptagningar avses i denna grundlag upptagningar som innehåller text, bild eller ljud och som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel.

Vad som sägs i grundlagen om tekniska upptagningar gäller även elektroniska upptagningar som levereras med innehåll som kan uppfattas utan tekniskt hjälpmedel, om upptagningen inte möjliggör nedladdning eller kommunikation mellan enskilda.

Med databas avses i denna grundlag en samling av information lagrad för automatiserad behandling.

Regeln innebär att alla apparater som möjliggör nedladdning eller kommunikation mellan enskilda faller utanför grundlagsskyddet. Mobiltelefoner, mp 3-spelare, iPod, handdatorer och liknande apparater faller alltså utanför skyddet. Regeln innebär troligen också att de flesta sådana apparater som i direktiven benämns

"e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll" faller utanför grundlagsskyddet. Direktivförfattaren torde ju, som nämnts, ha haft t.ex. läsplattor i åtanke. Den främsta fördelen med läsplattor och liknande apparater synes emellertid, som har nämnts i avsnitt 6.4.2, för närvarande ligga i att man kan uppdatera dem och således ladda ned innehåll till dem, inte i att de bättre fyller funktionen som bärare av information än t.ex. vanliga pappersböcker och -tidningar eller vanliga cd- och dvd-skivor. Det torde knappast finnas "e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll" som inte har en nedladdningsfunktion.

Användningen av ordet "elektroniska" innebär att böcker, tidningar, handskrifter, whiteboards som levereras med text, tyg med tryck och liknande informationsbärare faller utanför definitionen. Även sådana informationsbärare levereras med innehåll som kan uppfattas utan tekniskt hjälpmedel och de möjliggör inte nedladdning eller kommunikation mellan enskilda. De är dock, till skillnad från t.ex. läsplattor och mp 3-spelare, inte elektroniska. Ordet elektronisk används här i den betydelse som det har enligt TNC:s¹² ordbok Tekniska basord, TNC 98. Där anges att det betyder "som avser eller utnyttjar joners, elektroners eller elektronhåls rörelse i vakuum, gas eller halvledare."

För de nya elektroniska upptagningarna kommer samma regler att gälla som enligt nu gällande lydelse av YGL gäller för tekniska upptagningar. Detta innebär bl.a. att tillåtelsen i 1 kap. 3 § andra stycket YGL till undantag i vanlig lag från förbudet mot censur i fråga om rörliga bilder i filmer, videogram eller andra tekniska upptagningar som ska visas offentligt utvidgas eftersom det kommer att gälla inte enbart för tekniska upptagningar utan även för elektroniska upptagningar. Tillåtelsen är dock fortfarande begränsad till rörliga bilder som ska visas offentligt. Det kan också noteras att lagen (1990:886) om granskning och kontroll av filmer och videogram föreskriver granskningsplikt endast för framställningen i en film eller ett videogram som ska visas offentligt.

Införande av det nya femte stycket i 1 kap. 1 § YGL innebär att den grundlagens tillämpningsområde utvidgas till att omfatta sådana elektroniska upptagningar som sägs där. Sådana upptagningar bör därför även föras in i 1 kap. 1 § första stycket YGL enligt följande (nu diskuterad ändring är kursiverad):

¹² Terminologicentrum, Sveriges nationella centrum för terminologi och fackspråk.

Varje svensk medborgare är gentemot det allmänna tillförsäkrad rätt enligt denna grundlag att i ljudradio, television och vissa liknande överföringar samt filmer, videogram, ljudupptagningar, andra tekniska upptagningar och sådana elektroniska upptagningar som avses i femte stycket offentligen uttrycka tankar, åsikter och känslor och i övrigt lämna uppgifter i vilket ämne som helst.

Yttrandefriheten enligt denna grundlag har till ändamål att säkra ett fritt meningsutbyte, en fri och allsidig upplysning och ett fritt konstnärligt skapande. I den får inga andra begränsningar göras än de som följer av denna grundlag.

Vad som sägs i grundlagen om radioprogram gäller förutom program i ljudradio också program i television och innehållet i vissa andra överföringar av ljud, bild eller text som sker med hjälp av elektromagnetiska vågor.

Med tekniska upptagningar avses i denna grundlag upptagningar som innehåller text, bild eller ljud och som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel.

Vad som sägs i grundlagen om tekniska upptagningar gäller även elektroniska upptagningar som levereras med innehåll som kan uppfattas utan tekniskt hjälpmedel, om upptagningen inte möjliggör nedladdning eller kommunikation mellan enskilda.

Med databas avses i denna grundlag en samling av information lagrad för automatiserad behandling.

Om YGL:s tillämpningsområde utvidgas enligt vad som har sagts ovan bör motsvarande ändringar göras även i bilageregeln i 1 kap. 7 § andra stycket TF och i 2 kap. 1 § andra stycket RF. Ändringarna kan utformas enligt följande (nu diskuterade ändringar är kursiverade):

1 kap. 7 § TF

Med periodisk skrift förstås en tidning, tidskrift eller någon annan sådan tryckt skrift som enligt utgivningsplanen är avsedd att under en bestämd titel utgivas med minst fyra vid särskilda tider utkommande nummer eller häften årligen, samt löpsedlar och bilagor som hör till skriften. Sedan utgivningsbevis för skriften har meddelats, skall denna anses som periodisk till dess att beviset återkallas eller förklaras förfallet.

Om ägaren till en periodisk skrift sprider eller låter sprida skriftens innehåll eller delar av detta i form av ett radioprogram, en teknisk upptagning *eller en elektronisk upptagning* som avses i yttrandefrihetsgrundlagen, *ska* i fråga om tillämpning av 1–14 kap. programmet eller upptagningen jämföras med en bilaga till skriften i den utsträckning den i sådan form spridda versionen återger innehållet i skriften oförändrat samt anger hur innehållet har disponerats. I lag får föreskrivas om särskild skyldighet att spela in sådana program och bevara tekniska *eller elektroniska* upptagningar samt att tillhandahålla dessa. Bestämmelser om rätt till sändningar finns i 3 kap. yttrandefrihetsgrundlagen.

2 kap. 1 § RF

Varje medborgare är gentemot det allmänna tillförsäkrad

1. yttrandefrihet: frihet att i tal, skrift eller bild eller på annat sätt meddela upplysningar samt uttrycka tankar, åsikter och känslor,

2. informationsfrihet: frihet att inhämta och mottaga upplysningar samt att i övrigt taga del av andras yttranden,

3. mötesfrihet: frihet att anordna och bevista sammankomst för upplysning, meningsyttring eller annat liknande syfte eller för framförande av konstnärligt verk,

4. demonstrationsfrihet: frihet att anordna och delta i demonstration på allmän plats,

5. föreningsfrihet: frihet att sammansluta sig med andra för allmänna eller enskilda syften,

6. religionsfrihet: frihet att ensam eller tillsammans med andra utöva sin religion.

Beträffande tryckfriheten och motsvarande frihet att yttra sig i ljudradio, television och vissa liknande överföringar samt filmer, videogram, ljudupptagningar, andra tekniska upptagningar *och elektroniska upptagningar* gäller vad som är föreskrivet i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen.

I tryckfrihetsförordningen finns också bestämmelser om rätt att taga del av allmänna handlingar.

De regler som enligt tillämpningslagen gäller för tekniska upptagningar bör gälla även för de här behandlade elektroniska upptagningarna. Följande ändringar i tillämpningslagen krävs (här diskuterade ändringar är kursiverade):

1 kap. 2 §

De bestämmelser i denna lag som gäller tryckta skrifter eller tryckning av skrifter *ska* tillämpas även på andra skrifter som faller under tryckfrihetsförordningen.

Uttrycken radioprogram, databas och teknisk upptagning används i lagen på samma sätt som i yttrandefrihetsgrundlagen.

De bestämmelser i denna lag som gäller tekniska upptagningar ska tillämpas även på sådana elektroniska upptagningar som avses i 1 kap. 1 § femte stycket yttrandefrihetsgrundlagen.

5 kap. 4 §

Den som här i landet *ska* utse utgivare för en teknisk upptagning är skyldig att bevara ett exemplar under ett år från det att upptagningen blev offentlig. Denna skyldighet gäller också sådana tekniska *och elektroniska* upptagningar som avses i 1 kap. 7 § andra stycket tryckfrihetsförordningen.

7 Efterforsknings- och repressalieförbuden

7.1 Problemen m.m.

I detta kapitel behandlas tre frågor rörande efterforsknings- och repressalieförbuden i TF och YGL. Den första frågan är om överträdelse av efterforskningsförbudet ska vara straffbar även vid oaktsamhet och inte som nu enbart vid uppsåt. Den andra frågan är om och i så fall hur repressalieförbudet ska straffsanktioneras när det är fråga om disciplinåtgärder mot en kommunanställd. I sådana fall grundar sig åtgärderna på avtal och utgör därför inte myndighetsutövning, varför ansvar för tjänstefel är uteslutet. Den tredje frågan är om och i så fall hur efterforsknings- och repressalieförbuden ska straffsanktioneras när det är fråga om meddelarfrihet enligt 1 kap. 9 a § sekretesslagen för anställda och uppdragstagare i kommunala bolag m.m.

Den första frågan väcktes i en skrivelse till justitieministern av den 12 mars 2003 från Svenska Journalistförbundet. Förbundet anförde bl.a. att det bör utredas om efterforskningsförbudet ska vara ett oaktsamhetsbrott. Regeringen överlämnade framställningen till Tryck- och yttrandefrihetsberedningen utan att ge några direktiv i frågan.

Den andra frågan belystes i en dom från Borås tingsrätt av den 4 oktober 2005¹ och Justitiekanslerns beslut² att inte överklaga domen. JK anförde att det måhända fanns anledning att låta Tryck- och yttrandefrihetsberedningen ta upp frågan om en lagändring. I propositionen 2005/06:162 Förstärkt meddelarskydd för anställda i kommunala företag m.m. anför regeringen att den avser att se till att regleringen ses över (a. prop. s. 17). Frågan nämns också i beredningens tilläggsdirektiv (dir 2007:76 s. 4 f.).

¹ Mål B 930-05.

² Beslut 2005-10-24, dnr 3841-04-35.

Angående den tredje frågan, om huruvida och i så fall hur efterforsknings- och repressalieförbuden ska straffsanktioneras när det är fråga om meddelarfrihet enligt 1 kap. 9 a § sekretesslagen för anställda och uppdragstagare i kommunala bolag m.m., anför regeringen i den nämnda propositionen att den lämpligen övervägs i samband med att sanktionsbestämmelserna för överträdelser av efterforsknings- och repressalieförbuden i TF och YGL ses över. I beredningens ovan nämnda tilläggsdirektiv anges att det finns anledning för beredningen att överväga denna fråga inom ramen för arbetet med frågor om straffsanktionering av repressalieförbudet.

Tryck- och yttrandefrihetsberedningen har som framgått ombildats till Yttrandefrihetskommittén, se Uppdraget och dess genomförande ovan. I de direktiv som utfärdades i anslutning till ombildningen (dir. 2008:42) behandlas inte de angivna frågorna. Det anges dock (a. dir. s. 20) att beredningens arbete ska fortsätta i enlighet med tidigare givna direktiv.

7.2 Allmänt om meddelarskyddet

Efterforsknings- och repressalieförbuden utgör en del av det s.k. meddelarskyddet. De andra komponenterna i meddelarskyddet är meddelar- och anskaffarfriheten och rätten till anonymitet. Meddelarfriheten innebär bl.a. att det i viss utsträckning är möjligt att straffritt lämna annars sekretessbelagda uppgifter till massmedier för publicering. Meddelarfriheten är en del i den reglering som förverkligar offentlighetsprincipen.

De grundläggande reglerna om meddelarfrihet (1 kap. 1 § tredje stycket TF och 1 kap. 2 § YGL) innebär att varje medborgare har rätt att lämna uppgifter i vilket ämne som helst till författare, utgivare, redaktioner m.fl. som kan offentliggöra uppgiften i ett sådant massmedium som anges i TF eller YGL. Varje medborgare har också rätt att anskaffa uppgifter för sådant offentliggörande. I dessa rättigheter får inga andra begränsningar göras än de som anges i TF eller YGL.

Meddelarfriheten är dock inte oinskränkt. De undantagsfall då en person som lämnar uppgifter för offentliggörande kan fällas till ansvar för detta anges i 7 kap. 3 § TF och 5 kap. 3 § YGL. Det är fråga om vissa grövre brott mot rikets säkerhet, uppsåtligt oriktigt utlämnande av hemlig handling och tillhandahållande av en sådan handling i strid med myndighets förbehåll samt uppsåtligt åsido-

sättande av sådana s.k. meddelarfrihetsbrytande tystnadsplikter som anges i 16 kap. 1 § sekretesslagen.

Meddelarfriheten kompletteras med skydd för meddelarens anonymitet. Reglerna om rätt till anonymitet och efterforskningsförbud är utformade på samma sätt i TF och YGL. De innebär i huvudsak följande. Författare och andra upphovsmän, den som lämnar uppgifter eller bidrag för offentliggörande, utgivare till icke periodiska skrifter och den som har framträtt i en framställning som skyddas av YGL har rätt att vara anonyma.³ De som tar del i tillkomsten, utgivningen eller spridningen av en framställning som har införts eller varit avsedd att införas i ett medium som skyddas av TF eller YGL har tystnadsplikt beträffande sådana personers identitet.⁴ Efterforskningsförbudet innebär att myndigheter och andra allmänna organ inte får forska efter den anonyma författaren eller upphovsmannen eller vem som har utgett eller avsett att utge en framställning i en tryckt skrift, vem som har lämnat en uppgift för publicering eller vem som har tillhandahållit framställningen för publicering i vidare mån än som erfordras för åtal eller annat ingripande mot honom som är tillåtet enligt TF eller YGL.⁵ För uppsåtlig överträdelse av efterforskningsförbudet döms till böter eller fängelse i högst ett år.⁶

Ingen får åtalas eller dömas till ansvar eller åläggas skadestånd för missbruk av tryck- eller yttrandefriheten eller för medverkan till det i annat fall eller i annan ordning än grundlagarna medger. Denna s.k. *exklusivitetsprincip* framgår av 1 kap. 3 § TF respektive 1 kap. 4 § YGL. Av bestämmelserna anses följa att meddelaren (eller annan medverkande) inte heller på annat sätt får drabbas av någon påföljd från det allmännas sida, t.ex. i form av disciplinpåföljd. Denna princip kallas här *repressalieförbudet*. Det finns inte någon bestämmelse i TF eller YGL om straffansvar för den som åsidosätter repressalieförbudet. Sådana överträdelser kan dock vara att bedöma som tjänstefel enligt 20 kap. 1 § BrB om överträdelsen har skett vid myndighetsutövning.

³ 3 kap. 1 och 2 §§ TF respektive 2 kap. 1 och 2 §§ YGL.

⁴ 3 kap. 3 § TF, 2 kap. 3 § YGL.

⁵ 3 kap. 4 § TF och 2 kap. 4 § YGL.

⁶ 3 kap. 5 § andra stycket TF, 2 kap. 5 § andra stycket YGL.

7.3 Ska överträdelse av efterforskningsförbudet vara straffbar även vid oaktsamhet?

Yttrandefrihetskommitténs bedömning: Det finns inte skäl att göra oaktsam överträdelse av efterforskningsförbudet straffbar.

7.3.1 Bakgrund till frågan

Som har angetts i avsnitt 7.1 väcktes denna fråga av Svenska Journalistförbundet i en skrivelse som har överlämnats till Tryck- och yttrandefrihetsberedningen (numera Yttrandefrihetskommittén).

Journalistförbundet anför följande:

Brottet är ett uppsåtsbrott. Det innebär att det i många fall räcker med att en myndighetsperson hävdar att han/hon aldrig haft för avsikt att efterforska källan. Däremot är brottet att avslöja en källa ett oaktsamhetsbrott. Det vore bättre om både förbudet mot efterforskning och förbudet att avslöja källa är oaktsamhetsbrott. Då jämföras den som granskar med den som granskas. S...-fallet (Mål B 619-01) visar dessutom att personen i fråga kan "välja" i vilken egenskap han/hon efterforskar källan för att undgå att begå brott. Det kan knappast ha varit syftet med lagstiftningen.

Den nuvarande lagtekniska lösningen är enligt Journalistförbundet inte tillfyllest. Med tanke på att de domar som avkunnats under de senaste åren i vissa fall inte ger det skydd som är tänkt från början föreslår därför förbundet att frågan utreds med utgångspunkt att skyddet bör förstärkas.

Det mål som journalistförbundet hänvisar till är NJA 2001 s. 673. Målet gällde åtal mot LS för att han i ett telefonsamtal hade frågat MH vem som hade lämnat uppgifter till tidningen Dala Demokraten om ett tidigare telefonsamtal mellan dem. Det tidigare samtalet rörde bakgrunden till en uppvaktning av ett kommunalråd i Mora som det hade rapporterats om i Mora tidning. LS handlande innebar enligt åtalet en uppsåtlig efterforskning i strid med förbudet i 3 kap. 4 § TF, varvid han hade agerat som myndighetsföreträdare i egenskap av ledamot i kommunfullmäktige och kommunstyrelsen.

Tingsrätten fann att LS fick anses ha efterforskat den som hade lämnat meddelande på ett sätt som fick anses innefattas i stämningsansökan men att han inte kunde anses ha handlat på en myndighets vägnar. Åtalet ogillades därför.

Även hovrätten ansåg att LS uppsåtligen hade försökt utröna vem som hade lämnat uppgifterna för publicering men fann att utredningen inte visade att LS som fullmäktigeledamot hade haft en sådan roll att efterforskningsförbudet skulle anses tillämpligt. Åtalet kunde därför inte bifallas i den delen. I fråga om sin egenskap av kommunstyrelseledamot gjorde LS gällande att han inte skulle fällas till ansvar eftersom han inte hade agerat som kommunstyrelseledamot utan som kristdemokratisk politiker. Hovrätten godtog detta och menade sålunda att LS fick anses ha vidtagit åtgärderna i egenskap av kristdemokratisk politiker, varför åtalet inte heller kunde vinna bifall i den delen. Hovrätten fastställde tingsrättens domslut.

JK yrkade i HD att LS skulle dömas för brott mot efterforskningsförbudet och justerade därvid gärningsbeskrivningen så att det gjordes gällande att LS hade agerat som myndighetsföreträdare enbart i egenskap av ledamot i kommunstyrelsen och alltså inte som ledamot av kommunfullmäktige.

HD fann att det inte var ställt utom rimligt tvivel att LS hade frågat MH om det var hon som hade lämnat uppgifterna till pressen. Frågan blev då om det som LS i övrigt hade sagt under samtalet – främst frågan om MH inte hade sagt eller ”läckt” något i kafferummet – kunde anses utgöra uppsåtlig efterforskning. HD angav att som allmän utgångspunkt gäller att uttrycket efterforska ska förstås i vid mening och att alla former av förfrågningar eller åtgärder som syftar till att nå kunskap om vem som har lämnat ut en uppgift eller hur ett sådant uppgiftslämnande har gått till principiellt sett är otillåtna. En fråga till en anställd huruvida det är han eller hon som på arbetsplatsen eller i annat sammanhang har lämnat ut en uppgift som senare har återgetts i en tryckt skrift är som regel att anse som ett typfall av otillåten efterforskning. HD menade att samtalet mellan LS och MH måste ses mot bakgrund av att de uppgifter som hade kommit ut avsåg ett enskilt samtal mellan dem, att det därför måste ha stått klart för dem båda att uppgifterna hade blivit kända genom att MH hade återberättat innehållet i samtalet och att LS fråga därför inte rimligen kunde vara inriktad på att få reda på om det var hon som hade berättat om telefonsamtalet; att detta var fallet visste han redan. HD anförde att syftet med LS fråga kunde tänkas ha varit att få upplysning om till vilka MH hade lämnat en sådan berättelse för att sedan vidare undersöka vem som hade lämnat uppgifterna till tidningen. LS hävdade dock att det för honom saknade betydelse vem som hade vidarebefordrat uppgifterna och att hans fråga endast syftade till att ge uttryck åt hans besvik-

else över att hon hade återberättat samtalet. HD ansåg att denna uppgift inte kunde lämnas utan avseende. Med hänsyn till detta fann HD att det inte kunde anses utrett att LS uppsåtligt hade åsidosatt efterforskningsförbudet och lämnade överklagandet utan bifall.

7.3.2 Närmare om efterforskningsförbudet

Som har framgått ovan finns efterforskningsförbudet och straffsanktioneringen därav i 3 kap. 4 § och 5 § andra stycket TF respektive 2 kap. 4 § och 5 § andra stycket YGL. Reglerna om efterforskningsförbud infördes i TF den 1 januari 1978.⁷ Fram till dess hade det gällt ett förbud enbart enligt rättspraxis. Förbudet följde av ensamansvaret för tryckfrihetsbrott och den därmed förenade meddelarfriheten. Vid införandet av reglerna om efterforskningsförbud angavs inte något subjektivt rekvisit i straffbestämmelsen i 3 kap. 5 § andra stycket TF, utan det angavs endast att det för efterforskning i strid med 4 § första punkten skulle dömas till böter eller fängelse i högst ett år. I specialmotiveringen till bestämmelsen om efterforskningsförbud⁸ anförde departementschefen att vad som förbjöds var att med anledning av publicering i tryckt skrift eller erhållen kännedom om ett publiceringsmeddelande söka utröna vem som står bakom såsom författare eller meddelare när denne inte uppträder öppet. I specialmotiveringen till straffbestämmelsen angavs⁹ att det följde av sakens natur att endast uppsåtliga överträdelser avsågs.

Axberger anger¹⁰ att uppsåtsbegreppet här torde få förstås på samma sätt som enligt brottsbalken, dvs. så att alla uppsåtsformer kan användas.

Införandet av bestämmelsen om straff för den som överträder efterforskningsförbudet föranleddes av ämbetsansvarsreformen 1975. Reformen innebar en betydande avkriminalisering genom att det tidigare ämbetsansvaret, enligt vilket varje fel eller försummelse i tjänsten kunde föranleda straffansvar, avskaffades den 1 januari 1976. Den byggde på en privaträttslig grundsyn på det offentliga anställningsavtalet enligt vilken sanktioner som varning, skadestånd eller vite normalt är tillräckliga för förseelser i tjänsten och innebar praktiskt sett en försvagning av meddelarskyddet. Numera döms

⁷ SFS 1976:955, prop. 1975/76:204, KU 1975/76:54, rskr. 1975/76:394, KU1976/77:1, rskr. 1976/77:2.

⁸ Prop. 1975/76:204 s. 145 f.

⁹ Prop. 1975/76:204 s. 146.

¹⁰ Tryckfrihetens gränser, 1984, s. 346.

för tjänstefel endast den som vid myndighetsutövning uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter vad som gäller för uppgiften om gärningen inte är ringa.

I samband med införandet av YGL den 1 januari 1992 gjordes vissa förtydliganden i TF:s föreskrifter om anonymitetsskydd.¹¹ Därvid angavs också uttryckligen i straffsanktioneringen av efterforskningsförbudet i 3 kap. 5 § andra stycket TF att det ska dömas för efterforskning i strid med 4 § ”om efterforskningen har skett uppsåtligen”. Det angavs i specialmotiveringen att det inte var fråga om någon ändring i sak.¹² Efterforskningsförbudet i YGL utformades efter förebild av TF.

7.3.3 Överväganden

Som har framgått ovan är efterforskningsförbudet och det därtill knutna straffansvaret en del av meddelarskyddet och det syftar till att skydda meddelare och andra medverkande till publicering från ingripanden på grund av deras medverkan. Skyddet gäller mot efterforskning som bedrivs av myndigheter eller andra allmänna organ. Som anges i det ovan refererade rättsfallet NJA 2001 s. 673 gäller som en allmän utgångspunkt att uttrycket efterforska ska förstås i vid mening och att alla former av förfrågningar eller åtgärder som syftar till att nå kunskap om vem som har lämnat ut en uppgift, eller hur ett sådant uppgiftslämnande har gått till, principiellt sett är otillåtna.

Som redan har nämnts angavs det vid införandet av bestämmelserna om efterforskningsförbud att det låg i sakens natur att endast uppsåtliga överträdelser avsågs. Vad som straffbelades var att försöka utröna vem som står bakom en publicering som författare eller meddelare. Syftet med frågorna eller åtgärderna ska alltså vara att få fram sådana uppgifter, dvs. det fordras någon form av uppsåt att få fram dem. Även om straffregeln ytterst syftar till att hindra efterföljande ingripanden mot meddelaren eller den på annat sätt medverkande krävs inte för straffbarhet att det finns en avsikt hos den frågande att ingripa mot meddelaren eller en annan medverkande. Efterforskning är förbjudet även om syftet endast är att få reda på om det går att få kontakt med personen.¹³

¹¹ SFS 1991:1470, prop. 1990/91:64, 1990/91:KU21, rskr. 1990/91:254, 1991/92:KU1, rskr. 1991/92:2.

¹² Prop. 1990/91:64 s. 141.

¹³ Axberger, Tryckfrihetens gränser, 1984, s. 345.

Inte bara ett uppsåtligt utan också ett oaktsamt orsakande av ett avslöjande av en meddelares eller annan medverkandes identitet kan naturligtvis innebära en risk för att denne utsätts för repressalier. En fråga utan onda avsikter kan ju medföra att meddelaren avslöjas, kanske för någon som vill straffa denne. Detta kan sägas tala för att oaktsam överträdelse av efterforskningsförbudet görs straffbar. Och det kan förekomma oaktsamhetssituationer där straff ter sig ganska rimligt. Så kan det t.ex. vara om en chef klargör på arbetsplatsen att han eller hon ”bra gärna skulle vilja veta vem som har läckt”. Om någon då kommer och berättar för sin chef, kanske chefen inte borde kunna värja sig med att ”det var bara som han/hon uttryckte sig, i själva verket var han/hon noga med att inte efterforska och han/hon hade ju strax innan sagt att det naturligtvis var viktigt att följa lagen om källors anonymitet”.

Även om det sålunda kan finnas situationer där ”oaktsam efterforskning” kanske kan te sig straffvärd, skulle det enligt Yttrandefrihetskommitténs mening inte vara rimligt att införa en regel om straff för den som av oaktsamhet, dvs. utan att ha syfte att få fram uppgifterna, föranleder ett avslöjande av en meddelare. Det måste vara tillåtet att tala med andra om en publicering och det är knappast möjligt att i en konversation med en eller flera personer förutse riskerna för att källan blir avslöjad. Särskilt i ett fall där den oaktsamme ”efterforskaren” är solidarisk med källan och vill denne väl, men råkar medverka till ett avslöjande, blir effekten av ett straffansvar orimlig.

Däremot är det fullt rimligt att lägga ett ansvar för oaktsamt avslöjande av uppgifter på den som lämnar uppgifterna. Så har skett genom att oaktsamt åsidosättande av tystnadsplikt är straffbart enligt 3 kap. 5 § första stycket TF respektive 2 kap. 5 § första stycket YGL. När man sitter inne med hemliga uppgifter har man särskild anledning att iaktta försiktighet, och man kan på ett helt annat sätt än ”efterforskaren” förstå riskerna med t.ex. ett samtal i ämnet.

Kommittén har inte heller i praxis funnit belägg för att det finns behov av att straffsanktionera oaktsam efterforskning.

Journalistförbundet synes i sin skrivelse mena att gällande ordning innebär att det i många fall är tillräckligt med en invändning om avsaknad av avsikt att efterforska för att åtal för brott mot efterforskningsförbudet ska ogillas. Yttrandefrihetskommittén delar inte denna uppfattning. En sådan invändning måste naturligtvis alltid bedömas mot bakgrund av omständigheterna i det enskilda fallet. Om det är utrett att en uttrycklig fråga har ställts om vem som är

meddelare eller annan medverkande, torde en invändning om avsaknad av avsikt att ta reda på vem som är uppgiftslämnare normalt inte förtjäna avseende. Högsta domstolen ansåg visserligen i det ovan refererade rättsfallet, NJA 2001 s. 673, att den tilltalades invändning att det för honom saknade varje betydelse vem som hade lämnat uppgifterna till tidningen och att hans fråga – om MH inte hade sagt eller läckt något i kafferummet – endast var ett uttryck för besvikelse, inte kunde lämnas utan avseende med hänsyn till omständigheterna. Det kunde därför inte anses utrett att han uppsåtligen hade åsidosatt efterforskningsförbudet. Det måste emellertid noteras att omständigheterna i fallet var särpräglade på det sättet att de uppgifter som hade kommit ut i pressen rörde ett telefonsamtal mellan LS och MH, varför LS redan när han ställde sin fråga hade all anledning att utgå från att det var MH som i något sammanhang hade berättat om samtalet. Kommittén anser därför att detta fall inte visar på något behov av att straffbelägga oaktsam efterforskning. Över huvud taget ställer sig kommittén skeptisk till att utvidga kriminaliseringen på grund av bevissvårigheter.

Sammanfattningsvis anser Yttrandefrihetskommittén att det inte finns skäl att göra oaktsam överträdelse av efterforskningsförbudet straffbar.

7.4 Kommunanställdas skydd mot repressalier i form av disciplinåtgärder

Yttrandefrihetskommitténs bedömning: Det förhållandet att frågan om disciplinansvar för kommunanställda numera regleras i kollektivavtal, och inte i lag som för statsanställda, innebär att disciplinåtgärder mot kommunanställda inte utgör myndighetsutövning. Effekten av detta blir att straffansvar för överträdelse av repressalieförbudet genom disciplinåtgärder mot anställda kan inträda när det är fråga om statligt anställda men inte när det är fråga om kommunalt anställda. Utgångspunkten måste vara att skyddet för repressalier på grund av medverkan till ett yttrande i ett grundlagsskyddat medium ska vara detsamma för alla offentligt anställda.

Yttrandefrihetskommitténs förslag: Repressalieförbudet formuleras uttryckligen i en ny regel i 3 kap. 4 § andra stycket TF respektive 2 kap. 4 § tredje stycket YGL och en straffbestäm-

melse som hänvisar till den nya regeln införs i 3 kap. 5 § tredje stycket TF respektive 2 kap. 5 § tredje stycket YGL. Reglerna blir gällande för alla offentligt anställda.

7.4.1 Närmare om problemet

Som har angetts i avsnitt 7.2 framgår den s.k. *exklusivitetsprincipen* av 1 kap. 3 § TF respektive 1 kap. 4 § YGL. Principen innebär att ingen får åtalas eller dömas till ansvar eller åläggas skadestånd för missbruk av tryck- eller yttrandefriheten eller för medverkan till det i annat fall eller i annan ordning än grundlagarna medger. Av bestämmelserna anses följa att meddelaren eller annan medverkande inte heller på något annat sätt får drabbas av någon påföljd från det allmänna sidan, t.ex. i form av disciplinpåföljd.¹⁴ Denna princip kallas här *repressalieförbudet*. Genom rättspraxis har repressalieförbudet utvidgats ytterligare så att varje åtgärd som medför negativa konsekvenser för en offentligt anställd och som grundar sig på medverkan till publicering i ett grundlagsskyddat medium i princip har ansetts otillåten.¹⁵ Det finns inte någon bestämmelse i TF eller YGL om straffansvar för den som åsidosätter repressalieförbudet. Ansvar för sådana överträdelser kan dock vara att bedömas som tjänstefel enligt 20 kap. 1 § BrB. För straffansvar enligt den bestämmelsen krävs att någon vid myndighetsutövning uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter vad som gäller för uppgiften. När åtgärden inte kan anses utgöra myndighetsutövning kan en överträdelse av repressalieförbudet alltså inte beivras. Problemet illustreras av Borås tingsrätts dom den 4 oktober 2005 i mål B 930-05 och JK:s beslut att inte överklaga domen.¹⁶

Målet gällde åtal mot en kommunal förvaltningschef för tjänstefel bestående i att han hade tilldelat en kommunanställd en varning, som senare ersatts av en erinran, för att hon hade deltagit i ett TV-inslag om nedläggning av ett kommunalt äldreboende. Besluten om varning och erinran utgjorde enligt JK otillåtna sanktioner eller repressalier i den mening som avses i 1 kap. 4 § YGL. Förvaltningschefen bestred ansvar för tjänstefel. Han förnekade att han hade åsidosatt vad som gällt för honom som förvaltningschef i kommunen

¹⁴ Petrén, Ragnemalm, Sveriges grundlag 1980, s. 381 f.

¹⁵ Axberger, Tryckfrihetens gränser, 1984, s. 317, JO 1975/76 s. 314 f. och 1987/88 s. 193 samt SOU 1990:12 s. 63.

¹⁶ Beslut 2005-10-24, Dnr 3841-04-35.

då han beslutade om disciplinåtgärderna. För det fall tingsrätten skulle finna att ett åsidosättande hade skett gjorde han gällande att gärningen var att anse som ringa, varför den inte skulle medföra straffansvar.

Tingsrätten anförde i sina domskäl att en grundläggande förutsättning för straffbarhet som tjänstefel är att gärningen sker vid myndighetsutövning, dvs. utövning av offentlig myndighet, och att den innebär att gärningsmannen, uppsåtligen eller av oaktsamhet, åsidosätter vad som gäller för uppgiften. Tingsrätten prövade först om gärningen hade skett vid myndighetsutövning och angav:

Vid 1975 års reform av 20 kap brottsbalken uttalades att ett utmärkande drag för de förvaltningsakter, som betecknas som utövning av offentlig myndighet, är att det rör sig om beslut eller åtgärder som ytterst är uttryck för samhällets maktbefogenheter och att de kommer till stånd och får rättsverkningar för eller emot den enskilde i kraft av offentligrättsliga regler, inte på grund av avtal eller i övrigt regler av privaträttslig natur (NJA II 1975 s 649 f). Det sägs också att gemensamt för all behörig myndighetsutövning är att den ytterst har sin grund i lag eller annan författning. Med uttrycket lag eller annan författning avses av riksdagen, regeringen, förvaltningsmyndighet, kommun eller landstingskommun beslutad generell norm. Myndighetsutövning föreligger inte när det allmänna uppträder som jämställd part i avtalsförhållande. När det allmänna uppträder som arbetsgivare och tillvaratar sina intressen i denna egenskap genom att med stöd av avtalsvillkor avkräva motparten i avtalet något är det inte fråga om myndighetsutövning (Kommentaren till brottsbalken, kap 13-24 s 20:15).

Departementschefen uttalade vid reformen 1975 dock också att till myndighetsutövning är att hänföra offentlig arbetsgivares beslut enligt de föreslagna reglerna i statstjänstemannalagen om åläggande av disciplinpåföljd. Den offentlige arbetsgivarens beslut inom ramen för detta sanktionssystem skulle anses som utövande av offentlig myndighet (NJA II s 654).

Statstjänstemannalagen är numera ersatt av lagen om offentlig anställning (LOA). I brottsbalkskommentaren nämns att det i ärende om disciplinpåföljd torde vara fråga om myndighetsutövning oberoende av om den ifrågakommande disciplinpåföljden är stadgad i LOA eller är med stöd av den lagen bestämd i avtal, som kan ske enligt 16 § i LOA.

Justitiekanslern har vid huvudförhandlingen hänvisat till att de åtalade besluten har sin grund i regelsystemet i LOA samt att erinran är en disciplinåtgärd som genom Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnds praxis blivit vedertagen inom arbetsrätten. Det är dock endast ett fåtal bestämmelser i LOA som gäller för arbetstagare hos kommuner, se 2 § i LOA. Bestämmelserna i 15 § om disciplinpåföljder gäller sålunda inte för arbetstagare hos kommuner. Därmed är inte heller 16 § tillämplig vari anges att det genom kollektivavtal får göras avvikelser från 15 §.

Varken det kollektivavtal, Allmänna bestämmelser, AB 01, som besluten om varning och erinran hänvisar till eller den bakomliggande huvudöverenskommelsen mellan de avtalsslutande parterna synes, såvitt kan utläsas ur avtalstexten, grunda sig på annan lag eller författning.

Det anförda ledde tingsrätten till bedömningen att besluten om varning och erinran inte var förvaltningsakter som hade kommit till stånd och fått rättsverkningar mot arbetstagaren i kraft av offentlig-rättsliga regler. De båda beslut som den tilltalade hade fattat hade därför enligt tingsrättens mening inte utgjort myndighetsutövning, varför åtalet ogillades.

JK ansåg att övervägande skäl talade för att de åtalade gärningarna inte var att betrakta som myndighetsutövning och beslutade att inte överklaga domen. Han anförde härutöver följande:

Till skillnad från vad som gäller för statliga anställningar regleras alltså frågan om disciplinansvar för kommunanställda numera av kollektivavtal. Åläggande av disciplinpåföljd av en offentlig arbetsgivare är att betrakta som myndighetsutövning om åtgärden sker med stöd av lagen (1994:260) om offentlig anställning medan en motsvarande åtgärd inte är att betrakta som myndighetsutövning om den grundar sig på ett kollektivavtal. Detta får den konsekvensen att straffansvar vid överträdelser av repressalieförbudet kan komma i fråga endast för befattningshavare vid statliga myndigheter.

Det kan enligt min mening starkt ifrågasättas om den rättsolikhet mellan stat och kommun som sålunda råder är motiverad. Frågan tycks inte ha varit föremål för några överväganden av lagstiftaren. Att rättsläget ser ut som det gör synes enbart vara en följd av att anställningsvillkoren för anställda inom den offentliga sektorn i dag regleras på olika sätt.

Det skulle visserligen kunna hävdas att det är en tillräckligt ingripande påföljd att en befattningshavare hos en kommun som överträder repressalieförbudet kan bli föremål för kritik av tillsynsmyndigheterna Justitiekanslern eller JO. Men intresset av att kommunanställdas meddelarfrihet inte kränks väger enligt min mening så tungt att en möjlighet till straffrättsliga ingripanden i vissa fall rimligen bör finnas.

JK angav att han mot bakgrund av det anförda avsåg att lämna en kopia av beslutet till Justitiedepartementet och att det måhända fanns anledning att låta Tryck- och yttrandefrihetsberedningen ta upp frågan om en lagändring.

7.4.2 Närmare om repressalieförbudet

I domstolspraxis har t.ex. disciplinstraff¹⁷ och avskedande¹⁸ ansetts utgöra otillåtna repressalier. I JK:s praxis har också ett beslut att låta en ordinarie platschef tjänstgöra vid sidan av en vikarierande platschef efter den senares uttalanden i en tidningsartikel ansetts utgöra en otillåten repressalie.¹⁹ Åtgärden hade dock inte vidtagits vid myndighetsutövning, varför ansvar för tjänstefel inte kunde komma i fråga. JK ansåg också i ett annat fall att om ett beslut av Pliktverket att avbryta en värnpliktigs tjänstgöring skulle ha grundat sig enbart på innehållet i videogram eller klistermärken som denne hade innehaft skulle beslutet ha träffats av repressalieförbudet.²⁰

Frågan om en åtgärd som är riktad mot en journalists närstående kan anses vara ett ingripande mot journalisten var aktuell hos JK år 2007 i ett initiativärende med anledning av att en skola hade avbrutit en anställningsprocess rörande en närstående till en journalist som hade skrivit en artikel om skolan.²¹ JK fann inte belägg för att åtgärderna kunde anses riktade mot journalisten men uttalade att åtgärder av repressiv karaktär mot närstående till t.ex. en journalist för vad denne har skrivit inte kan anses godtagbara utan andra, sakliga bevekelsegrunder. JK ansåg att det framstod som klart att skolans beslut att avbryta anställningsprocessen hade bevekelsegrunder som inte var förenliga med de grundläggande bestämmelserna om tryckfrihet och regeringsformens krav på saktighet och avslutade ärendet med dessa kritiska uttalanden. En liknande fråga var aktuell i JO:s beslut 2003/04 s. 392. Det var där fråga om att Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO) hade kritiserat en fotbollsklubb och dess bidragsgivare för samarbete med ett företag där LS var bolagsman. LS hade i en tidningsartikel gjort uttalanden om att homosexuella spelare inte fick finnas i hans lag. JO ansåg att HomO:s uttalanden syftade till att samarbetet med LS borde avbrytas, att ett sådant avbrott var ägnat att medföra negativa ekonomiska konsekvenser för LS och att beslutet i praktiken inneburit ett ingripande mot LS grundat på hans uttalanden. JO angav att ingripandet dock inte formellt riktats mot LS och att han därför inte kunde göra gällande att det stred mot RF eller TF.

¹⁷ NJA 1901 s. 280, jfr NJA 1903 s. 191.

¹⁸ NJA 1914 s. 381.

¹⁹ Beslut 2006-06-19, dnr 1192-05-30.

²⁰ Beslut 2005-04-22, dnr 1333-04-33.

²¹ Beslut 2007-10-16, dnr 43-07-22.

Hos JO och JK har ärenden angående repressalier ofta rört kritik, ”prickning”, tillrättavisningar och liknande åtgärder från arbetsgivarens sida mot myndighetsanställda som lämnat uppgifter till medier. I JO:s ämbetsberättelse 1975/76 refereras på s. 314 f. tre fall av intresse i detta sammanhang. JO uttalar där att den grundlagsfästa yttrande- och meddelandefriheten inte får kringskäras genom att en myndighet ”prickar” eller på annat sätt kritiserar en tjänsteman hos myndigheten som har utnyttjat sin yttrandefrihet, men att en myndighet måste anses oförhindrad och ibland även skyldig att framföra sakuppgifter till bemötande av innehållet i t.ex. en tidningsartikel (a.a. s. 317). JO anger också att inte heller disciplinära åtgärder eller tillrättavisningar får förekomma med anledning av att en anställd har informerat pressen (a.a. s. 321). I anslutning till detta uttalar JO att det är en annan sak att en myndighet eller en funktionärs förman får anses oförhindrad att ge en funktionär råd om vad som kan vara värt att beakta vid eventuella egna kontakter med massmedia men att det inte finns något utrymme för anvisningar eller direktiv utan att funktionären själv bestämmer över om och hur han ska uttala sig. Det gäller när han gör det för egen räkning och inte som ett led i en myndighets pressinformationsverksamhet.

I vad mån en tjänsteman under tjänstetid får bedriva aktiv pressinformation, dvs. själv ta initiativ till sådan, är enligt JO en fråga som i princip blir att bedöma enligt den ordning för arbetets ledning, fördelning och bedrivande som gäller på arbetsplatsen (a.a. s. 324 f.). Hinder möter inte mot att uppgiften att svara för en myndighets aktiva pressinformation uppdras åt någon särskild tjänsteman. Övriga tjänstemän är för den skull, enligt JO, inte berövade sin rätt att privat bedriva aktiv pressinformation, men de får inte göra det som företrädare för myndigheten eller under tjänstetid om detta har förbjudits av arbetsledningen. JO påpekar att saken ställer sig annorlunda om det är pressen som tar kontakt med tjänstemannen. Enligt JO bjuder då gällande informationsfrihet att tjänstemannen fritt får avgöra om han direkt eller senare ska svara själv eller om han ska hänvisa journalisten till en tjänsteman som har särskilt uppdrag att svara för myndighetens pressinformation. Jämför även JO 1987/88 s. 193 och JO 1994/95 s. 521.

JK har i flera ärenden uttalat sig angående en myndighets rätt att kritisera den som har lämnat ut uppgifter. I JK:s ärende dnr 295-01-30, beslut 2003-05-30, hade flera tidningar publicerat sekretessbelagda upplysningar om hur en pågående förundersökning i ett

känsligt läge hade fortskridit. Några av uppgifterna var skyddade av sådan kvalificerad tystnadsplikt som bryter meddelarfriheten. Statsåklagaren NS författade ett brev adresserat ”till Läckan” med stark kritik. Brevet avslutades med orden ”Lägg av innan vi fattar vem du är” och var undertecknat av NS. Det publicerades i ett pressmeddelande och på polisväsendets intranät. JK, som bl.a. noterade att förbudet mot repressalier naturligen i första hand tar sikte på meddelare vars identitet är känd, ansåg att brevet och offentliggörandet av det inte innefattade några sådana tjänsteåtgärder som omfattas av repressalieförbudet. JK behandlade därefter frågan om det var lämpligt att skriva brevet respektive att offentliggöra det. JK anförde att det står klart att man inom en myndighet måste kunna diskutera på vilket sätt meddelarfriheten har använts och även ge uttryck för frustration och ilska när sekretessbelagda uppgifter läcker ut i pressen och medför följder för t.ex. en brottsutredning. JK fortsatte:

En etisk diskussion av frågorna bör också leda till att meddelarfriheten används på ett ansvarsfullt sätt, vilket lagstiftaren utgått från. Systemet bygger ju ... på att den enskilde tjänstemannen använder sitt förnuft och omdöme. Myndigheten måste rimligen kunna kritisera t.ex. den som lämnar ut viktiga hemliga uppgifter för sin privata vinnings skull. Annars skulle meddelarfriheten kunna råka i vanrykte med åtföljande krav på inskränkningar. En annan sak är att alla repressalier självklart är förbjudna.

JK ansåg sig inte kunna kritisera författandet eller publiceringen av brevet men angav att ordvalet i delar av brevet var mindre lämpligt och att detta gällde särskilt den sista meningen, som antydde ett hot.

Även JK:s beslut 2004-02-27, dnr 599-04-30, och beslut 2006-11-27, dnr 2562-05-30, tar upp frågor om kritik mot den som har lämnat uppgifter till medier. I det förstnämnda ärendet framhöll JK meddelarskyddets stora betydelse men angav att det därmed inte var sagt att en chef aldrig får uttala missnöje med den som ”läckt” till medierna på ett sätt som chefen uppfattar som illojalt. Hur strängt man ska se på sådana uttalanden beror enligt JK på omständigheterna i det enskilda fallet. I det sistnämnda ärendet var de uppgifter som hade lämnats till massmedia inte sekretessbelagda utan rörde bl.a. arbetsförhållanden. JK angav att när det gäller sådana uttalanden får utrymmet att kritisera en anställd som har vänt sig till medierna anses mycket begränsat.

7.4.3 Överväganden

7.4.3.1 Utgångspunkter

Som har framgått ovan finns det inte någon självständig straffregel för överträdelse av repressalieförbudet. Ansvar för en sådan överträdelse kan dock vara att bedöma som tjänstefel enligt 20 kap. 1 § BrB. För att ansvar för tjänstefel ska kunna ådömas krävs att den tilltalade uppsåtligen eller av oaktsamhet genom handling eller underlåtenhet har åsidosatt vad som gäller för uppgiften och att detta har skett vid myndighetsutövning. Om gärningen är att anse som ringa ska det inte dömas till ansvar.

Angående begreppet myndighetsutövning anges i brottsbalkskommentaren²² bl.a. följande. Myndighetsutövning tar sig uttryck i beslut eller faktiska åtgärder som ytterst grundas på samhällets maktbefogenheter och kommer till stånd och i förekommande fall får rättsverkningar för eller emot den enskilde i kraft av offentlig-rättsliga regler, inte på grund av avtal eller i övrigt regler av privaträttslig natur. Gemensamt för all behörig myndighetsutövning är att den ytterst är grundad på lag eller annan författning. När det allmänna uppträder som arbetsgivare, köpare, säljare etc. och tillvaratar sina intressen i denna egenskap genom att med stöd av avtalsvillkor avkräva motparten i avtalet något är det inte fråga om myndighetsutövning. Det förfarande varigenom det allmänna utövar sin rätt enligt ett avtal kan emellertid vara reglerat på ett sådant sätt att rättighetsutövningen har karaktär av myndighetsutövning. Disciplinärt förfarande enligt lagen (1994:260) om offentlig anställning (LOA) är reglerat i förvaltningslagen. Så är också fallet med förfaranden angående avskedande enligt anställningsskyddslagen. Vid 1975 års reform av 20 kap. BrB gjorde departementschefen uttalanden av innebörd att sådana förfaranden var att betrakta som myndighetsutövning. Enligt denna ståndpunkt torde det i ett ärende om disciplinpåföljd vara fråga om myndighetsutövning oberoende av om den ifrågakommande disciplinpåföljden är stadgad i LOA eller är med stöd av den lagen bestämd i avtal, så som kan ske enligt 16 §.

Vid ämbetsansvarsreformen angavs i specialmotiveringen till 20 kap. 1 § BrB följande (prop. 1975:78 s. 180):

Till myndighetsutövning är vidare att hänföra offentlig arbetsgivares beslut enligt de föreslagna reglerna i statstjänstemannalagen om åläggande av disciplinpåföljd, avstängning från tjänsteutövning och skiljande

²² Holmqvist m.fl., Brottsbalken. En kommentar, kap. 13–24, s. 20:12 f.

från tjänsten i annan ordning än genom uppsägning. Tjänsteförseelser av offentliga funktionärer riktar sig nämligen inte endast mot det allmännas intresse såsom arbetsgivare utan också mot den enskildes intresse av att offentliga funktioner utan ovidkommande hänsyn fullgörs på ett riktigt sätt. Till följd härav framstår det som mest naturligt att den offentlige arbetsgivarens beslut inom ramen för nämnda sanktionssystem skall anses som utövande av offentlig myndighet.

Av 2 § LOA jämförd med 15 och 16 §§ samma lag framgår att disciplinpåföljder mot kommunanställda inte regleras av den lagen. Inte heller någon annan lag synes reglera frågan. Yttrandefrihetskommittén delar därför, liksom JK, Borås tingsrätts uppfattning i det ovan refererade målet att förvaltningschefens åtgärder inte utgjorde myndighetsutövning, varför ansvar för tjänstefel var uteslutet. Som JK har anfört innebär det förhållandet att frågan om disciplinansvar för kommunanställda numera regleras i kollektivavtal, och inte i lag som för statsanställda, att straffansvar för överträdelse av repressalieförbudet genom disciplinåtgärder mot anställda kan inträda när det är fråga om statligt anställda men inte när det är fråga om kommunalt anställda. Effekten på repressalieförbudet har såvitt kommittén kunnat finna inte beaktats när det kommunala disciplinansvaret har reglerats på det sätt som skett.

Även om kollektivavtal omgärdar beslutsförfarandet vid disciplinåtgärder, med regler som syftar till att förhindra att arbetsgivaren missbrukar sådana åtgärder, kan det uppenbarligen inte uteslutas att missbruk kan förekomma. Det kan därför enligt kommitténs mening starkt ifrågasättas om avtalsregler utgör ett tillräckligt skydd mot att disciplinåtgärder används som repressalier.

Yttrandefrihetskommittén anser att utgångspunkten måste vara att skyddet mot repressalier på grund av medverkan till en publicering i ett grundlagsskyddat medium ska vara detsamma för alla offentligt anställda. Utifrån yttrandefrihetsrättsliga utgångspunkter finns det knappast några sakliga skäl att göra skillnad mellan statligt och kommunalt anställda när det gäller skyddet mot att disciplinåtgärder används som repressalier. Detta talar för att bestämmelserna ändras på något sätt för att man ska uppnå en likabehandling. Det kan dock finnas skäl mot en sådan lagändring, t.ex. att regleringen skulle bli alltför komplicerad och att skälen för en likabehandling vid en samlad bedömning därför inte väger tillräckligt tungt.

Kommittén kommer nu att resonera kring möjliga lösningar för att uppnå en likabehandling, varefter frågan ställs om det vid en

samlad bedömning finns tillräckliga skäl att genomföra någon av de diskuterade lösningarna.

En likabehandling av statligt och kommunalt anställda i nu aktuellt hänseende kan åstadkommas på flera olika sätt, varav två framstår som rimliga att diskutera. Den ena möjligheten är att införa en särskild bestämmelse om straff för den som vidtar *disciplinåtgärder mot en kommunalt anställd* som har brukat sin tryck- eller yttrandefrihet eller medverkat till ett sådant bruk. Den andra möjligheten är att införa en särskild bestämmelse om straff för den som överträder repressalieförbudet som omfattar *alla repressalier och alla offentligt anställda personer*. Det första är en minimivariant som innebär att man löser just det problem som har uppkommit genom att LOA gör skillnad mellan statligt och kommunalt anställda. Det andra är en maximivariant som innefattar ett samlat grepp på repressalieförbudet.

7.4.3.2 En särbestämmelse om disciplinåtgärder mot kommunalt anställda?

En första fråga är vilka arbetstagare som skulle omfattas av en särbestämmelse. Först och främst gäller det naturligtvis anställda hos kommunerna. Av 2 § LOA jämförd med 15 och 16 §§ samma lag framgår emellertid att inte heller disciplinpåföljder mot anställda hos landsting eller kommunalförbund regleras av den lagen. Inte heller någon annan lag synes reglera detta. Även beträffande anställda hos landsting eller kommunalförbund kan alltså den situationen uppkomma att straff inte kan ådömas för disciplinåtgärder som vidtas på grund av att den anställde i ett medium som omfattas av TF eller YGL har brukat sin tryck- eller yttrandefrihet eller medverkat till ett sådant bruk. En särskild straffbestämmelse beträffande kommunanställda bör därför även omfatta disciplinåtgärder mot anställda hos landsting eller kommunalförbund. Däremot bör den, till skillnad från 1 kap. 9 a § sekretesslagen, inte omfatta uppdragstagare eftersom disciplinåtgärder inte torde kunna komma i fråga beträffande uppdragstagare (jfr Lunning, Toijer, Anställningskydd, 2006 s. 27 och 29).

Nästa fråga är vilka åtgärder som bör omfattas. Ska en bestämmelse bara gälla sådana disciplinpåföljder som nämns i 15 § LOA (varning och löneavdrag) eller ska även andra disciplinåtgärder, såsom fråntagande av en viss arbetsuppgift, omfattas? Eftersom det

som här eftersträvas är likabehandling av stats- och kommunanställda finns det inte anledning att här diskutera andra disciplinåtgärder, såsom framtagna av en arbetsuppgift eller förflyttning till en annan avdelning, än de som nämns i 15 § LOA.

Det kan här finnas anledning att även beröra avskedande och uppsägning. En första fråga är då om sådana åtgärder beträffande statligt och kommunalt anställda kan vara att betrakta som myndighetsutövning. Som har framgått i avsnitt 7.4.3.1 är det gemensamt för all behörig myndighetsutövning att den ytterst är grundad på lag eller annan författning och att besluten eller åtgärderna får rättsverkningar för den enskilde i kraft av offentlighetsrättsliga regler.

Regler om uppsägning från arbetsgivarens sida och om avskedande finns i 7–10 §§ respektive 18–20 §§ lagen (1982:80) om anställningsskydd (LAS). Lagen gäller enligt 1 § för arbetstagare i allmän eller enskild tjänst. Den gäller i princip fullt ut för anställda i kommuner och landsting.²³ För anställda inom den statliga verksamheten, dvs. arbetstagare hos riksdagen och dess myndigheter samt hos myndigheterna under regeringen, finns i 9 § LOA särregler beträffande det formella förfarandet vid uppsägning och avskedande med krav på skriftlighet för att handlingarna ska vara giltiga. Angående de materiella förutsättningarna för uppsägning eller avskedande finns inga särregler i LOA. För anställda hos kommuner, landsting eller kommunalförbund gäller inga särregler enligt LOA angående uppsägning eller avsked (2 § LOA jämförd med 9 § samma lag). LAS innehåller också regler om handläggningen av tvister om giltigheten av uppsägningar eller avskedanden och om skadestånd (34–39 §§), bl.a. för det fall att en arbetsgivare vägrar att rätta sig efter en dom varigenom en uppsägning eller ett avskedande har ogiltigförklarats. I Hellners, och Malmqvists, "Förvaltningslagen", 2003, anges (s. 29) att det efter de ändringar i lagstiftningen om offentlig anställning som trätt i kraft den 1 juli 1994 inte längre finns förutsättningar att betrakta avskedande som myndighetsutövning (jfr JO 2000/01 s. 237). Av förarbetena till den nu gällande 1994 års LOA (prop. 1993/94:65 s. 93) framgår att inte heller uppsägning anses utgöra myndighetsutövning eftersom en sådan rättshandling grundar sig på en civilrättslig lag.

Avskedande och uppsägning torde således inte vara att betrakta som myndighetsutövning vare sig beträffande statligt eller kommunalt anställda. När sådana åtgärder vidtas som repressalie för att den

²³ Lunning, Toijer, Anställningsskydd, 2006, s. 88.

anställda har brukat sin tryck- eller yttrandefrihet torde alltså ansvar för tjänstefel inte kunna komma i fråga. Eftersom det som här eftersträvas är likabehandling av stats- och kommunanställda när det gäller skydd mot repressalier genom en straffbestämmelse för överträdelse av repressalieförbudet, finns det inte anledning att här diskutera om uppsägning och avsked av kommunanställda bör omfattas av en sådan straffbestämmelse.

En bestämmelse om straff för disciplinåtgärder mot kommunalt anställda skulle kunna placeras i en ny 11 kap. 5 § i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden (tillämpningslagen) och formuleras enligt följande:

Den som uppsåtligen utdelar en disciplinpåföljd till en anställd hos en kommun, ett landsting eller ett kommunalförbund på grund av att denne i en tryckt skrift, ett radioprogram eller en teknisk upptagning har brukat sin tryckfrihet enligt tryckfrihetsförordningen eller sin yttrandefrihet enligt yttrandefrihetsgrundlagen eller medverkat till ett sådant bruk ska dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

Regeln i 1 kap. 2 § tillämpningslagen innebär att uttrycket tryckt skrift, radioprogram och teknisk upptagning har samma innebörd som i TF och YGL. Det är alltså endast bruk av de i TF eller YGL skyddade medierna som skulle omfattas av den skisserade bestämmelsen. Genom uttrycken ”brukat sin tryckfrihet enligt TF eller sin yttrandefrihet enligt YGL” åstadkoms att det endast är TF:s och YGL:s materiella tillämpningsområde som skyddas. Liksom repressalieförbudet enligt TF och YGL skyddar bestämmelsen alltså endast bruk eller medverkan till bruk av den tryck- respektive yttrandefrihet som omfattas av TF respektive YGL.

Att det i regeln talas om bruk av tryckfriheten eller yttrandefriheten och inte om missbruk som i 1 kap. 3 § TF och 1 kap. 4 § YGL beror på att det här inte är fråga om att lägga fast TF:s och YGL:s exklusivitet som straff- och processlag – denna framgår redan av de nämnda paragraferna – utan om att straffbelägga disciplinåtgärder som vidtas på grund av ett lagligt bruk av tryck- eller yttrandefriheten.

Att det talas om en disciplinpåföljd och inte om t.ex. ”disciplinåtgärd” beror på att avsikten med bestämmelsen skulle vara att

uppnå likabehandling mellan statligt och kommunalt anställda. Det finns då anledning att använda det uttryck som används i 15 § LOA.

Straffskalan i den diskuterade bestämmelsen har bestämts i enlighet med vad som gäller för överträdelse av efterforskningsförbudet. Detta innebär en skillnad i förhållande till vad som gäller för motsvarande fall för statligt anställda eftersom straffskalan för tjänstefel är böter eller fängelse i högst två år för normalgraden av brottet och fängelse i lägst sex månader och högst sex år för grovt brott. Både efterforskningsförbudet och repressalieförbudet utgör delar av meddelarskyddet och överträdelse av förbuden framstår som i princip likvärdiga i straffrättsligt hänseende, även om det kan finnas anledning att döma den som fullföljer sin avsikt och utdelar en repressalie hårdare än den som stannar vid att efterforska. Straffskalorna bör därför enligt kommitténs mening överensstamma. Straffen i motsvarande fall för statligt anställda torde också hålla sig inom denna straffskala.

Det kan diskuteras om bestämmelsen, liksom straffbestämmelsen om ansvar för tjänstefel, borde innehålla ett *undantag för ringa fall*. Ett skäl emot ett sådant undantag är att repressalieförbudet är en del av meddelarskyddet som är av grundläggande betydelse för yttrandefriheten och därmed för det demokratiska statsskicket. För att inskräpa vikten av att repressalieförbudet respekteras kan det enligt kommitténs mening vara motiverat att även något mindre graverande fall kan föranleda i vart fall ett bötesstraff.

I tjänstefelsbestämmelsen (20 kap. 1 § BrB) finns visserligen ett undantag för ringa fall, vilket innebär att en del brott mot repressalieförbudet kan gå fria från straff i dag. Men den straffbestämmelse som vi nu diskuterar omfattar bara disciplinpåföljder, dvs. varning och löneavdrag, och det torde knappast komma i fråga att använda undantaget vid så pass allvarliga repressalier. I en straffbestämmelse av det aktuella slaget finns därför, enligt kommitténs mening, inte något behov av ett undantag för ringa fall.

Enligt straffbestämmelsen om tjänstefel kan vidare även den som av *oaktsamhet* vid myndighetsutövning åsidosätter vad som gäller för uppgiften fällas till ansvar (om inte gärningen är ringa). Den här diskuterade nya straffbestämmelsen innebär att oaktsamhet inte skulle vara straffbar. Detta kan tyckas innebära att möjligheten att straffa användning av disciplinåtgärder som repressalier skulle bli mindre i fråga om dem som omfattas av den nya bestämmelsen än i fråga om statligt anställda. Det är emellertid svårt att tänka sig att en disciplinpåföljd kan utdelas som repressalie av oaktsamhet,

dvs. det är svårt att se hur ett sådant ingripande mot någon ”på grund av att denne i en tryckt skrift, ett radioprogram eller en teknisk upptagning har brukat sin tryckfrihet enligt tryckfrihetsförordningen eller sin yttrandefrihet enligt yttrandefrihetsgrundlagen eller medverkat till ett sådant bruk” kan ske av oaktamhet. Skillnaden i detta hänseende mellan straffsanktioneringen enligt tjänstefelsbestämmelsen till skydd för statligt anställda och en straffsanktionering enligt den här diskuterade nya bestämmelsen till skydd för anställda hos kommun, landsting eller kommunalförbund skulle därför sakna praktisk betydelse.

När det gäller *rättegångsordningen* kan noteras att mål om överträdelse av efterforskningsförbudet inte utgör tryck- eller yttrandefrihetsmål utan handläggs som vanliga brottmål vid allmän under rätt (12 kap. 1 § och 14 kap. 5 § första stycket TF, 9 kap. 1 § och 11 kap. 1 § andra stycket YGL). Detsamma gäller mål rörande tjänstefel bestående i överträdelse av repressalieförbudet. Kommittén anser att mål enligt den nu diskuterade bestämmelsen borde handläggas på samma sätt, dvs. som ett vanligt brottmål vid allmän underrätt och alltså inte som ett tryck- eller yttrandefrihetsmål vid en tryck- eller yttrandefrihetsdomstol.

I 9 kap. 2 § tredje stycket TF (som genom hänvisningen i 7 kap. 1 § YGL även gäller på YGL:s område) anges att JK är ensam åklagare i ”annat tryckfrihetsmål än mål om tryckfrihetsbrott” samt i mål som annars avser brott mot en bestämmelse i TF. Av 12 kap. 1 § andra stycket TF framgår att med ”annat tryckfrihetsmål än mål om tryckfrihetsbrott” avses mål om konfiskering och mål om ansvar eller enskilt anspråk på grund av brott av meddelare eller anskaffare enligt 7 kap. 3 § TF. 9 kap. 2 § TF fick sin nuvarande lydelse genom SFS 1976:955. Angående vad som avses med uttrycket ”mål som eljest avser brott mot bestämmelse i denna förordning” i 9 kap. 2 § tredje stycket TF angavs då följande i specialmotiveringen (prop. 1975/76:204 s. 176):

I det nuvarande andra stycket finns en föreskrift om att JK är åklagare i fråga om annat brott mot TF än tryckfrihetsbrott. De brott som avses här är inte bara överträdelser av de bestämmelser som är meddelade angående tryckfrihetens utövning (3 kap. 5 §, 4 kap. 2 § andra stycket, 5 kap. 12-14 §§ och 6 kap. 3 § TF) utan även vissa ämbetsbrott, som obehörigt hindrande av skrifts tryckning och spridning eller vägran att lämna ut allmän handling som är offentlig (SOU 1947:60 s. 261). Den 1 januari 1976 har de tidigare bestämmelserna om ämbetsbrott ersatts med andra straffbestämmelser, bland vilka de som avser myndighetsmissbruk och vårdslös myndighetsutövning (20 kap. 1 §

brottsbalken) här kommer i fråga. JK:s befattning med de brott som jag nu har nämnt bör bestå och omfatta även överträdelse av det föreslagna efterforskningsförbudet (3 kap. 4 §).

Av det anförda framgår att JK är ensam åklagare i fråga om brott mot efterforskningsförbudet. Det får enligt Yttrandefrihetskommitténs mening även anses framgå att JK är ensam åklagare i mål om ansvar för överträdelse av repressalieförbudet. I de fallen finns straffbestämmelserna visserligen inte i TF eller YGL utan i tjänstefelsbestämmelsen respektive i den här diskuterade nya bestämmelsen i tillämpningslagen, men repressalieförbudet finns i grundlagarna och överträdelse av det får därför anses vara ett sådant "brott mot bestämmelse i denna förordning" som avses i 9 kap. 2 § tredje stycket TF.

Att JK är ensam åklagare i mål om överträdelse av repressalieförbudet innebär emellertid inte att JO:s åtalsrätt är inskränkt. Det sista ledet i 9 kap. 2 § tredje stycket TF utgör en erinran om detta (prop. 1975/76:204 s. 176 f.). Enligt 6 § andra stycket lagen (1986:765) med instruktion för Riksdagens ombudsmän får JO väcka åtal mot en befattningshavare som genom att åsidosätta vad som åligger honom i tjänsten eller uppdraget har begått någon annan brottslig gärning än tryckfrihetsbrott eller yttrandefrihetsbrott.

Här kan slutligen noteras att det i specialmotiveringen till 9 kap. 2 § TF anges att även en polismyndighet och allmän åklagare bör kunna inleda förundersökning i fråga om de brott som avses i paragrafens tredje stycke (a. prop. s. 176). När det blir klart att målet rör överträdelse av repressalieförbudet och således JK enligt vad som har sagts ovan är ensam åklagare, ska JK inträda som förundersökningsledare.

7.4.3.3 En bestämmelse som omfattar alla repressalier och alla offentligt anställda personer?

De bestämmelser som vid sidan om repressalieförbudet stödjer meddelarfriheten är reglerna om anonymitetsskydd (tystnadsplikt) och efterforskningsförbud. Som tidigare har sagts är brott mot dessa bestämmelser straffreglerade i TF och YGL, varvid straffbestämmelserna är generellt avfattade. De gör sålunda inte någon skillnad mellan olika slags överträdelser, inte heller någon skillnad beroende på vem som utsätts för brottet. Detta kan tala för att även en straffbestämmelse om överträdelse av repressalieförbudet ges en

generell avfattning. Den kunde i så fall placeras antingen i TF och YGL – som är fallet med straffbestämmelserna om brott mot tystnadsplikten och brott mot efterforskningsförbudet – eller i tillämpningslagen. Det mest närliggande från systematisk synpunkt är uppenbarligen att placera en sådan generell bestämmelse i grundlagarna.

En generellt avfattad straffbestämmelse kan knappast innehålla uttrycket ”repressalieförbudet” eller hänvisa till den relativt oklara bestämmelse i TF som i dag anses innefatta ett sådant förbud, dvs. 1 kap. 3 §. Då skulle straffbestämmelsen bli alltför oklar. Det gäller särskilt som den inte kan inrymma en begränsning till myndighetsutövning; syftet med bestämmelsen skulle ju vara att komma ifrån denna begränsning eftersom den medför att statsanställda och kommunanställda inte behandlas lika. Det fordras sålunda att repressalieförbudet preciseras ungefär på samma sätt som gäller för efterforskningsförbudet i dag (se 3 kap. 4 § TF). En sådan precisering skulle kunna tas in i ett andra stycke i den paragrafen. Preciseringsen innebär visserligen delvis en upprepning av bestämmelsen i 1 kap. 3 § TF, men denna innehåller i första hand den s.k. exklusivetsprincipen och det skadar inte att repressalieförbudet i TF uttrycks tydligare. Det gäller inte minst med hänsyn till att detta har fått sitt innehåll i allt väsentligt genom praxis.

Bestämmelserna skulle sålunda kunna utformas enligt följande (här diskuterade ändringar är kursiverade).

Preciseringen av repressalieförbudet i ett nytt andra stycke i 3 kap. 4 § TF:

Myndighet eller annat allmänt organ må ej efterforska författaren till framställning som införts eller varit avsedd att införas i tryckt skrift, den som utgivit eller avsett att utgiva framställning i sådan skrift eller den som lämnat meddelande enligt 1 kap. 1 § tredje stycket, i vidare mån än som erfordras för åtal eller annat ingripande mot honom som ej står i strid med denna förordning. Får efterforskning förekomma, *ska* därvid beaktas den i 3 § angivna tystnadsplikten.

Inte heller får en myndighet eller ett annat allmänt organ ingripa mot någon för att han eller hon i en tryckt skrift har brukat sin tryckfrihet eller medverkat till ett sådant bruk.

Straffbestämmelsen i ett nytt tredje stycke i 3 kap. 5 § TF:

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet mot författarens eller, i fall som avses i 1 §, mot utgivarens eller meddelarens vilja på tryckt skrift sätter ut dennes namn, pseudonym eller signatur eller åsidosätter sin tystnadsplikt enligt 3 §, döms till böter eller fängelse i högst ett år. Till samma straff döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet på skriften såsom författare, utgivare eller meddelare sätter ut namnet på eller pseudonym eller signaturen för annan person än den verkliga författaren, utgivaren eller meddelaren.

För efterforskning i strid med 4 § *första stycket* första meningen döms, om efterforskningen har skett uppsåtligen, till böter eller fängelse i högst ett år.

För uppsåtligt brott mot repressalieförbudet i 4 § andra stycket döms till böter eller fängelse i högst ett år. I ringa fall ska dock inte dömas till ansvar.

Allmänt åtal för brott som avses i första stycket må väckas endast om målsäganden anmält brottet till åtal.

I YGL skulle på motsvarande sätt en uttrycklig regel om repressalieförbud kunna införas i ett nytt tredje stycke i 2 kap. 4 § enligt följande:

Ingen myndighet eller annat allmänt organ får efterforska

1. upphovsmannen till en framställning som har offentliggjorts eller varit avsedd att offentliggöras i ett radioprogram eller en teknisk upptagning eller den som har framträtt i en sådan framställning,

2. den som har tillhandahållit eller avsett att tillhandahålla en framställning för offentliggörande i ett radioprogram eller en teknisk upptagning, eller

3. den som har lämnat uppgifter enligt 1 kap. 2 §.

Förbudet hindrar inte efterforskning i fall då denna grundlag medger åtal eller annat ingripande. I sådana fall *ska* dock den i 3 § angivna tystnadsplikten beaktas.

Inte heller får en myndighet eller ett annat allmänt organ ingripa mot någon för att han eller hon i ett radioprogram eller en teknisk upptagning har brukat sin yttrandefrihet eller medverkat till ett sådant bruk.

En ny straffbestämmelse kunde placeras i ett nytt tredje stycke i 2 kap. 5 § YGL:

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot sin tystnadsplikt enligt 3 § *ska* dömas till böter eller fängelse i högst ett år. Detsamma gäller den som i ett radioprogram eller en teknisk upptagning uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnar felaktiga uppgifter om vem som är framställningens upphovsman eller har tillhandahållit den för offentliggörande, vem som framträder i den eller vem som har lämnat uppgifter i den.

För efterforskning i strid med 4 § *första och andra stycket* döms, om efterforskningen har skett uppsåtligen, till böter eller fängelse i högst ett år.

För uppsåtligt brott mot repressalieförbudet i 4 § tredje stycket döms till böter eller fängelse i högst ett år. I ringa fall ska dock inte dömas till ansvar.

Allmänt åtal för brott som avses i första stycket får väckas endast om målsäganden har anmält brottet till åtal.

Att det i reglerna om repressalieförbud talas om *bruk* av tryckfriheten eller yttrandefriheten och inte om *missbruk* som i 1 kap. 3 § TF och 1 kap. 4 § YGL beror på att det här inte är fråga om att lägga fast TF:s och YGL:s exklusivitet som straff- och processlag – denna framgår redan av de nämnda paragraferna – utan om att straffbelägga åtgärder som vidtas mot meddelare m.fl. på grund av ett lagligt bruk av tryck- eller yttrandefriheten (jfr avsnitt 7.4.3.2).

I de skisserade bestämmelserna om repressalieförbud används uttrycket ”ingripa mot” för det som blir otillåtet. Enligt gällande praxis anses som tidigare sagts alla negativa åtgärder vara otillåtna, varvid de dock kan straffas bara om de utgör myndighetsutövning. Avsikten är att ”ingripa mot” ska inrymma alla negativa åtgärder, t.ex. disciplinpåföljd, avsked, uppsägning, fråntagande av arbetsuppgifter, utebliven löneförhöjning osv. Även t.ex. ”utfrysning” på arbetsplatsen skulle omfattas, fastän det självfallet blir svårt att bevisa att det i ett sådant fall är fråga om ett ingripande för utnyttjande av tryck- eller yttrandefriheten. Att det uppkommer bevisvärigheter bör inte i sig vara ett skäl att avstå från kriminalisering. Viktigt är dock naturligtvis att det inte ådöms något straff utan att det är fullt klarlagt att det verkligen är fråga om ett straffbart agerande.

Ett undantag har gjorts för ringa fall. Det beror på att mindre allvarliga åtgärder inte bör bestraffas. Det kan t.ex. röra sig om en kortvarig förflyttning från ett tjänsterum till ett annat eller fråntagande av viss beslutsbehörighet under några dagar. Ett undantag för ringa fall ter sig nödvändigt om det nu gällande kravet på myndighetsutövning slopas.

De nu diskuterade straffbestämmelserna kan kritiseras för att inte klart ange vilka förfaranden som är straffbara. Detta får dock mindre betydelse på grund av undantaget för ringa fall. Även kravet på uppsåt verkar i denna riktning.

Att kravet på myndighetsutövning slopas innebär naturligtvis en betydande utvidgning av det straffbara området. Det skulle fortsättningsvis krävas enbart att åtgärden har företagits av en företrädare för en myndighet eller ett annat allmänt organ och att den har varit föranledd av medverkan till publicering i ett grundlags-skyddat medium. Utvidgningen är knappast i sig någon nackdel, snarare tvärtom. Det innebär en förstärkning av meddelarskyddet och är på så sätt positivt. Kravet på myndighetsutövning framstår också som delvis irrelevant när det handlar om åtgärder mot en anställd. Då kan ju en negativ åtgärd vara väl så allvarlig även om den inte alls handlar om myndighetsutövning. Med ett undantag för ringa fall blir det inte heller fråga om att straffa annat än det som verkligen framstår som straffvärt.

De diskuterade nya bestämmelserna skulle inte innebära någon ändring i fråga om vilka åtgärder som är förbjudna enligt repressalieförbudet, utan de skulle enbart innebära att förbudet blir straffsanktionerat i större utsträckning än i dag. Detta skulle delvis innebära en återgång till vad som gällde i fråga om överträdelse av repressalieförbudet före 1975 års ämbetsansvarsreform. Fram till den 1 januari 1976 hade ju varje fel eller försummelse i tjänsten kunnat leda till ansvar för tjänstefel.

När det gäller straffskalan, oaktsamhetsbrott, rättegångsordning och åtalsbehörighet hänvisas till det som har sagts i avsnitt 7.4.3.2.

7.4.3.4 Skäl för och emot de diskuterade lösningarna

Båda de nu presenterade möjliga lagändringarna innebär att det problem som kommittén har fått i uppdrag att överväga blir löst. Kommunanställda kommer att i praktiken (se avsnitt 7.4.3.2) få samma skydd mot brott mot repressalieförbudet som statsanställda.

Frågan är då vilka fördelar och nackdelar som finns i övrigt med de båda lösningarna.

Från *systematisk* synpunkt är det sistnämnda förslaget klart att föredra. Som tidigare har framhållits är övriga bestämmelser som stödjer meddelarfriheten – anonymitetsskyddet och efterforskningsförbudet – straffsanktionerade i grundlagarna. Repressalieförbudet är en bestämmelse av samma slag, vilket talar för att även detta förbud straffsanktioneras i TF och YGL. Det första alternativet skulle innebära den nyordningen att en straffbestämmelse läggs i tillämpningslagen, vilket kan vara svårt att förklara på annat sätt än att en sådan bestämmelse avser ett speciellt fall. En sådan särreglering kan också te sig mindre lämplig av den anledningen att den utgår från den skillnad som LOA skapar i stället för vad som är en lämplig reglering av yttrandefriheten.

Om man utgår från *det praktiska behovet* synes däremot det förstnämnda alternativet vara att föredra. Något egentligt lagstiftningsbehov vid sidan av det som Boråsmålet påvisar har inte framkommit, vilket talar för en reglering som åtgärdar det akuta problemet och inget mer. Den omständigheten att kommittén i sitt fortsatta arbete ska överväga en omläggning av lagstiftningen om yttrandefrihet är också ett skäl att inte nu genomföra principiella förändringar i de existerande lagarna.

Mot det sistnämnda kan anföras att regleringen av repressalieförbudet saknar egentligt samband med frågan om yttrandefrihetsregleringen bör vara teknikoberoende eller inte. Det råder ingen tvekan om att repressalieförbudet ska bestå och också vara straffsanktionerat. Det aktuella lagstiftningsbehovet är alltså *långsiktigt*, vilket talar för att det ges en så bestående lösning som möjligt. Det talar i sin tur för den mera generella reglering som finns i den andra lösningen (avsnitt 7.4.3.3).

Denna kan kritiseras för att vara obestämd i fråga om vilka ingripanden som blir straffbara som överträdelse av repressalieförbudet. Detta får dock mindre betydelse på grund av undantaget för ringa fall. Även kravet på uppsåt verkar i denna riktning. Det kan för övrigt noteras att dagens straffsanktionering av repressalieförbudet genom tjänstefelsbestämmelsen knappast heller ger klart besked om vilka åtgärder som är straffbara som överträdelse av repressalieförbudet.

En fördel med den nu diskuterade lösningen i förhållande till gällande ordning är att man inte längre skulle behöva tillämpa tjänstefelsbestämmelsen med dess krav på myndighetsutövning på

överträdelse av repressalieförbudet. Som har nämnts i avsnitt 7.4.3.3 framstår ju kravet på myndighetsutövning som delvis irrelevant när det handlar om åtgärder mot en anställd. En annan fördel med den nu diskuterade lösningen är att den innebär att alla offentligt anställda behandlas lika och faller in under samma regler. Den innebär också att det genom praxis utvecklade repressalieförbudet kommer till klarare uttryck i grundlagarna än vad som är fallet i dag.

7.4.3.5 Yttrandefrihetskommitténs slutsats

Som har angetts i avsnitt 7.4.3.1 anser Yttrandefrihetskommittén att utgångspunkten måste vara att skyddet för repressalier på grund av medverkan i ett grundlagsskyddat medium ska vara detsamma för alla offentligt anställda. Genom domen i Borås-fallet har det klarlagts att repressalier i form av disciplinåtgärder mot kommunanställda inte kan föranleda straffansvar. Trots att det endast har varit fråga om detta och möjligen ytterligare något fall i praktiken anser Yttrandefrihetskommittén att intresset av att säkerställa kommunanställdas tryck- och yttrandefrihet väger så tungt att en lagändring är motiverad. Av de skäl som har anförts i avsnitt 7.4.3.4 bör enligt kommitténs mening den lösning som diskuteras i avsnitt 7.4.3.3 väljas. Yttrandefrihetskommittén föreslår alltså att repressalieförbudet formuleras uttryckligen i en ny regel i TF respektive YGL och att en straffbestämmelse som hänvisar till den nya regeln införs i vardera grundlagen.

7.5 Straffsanktionering av efterforsknings- och repressalieförbuden när det är fråga om meddelarfrihet enligt 1 kap. 9 a § sekretesslagen för anställda och uppdragstagare i kommunala bolag m.m.

Yttrandefrihetskommitténs bedömning: Efterforsknings- och repressalieförbuden bör om möjligt vara straffsanktionerade på samma sätt när det är fråga om efterforskning av och ingripanden mot anställda i sådana organ och bolag m.m. som avses i 1 kap. 9 a § sekretesslagen som när det är fråga om offentligt anställda.

Yttrandefrihetskommitténs förslag: I punkten om efterforskningsförbud i 1 kap. 9 a § sekretesslagen görs ett tillägg som klargör att efterforskningförbudet enligt den bestämmelsen har samma innebörd som efterforskningsförbudet enligt TF och YGL. En ny punkt med en hänvisning till TF:s och YGL:s straffbestämmelser för överträdelse av efterforskningsförbudet förs in i 1 kap. 9 a § sekretesslagen.

I punkten 2 i 1 kap. 9 a § sekretesslagen görs ett tillägg som innebär en hänvisning till de i avsnitt 7.4.3.5 föreslagna nya uttryckliga reglerna i TF och YGL om repressalieförbud. En ny punkt 3 som hänvisar till de föreslagna nya reglerna om straff för överträdelse av repressalieförbudet förs också in i 1 kap. 9 a § sekretesslagen.

Genom ändringarna kommer efterforsknings- och repressalieförbudet att ha samma innebörd och vara straffsanktionerade på samma sätt till skydd för anställda i sådana organ och bolag m.m. som avses i 1 kap. 9 a § sekretesslagen som till skydd för offentligt anställda.

7.5.1 Närmare om problemet

I sekretesslagen finns regler om att TF:s bestämmelser om rätt att ta del av allmänna handlingar också gäller handlingar hos andra än myndigheter. Det gäller dels handlingar hos de organ som handhar myndighetsutövning mot enskilda och som anges i bilagan till lagen, i den mån handlingarna hör till den verksamhet som nämns där (1 kap. 8 § andra stycket sekretesslagen), dels handlingar hos aktiebolag, handelsbolag, ekonomiska föreningar och stiftelser där kommuner, landsting eller kommunalförbund utövar ett rättsligt bestämmande inflytande (1 kap. 9 § sekretesslagen).

Den 1 juli 2006 infördes en bestämmelse i sekretesslagen, 1 kap. 9 a §, som syftar till att klargöra vad som gäller till skydd för meddelare inom kommunala företag och sådana organ som handhar myndighetsutövning mot enskilda som anges i bilagan till sekretesslagen. Bestämmelsen anger att TF:s och YGL:s regler om rätt att lämna uppgifter för offentliggörande, om förbud mot att ingripa mot missbruk av tryckfriheten eller yttrandefriheten eller medverka till sådant missbruk och om förbud mot att efterforska upphovsman eller meddelare gäller i förhållandet mellan å ena sidan

sådana organ och företag som nyss nämnts och å andra sidan deras anställda och uppdragstagare.

I propositionen angavs²⁴ att bestämmelsen inte avses omfatta straffbestämmelserna för brott mot efterforskningsförbudet i 3 kap. 5 § andra stycket TF och 2 kap. 5 § andra stycket YGL. Efterforskningsförbudet är alltså inte straffrättsligt sanktionerat i fråga om de här avsedda organen och kommunala företagen. Det angavs i propositionen också att tjänstefelsbestämmelsen, som delvis sanktionerar brott mot de grundlagsreglerade förbuden mot repressalier, aldrig kan bli tillämplig för de aktuella organen eftersom åtgärder som ett sådant vidtar mot en anställd inte kan utgöra myndighetsutövning. Inte heller repressalieförbudet är alltså straffsanktionerat i fråga om dessa organ. Regeringen angav i propositionen²⁵ att frågan om hur efterforsknings- och repressalieförbuden i den nya regeln borde straffsanktioneras lämpligen kunde övervägas i samband med att sanktionsbestämmelserna för överträdelse av förbuden i TF och YGL ses över.

7.5.2 Överväganden

7.5.2.1 Efterforskningsförbudet

Syftet med införandet av 1 kap. 9 a § sekretesslagen var att så långt möjligt jämställa meddelarskyddet för anställda i sådana organ som handhar myndighetsutövning mot enskilda och anställda i sådana bolag m.m. där kommuner eller landsting utövar ett rättsligt bestämmande inflytande med det meddelarskydd som gäller för offentligt anställda. Yttrandefrihetskommittén anser därför att efterforsknings- och repressalieförbuden om möjligt bör vara straffsanktionerade på samma sätt när det är fråga om ingripanden mot anställda i sådana organ och bolag m.m. som avses i 1 kap. 9 a § sekretesslagen som när det är fråga om ingripanden mot offentligt anställda.

I fråga om efterforskningsförbudet kan detta åstadkommas genom att bestämmelsen i 1 kap. 9 a § sekretesslagen ändras enligt följande (ändringarna är kursiverade):

I förhållandet mellan å ena sidan sådana organ som avses i 8 § andra stycket, i fråga om den verksamhet som anges i bilagan till

²⁴ Prop. 2005/06:162 s. 17.

²⁵ Prop. 2005/06:162 s. 18.

denna lag, eller sådana organ som avses i 9 § och å andra sidan deras anställda och uppdragstagare enligt 6 § gäller vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen om

1. rätt att lämna uppgifter i vilket ämne som helst för offentliggörande,
2. förbud mot att ingripa mot missbruk av tryckfriheten eller yttrandefriheten eller medverka till sådant missbruk,
3. förbud mot att efterforska upphovsman eller meddelare och
4. *straff för överträdelse av förbudet enligt 3.*

Vad som sägs i första stycket om anställda och uppdragstagare gäller inte verkställande direktör, vice verkställande direktör, styrelseledamot eller styrelsesuppleant i organet.

Det kan noteras att lydelsen av 1 kap. 9 a § första stycket 3 sekretesslagen synes innebära att straffansvaret för företrädare för sådana organ och bolag som avses i 1 kap. 9 a § sekretesslagen endast avser efterforskning av upphovsmän eller meddelare, medan straffansvaret enligt TF eller YGL för företrädare för myndigheter även avser efterforskning av den som har utgett eller avsett att utge en tryckt skrift (3 kap. 4 § TF), den som har framträtt i en framställning som skyddas av YGL och den som har tillhandahållit eller avsett att tillhandahålla en sådan framställning för offentliggörande (2 kap. 4 § YGL). I författningskommentaren till 1 kap. 9 a § sekretesslagen anges dock att paragrafen innebär att grundlagarnas förbud mot att efterforska och ingripa mot den som har utnyttjat sin meddelarfrihet eller medverkat till en grundlagsskyddad framställning ska gälla (prop. 2005/06:162 s. 19). Det får därmed anses framgå att efterforskningsförbudet enligt 1 kap. 9 a § sekretesslagen avsetts ha samma innebörd som efterforskningsförbudet i TF och YGL. För att i lagtexten klargöra att så är fallet kan ett tillägg göras i punkten 3 med de personkategorier som har utelämnats i nu gällande lydelse. Genom ett sådant tillägg blir det också klarlagt att straffsanktioneringen av efterforskningsförbudet har samma omfattning till skydd för anställda i sådana organ och bolag som avses i 1 kap. 9 a § sekretesslagen som förbudet i punkt 3. Med det nu nämnda klargörandet av efterforskningsförbudets omfattning skulle 1 kap. 9 a § sekretesslagen få följande lydelse:

I förhållandet mellan å ena sidan sådana organ som avses i 8 § andra stycket, i fråga om den verksamhet som anges i bilagan till denna lag, eller sådana organ som avses i 9 § och å andra sidan deras anställda och uppdragstagare enligt 6 § gäller vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen om

1. rätt att lämna uppgifter i vilket ämne som helst för offentliggörande,

2. förbud mot att ingripa mot missbruk av tryckfriheten eller yttrandefriheten eller medverka till sådant missbruk,

3. förbud mot att efterforska upphovsman, meddelare, *den som har utgett eller avsett att utge en framställning i tryckt skrift, den som har tillhandahållit eller avsett att tillhandahålla en framställning för offentliggörande i ett radioprogram eller en teknisk upptagning och den som har framträtt i en sådan framställning samt*

4. straff för överträdelse av förbudet enligt 3.

Vad som sägs i första stycket om anställda och uppdragstagare gäller inte verkställande direktör, vice verkställande direktör, styrelseledamot eller styrelsesuppleant i organet.

Vid införandet av 1 kap. 9 a § sekretesslagen angav regeringen i propositionen att det enligt dess uppfattning inte var lämpligt att genom en hänvisning i vanlig lag utsträcka tillämpningsområdet för de straffbud som finns i TF och YGL.²⁶ Yttrandefrihetskommittén anser för sin del att det inte bör finnas något hinder mot att genom hänvisning till straffbuden i TF och YGL straffsanktionera det förbud mot efterforskning som gäller till skydd för anställda i vissa organ och bolag. Meddelarfriheten och efterforskningsförbudet till skydd för anställda i dessa organ och bolag gäller ju till följd av den särskilda bestämmelsen i 1 kap. 9 a § sekretesslagen, som hänvisar till TF och YGL. Den nya hänvisningen till straffbestämmelserna i TF och YGL innebär alltså inte någon utvidgning i vanlig lag av vad som är straffbart i fråga om det som enligt TF:s och YGL:s regler *faller in under grundlagsskyddet*, utan enbart att det förbud mot efterforskning som enligt 1 kap. 9 a § sekretesslagen gäller till skydd för anställda i vissa organ och bolag straffsanktioneras *på samma sätt* som det förbud mot efterforskning som gäller till skydd för offentligt anställda enligt TF:s och YGL:s regler.

²⁶ Prop. 2005/06:162 s. 17.

7.5.2.2 Repressalieförbudet

Utgångspunkter

I fråga om straff för överträdelse av repressalieförbudet är problemet mera komplicerat. Som har nämnts i avsnitt 7.5.1 angavs det i propositionen angående införande av 1 kap. 9 a § sekretesslagen att tjänstefelsbestämmelsen, som delvis sanktionerar brott mot de grundlagsreglerade förbuden mot repressalier, aldrig kan bli tillämplig för de aktuella organen eftersom åtgärder som ett sådant vidtar mot en anställd inte kan utgöra myndighetsutövning (prop. 2005/06:162 s. 17). Myndighetsutövning har visserligen överlåtits till dessa organ och bolag, men deras åtgärder mot de anställda kan – också enligt Yttrandefrihetskommitténs mening – inte anses som myndighetsutövning ens om åtgärderna avser t.ex. en disciplinåtgärd för agerande av den anställda inom ramen för organets eller bolagets myndighetsutövning. Organen och bolagen är ju privaträttsliga subjekt och LOA är inte tillämplig på dessa organs och bolags anställda. Åtgärder som uppsägning, avskedande och disciplinåtgärder är alltså inte offentlighetsrättsligt reglerade för dessa organ och bolag, och verksamheten i organen och bolagen avser endast delvis myndighetsutövning. Yttrandefrihetskommittén delar alltså uppfattningen att tjänstefelsbestämmelsen inte är tillämplig. Repressalieförbudet är således i fråga om dessa organ och bolag inte straffsanktionerat över huvud taget.

När det gäller repressalieförbudets omfattning i fråga om anställda i sådana organ och bolag som avses i 1 kap. 9 a § sekretesslagen kan noteras att det i förarbetena till införandet av bestämmelsen anges (prop. 2005/06:162 s. 19):

Genom den föreslagna paragrafen skall reglerna i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen om rätt att lämna meddelanden avsedda för publicering och att medverka till framställningar i grundlagsskyddade medier gälla ... Även grundlagarnas bestämmelser om förbud mot att efterforska och ingripa mot den som har utnyttjat sin meddelarfrihet eller medverkat till en grundlagsskyddad framställning skall gälla.

Att medverkande nämns får enligt kommitténs mening tolkas så att hänvisningen till grundlagarnas repressalieförbud i 1 kap. 9 a § första stycket 2 sekretesslagen innebär att ett repressalieförbud gäller inte enbart till skydd för anställda eller uppdragstagare i de aktuella bolagen eller organen som har lämnat ett meddelande, utan också

till skydd för anställda eller uppdragstagare som har medverkat till en grundlagsskyddad framställning i egenskap av utgivare eller annan ansvarig eller på annat sätt.

Som har nämnts i avsnitt 7.5.2.1 anser Yttrandefrihetskommittén att efterforsknings- och repressalieförbuden om möjligt bör vara straffsanktionerade på samma sätt när det är fråga om ingripanden mot anställda i sådana organ och bolag m.m. som avses i 1 kap. 9 a § sekretesslagen som när det är fråga om ingripanden mot offentligt anställda.

Förslag

Om den ändring i fråga om repressalieförbudet som kommittén har föreslagit i avsnitt 7.4.3.5 genomförs kan likabehandling i fråga om straffsanktionering av repressalieförbudet åstadkommas till skydd för anställda i sådana organ och bolag som avses i 1 kap. 9 a § sekretesslagen genom en hänvisning i den bestämmelsen till reglerna i TF och YGL. Detta kan ske enligt följande. (Ändringar föranledda av övervägandena här är kursiverade. De i avsnitt 7.5.2.1 föreslagna ändringarna har också tagits med här.):

I förhållandet mellan å ena sidan sådana organ som avses i 8 § andra stycket, i fråga om den verksamhet som anges i bilagan till denna lag, eller sådana organ som avses i 9 § och å andra sidan deras anställda och uppdragstagare enligt 6 § gäller vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen om

1. rätt att lämna uppgifter i vilket ämne som helst för offentliggörande,

2. förbud mot att ingripa mot *bruk eller* missbruk av tryckfriheten eller yttrandefriheten eller medverka till sådant *bruk eller* missbruk,

3. *straff för överträdelse av förbudet enligt 2,*

4. förbud mot att efterforska upphovsman, meddelare, den som har utgett eller avsett att utge en framställning i tryckt skrift, den som har tillhandahållit eller avsett att tillhandahålla en framställning för offentliggörande i ett radioprogram eller en teknisk upptagning och den som har framträtt i en sådan framställning samt

5. straff för överträdelse av förbudet enligt 4.

Vad som sägs i första stycket om anställda och uppdragstagare gäller inte verkställande direktör, vice verkställande direktör, styrelseledamot eller styrelsesuppleant i organet.

Andra tänkbara lösningar

Man kan ha olika uppfattningar om det lämpliga i att genomföra den grundlagsändring i fråga om repressalieförbudet och straffsanktioneringen därav som kommittén föreslår i avsnitt 7.4.3.5. För att bidra till diskussionen även för det fall lagstiftaren inte skulle dela kommitténs uppfattning diskuterar kommittén här ytterligare några tänkbara alternativ till lösning av frågan om straffsanktionering av repressalieförbudet till skydd för anställda i sådana organ och bolag som avses i 1 kap. 9 a § sekretesslagen.

Alternativ A – en bestämmelse motsvarande den om tjänstefel

Man kan fråga sig om en straffsanktionering av repressalieförbudet som motsvarar vad som gäller till skydd för offentligt anställda enligt tjänstefelsbestämmelsen kan åstadkommas genom en särskild regel. Man skulle kanske kunna föra in en sådan regel som ett nytt tredje stycke i 1 kap. 9 a § sekretesslagen och utforma den efter förebild av tjänstefelsbestämmelsen. Bestämmelsen, här kallad *alternativ A*, skulle då få följande lydelse. (Tillägg föränledda av övervägandena angående straffsanktionering av repressalieförbudet är kursiverade. De i avsnitt 7.5.2.1 föreslagna ändringarna har också tagits med här.):

I förhållandet mellan å ena sidan sådana organ som avses i 8 § andra stycket, i fråga om den verksamhet som anges i bilagan till denna lag, eller sådana organ som avses i 9 § och å andra sidan deras anställda och uppdragstagare enligt 6 § gäller vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen om

1. rätt att lämna uppgifter i vilket ämne som helst för offentliggörande,
2. förbud mot att ingripa mot missbruk av tryckfriheten eller yttrandefriheten eller medverka till sådant missbruk,
3. förbud mot att efterforska upphovsman, meddelare, den som har utgett eller avsett att utge en framställning i tryckt skrift,

den som har tillhandahållit eller avsett att tillhandahålla en framställning för offentliggörande i ett radioprogram eller en teknisk upptagning och den som har framträtt i en sådan framställning samt

4. straff för överträdelse av förbudet enligt 3.

Vad som sägs i första stycket om anställda och uppdragstagare gäller inte verkställande direktör, vice verkställande direktör, styrelseledamot eller styrelsesuppleant i organet.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet, genom en åtgärd som motsvarar en sådan åtgärd som har företagits vid myndighetsutövning enligt 20 kap. 1 § brottsbalken, bryter mot förbudet enligt första stycket 2 ska dömas till böter eller fängelse i högst två år. Om gärningen är att anse som ringa ska inte dömas till ansvar. Om brottet har begåtts uppsåtligen och är att anse som grovt ska dömas till fängelse, lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska särskilt beaktas om gärningsmannen allvarligt har missbrukat sin ställning eller om gärningen för någon enskild eller det allmänna har medfört allvarligt förfång eller otillbörlig förmån som är betydande.

Bestämmelsen har alltså utformats efter förebild av tjänstefelsbestämmelsen i 20 kap. 1 § första–andra styckena BrB. Det saknas anledning att i detta sammanhang ha motsvarigheter till 20 kap. 1 § tredje–fjärde styckena BrB om ansvarsfrihet för den som är ledamot av en beslutande statlig eller kommunal församling respektive om att paragrafen inte tillämpas om gärningen är belagd med straff enligt någon annan bestämmelse.

Syftet med den nu diskuterade regeln skulle vara att de åtgärder som enligt gällande rätt utgör straffbara överträdelser av repressalieförbudet när de vidtas mot statligt anställda skulle bli straffbara överträdelser av repressalieförbudet även när de vidtas mot anställda i sådana organ och bolag som avses i 1 kap. 9 a § sekretesslagen. Till skillnad från vad som enligt tjänstefelsbestämmelsen krävs för straffbarhet i fråga om åtgärder mot statligt anställda kan dock i fråga om åtgärder mot anställda i sådana organ och bolag som avses i 1 kap. 9 a § sekretesslagen inte krävas att åtgärden har företagits vid myndighetsutövning. Anledningen till detta är, som nämnts i avsnitt 7.5.1, att åtgärder som ett sådant organ eller bolag vidtar mot de anställda inte kan utgöra myndighetsutövning. Organen och bolagen är ju privaträttsliga subjekt. För att undvika att åtgärder mot statligt anställda som inte är straffbara på grund av att

de inte har företagits vid myndighetsutövning blir straffbara när de vidtas mot anställda i sådana organ och bolag som avses i 1 kap. 9 a § sekretesslagen måste alltså krävas att åtgärden *motsvarar* en sådan åtgärd som har företagits vid myndighetsutövning enligt 20 kap. 1 § BrB. Detta innebär emellertid, som strax ska framgå, en oöverkomlig svårighet med den här diskuterade regleringen.

Man skulle ju vara tvungen att bedöma om en åtgärd som har vidtagits gentemot anställda i sådana organ och bolag som avses i 1 kap. 9 a § sekretesslagen hade varit att anse som företagen vid myndighetsutövning om den hade vidtagits mot anställda i en myndighet eller ett annat offentlig organ. Det är inte möjligt att göra en sådan bedömning eftersom frågan huruvida en åtgärd har företagits vid myndighetsutövning är beroende av om och i så fall i vilken lag frågan regleras. Detta är i sin tur ofta beroende av vilket organ som är aktören. Så t.ex. är ju enligt vad som framgått i avsnitt 7.4.3.1 disciplinåtgärder mot kommunanställda inte att anse som företagna vid myndighetsutövning eftersom de inte regleras i offentligrättslig lagstiftning, medan sådana åtgärder mot statligt anställda är att anse som företagna vid myndighetsutövning eftersom de regleras i sådan lagstiftning. Det är alltså inte möjligt att lösa problemet med straffsanktionering av repressalieförbudet i 1 kap. 9 a § sekretesslagen på det sätt som nu har diskuterats.

Alternativ B – en bestämmelse om straff för disciplinpåföljder mot anställda i kommunala bolag m.fl.

Ett annat angreppssätt skulle kanske kunna vara att, till skydd för anställda i sådana organ och bolag som avses i 1 kap. 9 a § sekretesslagen, konstruera en mera begränsad straffbestämmelse, som uttryckligen anger vilka åtgärder som är straffbara (*alternativ B*).

Av bl.a. JO:s och JK:s praxis framgår att en mängd olika åtgärder har ansetts utgöra överträdelser av repressalieförbudet. Det är svårt att i en straffbestämmelse täcka in alla dessa åtgärder. För att åstadkomma en straffrättsligt stringent bestämmelse skulle man kunna begränsa den till att gälla de åtgärder som är viktigast att motverka. I så fall skulle man kunna nämna avskedande, uppsägning och disciplinpåföljder. Som har framgått i avsnitt 7.4.3.2 torde emellertid avskedande och uppsägning inte kunna föranleda ansvar för tjänstefel när sådana åtgärder används som repressalie mot en statligt eller kommunalt anställd. Eftersom det, som framgått ovan

under ”Utgångspunkter”, i princip saknas anledning att behandla de här aktuella organen och företagen annorlunda än myndigheter, bör en regel av det slag som nu diskuteras omfatta endast disciplinpåföljder. Med disciplinpåföljder avses då varning och löneavdrag, jfr 15 § LOA. En sådan regel skulle kunna föras in i 11 kap. 5 § tillämpningslagen, där den skulle passa bättre än i grundlagarna eftersom den enbart handlar om vissa företag och organ. För det fall man skulle vilja införa en sådan bestämmelse som har diskuterats i avsnitt 7.4.3.2 kan bestämmelsen tas in i anslutning till den. Ovan har dock kommittén valt att inte lägga fram något sådant förslag, varför en bestämmelse enbart skulle handla om de nu aktuella organen och företagen. En hänvisning till en sådan bestämmelse skulle kunna göras i ett nytt tredje stycke i 1 kap. 9 a § sekretesslagen enligt följande (tillägg föranledda av övervägandena angående straffsanktionering av repressalieförbudet är kursiverade och de i avsnitt 7.5.2.1 föreslagna ändringarna också medtagna här):

1 kap. 9 a § sekretesslagen

I förhållandet mellan å ena sidan sådana organ som avses i 8 § andra stycket, i fråga om den verksamhet som anges i bilagan till denna lag, eller sådana organ som avses i 9 § och å andra sidan deras anställda och uppdragstagare enligt 6 § gäller vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen om

1. rätt att lämna uppgifter i vilket ämne som helst för offentliggörande,
2. förbud mot att ingripa mot missbruk av tryckfriheten eller yttrandefriheten eller medverka till sådant missbruk,
3. förbud mot att efterforska upphovsman, meddelare, den som har utgett eller avsett att utge en framställning i tryckt skrift, den som har tillhandahållit eller avsett att tillhandahålla en framställning för offentliggörande i ett radioprogram eller en teknisk upptagning och den som har framträtt i en sådan framställning samt

4. straff för överträdelse av förbudet enligt 3.

Vad som sägs i första stycket om anställda och uppdragstagare gäller inte verkställande direktör, vice verkställande direktör, styrelseledamot eller styrelsesuppleant i organet.

Ansvar för den som bryter mot första stycket 2 föreskrivs i 11 kap. 5 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden.

11 kap. 5 § tillämpningslagen

Den som uppsåtligen utdelar en disciplinpåföljd till en sådan anställd som avses i 1 kap. 9 a § sekretesslagen (1980:100) på grund av att denne har utnyttjat sin rätt enligt nämnda paragraf att lämna uppgifter i vilket ämne som helst för offentliggörande eller att medverka på annat sätt till en tryckt skrift, ett radioprogram eller en teknisk upptagning ska dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

Fördelen med en sådan bestämmelse är att den är klar och förutsebar eftersom den tydligt anger vilka åtgärder som är straffbara. Det kan kanske betraktas som en nackdel att bestämmelsen inte kommer att omfatta sådana åtgärder som en utebliven löneökning eller befordran eller att den anställde fråntas vissa arbetsuppgifter som nämns i förarbetena till 1 kap. 9 a § sekretesslagen (prop. 2005/06:162 s. 19) som exempel på förbjudna ingripanden. Det måste dock noteras att förbudet mot repressalier är opåverkat och att åtgärderna således alltså är förbjudna. Det måste också noteras att sådana åtgärder i regel inte hade kunnat föranleda ansvar för tjänstefel om de hade vidtagits mot en statligt anställd (se t.ex. JK:s beslut 2006-06-19, dnr 1192-05-30, där JK ansåg att det var en repressalie att en polisman fråntogs en viss arbetsuppgift men att åtgärden inte hade skett vid myndighetsutövning). Eftersom disciplinpåföljder inte kan komma i fråga beträffande uppdragstagare gäller skyddet enligt den nu diskuterade straffbestämmelsen inte för sådana uppdragstagare som avses i 1 kap. 9 a § sekretesslagen (1980:100). I fråga om sådana uppdragstagare blir repressalieförbudet alltså inte straffsanktionerat. Detta kan kanske också ses som en nackdel med den diskuterade bestämmelsen. Å andra sidan upptar regeln de åtgärder som det, med beaktande av intresset av likabehandling, är viktigast att kunna bestraffa när de används som repressalier, och sådana åtgärder kan inte vidtas mot uppdragstagare.

Alternativ C – en straffbestämmelse som omfattar alla berörda personer men bara vissa åtgärder

Om man anser att utvidgningen av straffbarheten när det gäller överträdelse av repressalieförbudet blir alltför stor med en straffbestämmelse som, i enlighet med Yttrandefrihetskommitténs förslag, direkt hänvisar till repressalieförbudet i grundlagarna, utan att precisera vilka de straffbara åtgärderna är, kan man i stället införa en

regel som straffbelägger enbart de åtgärder som man anser det viktigast att kunna bestraffa (*alternativ C*). Det ligger nära till hands att i så fall nämna avskedande, uppsägning och disciplinpåföljder.

En sådan regel skulle kunna placeras antingen i grundlagarna eller i en ny paragraf, 11 kap. 5 § i tillämpningslagen. Den skulle gälla generellt för alla offentligt anställda och en hänvisning till den bestämmelsen skulle kunna göras i 1 kap. 9 a § sekretesslagen så att den blev gällande även för anställda i sådana organ och bolag som avses där. Eftersom bestämmelsen skulle gälla generellt för alla offentligt anställda, på samma sätt som den lösning kommittén har föreslagit, har den snarare sin plats i grundlagarna än i tillämpningslagen. Den skulle lämpligen placeras som ett nytt tredje stycke i 3 kap. 5 § TF respektive 2 kap. 5 § YGL och formuleras enligt följande:

3 kap. 5 § tredje stycket TF:

Den som uppsåtligen avskedar, säger upp eller utdelar en disciplinpåföljd mot en anställd hos staten, en kommun, ett landsting eller ett kommunalförbund på grund av att denne i en tryckt skrift har brukat sin tryckfrihet eller medverkat till ett sådant bruk ska dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

2 kap. 5 § tredje stycket YGL:

Den som uppsåtligen avskedar, säger upp eller utdelar en disciplinpåföljd mot en anställd hos staten, en kommun, ett landsting eller ett kommunalförbund på grund av att denne i ett radio-program eller en teknisk upptagning har brukat sin yttrandefrihet eller medverkat till ett sådant bruk ska dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

Med en sådan regel är det enbart de nämnda åtgärderna som blir straffbara som överträdelser av repressalieförbuden i grundlagarna. I den mån andra åtgärder förekommer blir de straffria. Det är dock viktigt att notera att repressalieförbuden i TF och YGL alltså gäller oförändrade och att företrädare för staten, kommuner, landsting och kommunalförbund är underkastade JO:s och JK:s tillsyn. Det får förutsättas att de rättar sig efter de uttalanden som JO och JK gör i hithörande frågor.

Att det i regeln talas om *bruk* av tryckfriheten eller yttrandefriheten och inte om *missbruk* som i 1 kap. 3 § TF och 1 kap. 4 § YGL beror på att det här inte är fråga om att lägga fast TF:s och

YGL:s exklusivitet som straff- och processlag – denna framgår redan av de nämnda paragraferna – utan om att straffbelägga åtgärder som vidtas på grund av ett lagligt bruk av tryck- eller yttrandefriheten.

Vad som har sagts i avsnitt 7.4.3.2 om straffskalan och avsaknad av straffansvar för oaktsamhet gäller även här. Något undantag för ringa fall behövs inte när bestämmelsen begränsas till de åtgärder som det är viktigast att förhindra.

I fråga om anställda hos sådana organ och bolag som avses i 1 kap. 9 a § sekretesslagen kan, som nämnts, samma straffsanktionering av repressalieförbudet åstadkommas genom ett tillägg i 1 kap. 9 a § sekretesslagen på samma sätt som enligt kommitténs förslag, dvs. enligt följande. (Ändringar föranledda av övervägandena här är kursiverade. De i avsnitt 7.5.2.1 föreslagna ändringarna har också tagits med här.)

1 kap. 9 a § sekretesslagen

I förhållandet mellan å ena sidan sådana organ som avses i 8 § andra stycket, i fråga om den verksamhet som anges i bilagan till denna lag, eller sådana organ som avses i 9 § och å andra sidan deras anställda och uppdragstagare enligt 6 § gäller vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen om

1. rätt att lämna uppgifter i vilket ämne som helst för offentliggörande,

2. förbud mot att ingripa mot *bruk eller* missbruk av tryckfriheten eller yttrandefriheten eller medverka till sådant *bruk eller* missbruk,

3. straff för överträdelse av förbudet enligt 2,

4. förbud mot att efterforska upphovsman, meddelare, den som har utgett eller avsett att utge en framställning i tryckt skrift, den som har tillhandahållit eller avsett att tillhandahålla en framställning för offentliggörande i ett radioprogram eller en teknisk upptagning och den som har framträtt i en sådan framställning samt

5. straff för överträdelse av förbudet enligt 4.

Vad som sägs i första stycket om anställda och uppdragstagare gäller inte verkställande direktör, vice verkställande direktör, styrelseledamot eller styrelsesuppleant i organet.

Vad som har sagts i avsnitt 7.4.3.2 om rättegångsordning, att JK är ensam åklagare och om vem som får inleda förundersökning i fråga om mål som avses i den där diskuterade nya bestämmelsen äger tillämpning även i fråga om de här diskuterade nya bestämmelserna. Mål enligt de här diskuterade bestämmelserna ska alltså handläggas som vanliga brottmål vid allmän underrätt, men JK är ensam åklagare. Polismyndighet och allmän åklagare bör kunna inleda förundersökning i fråga om gärningar som avses här, men så snart det blir klart att målet rör överträdelse av repressalieförbudet och således JK är ensam åklagare ska denne inträda som förundersökningsledare.

Skäl för och emot de diskuterade alternativen

Sammanfattningsvis kan sägas att reglerna i *alternativ A och B* enbart gäller för anställda i sådana organ och bolag som avses i 1 kap. 9 a § sekretesslagen. *Alternativ A* utgör ett försök att straffbelägga samma åtgärder gentemot sådana anställda som de åtgärder som är straffbelagda genom tjänstefelsbestämmelsen när de vidtas mot statligt anställda. Eftersom det inte går att åstadkomma en motsvarighet till tjänstefelsbestämmelsens krav på att åtgärden ska ha företagits vid myndighetsutövning är det dock inte möjligt att lösa problemet med straffsanktionering av repressalieförbudet för anställda i sådana organ och bolag som avses i 1 kap. 9 a § sekretesslagen på det sättet.

I *alternativ B* straffbeläggs endast användning av disciplinpåföljder som repressalier mot anställda i sådana organ och bolag som avses i 1 kap. 9 a § sekretesslagen. En nackdel med en sådan bestämmelse är att den innebär en särreglering för vissa repressalier trots att i enskilda fall andra åtgärder kan vara väl så allvarliga och straffvärda. En annan nackdel är att bestämmelsen får anses mindre lyckad från systematisk utgångspunkt. Man kan sålunda undra varför just de ifrågavarande organen och bolagen ska särregleras på det angivna sättet; något ändamålsskäl för en sådan särreglering är svårt att finna. Fördelen är att regleringen inte går längre än som kan motiveras av lagstiftningsbehovet.

Den av kommittén föreslagna lösningen *och alternativ C* innebär att den nu gällande straffsanktioneringen av repressalieförbudet ändras i fråga om alla offentligt anställda. I den av kommittén föreslagna lösningen knyts en straffbestämmelse direkt till

grundlagarnas förbud mot repressalier. Detta innebär en betydande utvidgning av det straffbara området. Det blir också mindre klart än enligt tjänstefelsbestämmelsen vilka förfaranden som är straffbara. Detta får dock mindre betydelse på grund av undantaget för ringa fall. Även kravet på uppsåt verkar i samma riktning. Enligt *alternativ C* är det endast avskedande, uppsägning och disciplinpåföljder som kan bestraffas som överträdelse av repressalieförbudet. Inget av alternativen innebär någon ändring av vad som omfattas av repressalieförbudet, utan samtliga alternativ rör enbart vad som ska vara straffbart som överträdelse av förbudet.

Ett argument emot den av kommittén föreslagna lösningen och *alternativ C* är att de ändrar vad som gäller beträffande straffbarheten av överträdelser av repressalieförbudet i fråga om statligt anställda trots att något behov av detta inte har framkommit. De problem som har kunnat iakttas rör avsaknad av skydd för kommunanställda mot disciplinåtgärder som repressalier och avsaknad av straffsanktionering av repressalieförbudet till skydd för anställda i sådana organ och bolag som avses i 1 kap. 9 a § sekretesslagen.

Som har framgått i det föregående anser Yttrandefrihetskommittén att skälen för den föreslagna lösningen överväger.

8 Yttrandefrihetsrättsliga aspekter på lagregler om skyldighet att göra trådsända TV-program tillgängliga för personer med funktionshinder

Yttrandefrihetskommitténs bedömning: Lagregler om skyldighet att göra trådsända TV-program tillgängliga för personer med funktionshinder genom textning, teckenspråkstolkning, syntolkning, uppläst text eller liknande teknik skulle strida mot den i YGL grundlagsskyddade etableringsfriheten för trådsändningar. För att sådana lagregler ska få införas krävs ett nytt undantag från etableringsfriheten för trådsändningar i YGL. Ändamålet att öka möjligheterna för personer med funktionshinder att bli delaktiga i samhällslivet är så angeläget att ett sådant undantag bör göras.

Yttrandefrihetskommitténs förslag: I 3 kap. 1 § andra stycket YGL införs en ny punkt 4 som ger tillåtelse till regler i vanlig lag om skyldighet för den som i tråd sänder program i television att utforma sändningarna på ett sådant sätt att programmen genom textning, teckenspråkstolkning, syntolkning, uppläst text eller liknande teknik blir tillgängliga för personer med funktionshinder.

8.1 Uppdraget m.m.

Radio- och TV-lagen (1996:844, RTVL) innehåller inte några generellt tillämpliga bestämmelser om TV-programmens tillgänglighet för personer med funktionshinder. Enligt 3 kap. 8 § 5 RTVL får emellertid ett tillstånd att sända TV-program förenas med villkor om skyldighet att utforma sändningar på ett sådant sätt att de blir tillgängliga för personer med funktionshinder. Tillstånd krävs för sändning av TV-program med hjälp av radiovågor (etersändningar) på frekvenser under 3 gigahertz. Sådana sändningar sker i marknätet. Tillstånd meddelas av regeringen om sändningsverksamheten finansieras med TV-avgifter och av Radio- och TV-verket i övriga fall. För TV-sändningar som inte kräver tillstånd, dvs. sändningar via satellit eller kabel (tråd)¹, finns ingen motsvarande bestämmelse om möjlighet att föreskriva att sändningarna ska göras tillgängliga för personer med funktionshinder. Villkor om att TV-program ska göras tillgängliga för personer med funktionshinder finns i sändningstillstånden för Sveriges Television AB (SVT), Sveriges Utbildningsradio AB och TV 4 AB.

Radio- och TV-lagsutredningen har i betänkandet ”Tillgänglighet, mobil TV samt vissa andra radio- och TV-rättsliga frågor” (SOU 2006:51) föreslagit att den skyldighet att utforma sändningar så att de blir tillgängliga för personer med funktionshinder som nu kan gälla som ett tillståndsvillkor enligt 3 kap. 8 § 5 RTVL (tidigare 3 kap. 2 § 5 samma lag), tas in som en lagregel i en ny 6 kap. 12 § RTVL och blir gällande inte enbart för marksändningar utan för alla TV-program som sänds på annat sätt än genom tråd, dvs. även för satellitsändningar. De föreskrifter som kan meddelas med stöd av den föreslagna bestämmelsen bör enligt utredningen i första hand avse krav på tekniska hjälpmedel såsom textning, teckenspråkstolkning, syntolkning² och uppläst textremsa (a. bet. s. 395, 390). En skyldighet utöver detta, t.ex. en skyldighet att sända program vars innehåll är särskilt anpassat för personer med kognitiva funktionshinder³, ska enligt förslaget till 3 kap. 8 § 5 RTVL alljämt kunna föreskrivas som ett tillståndsvillkor. För ljudradio ska enbart möjligheten att meddela tillståndsvillkor gälla (a. bet. s. 390).

¹ Prop. 1995/96:160 s. 158.

² Syntolkning eller talad beskrivning innebär att en inspelad röst beskriver vad som syns i bild i ett TV-program under naturliga pauser i dialogen. På detta sätt kan synintryck förmedlas till synskadade (SOU 2006:51 s. 260).

³ Funktionshinder som har med förståelse eller kunnande att göra.

I fråga om trådsändningar ansåg utredningen (a. bet. s. 286 f.) att det, med hänsyn till bestämmelserna i 3 kap. 1 och 4 §§ yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) om rätt att sända radioprogram⁴ genom tråd och att självständigt avgöra vad som ska förekomma i programmen, saknades möjlighet att utan grundlagsändring införa en skyldighet att utforma sändningarna så att de blir tillgängliga för personer med funktionshinder. Utredningen föreslog därför inte någon sådan regel för trådsändningar. Enligt utredningen finns det inte några sakliga skäl som motiverar att TV-program som förmedlas genom tråd undantas från skyldigheten att se till att sändningarna görs tillgängliga för personer med funktionshinder. Utredningen ansåg därför att det fanns anledning att överväga en ändring av YGL:s bestämmelser om möjligheten att begränsa etableringsfriheten för trådsändningar och att denna fråga lämpligen kunde behandlas inom ramen för Tryck- och yttrandefrihetsberedningens arbete.

Regeringen uppdrog mot bakgrund av detta åt Tryck- och yttrandefrihetsberedningen att överväga de yttrandefrihetsrättsliga aspekterna på Radio- och TV-lagsutredningens förslag i denna del (dir. 2007:76). Beredningen skulle enligt direktiven härvid särskilt beakta i vilken utsträckning ytterligare krav på trådsändningar kan komma att få negativa effekter på etableringsfriheten och lämna förslag till de eventuella grundlagsändringar som övervägandena kan föranleda. Beredningen har som framgått ombildats till Yttrandefrihetskommittén.

Den 19 september 2007 tillsattes utredningen om översyn av radio- och TV-lagen, AV-utredningen⁵. Utredningen skulle bl.a. analysera vilka lagändringar som krävs med anledning av antagandet av Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktivet om gränsöverskridande television⁶ till ett direktiv om audiovisuella tjänster (AV-direktivet⁷). Utredningen skulle också analysera om det finns behov av att omarbete tidigare förslag som lämnats av

⁴ Av 1 kap. 1 § tredje stycket YGL framgår att med radioprogram i grundlagen avses såväl ljudradio- som TV-program.

⁵ Dir. 2007:133, 2008:33.

⁶ Rådets direktiv 89/552/EEG av den 3 oktober 1989 om samordning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om utförandet av sändningsverksamhet för television, ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 97/36/EG.

⁷ Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/65/EG av den 11 december 2007 om ändring av rådets direktiv 89/552/EEG om samordning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om utförandet av sändningsverksamhet för television.

Radio- och TV-lagsutredningen, bl.a. i det här aktuella betänkandet ”Tillgänglighet, mobil TV samt vissa andra radio- och TV-rättsliga frågor” (SOU 2006:51). När det gäller tillgänglighet för personer med funktionshinder anges i utredningens direktiv (s. 7) att utredaren ska utgå från Radio- och TV-lagsutredningens förslag om lagstiftning. AV-utredningen lämnade den 15 december 2008 sitt betänkande ”En ny radio- och TV-lag”, SOU 2008:116. Utredningens förslag angående tillgänglighet för personer med funktionshinder överensstämmer i huvudsak med Radio- och TV-lagsutredningens med de justeringar som Yttrandefrihetskommittén förespråkar, se närmare i det följande.

Det kan också noteras att det inom EU pågår en översyn av regelverket kring elektronisk kommunikation. Det gäller bl.a. direktiv 2002/22/EG om samhällsomfattande tjänster och användares rättigheter avseende elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster. I Sverige är direktiven om elektronisk kommunikation i huvudsak implementerade genom lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation.

8.2 Gällande rätt

Etableringsfrihet är en av de grundläggande principerna i YGL. Den innebär att det – med undantag för sändningar genom etern – står var och en fritt att inleda och driva verksamhet för spridning av information till allmänheten i de former som skyddas av grundlagen. Något krav på tillstånd för verksamheten kan alltså inte ställas upp och möjligheten att driva verksamheten får inte begränsas av villkor som inte har stöd i grundlagen. Rätten att driva verksamheten påverkas inte heller av konkurs (6 kap. 1 § konkurslagen [1987:672]) eller näringsförbud (6 § lagen [1986:436] om näringsförbud). Beträffande rätt att sända ljudradio- eller TV-program på annat sätt än genom tråd (”genom etern”) råder dock inte full etableringsfrihet, utan denna rätt får enligt 3 kap. 2 § första stycket YGL regleras genom lag som innehåller föreskrifter om tillstånd och villkor för att sända. Som har framgått i avsnitt 8.1 finns sådana regler i RTVL. Tillåtelsen till regler i vanlig lag om tillstånd för att sända ljudradio- och TV-program genom etern motiveras av att utrymmet i frekvensspektrum är begränsat. Ett fritt utnyttjande av frekvenserna skulle medföra störningar i radio- trafik. Tillåtelsen till regler om villkor för att sända motiverades i

förarbetena till YGL med att grundlagen borde lämna öppet för sådana särskilda regler som borde kunna finnas när verksamheten bedrivs av ett företag med en sådan särställning som då tillkom Sveriges Radio.⁸

Regeln om etableringsfrihet för trådsändningar finns i 3 kap. 1 § YGL. I första stycket anges att varje svensk medborgare och svensk juridisk person har rätt att sända radioprogram genom tråd. Som har anmärkts i avsnitt 8.1 framgår det av 1 kap. 1 § tredje stycket YGL att med radioprogram avses i grundlagen såväl ljudradio- som TV-program. Med sändning genom tråd avses, till skillnad från sändning genom etern, sändning genom en särskilt anordnad ledare. Telefonnätet för fast telefoni och kabel-TV-nätet är exempel på trådnät. Kommunikation via Internet sker till övervägande del trådbundet. Sändning via Internet får därför anses vara trådsändning. Etableringsfriheten omfattar både vidareändningar, dvs. samtidig och oförändrad vidareförmedling av en annan sändning, och andra sändningar (prop. 1990/91:64 s. 89). Det görs alltså ingen skillnad mellan att sända i betydelsen bedriva egen programverksamhet och att distribuera andras program, utan etableringsfriheten gäller båda typerna av sändningar. Etableringsfriheten för trådsändningar innebär att det inte går att ställa krav på tillstånd för sådana sändningar och att möjligheten att driva verksamheten i princip inte får begränsas av villkor som inte har stöd i grundlagen. Av förarbetena till TF framgår att näringsrättsliga bestämmelser som t.ex. firmaregistrering och bokföringsskyldighet i och för sig inte behöver innebära en inskränkning i etableringsfriheten (prop. 1948:230 s. 149). Detta får anses gälla även på YGL:s område.

Etableringsfriheten för trådsändningar enligt YGL är emellertid inte oinskränkt. I 3 kap. 1 § andra stycket YGL anges under fyra punkter vilka undantag som får göras i lag från den grundlagsskyddade etableringsfriheten. I *första punkten* anges att det i lag får meddelas föreskrifter om skyldighet för nätinnehavare att ge utrymme för vissa program i den utsträckning det behövs med hänsyn till allmänhetens intresse av tillgång till allsidig upplysning. Denna s.k. must carry-princip innebär en skyldighet för nätinnehavare att tillhandahålla utrymme i nätet dels för vissa TV-sändningar som sker med tillstånd av regeringen – sändningar från SVT och UR – dels sändningar från lokala kabelsändarföretag (8 kap. 1 och 2 §§ RTVL). Principen syftar till att säkerställa att de som

⁸ Prop. 1990/91:64 s. 82.

bor i en fastighet med kabel-TV har tillgång till samma programutbud som de skulle ha haft om fastigheten inte hade varit kabelansluten. Den *andra punkten* ger möjlighet till bestämmelser i lag om skyldighet för nätinnehavare att ge utrymme för överföringar i den utsträckning det behövs med hänsyn till intresset av konkurrens beträffande sådana överföringar i nätet eller allmänhetens intresse av tillgång till sådana överföringar. Punkten ger tillåtelse till sådana bestämmelser om tillträde till och s.k. samtrafik mellan elektroniska kommunikationsnät, bl.a. för teletrafik, som finns i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation. Den *tredje punkten* ger tillåtelse till lagregler om skyldighet för nätinnehavare att vidta åtgärder för att tillförsäkra mottagarkretsen inflytande över programvalet och *punkten 4* ger tillåtelse till lagregler om ingripanden mot fortsatt sändning av ett utbud som inriktas på våldsframställningar, pornografiska bilder eller hets mot folkgrupp.

I fråga om begränsningar i den grundlagsskyddade sändningsrätten gäller enligt 3 kap. 3 § YGL vad som föreskrivs om begränsningar av grundläggande fri- och rättigheter i 2 kap. 12 § andra – femte styckena och 2 kap. 13 § RF. Av 2 kap. 12 § andra stycket RF framgår att sådana begränsningar endast får göras för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle, att begränsningen aldrig får gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och inte sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen. Någon begränsning får inte heller göras enbart på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan sådan åskådning. Enligt 2 kap. 13 § RF får yttrandefriheten och informationsfriheten begränsas med hänsyn till rikets säkerhet, folkförsörjningen, allmän ordning och säkerhet, enskilda anseende, privatlivets helgd eller förebyggandet och beivrandet av brott. Vidare får friheten att yttra sig i näringsverksamhet begränsas. I övrigt får begränsningar ske endast om särskilt viktiga skäl föranleder det.

I 3 kap. 4 § YGL finns en regel som skyddar det redaktionella oberoendet. I bestämmelsen anges att den som sänder radioprogram självständigt avgör vad som ska förekomma i programmen. Med ”den som sänder radioprogram” avses den som ligger bakom programmet, inte den som medverkar enbart genom att ställa sändningskapacitet till förfogande. Den redaktionella självständigheten tillkommer alltså den som är skyldig att utse utgivare. Bestämmelsen utgör inte någon begränsning i den befogenhet att utöva tillsyn över framställningens offentliggörande och bestämma över dess

innehåll som tillkommer utgivaren enligt 4 kap. 3 § YGL (prop. 1990/91:64 s. 117), utan drar upp skiljelinjen mellan den som sänder radioprogram (och utser utgivare) och andra aktörer.

8.3 Överväganden

Som har framgått i avsnitt 8.2 innebär etableringsfriheten för trådsändningar att det inte går att ställa krav på tillstånd för sådana sändningar och att möjligheten att driva verksamheten inte får begränsas av villkor som inte har stöd i grundlagen. Det görs ingen skillnad mellan att sända i betydelsen bedriva egen programverksamhet och att distribuera andras program, utan etableringsfriheten gäller båda typerna av verksamhet. Det är endast i de fall som avses i undantagen från etableringsfriheten i 3 kap. 1 § andra stycket YGL som villkor får ställas i fråga om trådsändningar.

Den av Radio- och TV-lagsutredningen föreslagna bestämmelsen i 6 kap. 12 § första stycket RTVL, om skyldighet för den som sänder TV-program på annat sätt än genom tråd att utforma sändningarna så att programmen blir tillgängliga för personer med funktionshinder i den omfattning som regeringen eller en av regeringen utsedd myndighet föreskriver, innebär en skyldighet för programföretagen (SOU 2006:51 s. 395). Som har angetts i avsnitt 8.1 anger Radio- och TV-lagsutredningen att de föreskrifter som kan meddelas med stöd av den bestämmelsen i första hand ska avse tekniska hjälpmedel som textning, teckenspråkstolkning, syntolkning och uppläst textremsa. En skyldighet utöver detta, t.ex. en skyldighet att sända program vars innehåll är särskilt anpassat för personer med kognitiva funktionshinder, ska enligt förslaget till 3 kap. 8 § 5 RTVL alltså kunna föreskrivas som ett tillståndsvillkor. Yttrandefrihetskommittén anser att det är en väsentlig skillnad mellan en skyldighet att förse sändningar med sådana tekniska hjälpmedel som, i vart fall i första hand, avses i den föreslagna 6 kap. 12 § första stycket RTVL och en skyldighet att sända program vars *innehåll* är särskilt anpassat för personer med funktionshinder, t.ex. nyhetssändningar som har anpassats till personer med kognitiva funktionshinder. Den förstnämnda skyldigheten kan enligt kommitténs mening inte anses röra yttrandets innehåll så länge det är fråga enbart om tekniska hjälpmedel. Den senare skyldigheten är däremot en klar och väsentlig inskränkning i den sändandes grundlagsskyddade rätt att självständigt avgöra vad som ska förekomma i

programmen. Kommittén anser därför att det av lagtexten i den föreslagna 6 kap. 12 § första stycket RTVL om TV-program som sänds på annat sätt än genom tråd bör framgå att regeln endast avser tekniska hjälpmedel. Detta kan uppnås genom att den föreslagna bestämmelsen ges följande lydelse (kommitténs tillägg till utredningens förslag i SOU 2006:51 s. 75 är kursiverat):

Den som sänder TV-program på annat sätt än genom tråd *ska* utforma sändningarna på ett sådant sätt att programmen *genom textning, tolkning, uppläst text eller liknande teknik* blir tillgängliga för personer med funktionshinder i den omfattning som regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriver.

Vid bestämmande av på vilket sätt och i vilken omfattning programmen *ska* göras tillgängliga för personer med funktionshinder *ska* regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer beakta programföretagens finansiella förutsättningar, den tekniska utvecklingen av tillgänglighetstjänster inom TV-området och antalet tittare som följer sändningarna.

Eftersom det här är fråga om att göra TV-program tillgängliga för personer med funktionshinder avses med ordet "tolkning" i lagtexten inte tolkning till annat talat språk utan teckenspråkstolkning eller syntolkning.

AV-utredningen har i sitt betänkande delat Yttrandefrihetskommitténs uppfattning i ovan angivna hänseenden och föreslagit en regel, 5 kap. 12 §, som i sak överensstämmer med den ovan skisserade (SOU 2008:116 s. 56, 235 f., 500 f.).

Beträffande syntolkning kan, som har anmärkts i avsnitt 8.1, noteras att sådan tolkning innebär att en inspelad röst beskriver vad som syns i bild i ett TV-program under naturliga pauser i dialogen. På detta sätt kan synintryck förmedlas till synskadade. Det är alltså fråga om en talad beskrivning av vad som syns i TV-programmet. Det är enligt Yttrandefrihetskommitténs mening inte självklart att betrakta en sådan beskrivning som ett tekniskt hjälpmedel utan inverkan på TV-programmets innehåll. Beskrivningen kan ju t.ex. ge uttryck för beskrivarens personliga tolkning av skeendet i programmet. Enligt den föreslagna bestämmelsen är det emellertid programbolagen som i förekommande fall ska ombesörja att syntolkning sker. Bolagen har rätt och möjlighet att hindra att syntolkade program lämnas ut för sändning så länge de inte är nöjda med resul-

tatet av tolkningen. Med hänsyn till detta anser kommittén att även syntolkning kan betraktas som ett tekniskt hjälpmedel utan otillåten inverkan på TV-programmens innehåll. Det kan här även noteras att det under remissbehandlingen av Radio- och TV-lagsutredningens betänkande inte framfördes någon kritik mot syntolkning som gick ut på att sådan tolkning skulle inverka på innehållet i programmen.

Om en lagregel av motsvarande innehåll som den ovan skisserade 6 kap. 12 § första stycket RTVL om TV-program som sänds på annat sätt än genom tråd ska införas också för den som sänder TV-program genom tråd, uppkommer frågan om det skulle innebära en inskränkning av den grundlagsfästa etableringsfriheten för trådsändningar. En sådan regel skulle innebära en skyldighet för programföretaget att förse programmen med textning, tecken- språkstolkning, syntolkning, uppläst text eller liknande teknik. I vart fall en del sådana tekniker skulle på ett noterbart sätt uppta utrymme i nätet.⁹ De skulle enligt Yttrandefrihetskommitténs mening innebära en inskränkning av etableringsfriheten. En sådan inskränkning omfattas inte av något av de nu gällande undantagen från etableringsfriheten i 3 kap. 1 § andra stycket YGL. För att en sådan lagregel ska vara tillåten krävs alltså ett nytt undantag i denna paragraf.

Etableringsfriheten är som nämnts en av de grundläggande tryck- och yttrandefrihetsrättsliga principerna. Det måste föreligga starka skäl för att inskränkningar ska få göras i den. När det gäller eter- sändningar har det ansetts yttrandefrihetsrättsligt acceptabelt att ålägga public service-bolagen och TV 4 en skyldighet i tillståndsvillkoren att göra programmen tillgängliga för personer med funktionshinder. Skyldigheten att göra programmen tillgängliga för personer med funktionshinder är visserligen en inskränkning i etableringsfriheten men det kan ändå, med hänsyn till styrkan av det intresse som här är aktuellt, finnas ett värde i att eter- och trådsändningar behandlas lika i detta avseende.

Enligt Radio- och TV-lagsutredningen (SOU 2006:51 s. 286) syftar en reglering som utökar programföretagens skyldighet att se till att de TV-program de distribuerar är tillgängliga för personer med funktionshinder till att öka möjligheterna för dessa personer att bli delaktiga i samhällslivet. Utredningen anger att detta ändamål är så angeläget att det får anses finnas tillräckliga skäl att begränsa sändningsrätten för den som sänder TV-program på annat

⁹ Jfr remissyttranden över SOU 2006:51 från Teracom, TV 4 och Boxer.

sätt än genom tråd. Yttrandefrihetskommittén delar denna uppfattning och anser att bedömningen bör vara densamma i fråga om motsvarande reglering för TV-program som sänds genom tråd.

Som har angetts i avsnitt 8.2 gäller, enligt 3 kap. 3 § YGL, i fråga om begränsningar i den grundlagsskyddade sändningsrätten vad som föreskrivs om begränsningar av grundläggande fri- och rättigheter i 2 kap. 12 § andra – femte styckena och 2 kap. 13 § RF. Av 2 kap. 12 § andra stycket RF framgår att sådana begränsningar endast får göras för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle, att begränsningen aldrig får gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och inte sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen. Enligt 2 kap. 13 § RF får yttrandefriheten och informationsfriheten begränsas med hänsyn till rikets säkerhet, folkförsörjningen, allmän ordning och säkerhet, enskilda anseende, privatlivets helgd eller förebyggandet och beivrandet av brott. Vidare får friheten att yttra sig i näringsverksamhet begränsas. I övrigt får begränsningar ske endast om särskilt viktiga skäl föranleder det.

Ändamålet att öka möjligheterna för personer med funktionshinder att bli delaktiga i samhällslivet är självfallet ett sådant ändamål som är godtagbart i ett demokratiskt samhälle som krävs enligt 2 kap. 12 § andra stycket RF för att en begränsning ska få göras i grundläggande fri- och rättigheter. Ändamålet är enligt kommitténs mening så angeläget att det också utgör ett sådant särskilt viktigt skäl som krävs för begränsning av yttrandefriheten enligt 2 kap. 13 § första stycket RF. Det får alltså enligt kommitténs mening anses finnas tillräckliga skäl att inskränka etableringsfriheten även beträffande trådsändningar genom tillåtelse till lagregler om skyldighet att göra TV-program tillgängliga för personer med funktionshinder. Det är emellertid från yttrandefrihetsrättslig synpunkt väsentligt att de lagregler om skyldighet att göra program tillgängliga som införs inte blir alltför långtgående. De får inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett dem och de får inte sträcka sig så långt att de utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen (2 kap. 12 § andra stycket RF). Kommittén återkommer till frågan om utformningen av lagreglerna i det följande.

Ett undantag i 3 kap. 1 § YGL som skulle tillåta lagregler om skyldighet att göra trådsända TV-program tillgängliga för personer

med funktionshinder kan formuleras enligt följande (ändringar är kursiverade):

Varje svensk medborgare och svensk juridisk person har rätt att sända radioprogram genom tråd.

Den frihet som följer av första stycket hindrar inte att det i lag meddelas föreskrifter i fråga om

1. skyldighet för nätinnehavare att ge utrymme för vissa program i den utsträckning det behövs med hänsyn till allmänhetens intresse av tillgång till allsidig upplysning,

2. skyldighet för nätinnehavare att ge utrymme för överföringar i den utsträckning det behövs med hänsyn till intresset av konkurrens beträffande sådana överföringar i nätet eller allmänhetens intresse av tillgång till sådana överföringar,

3. skyldighet för nätinnehavare att vidta åtgärder för att tillförsäkra mottagarkretsen inflytande över programvalet,

4. *skyldighet för den som sänder program i television att utforma sändningarna på ett sådant sätt att programmen genom textning, tolkning, uppläst text eller liknande teknik blir tillgängliga för personer med funktionshinder, eller*

5. ingripanden mot fortsatt sändning av ett utbud som inriktas på våldsframställningar, pornografiska bilder eller hets mot folkgrupp.

Undantaget ger möjlighet att införa lagregler om skyldighet för den som sänder TV-program genom tråd att göra programmen tillgängliga för personer med funktionshinder. I likhet med vad som gäller i fråga om 3 kap. 4 § YGL (se avsnitt 8.2) avses med uttrycket ”den som sänder program” den som står bakom programmet, dvs. programföretaget, inte den som medverkar enbart genom att ställa sändningskapacitet till förfogande. Regeln ger alltså möjlighet att ålägga programföretag en skyldighet. Den ger inte tillstånd till regler i vanlig lag om skyldighet för den som är nätinnehavare att i nätet förmedla en viss mängd program som har utformats på ett sådant sätt att de blir tillgängliga för personer med funktionshinder. Regeln innebär alltså inte i sig någon garanti för tillgång i trådnätet till program som har gjorts tillgängliga för personer med funktionshinder. Den som råder över trådnätet kan ju välja att förmedla program från programbolag som inte har ålagts någon skyldighet att göra programmen tillgängliga för personer med funktionshinder. Must carry-reglerna i 8 kap. 1 § RTVL

innebär dock att de som har kabelnät som sitt huvudsakliga sätt att ta emot TV-sändningar är garanterade tillgång till SVT:s sändningar i nätet med den tillgänglighet för personer med funktionshinder som de förmedlade sändningarna har. Det är också troligt att även andra programbolag än SVT som åläggs skyldighet att anpassa TV-program som sänds på annat sätt än genom tråd genomför kraven i alla sina sändningar, dvs. även i dem som sänds i tråd. Utbudet i tråd av program som är anpassade för personer med funktionshinder torde alltså bli större än vad som följer enbart av must carry-reglerna.¹⁰

Yttrandefrihetskommittén anser att det även med beaktande av must carry-reglerna är motiverat att i YGL införa en tillåtelse till lagregler om skyldighet att göra trådsända TV-program tillgängliga för personer med funktionshinder. Must carry-reglerna innebär ju endast en garanti för att man i trådnät får tillgång till program från SVT och UR med den tillgänglighet för personer med funktionshinder som dessa program kan ha. Reglerna innebär inte att program från andra aktörer blir tillgängliga för personer med funktionshinder.

Vad gäller must carry-skyldigheten kan här också noteras att Public service-utredningen i sitt betänkande "Kontinuitet och förändring", SOU 2008:64, konstaterade att det inte finns något i radio- och TV-lagen som garanterar att kompletterande tjänster i form av talad textremsa och liknande sänds vidare i kabelnät (a. bet. s. 205). Utredningen ansåg att vidareändningsplikten borde ses över eftersom lagstiftningen är otydlig och får oönskade konsekvenser (a. bet. s. 204). Regeringen uppdrog i september 2008 åt Radio- och TV-verket att se över reglerna om vidareändningar i kabelnät i 8 kap. 1 § radio- och TV-lagen.¹¹ Verket skulle bl.a. särskilt överväga om tilläggstjänster bör omfattas av vidareändningsplikten. Uppdraget redovisades den 15 december 2008 i rapporten "Vidareändningsplikt i kabelnät".

Verket anger i rapporten (s. 23) att det i dagsläget är svårt att förutsäga hur tilläggstjänsterna i tillståndshänseende kommer att regleras i radio- och TV-lagen och om ett förslag att utöka vidareändningsplikten till att avse olika typer av tilläggstjänster är förenligt med YGL. Verket bedömer därför att det i dagsläget inte är

¹⁰ Jfr remissvar över SOU 2006:51 från Canal+: "Om förslaget genomförs blir det i praktiken så att de programtjänster som är aktuella för kravet genomför det på alla sina sändningar, även i kabelnäten. Indirekt görs ju kravet då gällande även för kabelsändningar."

¹¹ Regeringsbeslut 2008-09-11, Ku2008/1619/MFI.

lämpligt att lämna ett lagförslag om att vidareändningsplikten också ska omfatta vissa tilläggstjänster. Verket gör dock bedömningen att sändningsplikten bör omfatta bl.a. tilläggstjänster som syftar till att tillgängliggöra TV för personer med funktionsnedsättning och som har direkt anknytning till de programtjänster som ingår i vidareändningsplikten.

Enligt direktiven ska Yttrandefrihetskommittén särskilt beakta i vilken utsträckning ytterligare krav på trådsändningar kan komma att få negativa effekter på etableringsfriheten. En skyldighet att göra sändningar tillgängliga för personer med funktionshinder kan som nämnts innebära att utrymme upptas i trådnätet. Detta gäller särskilt syntolkning och talande textremsa.¹² En skyldighet att göra sändningar tillgängliga för personer med funktionshinder kan också vara kostnadskrävande och medföra krav på t.ex. anskaffning av teknisk utrustning eller rekrytering av personal med särskild kompetens. Sådana effekter kan naturligtvis ha en negativ inverkan på möjligheten att inleda och bedriva trådsändningar, dvs. de kan inverka negativt på etableringsfriheten för sådana sändningar. Hur stor den negativa inverkan blir är beroende av den närmare utformningen och omfattningen av skyldigheten och den aktuella aktörens resurser i olika avseenden.

I fråga om TV-program som sänds på annat sätt än genom tråd föreslår Radio- och TV-lagsutredningen, som nämnts ovan, att det i en ny regel i 6 kap. 12 § första stycket Radio- och TV-lagen (mot-svaras av 5 kap. 12 § i AV-utredningens förslag) ska anges att den som sänder TV-program på annat sätt än genom tråd ska utforma sändningarna på ett sådant sätt att programmen blir tillgängliga för personer med funktionshinder i den omfattning som regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriver. Som har framgått ovan ska, enligt andra stycket i samma paragraf, regeringen eller den myndighet regeringen bestämt beakta programföretagens finansiella förutsättningar, den tekniska utvecklingen av tillgänglighetstjänster inom TV-området och antalet tittare som följer sändningarna vid bestämmande av på vilket sätt och i vilken omfattning programmen ska göras tillgängliga. Utredningen anger att kraven på tillgänglighet inte rimligen kan ställas så högt att programföretag med små resurser riskerar att slås ut från marknaden (SOU 2006:51 s. 288). Enligt utredningen bör det därför finnas möjlighet att ställa större krav på programföretag med goda

¹² Jfr remissyttrande över SOU 2006:51 från TV 4.

ekonomiska förutsättningar än på små företag med begränsad ekonomi. Under en uppbyggnadsperiod kan det också enligt utredningen finnas anledning att ställa större krav på programföretag som redan har tillgång till den teknik som krävs. Vidare anges att det också kan finnas anledning att göra skillnad mellan public service-företag och kommersiella företag samt mellan programföretag vars sändningar följs av många tittare och de som har begränsade tittarsiffror. AV-utredningen instämmer i detta resonemang (SOU 2008:116 s. 240).

Yttrandefrihetskommittén anser att det även i fråga om trådsändningar är mycket viktigt att kraven på tillgänglighet inte ställs så högt att programföretag riskerar att slås ut. Om reglerna i vanlig lag rörande tillgänglighet till trådsändningar utformas i överensstämmelse med vad som föreslås i fråga om TV-program som sänds på annat sätt (5 kap. 12 § i AV-utredningens förslag till ny RTVL och 6 kap. 12 § RTVL i Radio- och TV-lagsutredningens förslag med de förtydligande tillägg som kommittén har förespråkat ovan) kommer det att framgå klart av lagtexten vilka överväganden som ska göras när skyldigheten bestäms närmare. Därvid ska bl.a. programföretagens finansiella förutsättningar och den tekniska utvecklingen av tillgänglighetstjänster beaktas. Enligt kommitténs mening bör även inverkan på sändningsutrymmet i nätet av en skyldighet att göra trådsända program tillgängliga för personer med funktionshinder beaktas. Som har angetts i det föregående upptar ju i vart fall en del av de aktuella tekniska hjälpmedlen utrymme i trådnätet. En alltför omfattande skyldighet att använda sådana tekniker kan innebära väsentliga inskränkningar i möjligheterna att sända innehåll i nätet. Skyldigheten bör inte få bli så omfattande att sändningsutrymmet i trådnätet inskränks väsentligt.

Här kan noteras att Teracom i sitt remissyttrande över Radio- och TV-lagsutredningens betänkande pekade på denna effekt för marknätets del. Teracom angav att vissa av de tekniker som föreslås är bandbreddskrävande, att utrymmet i marknätet är mycket begränsat och att det därför bör vara naturligt att vid bestämmandet av omfattningen av skyldigheten att göra program tillgängliga för funktionshindrade väga in effekterna för andra tjänster som programbolagen bedriver eller vill bedriva i nätet. Teracom ansåg att denna aspekt bör anges i lagtexten eller i vart fall framgå av förarbetena. Yttrandefrihetskommittén anser att det bör framgå av lagtexten att även effekten på sändningsutrymme i trådnätet ska beaktas vid bestämmande av skyldighet att göra trådsända TV-pro-

gram tillgängliga för personer med funktionshinder. Med en sådan utformning av lagreglerna anser kommittén att det är sörjt för att det kommer att ske en rimlig avvägning mellan intresset av etableringsfrihet för trådsändningar och intresset av att sådana sändningar är tillgängliga för personer med funktionshinder.

Vad gäller följdändringar och övergångsbestämmelser kan konstateras att den här föreslagna nya punkten 4 i 3 kap. 1 § andra stycket YGL ger tillåtelse till lagregler om skyldighet för den som genom tråd sänder program i television att utforma sändningarna på ett sådant sätt att programmen genom textning, teckenspråkstolkning, syntolkning, uppläst text eller liknande teknik blir tillgängliga för personer med funktionshinder. Ändringen kräver inga följdändringar i YGL eller andra författningar och inte heller någon särskild övergångsbestämmelse. Man kan jämföra med prop. 2001/02:74 där införandet av två nya punkter i 3 kap. 1 § andra stycket YGL med tillåtelse till lagregler om skyldighet för nätinnehavare i olika avseenden inte ansågs kräva (följdändringar eller) övergångsbestämmelser.

9 Kostnadsberäkningar och andra konsekvensbeskrivningar

Yttrandefrihetskommitténs bedömning: Yttrandefrihetskommitténs förslag medför sannolikt en viss ökning av antalet ärenden hos JK och Radio- och TV-verket. Ökningen kan för närvarande inte anses kräva någon förstärkning av anslagen till JK:s verksamhet. Kostnadsökningen hos Radio- och TV-verket torde täckas av ansökningsavgifterna. Förslagen rörande efterforsknings- och repressalieförbuden ökar möjligheterna att beivra överträdelser av dessa förbud. Förslagen kan i övrigt inte anses medföra några konsekvenser som ska beaktas enligt 15 § kommittéförordningen. Förslagen kan inte heller antas förutsätta någon behandling av personuppgifter som bör uppmärksammas från integritetsskyddssynpunkt.

9.1 Inledning

Enligt 14 § kommittéförordningen (1998:1474) gäller att om förslagen i ett betänkande påverkar kostnaderna eller intäkterna för staten, kommuner, landsting, företag eller andra enskilda ska en beräkning av dessa konsekvenser redovisas i betänkandet. Om förslagen innebär samhällsekonomiska konsekvenser i övrigt ska även dessa redovisas. När det gäller kostnadsökningar och intäktsminskningar för staten, kommuner eller landsting ska kommittén föreslå en finansiering. I 15 § sägs att om förslagen i ett betänkande har betydelse för den kommunala självstyrelsen ska konsekvenserna i det avseendet anges i betänkandet. Detsamma gäller när ett förslag har betydelse för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet, för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor

i övrigt i förhållande till större företags, för jämställdheten mellan kvinnor och män eller för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen. Dessa mål är lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund.

Om ett betänkande innehåller förslag till nya eller ändrade regler ska, enligt 15 a §, förslagets kostnadsrämsiga och andra konsekvenser anges i betänkandet. Konsekvenserna ska anges på ett sätt som motsvarar de krav på innehållet i konsekvensutredningar som finns i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Enligt 16 § anger regeringen närmare i utredningsuppdraget vilka konsekvensbeskrivningar som ska finnas i ett betänkande. I kommittéhandboken (Ds 2000:1) sägs även att kommittéer som lägger fram förslag som förutsätter behandling av personuppgifter bör särskilt uppmärksamma konsekvenserna från integritetsskyddssynpunkt för den som uppgifterna avser.

I Yttrandefrihetskommitténs direktiv har inte angetts att några särskilda konsekvensbeskrivningar ska göras. Nedan behandlas kostnadsberäkningar enligt 14 § kommittéförordningen och de övriga konsekvensbeskrivningar som ska uppmärksammas enligt 15 § kommittéförordningen och kommittéhandboken. De andra konsekvenser av förslag till nya eller ändrade regler som enligt 15 a § kommittéförordningen ska anges i betänkandet redovisas i de kapitel i det föregående som behandlar respektive fråga.

9.2 Kostnadsberäkningar

Kommitténs förslag innebär följande:

1) Grundlagsskyddet enligt YGL utökas till att även omfatta digital bio och annan offentlig uppspelning ur en databas. Det klargörs också att inte bara redaktioner för tryckta periodiska skrifter utan även redaktioner för skrifter som framställs genom stencilering, fotokopiering eller liknande tekniskt förfarande omfattas av automatiskt grundlagsskydd för databasverksamhet enligt 1 kap. 9 § första stycket YGL.

Undantaget från censurförbudet i 1 kap. 3 § andra stycket YGL utvidgas så att det även tillåter lagregler om granskning och godkännande av rörliga bilder i en sådan offentlig uppspelning ur en

databas som avses i den föreslagna nya punkten 3 i 1 kap. 9 § första stycket YGL, t.ex. digital bio.

Kommittén anser att det inte nu bör företas någon grundlagsändring som syftar till att föra in sådana apparater som i kommitténs direktiv benämns ”e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll” under YGL. Om detta ändå skulle ske skulle det innebära en ytterligare utökning av YGL:s tillämpningsområde. Avgränsningen bör enligt kommitténs mening i så fall göras så att apparater som möjliggör nedladdning eller kommunikation mellan enskilda faller utanför skyddet.

2) Repressalieförbudet formuleras uttryckligen i en ny regel i 3 kap. 4 § andra stycket TF respektive 2 kap. 4 § tredje stycket YGL, och en bestämmelse om straff för överträdelse av den nya regeln införs i respektive grundlag. Reglerna blir gällande för alla offentligt anställda. Straffbestämmelserna uppställer inget krav på att åtgärden ska ha företagits vid myndighetsutövning för att vara straffbar. Detta innebär en utvidgning av det straffbara området. Även repressalier i form av disciplinåtgärder mot kommunanställda blir t.ex. straffbara.

I 1 kap. 9 a § sekretesslagen görs ändringar och hänvisningar till TF och YGL som innebär att repressalieförbuden och efterforskningsförbuden får samma innebörd och blir straffsanktionerade på samma sätt till skydd för anställda och uppdragstagare i sådana organ och bolag som avses i 1 kap. 9 a § sekretesslagen som till skydd för offentligt anställda enligt de föreslagna nya reglerna i TF och YGL. De organ och bolag som avses i 1 kap. 9 a § sekretesslagen är organ som handhar myndighetsutövning mot enskilda samt sådana aktiebolag, handelsbolag, ekonomiska föreningar och stiftelser där kommuner, landsting eller kommunalförbund utövar ett rättsligt bestämmande inflytande. Överträdelser av efterforskningsförbudet och repressalieförbudet har hittills inte varit straffsanktionerade till skydd för anställda och uppdragstagare i sådana organ och bolag. Även den nu nämnda ändringen innebär alltså en utvidgning av det straffbara området.

3) I 3 kap. 1 § andra stycket YGL införs en ny punkt 4 som ger tillåtelse till regler i vanlig lag om skyldighet för den som i tråd sänder program i television att utforma sändningarna på ett sådant sätt att programmen genom textning, teckenspråkstolkning, syntolkning, uppläst text eller liknande teknik blir tillgängliga för personer med funktionshinder.

4) Regeln om s.k. webbsändningar i 1 kap. 6 § YGL ändras och en följdändring görs i 1 kap. 9 § samma grundlag. Förslaget innebär inte någon ändring i sak i förhållande till vad som har avsetts gälla i dag utan utgör endast ett förtydligande. Genom ändringen blir det tydligt att omodererade chatsidor faller utanför grundlagsskyddet och att det i fråga om inspelade program endast är sådana vilkas starttidpunkt inte påverkas av mottagaren som faller in under bestämmelsen i 1 kap. 6 §.

Kommitténs förslag i fråga om digital bio och redaktioner för skrifter som framställs genom stencilering, fotokopiering eller liknande tekniskt förfarande innebär en utökning av YGL:s tillämpningsområde. Om sådana apparater som i kommitténs direktiv benämns ”e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll” också förs in under YGL utvidgas grundlagens tillämpningsområde ytterligare. Varje utvidgning av YGL:s tillämpningsområde kan innebära en ökning av arbetsbelastningen hos JK eftersom denne är ensam åklagare i tryck- och yttrandefrihetsmål. Det är svårt att uppskatta hur många ärenden de nu nämnda utvidgningarna kan orsaka, men Yttrandefrihetskommittén anser det troligt att det inte blir fråga om mer än ett fåtal. Effekten hos JK neutraliseras också i allt väsentligt av att polis och åklagare slipper ärendena.

I fråga om digital bio och annan offentlig uppspelning ur en databas innebär kommitténs förslag närmare att massmedieföretag får automatiskt grundlagsskydd för sådan uppspelning (om de krav som anges i 1 kap. 9 § YGL är uppfyllda) medan andra aktörer får grundlagsskydd genom ansökan om utgivningsbevis. Förslaget kommer troligen att föranleda en del ansökningar om utgivningsbevis och därmed en viss ökning av arbetsbördan för Radio och TV-verket. Hur många ärenden det kan bli fråga om är svårt att säga. Eftersom ansökan om utgivningsbevis kräver betalning av ansökningsavgift och denna bestäms efter en självkostnadsprincip (prop. 2001/02:74 s. 50) torde kostnadsökningen hos verket täckas av ansökningsavgifterna.

En eventuell kostnadsökning till följd av utökningen av YGL:s tillämpningsområde torde alltså endast bli marginell.

Även ändringarna i fråga om repressalieförbudet och sekretesslagen kan komma att medföra en ökad arbetsbelastning för JK. JK är ju, som har angetts i avsnitt 7.4.3.2, ensam åklagare i fråga om överträdelse av efterforsknings- och repressalieförbuden (vid sidan av den åtalsrätt som tillkommer JO) och ändringarna innebär en viss utvidgning av det straffbara området. Ärenden rörande över-

trädelse av repressalieförbudet är med gällande regler ganska vanligt förekommande hos JK. Det är svårt att uppskatta hur många ärenden ytterligare som de nya reglerna kan ge upphov till. Att det inte längre ställs krav på att åtgärden har företagits vid myndighetsutövning för att överträdelse av repressalieförbudet ska kunna bestraffas innebär en utvidgning av det straffbara området. Å andra sidan medför kravet på uppsåt och undantaget från straffbarhet för ringa fall att utvidgningen blir begränsad. Straffbestämmelserna för överträdelse av efterforsknings- och repressalieförbuden blir vidare tillämpliga även till skydd för anställda och uppdragstagare hos sådana organ och bolag som avses i 1 kap. 9 a § sekretesslagen. Det är enligt kommitténs mening sannolikt att de ändrade reglerna kommer att medföra en viss ökning av antalet ärenden hos JK rörande överträdelse av efterforsknings- eller repressalieförbuden. Det är dock inte troligt att den blir särskilt stor. Kanske kan det röra sig om en eller två förundersökningar per år. Denna ökning kan för närvarande inte anses kräva någon förstärkning av anslagen till JK:s verksamhet.

Förslaget till utökning av undantaget från censurförbudet innebär inte någon kostnadsökning i sig. Om lagregler om förhandsgranskning av rörliga bilder i offentlig uppspelning ur en databas införs med stöd av det utökade undantaget kommer Statens biografbyrå att få ta ställning till dessa ärenden. Det torde emellertid i så fall knappast innebära någon ökning av antalet granskningsärenden. Det kommer ju nämligen till övervägande del att vara fråga om biografvisningar som tidigare skedde med äldre teknik och då föll in under byråns granskning.

Yttrandefrihetskommitténs förslag i övrigt kan inte antas leda till några kostnadskonsekvenser.

9.3 Övriga konsekvensbeskrivningar

Förslagen rörande efterforsknings- och repressalieförbuden ökar möjligheterna att beivra överträdelse av dessa förbud. Straffbestämmelserna för överträdelse av efterforsknings- och repressalieförbuden blir ju tillämpliga även till skydd för anställda och uppdragstagare hos sådana organ och bolag som avses i 1 kap. 9 a § sekretesslagen och användning av disciplinåtgärder som repressalier mot kommunanställda blir straffbar enligt de nya bestämmelserna.

Yttrandefrihetskommitténs förslag kan i övrigt inte anses medföra några konsekvenser som ska beaktas enligt 15 § kommittéförordningen. Förslagen kan alltså inte anses medföra några konsekvenser för den kommunala självstyrelsen, för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företags, för jämställdheten mellan kvinnor och män eller för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen. Förslagen kan inte heller antas förutsätta någon behandling av personuppgifter som bör uppmärksammas från integritetsskyddssynpunkt.

10 Författningskommentar

10.1 Förslaget till lag om ändring i regeringsformen

2 kap.

1 §

Varje medborgare är gentemot det allmänna tillförsäkrad

1. yttrandefrihet: frihet att i tal, skrift eller bild eller på annat sätt meddela upplysningar samt uttrycka tankar, åsikter och känslor,

2. informationsfrihet: frihet att inhämta och mottaga upplysningar samt att i övrigt taga del av andras yttranden,

3. mötesfrihet: frihet att anordna och bevista sammankomst för upplysning, meningsyttring eller annat liknande syfte eller för framförande av konstnärligt verk,

4. demonstrationsfrihet: frihet att anordna och delta i demonstration på allmän plats,

5. föreningsfrihet: frihet att sammansluta sig med andra för allmänna eller enskilda syften,

6. religionsfrihet: frihet att ensam eller tillsammans med andra utöva sin religion.

Beträffande tryckfriheten och motsvarande frihet att yttra sig i ljudradio, television, vissa liknande överföringar *och offentliga uppspelningar* samt filmer, videogram, ljudupptagningar och andra tekniska upptagningar gäller vad som är föreskrivet i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen.

I tryckfrihetsförordningen finns också bestämmelser om rätt att taga del av allmänna handlingar.

Ändringen har samband med införandet av grundlagsskydd för digital bio och annan offentlig uppspelning ur en databas genom tillägg av en ny punkt 3 i 1 kap. 9 § första stycket YGL, se avsnitt 5.4.3.

Punkt 4 i övergångsbestämmelserna till lagen (1976:871) om ändring i regeringsformen

Utan hinder av 2 kap. 1 § 3 och 14 § första stycket får i lag föreskrivas att filmer och videogram *inte* får förevisas offentligt, om de *inte* dessförinnan har godkänts för sådan visning. *I lag får också föreskrivas att offentlig uppspelning av rörliga bilder ur en databas inte får ske, om inte bilderna dessförinnan har godkänts för sådan uppspelning.*

Ändringen behandlas i avsnitt 5.5. Den gör det möjligt att införa regler om förhandsgranskning av digital bio.

Ikraftträdande

Ändringarna föranleds av utökningen av YGL:s tillämpningsområde till att omfatta digital bio och annan offentlig uppspelning ur en databas (se 1 kap. 9 § första stycket 3 YGL) och bör träda i kraft samtidigt som ändringarna i YGL.

10.2 Förslaget till lag om ändring i tryckfrihetsförordningen

3 kap.

4 §

Myndighet eller annat allmänt organ må ej efterforska författaren till framställning som införts eller varit avsedd att införas i tryckt skrift, den som utgivit eller avsett att utgiva framställning i sådan skrift eller den som lämnat meddelande enligt 1 kap. 1 § tredje stycket, i vidare mån än som erfordras för åtal eller annat ingripande mot honom som ej står i strid med denna förordning. Får efterforskning förekomma, *ska* därvid beaktas den i 3 § angivna tystnadsplikten.

Inte heller får en myndighet eller ett annat allmänt organ ingripa mot någon för att han eller hon i en tryckt skrift har brukat sin tryckfrihet eller medverkat till ett sådant bruk.

Det nya *andra stycket* behandlas i avsnitt 7.4.3.3–7.4.3.5. Stycket innebär att det s.k. repressalieförbudet, som hittills har ansetts följa av exklusivitetsprincipen i 1 kap. 3 § TF, kommer till tydligare ut-

tryck i TF. Att det i regeln talas om bruk av tryckfriheten och inte om missbruk som i 1 kap. 3 § TF beror på att det här inte är fråga om att lägga fast TF:s exklusivitet som straff- och processlag – denna framgår redan av den nämnda paragrafen – utan om ett förbud mot ingripanden på grund av ett lagligt bruk av tryckfriheten eller medverkan till ett sådant bruk.

Det som förbjuds är alltså repressalier mot den som har ”brukat sin tryckfrihet eller medverkat till ett sådant bruk”. I uttrycket ”medverkat till ett sådant bruk” inryms – liksom i dag är fallet i 1 kap. 3 § – det som torde vara praktiskt viktigast, nämligen bruk av den s.k. meddelarfriheten (1 kap. 1 § tredje stycket).

Den nya bestämmelsen avses inte innebära någon ändring i förhållande till gällande rätt i fråga om vilka åtgärder som ska anses som förbjudna repressalier. Uttrycket ”ingripa mot” avses omfatta alla sådana negativa åtgärder som enligt gällande rätt anses förbjudna enligt repressalieförbudet. Exempel på sådana negativa åtgärder är disciplinstraff, avsked, fråntagande av arbetsuppgifter och utebliven löneförhöjning om åtgärden vidtas mot någon för att han eller hon i en tryckt skrift har brukat sin tryckfrihet eller medverkat till ett sådant bruk.

En ändring motsvarande den nu nämnda har gjorts i 2 kap. 4 § tredje stycket YGL.

En ändring har också gjorts i fråga om straffsanktioneringen av överträdelse av repressalieförbudet, se kommentaren till 5 § nedan.

5 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet mot författarens eller, i fall som avses i 1 §, mot utgivarens eller meddelarens vilja på tryckt skrift sätter ut dennes namn, pseudonym eller signatur eller åsidosätter sin tystnadsplikt enligt 3 §, döms till böter eller fängelse i högst ett år. Till samma straff döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet på skriften såsom författare, utgivare eller meddelare sätter ut namnet på eller pseudonym eller signaturen för annan person än den verkliga författaren, utgivaren eller meddelaren.

För efterforskning i strid med 4 § *första stycket* första meningen döms, om efterforskningen har skett uppsåtligen, till böter eller fängelse i högst ett år.

För uppsåtligt brott mot repressalieförbudet i 4 § andra stycket döms till böter eller fängelse i högst ett år. I ringa fall ska dock inte dömas till ansvar.

Allmänt åtal för brott som avses i första stycket må väckas endast om målsäganden anmält brottet till åtal.

Ändringen i *andra stycket* är en följd av införandet av ett nytt andra stycke i 3 kap. 4 § TF.

Det nya *tredje stycket* behandlas i avsnitt 7.4.3.3–7.4.3.5. Det innebär en ändring i fråga om straffsanktioneringen av överträdelser av repressalieförbudet.

Överträdelser av repressalieförbudet ska beivras med tillämpning av det nya tredje stycket. Tjänstefelsbestämmelsen i 20 kap. 1 § BrB ska alltså inte längre tillämpas i sådana fall.

Den nya bestämmelsen innebär att kravet på att en överträdelse av repressalieförbudet ska ha begåtts vid myndighetsutövning för att kunna bestraffas bortfaller. Detta innebär en betydande utvidgning av vilka åtgärder som kan bestraffas. Effekten neutraliseras dock något av att ringa fall inte ska föranleda straffansvar (se vidare nedan).

För att ansvar ska kunna ådömas enligt den nya bestämmelsen krävs att överträdelsen av repressalieförbudet är uppsåtlig.

Straffskalan i den diskuterade bestämmelsen har bestämts i enlighet med vad som gäller för överträdelse av efterforskningsförbudet. Både efterforskningsförbudet och repressalieförbudet utgör delar av meddelarskyddet och överträdelser av förbuden framstår som i princip likvärdiga i straffrättsligt hänseende, även om det kan finnas anledning att döma den som fullföljer sin avsikt och utdelar en repressalie hårdare än den som stannar vid att efterforska.

Mål enligt den nu diskuterade bestämmelsen handläggs som vanliga brottmål vid allmän underrätt och alltså inte som ett tryckfrihetsmål vid en tryckfrihetsdomstol (jfr avsnitt 7.4.3.3 med hänvisningar).

JK är ensam åklagare i mål om ansvar för överträdelse av repressalieförbudet eftersom ett sådant mål får anses vara ett sådant ”mål som eljest avser brott mot bestämmelse i denna förordning” som avses i 9 kap. 2 § tredje stycket TF. Att JK är ensam åklagare i mål om överträdelse av repressalieförbudet innebär emellertid inte att JO:s åtalsrätt är inskränkt. Det sista ledet i 9 kap. 2 § tredje stycket TF utgör en erinran om detta (prop. 1975/76:204 s. 176 f.). Enligt 6 § andra stycket lagen (1986:765) med instruktion för Riksdagens ombudsmän får JO väcka åtal mot en befattningshavare som genom att åsidosätta vad som åligger honom i tjänsten eller uppdraget har begått någon annan brottslig gärning än tryckfrihetsbrott eller yttrandefrihetsbrott (jfr avsnitt 7.4.3.3 med hänvisningar).

Även en polismyndighet och en allmän åklagare bör kunna inleda förundersökning i fråga om de brott som avses här. När det blir klart att målet rör överträdelse av repressalieförbudet och således JK enligt vad som har sagts ovan är ensam åklagare, ska JK inträda som förundersökningsledare (jfr a. prop. s. 176).

Undantaget för *ringa fall* i sista meningen i tredje stycket innebär att mindre allvarliga åtgärder inte ska bestraffas. Det kan t.ex. röra sig om en kortvarig förflyttning från ett tjänsterum till ett annat eller framtagna av viss beslutsbehörighet under några dagar. Permanenta negativa förändringar av det slaget får däremot normalt anses straffbara såsom icke ringa. Detsamma gäller t.ex. en utebliven löneförhöjning eller en indragen förmån av betydelse. Som ringa lär man däremot få anse åtgärder i form av att en chef markerar missnöje genom mer eller mindre symboliska åtgärder, såsom ett nytt sätt att tilltala arbetstagaren eller att denne nonchaleras. Det gäller i varje fall om åtgärden är snabbt övergående.

Här visar sig svårigheten att avgöra vad som i mindre allvarliga fall bör ses som "ingripanden". Hittills har man som sagt dragit gränsen vid det som kan betraktas som "negativa åtgärder" eller "åtgärder med en negativ effekt", varvid t.ex. en utskällning inte har ansetts omfattad av förbudet även om den naturligtvis har varit i konflikt med grunderna för meddelarfriheten. Man kan fråga sig om de nyssnämnda "symboliska åtgärderna" över huvud taget innefattar "ingripanden", men enligt kommitténs mening bör så anses vara fallet. När den negativa effekten inte är snabbt övergående får det anses handla om ett ingripande. Straffrättsligt saknar dock detta betydelse i de fall då ingripandet är att betrakta som ringa.

En annan svårighet gäller *bevisningen*. Det är många gånger omöjligt att slå fast att en negativ åtgärd har vidtagits på grund av att en anställd har använt sin meddelarfrihet. Arbetsgivaren invänder ofta att åtgärden berodde på något annat, t.ex. att den anställda hade gjort ett dåligt arbete. Sådana invändningar är i praktiken mycket svåra att motbevisa, vilket innebär att något straffansvar ofta inte kan utkrävas. För att agerandet ska kunna bestraffas måste det – i enlighet med allmänna principer för straffansvar – vara ställt bortom rimligt tvivel att det handlar om ett ingripande på grund t.ex. av att den anställda har använt sin meddelarfrihet.

Man måste skilja mellan beviskravet å den ena sidan och kravet att ingripandet måste vara mer än ringa å den andra. Ett ingripande kan naturligtvis inte bedömas som ringa på den grunden att bevisningen för att det rör sig om en repressalie är svag. Men antag att

en arbetsgivare tar ifrån en anställd en arbetsuppgift med den omedelbara motiveringen att ”du gick till tidningen, så gör vi inte här”, men i efterhand säger att åtgärden berodde på att den anställda inte hade skött uppgiften väl. Då ska det först göras en bevisbedömning (ska det första uttalandet anses innebära att det står klart att det i själva verket rör sig om en repressalie?) och därefter – i förekommande fall – en ringabedömning.

Inte så sällan förekommer det att det står klart att en åtgärd *delvis* är en repressalie, men att den också beror på annat. Detta torde ibland kunna påverka ringabedömningen. Men frågan är komplicerad och får överlämnas till rättstillämpningen. Den slutliga bedömningen måste göras med hänsyn tagen till samtliga omständigheter i det enskilda fallet. Därvid säger redan uttrycket ”ringa” ganska mycket om vilka fall det är som bör få passera ostraffade.

En ändring motsvarande den nu kommenterade har gjorts i 2 kap. 5 § tredje stycket YGL.

Ikraftträdande

De nya bestämmelserna kräver inga särskilda övergångsbestämmelser (jfr 5 § BrP). De kan börja tillämpas den 1 januari 2011, dvs. vid årsskiftet efter utgången av det år då förslagen tidigast kan bli slutligt antagna av riksdagen.

10.3 Förslaget till lag om ändring i yttrandefrihetsgrundlagen

1 kap.

1 §

Varje svensk medborgare är gentemot det allmänna tillförsäkrad rätt enligt denna grundlag att i ljudradio, television, vissa liknande överföringar och offentliga uppspelningar samt filmer, videogram, ljudupptagningar och andra tekniska upptagningar offentligen uttrycka tankar, åsikter och känslor och i övrigt lämna uppgifter i vilket ämne som helst.

Yttrandefriheten enligt denna grundlag har till ändamål att säkra ett fritt meningsutbyte, en fri och allsidig upplysning och ett fritt konst-

närligt skapande. I den får inga andra begränsningar göras än de som följer av denna grundlag.

Vad som sägs i grundlagen om radioprogram gäller förutom program i ljudradio också program i television och innehållet i vissa andra överföringar av ljud, bild eller text som sker med hjälp av elektromagnetiska vågor *samt innehållet i vissa offentliga uppspelningar ur en databas*.

Med tekniska upptagningar avses i denna grundlag upptagningar som innehåller text, bild eller ljud och som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel.

Med databas avses i denna grundlag en samling av information lagrad för automatiserad behandling.

Ändringen i *första stycket* är en följd av förslaget till grundlagsskydd för digital bio och annan offentlig uppspelning ur en databas genom tillägg av en ny punkt 3 i 1 kap. 9 § första stycket YGL, se kapitel 5.

Ändringen i *tredje stycket* innebär en erinran om att de regler som gäller för databaser som faller in under nu gällande YGL även gäller för sådan offentlig uppspelning ur en databas som faller in under den ovan nämnda föreslagna nya regeln i 1 kap. 9 § första stycket 3 YGL. Ändringen innebär vidare att uttrycket radioprogram även i tillämpningslagen kommer att omfatta också offentlig uppspelning ur en databas eftersom det i 1 kap. 2 § andra stycket tillämpningslagen anges bl.a. att uttrycket radioprogram i lagen används på samma sätt som i YGL. I förarbetena till den regeln anges att det sätt på vilket uttrycket radioprogram används i YGL framgår av 1 kap. 1 § tredje stycket, 6 § första och andra styckena samt 9 § samma grundlag.¹

3 §

Det får inte förekomma att något som är avsett att framföras i ett radioprogram eller en teknisk upptagning först måste granskas av en myndighet eller något annat allmänt organ. Inte heller är det tillåtet för myndigheter och andra allmänna organ att utan stöd i denna grundlag, på grund av det kända eller väntade innehållet i ett radioprogram eller en teknisk upptagning, förbjuda eller hindra dess offentliggörande eller spridning bland allmänheten.

¹ Prop. 1990/91:179 s. 44.

Trots första stycket får det genom lag meddelas föreskrifter om granskning och godkännande av rörliga bilder i filmer, videogram eller andra tekniska upptagningar som *ska* visas offentligt *samt av rörliga bilder i en sådan offentlig uppspelning ur en databas som avses i 9 § första stycket 3*.

Det får inte utan stöd i denna grundlag förekomma att myndigheter och andra allmänna organ på grund av innehållet i radioprogram och tekniska upptagningar förbjuder eller hindrar innehav eller användning av sådana tekniska hjälpmedel som behövs för att kunna ta emot radioprogram eller för att kunna uppfatta innehållet i tekniska upptagningar. Detsamma gäller förbud mot anläggande av trådnät för sändning av radioprogram.

Ändringen behandlas i avsnitt 5.5. Den innebär att lagregler om förhandsgranskning av digital bio tillåts. Undantaget tillåter såväl s.k. vuxencensur som åldersprovning till skydd för barn.

6 §

Grundlagen är tillämplig på sändningar av radioprogram som är riktade till allmänheten och avsedda att tas emot med tekniska hjälpmedel. *Som sådana sändningar av radioprogram anses även att allmänheten på särskild begäran tillhandahålls* direktsända och inspelade program *vilkas startpunkt och innehåll inte kan påverkas av mottagaren*.

I fråga om radioprogram som förmedlas genom satellitsändning som utgår från Sverige gäller vad som i denna grundlag föreskrivs om radioprogram i allmänhet.

I lag får föreskrivas om undantag från denna grundlag i fråga om radioprogram som huvudsakligen är avsedda att tas emot utomlands och radioprogram som sänds genom tråd men inte är avsedda att tas emot av någon större allmänhet. Sådant undantag får dock inte gälla vad som föreskrivs i 2 och 3 §§.

Ändringen behandlas i avsnitt 3.3. Den syftar till att klargöra att det som faller in under regeln är tillhandahållande till allmänheten på särskild begäran av webbsändningar som består i direktsändningar eller uppspelningar av tidigare inspelningar som startar på tider som avsändaren bestämmer. Med "särskild begäran" avses detsamma som i 1 kap. 9 § YGL, dvs. att mottagaren startar överföringen till sig och att den omständigheten att programmen tillhandahålls mot abonnemang, prenumeration eller liknande inte i

sig gör att tillhandahållandet ska anses ske på begäran (jfr prop. 1997/98:43 s. 156). Det sista ledet i regeln, "...och innehåll inte kan påverkas av mottagaren", utesluter omodererade chatsidor från paragrafens tillämpningsområde. Ändringen innebär inte någon ändring i sak i förhållande till vad som har avsetts gälla tidigare.

9 §

Denna grundlags föreskrifter om radioprogram tillämpas, *i andra fall än som avses i 6 § första stycket andra meningen*, också när en redaktion för en periodisk skrift eller för radioprogram, ett företag för yrkesmässig framställning av tryckta eller därmed enligt tryckfrihetsförordningen jämställda skrifter eller av tekniska upptagningar eller en nyhetsbyrå med hjälp av elektromagnetiska vågor

1. på särskild begäran tillhandahåller allmänheten information ur en databas, vars innehåll kan ändras endast av den som driver verksamheten, direkt genom överföring eller indirekt genom framställning av en teknisk upptagning, en skrift eller en bild,

2. annars, enligt överenskommelser i förväg, tillhandahåller allmänheten information som överförs direkt ur en sådan databas som anges i 1, *eller*

3. *genom offentlig uppspelning tillhandahåller allmänheten information ur en sådan databas som anges i 1.*

Vad som sägs i första stycket gäller också annan som har utgivningsbevis för sådan verksamhet. För att utgivningsbevis *ska* utfärdas krävs att

– verksamheten är ordnad på det sätt som anges i första stycket och att överföringarna utgår från Sverige,

– behörig utgivare utsetts och åtagit sig uppdraget,

– verksamheten har ett namn som är sådant att det inte finns risk för att det lätt kan förväxlas med namn på en annan verksamhet enligt denna paragraf.

Ett utgivningsbevis gäller för en period av tio år från utfärdandet. Därefter förfaller beviset. Beviset får förnyas, varje gång för tio år från utgången av den föregående tioårsperioden, om det finns förutsättningar att utfärda sådant bevis. Utgivningsbevis får återkallas om förutsättningar att utfärda sådant bevis inte längre finns, om verksamheten inte påbörjats inom sex månader från den dag då utgivningsbeviset utfärdades eller om den som drev verksamheten anmält att den upphört. Om utgivningsbeviset förfaller eller återkallas, tillämpas därefter föreskrifter i lag eller annan författning.

Närmare bestämmelser om utfärdande, förfall, förnyelse och återkallelse av utgivningsbevis meddelas i lag.

Varje databas *ska* ha ett namn. Närmare bestämmelser om sådana namn meddelas i lag.

Föreskrifter om straff för den som bryter mot en föreskrift som meddelats med stöd av fjärde eller femte stycket meddelas i lag.

Tillägget av ”i andra fall än som avses i 6 § första stycket andra meningen” syftar till att klargöra att de webbsändningar som faller in under 1 kap. 6 § första stycket andra meningen inte faller in under förevarande paragraf (se avsnitt 3.3). 1 kap. 9 § omfattar alltså inte webbsändningar som består i direktsändningar eller uppspelningar vilkas starttidpunkt inte kan påverkas av mottagaren. Tidigare inspelningar vilkas starttidpunkt kan påverkas av mottagaren och som tillhandahålls på begäran kan alltså falla in under förevarande paragraf.

Borttagandet av ordet ”tryckt” i paragrafens första mening, ledet närmast efter det ovan nämnda tillägget, behandlas i avsnitt 3.2. Ändringen innebär att det klargörs att inte bara redaktioner för tryckta periodiska skrifter utan även redaktioner för periodiska skrifter som framställts genom stencilering, fotokopiering eller liknande tekniskt förfarande och som enligt 1 kap. 5 § andra stycket TF ska jämföras med tryckta skrifter omfattas av automatiskt grundlagsskydd för databasverksamhet.

Den nya punkten 3 i första stycket ger grundlagsskydd för digital bio och annan offentlig uppspelning ur en databas, t.ex. uppspelning av musik ur en databas vid s.k. e-disco. Förslaget behandlas i kapitel 5.

Grundlagsskyddet enligt den nya punkten 3 avser endast det innehåll som spelas upp offentligt. Utgivaren kan därmed endast ansvara för sådant innehåll. Den nya punkten innebär att grundlagens föreskrifter om radioprogram ska tillämpas också på offentlig uppspelning ur en databas (om verksamheten drivs av ett sådant traditionellt massmedieföretag som sägs i regeln eller utgivningsbevis gäller för den).

Avgörande för vem som ska anses vara den som driver verksamheten är vem som råder över innehållet i databasen (och därmed även över uppspelningen). Anledningen till att detta synsätt bör anläggas är det grundläggande kravet i databasregeln att databasens innehåll får kunna ändras endast av den som driver verksamheten. Kravet motiveras av att den som driver verksamheten är

skyldig att utse utgivare och efter denne bär det yttrandefrihetsrättsliga ansvaret för innehållet i databasen (4 kap. 1 § och 6 kap. 2 § YGL). Det har ansetts orimligt att låta utgivaren och den som driver verksamheten bära ensamansvaret för innehåll som någon annan kan påverka.

När uppspelning sker ur en databas hos filmbolaget torde det endast vara detta som kan ändra innehållet i databasen. Filmbolaget bör därför i ett sådant fall anses vara den som driver verksamheten oavsett om det är bolaget eller biograf innehavaren som startar uppspelningen.

Om filmbolaget i ett sådant fall också driver verksamhet avseende framställning av film på tekniska upptagningar kan bolaget falla in under uttrycket ”företag för yrkesmässig framställning av tekniska upptagningar” och därmed få automatiskt grundlagsskydd. Om filmbolaget enbart framställer film för offentlig uppspelning ur en databas krävs utgivningsbevis för att grundlagsskydd ska uppkomma.

Vid biografvisning som sker genom att filmen spelas upp ur biografens server får biograf innehavaren anses vara den som driver verksamheten eftersom det då är han som råder över innehållet i databasen. Detta gäller oavsett om filmen har laddats ned till biografens server från en datorkassett eller från filmdistributörens server. Det krävs då att utgivningsbevis söks och utfärdas för att grundlagsskydd ska föreligga (om inte biograf innehavaren också är ett sådant massmedieföretag som anges i 1 kap. 9 § första stycket YGL).

Det nu anförda gäller på motsvarande sätt även för offentlig uppspelning ur en databas av annat innehåll än film. Även den som tillhandahåller musik, text, stillbilder, rörliga bilder eller kombinationer därav på detta sätt får automatiskt grundlagsskydd för detta förutsatt att aktören kan anses utgöra en sådan redaktion för en periodisk skrift eller för ett radioprogram, ett företag för yrkesmässig framställning av skrifter eller av tekniska upptagningar eller en nyhetsbyrå som avses i 1 kap. 9 § första stycket YGL. Detta gäller oavsett om uppspelningen ur databasen startas av den som tillhandahåller innehållet eller den som ombesörjer den tillställning, det möte eller liknande där uppspelning ur databasen sker. Som angetts ovan är det avgörande vem som råder över innehållet i den databas ur vilken uppspelningen sker. Andra aktörer än sådana traditionella massmedieföretag som nämns i 1 kap. 9 § första stycket YGL måste ansöka om utgivningsbevis enligt andra stycket i samma regel för att få grundlagsskydd för offentlig uppspelning

ur en databas som de råder över. Om den som ombesörjer mötet eller tillställningen inte är ett sådant traditionellt massmedieföretag och verksamheten är ordnad så att han först laddar ned innehållet och sedan spelar upp det ur en server som han råder över, måste utgivningsbevis alltså sökas för att grundlagsskydd ska gälla. Ett exempel på ett sådant förfarande är att någon laddar ned musik från Internet till sin dator och sedan spelar upp den på ett e-disco. Det saknar betydelse om nedladdningen sker genom fildelning eller på annat sätt. Som berörts i avsnitt 5.3.2 måste det här uppmärksammas att upphovsrättsliga aspekter på ett sådant förfarande regleras i upphovsrättslagen (se 1 kap. 12 § YGL).

Regelns konstruktion innebär att om ett film- eller musik-distributionsföretag som levererar film eller musik både på tekniska upptagningar (t.ex. filmrullar, cd- eller dvd-skivor) och i databaser skulle övergå till att enbart leverera film eller musik via databaser skulle det få ansöka om utgivningsbevis för att få grundlagsskydd för t.ex. e-bio. Anledningen till detta är att företaget då inte längre skulle kunna falla in under beteckningen "företag för yrkesmässig framställning av tekniska upptagningar".

Här kan för tydlighetens skull också beröras det fallet att t.ex. en restaurangägare sätter upp flera radio- eller TV-mottagare i sin lokal så att gästerna kan ta del av sändningarna. Den här aktuella regeln blir då inte tillämplig. Anledningen är att det i ett sådant fall inte är fråga om uppspelning ur en databas utan om mottagande av sändningar av radio- eller TV-program. Det är i stället reglerna om sådana sändningar som blir tillämpliga.

2 kap.

4 §

Ingen myndighet eller annat allmänt organ får efterforska

1. upphovsmannen till en framställning som har offentliggjorts eller varit avsedd att offentliggöras i ett radioprogram eller en teknisk upptagning eller den som har framträtt i en sådan framställning,
2. den som har tillhandahållit eller avsett att tillhandahålla en framställning för offentliggörande i ett radioprogram eller en teknisk upptagning, eller
3. den som har lämnat uppgifter enligt 1 kap. 2 §.

Förbudet hindrar inte efterforskning i fall då denna grundlag medger åtal eller annat ingripande. I sådana fall *ska* dock den i 3 § angivna tystnadsplikten beaktas.

Inte heller får en myndighet eller ett annat allmänt organ ingripa mot någon för att han eller hon i ett radioprogram eller en teknisk upptagning har brukat sin yttrandefrihet eller medverkat till ett sådant bruk.

Det nya *tredje stycket* behandlas i avsnitt 7.4.3.3–7.4.3.5. Motsvarande regel om s.k. repressalieförbud har införts i ett nytt andra stycke i 3 kap. 4 § TF. Här hänvisas till författningskommentaren till den bestämmelsen.

En ändring har också gjorts i fråga om straffsanktioneringen av överträdelse av repressalieförbudet, se kommentaren till 5 § nedan.

5 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot sin tystnadsplikt enligt 3 § *ska* dömas till böter eller fängelse i högst ett år. Detsamma gäller den som i ett radioprogram eller en teknisk upptagning uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnar felaktiga uppgifter om vem som är framställningens upphovsman eller har tillhandahållit den för offentliggörande, vem som framträder i den eller vem som har lämnat uppgifter i den.

För efterforskning i strid med 4 § *första och andra stycket* döms, om efterforskningen har skett uppsåtligen, till böter eller fängelse i högst ett år.

För uppsåtligt brott mot repressalieförbudet i 4 § tredje stycket döms till böter eller fängelse i högst ett år. I ringa fall ska dock inte dömas till ansvar.

Allmänt åtal för brott som avses i första stycket får väckas endast om målsäganden har anmält brottet till åtal.

Ändringen i *andra stycket* är en följd av införandet av ett nytt tredje stycke i 2 kap. 4 § YGL.

Det nya *tredje stycket* behandlas i avsnitt 7.4.3.3–7.4.3.5. Motsvarande ändring har också gjorts i 3 kap. 5 § tredje stycket TF. Här hänvisas till författningskommentaren till den bestämmelsen.

3 kap.

1 §

Varje svensk medborgare och svensk juridisk person har rätt att sända radioprogram genom tråd.

Den frihet som följer av första stycket hindrar inte att det i lag meddelas föreskrifter i fråga om

1. skyldighet för nätinnehavare att ge utrymme för vissa program i den utsträckning det behövs med hänsyn till allmänhetens intresse av tillgång till allsidig upplysning,

2. skyldighet för nätinnehavare att ge utrymme för överföringar i den utsträckning det behövs med hänsyn till intresset av konkurrens beträffande sådana överföringar i nätet eller allmänhetens intresse av tillgång till sådana överföringar,

3. skyldighet för nätinnehavare att vidta åtgärder för att tillförsäkra mottagarkretsen inflytande över programvalet,

4. *skyldighet för den som sänder program i television att utforma sändningarna på ett sådant sätt att programmen genom textning, tolkning, uppläst text eller liknande teknik blir tillgängliga för personer med funktionshinder, eller*

5. ingripanden mot fortsatt sändning av ett utbud som inriktas på våldsframställningar, pornografiska bilder eller hets mot folkgrupp.

Den nya fjärde punkten i andra stycket innehåller ett nytt undantag från etableringsfriheten för trådsändningar. Undantaget ger möjlighet att införa lagregler om skyldighet för den som sänder TV-program genom tråd att göra programmen tillgängliga för personer med funktionshinder. I likhet med vad som gäller i fråga om 3 kap. 4 § YGL avses med uttrycket ”den som sänder program” den som står bakom programmet, dvs. programföretaget, inte den som medverkar enbart genom att ställa sändningskapacitet till förfogande. Regeln ger alltså möjlighet att ålägga programföretag en skyldighet. Den ger inte tillstånd till regler i vanlig lag om skyldighet för den som är nätinnehavare att i nätet förmedla en viss mängd program som har utformats på ett sådant sätt att de blir tillgängliga för personer med funktionshinder (se närmare i avsnitt 8.3).

Undantaget ger enbart tillstånd till skyldighet att förse sändningarna med tekniska hjälpmedel som gör dem tillgängliga för personer med funktionshinder. Det innebär inte något medgivande till regler som rör innehållet i sändningarna, t.ex. regler om skyl-

dighet att göra program vilkas innehåll är anpassat till personer med kognitiva funktionshinder, dvs. hinder som har med förståelse eller kunnande att göra. Eftersom det här är fråga om att göra TV-program tillgängliga för personer med funktionshinder avses med ordet "tolkning" i lagtexten inte tolkning till annat talat språk utan teckenspråkstolkning eller syntolkning. Som har angetts i avsnitt 8.3 anser Yttrandefrihetskommittén att även syntolkning kan betraktas som ett tekniskt hjälpmedel.

7 kap.

1 §

Bestämmelserna i 9 kap. 1–4 §§ tryckfrihetsförordningen om tillsyn och åtal *ska* gälla också i fråga om radioprogram och tekniska upptagningar och i fråga om yttrandefrihetsmål. Justitiekanslern får överlämna åt allmän åklagare att vara åklagare i yttrandefrihetsmål om ansvar eller konfiskering på grund av olaga våldsskildring, hets mot folkgrupp, brott mot medborgerlig frihet, olaga hot, hot mot tjänsteman eller övergrepp i rättssak i tekniska upptagningar. Rätten att väcka allmänt åtal får dock inte överlämnas när det gäller yttrandefrihetsbrotten hets mot folkgrupp eller brott mot medborgerlig frihet.

Den tid inom vilken allmänt åtal för yttrandefrihetsbrott *ska* väckas är i fråga om radioprogram sex månader från det att programmet sändes eller, i fråga om tillhandahållande som avses i 1 kap. 9 § *första stycket 1 och 2*, från den tidpunkt när informationen inte längre tillhandahölls. *I fråga om sådan offentlig uppspelning ur en databas som avses i 1 kap. 9 § första stycket 3 är tiden sex månader från uppspelningen.* Beträffande tekniska upptagningar är tiden ett år från det att upptagningen gavs ut. Beträffande sådana upptagningar som saknar någon av de i 3 kap. 13 § föreskrivna uppgifterna gäller dock vad som är föreskrivet i lag om tid för väckande av talan med den begränsningen att allmänt åtal inte får väckas senare än två år från det att Justitiekanslern fick kännedom om upptagningen.

Ändringen har samband med införandet av grundlagsskydd för digital bio och annan offentlig uppspelning ur en databas genom tillägg av en ny punkt 3 i 1 kap. 9 § första stycket YGL, se kapitel 5.

Vid offentlig uppspelning ur en databas är det själva uppspelningen som omfattas av grundlagsskydd. Denna sker vid ett visst

tillfälle. Offentlig uppspelning ur en databas är därför i här relevanta hänseenden mera lik traditionell sändning av ljudradio- eller TV-program, för vilka preskriptionstiden räknas från sändningstidpunkten, än sådant tillhandahållande av information ur en databas som omfattas av nu gällande databasregel. För offentlig uppspelning ur en databas bör därför gälla att preskriptionstiden ska vara sex månader från uppspelningen.

Ikraftträdande

De nya bestämmelserna kräver inga särskilda övergångsbestämmelser. De kan börja tillämpas den 1 januari 2011, dvs. vid årsskiftet efter utgången av det år då förslagen tidigast kan bli slutligt antagna av riksdagen.

10.4 Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

1 kap.

9 a §

I förhållandet mellan å ena sidan sådana organ som avses i 8 § andra stycket, i fråga om den verksamhet som anges i bilagan till denna lag, eller sådana organ som avses i 9 § och å andra sidan deras anställda och uppdragstagare enligt 6 § gäller vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen om

1. rätt att lämna uppgifter i vilket ämne som helst för offentliggörande,
2. förbud mot att ingripa mot *bruk eller* missbruk av tryckfriheten eller yttrandefriheten eller medverka till sådant *bruk eller* missbruk,
3. *straff för överträdelse av förbudet enligt 2,*
4. förbud mot att efterforska upphovsman, meddelare, *den som har utgett eller avsett att utge en framställning i tryckt skrift, den som har tillhandahållit eller avsett att tillhandahålla en framställning för offentliggörande i ett radioprogram eller en teknisk upptagning och den som har framträtt i en sådan framställning samt*
5. *straff för överträdelse av förbudet enligt 4.*

Vad som sägs i första stycket om anställda och uppdragstagare gäller inte verkställande direktör, vice verkställande direktör, styrelseledamot eller styrelsesuppleant i organet.

Ändringen i första stycket punkterna 2 och 3 behandlas i avsnitt 7.5.2.2. Punkterna 4 och 5 behandlas i avsnitt 7.5.2.1.

Införandet av ordet ”bruk” i *punkten 2* innebär en hänvisning till de föreslagna nya uttryckliga reglerna i 3 kap. 4 § andra stycket TF och 2 kap. 4 § tredje stycket YGL om repressalieförbud. Hänvisningen i *punkten 3* innebär att de föreslagna nya reglerna i 3 kap. 5 § tredje stycket TF och 2 kap. 5 § tredje stycket YGL om straff för överträdelse av repressalieförbudet blir gällande även till skydd för anställda i sådana organ och bolag som avses i 1 kap. 9 a § sekretesslagen.

Tillägget i *punkten 4* klargör att efterforskningsförbudet enligt 1 kap. 9 a § sekretesslagen har samma innebörd som efterforskningsförbudet enligt TF och YGL. Till skydd för anställda och uppdragstagare i sådana organ och bolag som avses i 1 kap. 9 a § sekretesslagen gäller sålunda förbud mot att efterforska inte enbart upphovsman och meddelare utan även förbud mot att efterforska den som har utgett eller avsett att utge en framställning i tryckt skrift, den som har tillhandahållit eller avsett att tillhandahålla en framställning för offentliggörande i ett radioprogram eller en teknisk upptagning och den som har framträtt i en sådan framställning.

Punkten 5 innebär en hänvisning till de befintliga bestämmelserna om överträdelse av efterforskningsförbudet i 3 kap. 5 § andra stycket TF och 2 kap. 5 § andra stycket YGL. Den innebär att samma straffansvar kommer att gälla för företrädare för sådana organ och bolag som avses i 1 kap. 9 a § sekretesslagen som det straffansvar som enligt TF och YGL gäller för företrädare för myndigheter eller andra allmänna organ.

Ikraftträdande

Ändringarna kräver inga särskilda övergångsbestämmelser utan kan träda i kraft samtidigt som ändringarna i TF och YGL, dvs. den 1 januari 2011.

10.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden

3 kap.

18 §

Bestämmelserna i 12–15 §§ tillämpas också i fråga om sådant tillhandahållande av information som avses i 1 kap. 9 § första stycket yttrandefrihetsgrundlagen. Den som bedriver sådan verksamhet ska till Radio- och TV-verket anmäla vilket namn databasen har. *I fråga om sådant tillhandahållande som avses i 1 kap. 9 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen ska namnet innehålla databasens domännamn eller motsvarande uppgift. När ett sådant programföretag som har tillstånd enligt 2 kap. 2 § första eller andra stycket radio- och TV-lagen (1996:844) att sända radioprogram också driver verksamhet enligt 1 kap. 9 § första stycket yttrandefrihetsgrundlagen, ska i stället för vad som anges i 1 § första stycket gälla att*

- utgivare ska utses för verksamheten,
- uppgift om vem som är utgivare, och i förekommande fall ställföreträdare, ska antecknas i register hos programföretaget.

Förslaget behandlas i avsnitt 5.4.3. Det har samband med förslaget till införande av grundlagsskydd för digital bio genom en ny punkt 3 i 1 kap. 9 § första stycket YGL om grundlagsskydd för offentlig uppspelning ur en sådan databas som sägs i första stycket 1 i samma paragraf. Det krav angående databasers namn som anges i 3 kap. 18 § tillämpningslagen kan inte gälla för en sådan databas som avses i den föreslagna nya regeln om offentlig uppspelning ur en databas.

Anledningen till detta är att den databas som den offentliga uppspelningen sker ur inte måste ha kontakt med Internet eller på annat sätt vara tillgänglig för allmänheten för att användas för sådan uppspelning. Det torde oftast vara fråga om en enbart lokalt åtkomlig databas. En databas som används för offentlig uppspelning enligt den ovan föreslagna nya regeln måste alltså inte ha ett domännamn eller någon motsvarande uppgift. Kravet på att namnet ska innehålla domännamn eller motsvarande uppgift bör därför endast gälla för sådant tillhandahållande som avses i 1 kap. 9 § första stycket 1 och 2 YGL. Se även nedan under 19 §.

19 §

Utgivningsbevis för verksamhet enligt 1 kap. 9 § andra stycket yttrandefrihetsgrundlagen utfärdas av Radio- och TV-verket på ansökan av den som bedriver verksamheten.

En ansökan *ska* innehålla uppgift om databasens namn, vem som bedriver verksamheten, från vilken ort överföringarna utgår och vem som utsetts till utgivare samt, i förekommande fall, ställföreträdare för utgivaren. *I fråga om sådant tillhandahållande som avses i 1 kap. 9 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen ska namnet innehålla databasens domännamn eller motsvarande uppgift.*

Ansökan *ska* också innehålla en teknisk beskrivning av verksamheten. Av beskrivningen *ska* det framgå hur information tillhandahålls allmänheten. Beskrivningen *ska* ha sådan omfattning att det framgår om verksamheten uppfyller förutsättningarna enligt 1 kap. 9 § andra stycket yttrandefrihetsgrundlagen.

Till en ansökan *ska* fogas bevis att utgivaren uppfyller de behörighetsvillkor som anges i yttrandefrihetsgrundlagen och att utgivaren har åtagit sig uppdraget.

Vad som har sagts ovan under 18 § om att kravet på att databasens namn ska innehålla domännamn inte kan gälla för databaser som avses i 1 kap. 9 § första stycket 3 YGL är tillämpligt även här.

Databasens namn får i fall av offentlig uppspelning ur en databas enligt 1 kap. 9 § första stycket 3 YGL i stället anges t.ex. enligt följande ”Biografen X:s (alternativt filmbolaget X:s) databas för offentliga uppspelningar, belägen på Y-gatan i Z-stad”.

27 §

Radio- och TV-verket *ska* föra register över verksamheter enligt 1 kap. 9 § första och andra styckena yttrandefrihetsgrundlagen. Registret får föras med hjälp av automatiserad behandling. Det får innehålla uppgifter om databasens namn, vem som bedriver verksamheten, från vilken ort överföringarna *eller uppspelningarna* utgår, vem som utsetts till utgivare och, i förekommande fall, ställföreträdare för utgivaren, en teknisk beskrivning av verksamheten samt tidpunkt för utfärdande och förnyelse av utgivningsbevis.

Ändringen föranleds av förslaget till grundlagsskydd för digital bio och annan offentlig uppspelning ur en databas genom tillägg av en ny tredje punkt i 1 kap. 9 § första stycket YGL. Den behandlas i avsnitt 5.4.3.

5 kap.

3 §

Den som sänder radioprogram till allmänheten *ska* ombesörja att varje program spelas in. Denna skyldighet gäller också sådana radioprogram som avses i 1 kap. 7 § andra stycket tryckfrihetsförordningen. Inspelningen *ska* bevaras i minst sex månader från sändningen eller, i fråga om sådant tillhandahållande som avses i 1 kap. 9 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen, från det att informationen inte längre tillhandahålls *och, i fråga om sådant tillhandahållande som avses i 1 kap. 9 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen, från uppspelningen*. Beträffande överföringar som omfattas av 1 kap. 9 § yttrandefrihetsgrundlagen och motsvarande överföringar enligt 1 kap. 7 § andra stycket tryckfrihetsförordningen är det tillräckligt att det dokumenteras vilken information som vid varje tidpunkt tillhandahålls.

Den som här i landet för någon annans räkning bedriver sändningsverksamhet över satellit eller som upplåter satellitkapacitet *ska* också ombesörja att varje program spelas in och bevaras. Detta gäller dock inte om någon annan *ska* göra detta enligt första stycket.

Skyldigheten enligt första stycket gäller inte samtidig och oförändrad vidareändring av radioprogram genom trådnät.

Ändringen har samband med förslaget till grundlagsskydd för digital bio och annan offentlig uppspelning ur en databas genom tillägg av en ny tredje punkt i 1 kap. 9 § första stycket YGL. Ändringen krävs för att åstadkomma överensstämmelse med den föreslagna särskilda regeln i 7 kap. 1 § andra stycket YGL om utgångspunkten för preskriptionstiden för yttrandefrihetsbrott i en offentlig uppspelning ur en databas. Ändringen behandlas i avsnitt 5.4.3.

7 kap.**3 §**

Avgörande för var ett yttrandefrihetsmål *ska* tas upp är den ort varifrån ett radioprogram har utgått för sändning, varifrån överföringar *eller uppspelningar* som avses i 1 kap. 9 § yttrandefrihetsgrundlagen har utgått eller där en teknisk upptagning har lämnats ut för spridning eller där brottet på annat sätt har förövats.

Ändringen föranleds av förslaget till grundlagsskydd för digital bio och annan offentlig uppspelning ur en databas genom tillägg av en ny tredje punkt i 1 kap. 9 § första stycket YGL. Den behandlas i avsnitt 5.4.3.

Ikraftträdande

Ändringarna föranleds av utökningen av YGL:s tillämpningsområde till att omfatta digital bio och annan offentlig uppspelning ur en databas (se 1 kap. 9 § första stycket 3 YGL) och bör träda i kraft samtidigt som ändringarna i YGL.

Särskilda yttranden

Särskilt yttrande av ledamöterna Lena Blixt (fp), Alf Karlsson (mp), Ulrika Karlsson (m), Bertil Kjellberg (m) och Erik Wassén (fp) samt experterna Thomas Bull, Per Hultengård och Kristina Lidehorn

Vi instämmer i Yttrandefrihetskommitténs förslag om att digital bio ska föras in under YGL:s tillämpningsområde. Detta innebär bland annat att YGL:s förbud mot censur och hindrande åtgärder blir gällande för sådan bio.

I kommitténs direktiv finns emellertid också ett uppdrag att lämna förslag till ändringar i YGL som gör att även digital bio ska kunna förhandsgranskas. Av direktivens utformning framgår att det inte är fråga om att överväga lämpligheten av ett sådant förslag utan att kommittén ”ska” lämna förslag till sådana ändringar.

Vi har därför inga invändningar mot själva utformningen av det förslag om förhandsgranskning av digital bio som Yttrandefrihetskommittén lämnar. Vi är också väl medvetna om att en särskild utredare har i uppdrag att se över granskningslagen och om nuvarande filmcensur är relevant (dir. 2008:62).

Vi vill dock markera att vi i själva sakfrågan principiellt anser att filmcensuren bör avskaffas. Om så blir fallet behöver det av Yttrandefrihetskommittén lämnade förslaget givetvis inte heller genomföras.

**Särskilt yttrande av ledamöterna Ingrid Burman (v),
Phia Andersson (s), Helene Petersson (s) och
Lars Wegedal (s)**

Vi står bakom Yttrandefrihetskommitténs förslag att det i YGL införs en ny bestämmelse som ger tillåtelse till regler i vanlig lag om skyldighet att göra trådsända TV-program tillgängliga för personer med funktionshinder.

I den motivtext som finns i kommitténs betänkande lyfts det fram att hänsyn ska tas till programföretagens finansiella förutsättningar när dessa regler utformas. Vi vill för vår del understryka att detta inte får tolkas så att syftet med bestämmelsen urholkas.

Kommittédirektiv



**En beredning på det tryck- och
yttrandefrihetsrättsliga området**

**Dir.
2003:58**

Beslut vid regeringssammanträde den 30 april 2003.

Sammanfattning av uppdraget

En beredning tillkallas med uppgift att följa utvecklingen på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området samt utreda och lämna förslag till lösningar av olika problem på detta område. En särskilt viktig uppgift för beredningen är att lämna förslag till hur de problem som är relaterade till den tekniska och mediala utvecklingen skall lösas.

Beredningen bör vid sina överväganden eftersträva att tekniken inte skall vara av avgörande betydelse för mediernas grundlagskydd. I beredningens uppdrag ligger således att överväga frågan om det mot bakgrund av den tekniska och mediala utvecklingen är möjligt att i längden behålla en teknikberoende grundlagsreglering av yttrandefriheten i medierna och om det på sikt finns anledning att slå samman tryckfrihetsförordningen (TF) och yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) till en grundlag omfattande såväl tryckfrihet som annan yttrandefrihet.

Inom det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området kan det finnas behov även av andra förändringar än sådana som direkt är att hänföra till den tekniska utvecklingen. I beredningens uppdrag skall det därför ingå att identifiera och lämna förslag till lösningar av även andra problem inom detta område. Det kan t.ex. röra sig om att ge förslag på hur konflikter mellan grundlagarna och EG-rätten eller andra bestämmelser som grundar sig på internationellt samarbete kan lösas, men också att överväga frågor som rör meddelarfriheten.

Det skall i beredningens uppdrag ligga att utreda om ny teknik för framställning av skrifter och tekniska upptagningar omfattas av TF och YGL. En uppgift för beredningen skall också vara att analysera om det frivilliga grundlagsskyddet enligt 1 kap. 9 § YGL

kan komma i konflikt med bestämmelser som har till syfte att skydda den personliga integriteten. Beredningen skall också överväga om möjligheterna att ge internationell rättslig hjälp och liknande internationellt rättsligt bistånd inom det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området skall utökas. Vidare skall beredningen utvärdera och ompröva TF:s brottskatalog. Beredningen skall också behandla de problem som Justitiekanslern har påtalat samt de frågor som rör ursprungsuppgifter för tekniska upptagningar som framställts utomlands och möjligheten för Högsta domstolen att förena tryck- och yttrandefrihetsmål vid två eller flera domstolar.

I beredningens uppdrag skall det också ingå att stå till regeringens förfogande för rådgivning i tryck- och yttrandefrihetsrättsliga frågor.

Beredningen får presentera delbetänkanden efter hand som olika frågor behandlas.

Beredningen skall senast den 31 december 2004 redovisa sina överväganden i de frågor som rör utökade möjligheter att inom det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området ge internationell rättslig hjälp och liknande internationellt rättsligt bistånd, översynen av brottskatalogen, de av Justitiekanslern påtalade problemen, ursprungsuppgifter för tekniska upptagningar som framställts utomlands samt möjligheten för Högsta domstolen att förena tryck- och yttrandefrihetsmål vid två eller flera domstolar.

Bakgrund

Tryckfriheten har en lång tradition i Sverige. Redan år 1766 infördes vår första tryckfrihetsförordning. Den nu gällande tryckfrihetsförordningen trädde i kraft år 1949. Frågan om grundlagsskydd även för andra medier än tryckta skrifter började utredas under 1970-talet och år 1992 trädde YGL i kraft.

Såväl TF som YGL har ändrats ett flertal gånger sedan de trätt i kraft. Framför allt när det gäller YGL har ändringarna ofta inneburit att grundlagsskyddet har anpassats till den tekniska utvecklingen. Även de senast gjorda ändringarna i YGL utgör en sådan anpassning.

Sedan den 1 januari 2003 är grundlagsskyddet enligt den s.k. databasregeln i 1 kap. 9 § YGL utvidgat till att gälla vissa nya tekniker, bl.a. s.k. print on demand, som innebär framställning på kundens begäran av enstaka exemplar av skrifter, bilder och upp-

tagningar genom överföring av information ur en databas. Dessutom har till gruppen massmedieföretag lagts företag för yrkesmässig framställning av tryckta och därmed jämställda skrifter, t.ex. bokförlag och tryckerier. Därutöver kan numera även andra aktörer än massmedieföretag få grundlagsskydd för motsvarande verksamheter genom ansökan om utgivningsbevis. För att ett sådant bevis skall utfärdas krävs att en ansvarig utgivare utsetts. Radio- och TV-verket prövar frågor om utgivningsbevis.

Utvecklingen på informationsteknikens område har gått fort sedan tillkomsten av YGL. De medier som omfattas av YGL har fortlöpande utvecklats. Nya bärare av information har tillkommit och tillkommer alltjämt. Möjligheterna att snabbt och enkelt få tillgång till information har ökat drastiskt. De nya medieformerna innebär många gånger ökade möjligheter till interaktivitet vilket kan få till följd att avgränsningen mellan masskommunikation och privat kommunikation blir mindre tydlig. Utvecklingen har också inneburit att gränserna mellan tidigare relativt klart avgränsade tele-, data- och mediesektorer blivit mer otydliga. Gränserna mellan olika medier har därför blivit allt svårare att dra. Härigenom torde det bli svårare och svårare att avgöra om yttranden faller inom eller utanför grundlagsskyddet.

Av naturliga skäl är det svårt att göra några förutsägelser om hur den massmediala framtiden kommer att se ut. Men det är inte omöjligt att de traditionella massmedierna där innehållet är fixerat, såsom är fallet med tryckta skrifter, radio och TV, på längre sikt kommer att ersättas av individuellt anpassade upptagningar och sändningar. En sådan utveckling kräver förmodligen en grundläggande förändring av grundlagsskyddet. Det är också tänkbart att skrifter kan komma att stå utan grundlagsskydd på grund av att de framställs med hjälp av en teknik som inte är att beteckna som tryckpress.

Den nu berörda problematiken har även uppmärksammats av riksdagen. I det senast avslutade lagstiftningsarbetet rörande TF och YGL uttalade riksdagen att det är sannolikt att sådan framställning som sker genom print on demand inom några år kommer att bli mer vanligt förekommande i Sverige eftersom den tekniska utvecklingen innebär att det blir lättare och alltmer ekonomiskt intressant att framställa enskilda exemplar efter den enskilde kundens önskemål (2001/02:KU21 s. 22). Enligt riksdagen borde det i framtiden också kunna bli fråga om att ett bokförlag eller en återförsäljare, utan att en enskild person på särskild begäran beställt

en "print on demand-skrift" använder framställningstekniken för att ta fram ett så stort antal exemplar som motsvarar vad som kan kallas för en upplaga. Frågan kan då uppkomma huruvida TF eller YGL är tillämplig och grundlagsskydd föreligger.

Mot den bakgrunden har riksdagen i ett tillkännagivande angett att det finns anledning att regeringen med utgångspunkt i hur den nya tekniken kan komma att användas gör eller låter göra en förutsättningslös utredning av TF:s och YGL:s bestämmelser i syfte att analysera om de kan komma att tillämpas på ny användning av tekniken eller om det behövs ändringar (a. bet. s. 22 och rskr. 2001/02:233).

En omdebatterad fråga är om det är praktiskt möjligt att i längden behålla den nu rådande teknikberoende regleringen av tryck- och yttrandefriheten. Redan under det lagstiftningsarbete som föregick YGL diskuterades frågan om en teknikberoende eller teknikoberoende grundlag för yttrandefriheten. Det lades också fram förslag om att samla skyddet för tryck- och yttrandefriheten i en gemensam grundlag. Något sådant förslag genomfördes emellertid aldrig, bl.a. på grund av den risk som ansågs föreligga för att skyddet för tryckta skrifter skulle kunna komma att försvagas med en sådan lösning. Diskussionen i dessa frågor har därefter fortsatt, bl.a. i Mediekommitténs betänkande Grundlagsskydd för nya medier (SOU 1997:49). I det lagstiftningsarbete som följde det betänkandet uttalade Lagrådet att det synes ändamålsenligt att ju förr dess hellre inrikta lagstiftningsarbetet på en samlad grundlag omfattande såväl tryckfrihet som annan yttrandefrihet (prop. 1997/98:43 s. 312). Även i det lagstiftningsarbete baserat på Mediegrundlagsutredningens betänkande Yttrandefrihetsgrundlagen och Internet (SOU 2001:28) som har slutförts under år 2002 har från olika håll den synpunkten framförts att tiden nu är mogen för en genomgripande förändring av skyddet för yttrandefriheten.

Det sagda visar på att det är nödvändigt att kontinuerligt bevaka den tekniska och mediala utvecklingen och att det måste finnas en hög beredskap för att kunna anpassa grundlagsskyddet till de förhållanden som råder i samhället så att skyddet inte urholkas.

Mediegrundlagsutredningen framhöll vikten av att den mediala och tekniska utvecklingen följs och att det finns en beredskap att utreda olika frågor på yttrandefrihetsområdet. Utredningen föreslog därför att det inrättas en stående beredning som skall följa utvecklingen samt utreda och lämna förslag till lösningar av olika problem på yttrandefrihetens område. Vid remissbehandlingen av

betänkandet var många instanser positiva till utredningens förslag att inrätta en sådan beredning. I den proposition som följde Mediegrundlagsutredningens betänkande uttalade regeringen att den såg positivt på det förslaget och att det fanns anledning att närmare överväga om inte en stående beredning bör inrättas (prop. 2001/02:74 s. 93). Riksdagen delade regeringens bedömning (2001/02:KU 21 s. 66 f., rskr. 2001/02:233).

Men det är inte endast den tekniska utvecklingen som har betydelse för hur grundlagsskyddet bör utformas. Vi lever i dag i en alltmer internationell värld. Den massmediala verksamheten utgör i det sammanhanget inget undantag. Som ett typiskt exempel på detta kan nämnas Internet som till sin karaktär är gränsöverskridande. Vidare har TV- och radiosändningar i dag en mer internationell publik än tidigare. Men även andra grundlagsskyddade medier som tryckta skrifter och tekniska upptagningar distribueras i allt större omfattning över nationsgränserna.

Den ökande internationaliseringen har inneburit att det blir allt svårare att upprätthålla den unika svenska tryck- och yttrandefrihetsregleringen. EG-rätten och EU-samarbetet i övrigt kan på vissa områden ha eller få ett innehåll som synes vara svårt att alltid förena med bestämmelserna i TF och YGL. Det är också så att vårt tryck- och yttrandefrihetsrättsliga system vållar problem i annat internationellt samarbete, framför allt när det gäller internationell brottsbekämpning.

Uppdraget

Uppdraget i stort

En särskild beredning tillkallas med uppgift att följa utvecklingen på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området samt utreda och lämna förslag till lösningar på de olika problem som uppkommer på detta område. Utgångspunkten skall vara att grundlagsskyddet för tryck- och yttrandefriheten inte försvagas.

En viktig uppgift för beredningen blir att följa den tekniska och mediala utvecklingen på yttrandefrihetsområdet. Beredningen skall också lämna förslag till hur de problem ur tryck- och yttrandefrihetsrättslig synpunkt som därmed uppstår bör lösas.

Beredningen bör vid sina överväganden eftersträva att tekniken inte skall vara av avgörande betydelse för mediernas grundlags-

skydd. I beredningens uppdrag ligger således att överväga frågan om det mot bakgrund av den tekniska och mediala utvecklingen är möjligt att i längden behålla en teknikberoende grundlagsreglering av yttrandefriheten i medierna och om det på sikt finns anledning att slå samman TF och YGL till en grundlag omfattande såväl tryckfrihet som annan yttrandefrihet.

Inom det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området kan det finnas behov även av andra förändringar än sådana som direkt är att hänföra till den tekniska utvecklingen. I beredningens uppdrag skall det därför ingå att identifiera och lämna förslag till lösningar av även andra problem inom detta område. Det kan t.ex. röra sig om att ge förslag på hur konflikter mellan grundlagarna och EG-rätten eller andra bestämmelser som grundar sig på internationellt samarbete kan lösas, men också att överväga frågor som rör meddelarfriheten.

Beredningen skall också stå till regeringens förfogande för rådgivning i tryck- och yttrandefrihetsrättsliga frågor.

I det följande redovisas några frågor som beredningen särskilt skall uppmärksamma inom ramen för sitt arbete.

Omfattas ny teknik för framställning av skrifter och tekniska upptagningar av grundlagarna?

Som nämnts har riksdagen uttalat att det är sannolikt att en sådan framställning som sker genom print on demand inom några år kommer att bli mer vanligt förekommande. Enligt riksdagen borde det i framtiden också kunna bli fråga om att ett bokförlag eller en återförsäljare, utan att en enskild person på särskild begäran beställt en "print on demand-skrift", använder framställningstekniken för att ta fram ett så stort antal exemplar som motsvarar vad som kan kallas för en upplaga. I ett sådant fall kan fråga uppkomma huruvida grundlagsskydd föreligger.

Riksdagen har därför i ett tillkännagivande angett att det finns anledning att regeringen med utgångspunkt i hur den nya tekniken kan komma att användas gör eller låter göra en förutsättningslös utredning av TF:s och YGL:s bestämmelser i syfte att analysera om de kan komma att tillämpas på ny användning av tekniken eller om det behövs ändringar (2001/02:KU 21 s. 22 och rskr. 2001/02:233).

Det skall ingå i beredningens uppdrag att göra en sådan utredning.

Integritetsaspekter på det frivilliga grundlagsskyddet

Under riksdagsbehandlingen av förslaget att i YGL införa ett frivilligt grundlagsskydd för databasverksamhet uttalade konstitutionsutskottet att konflikter kan uppstå mellan ett sådant skydd och de bestämmelser som finns i syfte att skydda den personliga integriteten (2001/02:KU21 s. 32). Utskottet pekade bl.a. på att även om regeringen gjort bedömningen att det frivilliga grundlagsskyddet är förenligt med EG-direktivet om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter kan skyddet enligt personuppgiftslagen göras beroende av om utgivningsbevis finns och att grundlagsskyddet i värsta fall kan komma att omfatta databaser som utgör rena personregister. Regeringen borde därför ytterligare analysera eller låta analysera huruvida det frivilliga grundlagsskyddet kan komma i konflikt med bestämmelserna med syfte att skydda den personliga integriteten. Riksdagen tillkännagav regeringen som sin mening vad utskottet anfört (rskr. 2001/02:233).

Den begärda analysen skall göras av beredningen.

Det internationella samarbetet

Genom konventioner och andra internationella överenskommelser har Sverige åtagit sig att lämna rättsligt bistånd i olika angelägenheter. Som ett exempel på en sådan överenskommelse kan nämnas Europarådets konvention från år 1959 om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål som nu är införlivad i den svenska lagstiftningen genom lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål.

När en utländsk myndighet med stöd av en internationell överenskommelse begär rättslig hjälp från Sverige kan vår unika tryck- och yttrandefrihetsrättsliga reglering vålla problem. En utländsk myndighets framställan kan t.ex. innefatta en begäran att förhör skall hållas med en i Sverige bosatt person eller att svenska myndigheter skall vidta något straffprocessuellt tvångsmedel, t.ex. kvarstad eller beslag. I dessa situationer kan frågan uppkomma om Sverige måste avstå från att hjälpa till med den begärda åtgärden, t.ex. på grund av att den person som framställningen avser omfattas av TF:s eller YGL:s särskilda regler om skydd för meddelare. Regeringen har också i ett antal fall avslagit utländska myndigheters ansökningar om rättslig hjälp i brottmål med motiveringen

att TF och YGL hindrar att rättslig hjälp beviljas. Motsvarande problem kan även uppstå då en utländsk myndighet begär att en person skall utlämnas eller att en dom skall verkställas i Sverige.

Europarådets konvention från år 1959 om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål medger att en framställning kan avslås för det fall ett bifall skulle strida mot det anmodade landets allmänna rättsprinciper. När den svenska regeringen avslagit framställningar om internationell rättslig hjälp under hänvisning till bestämmelserna i TF och YGL har detta således skett helt i enlighet med konventionen. Regeringen konstaterade emellertid i prop. 2001/02:74 att den svenska hållningen inte alltid möts av förståelse från andra länder, bl.a. när utländska myndigheter har velat få hjälp med att ingripa mot den spridning av rasistisk propaganda som sker från Sverige. Regeringen uttalade därför att det finns anledning att överväga om inte bestämmelserna bör ses över för att möjliggöra att Sverige i större omfattning än för närvarande kan bistå med internationell rättslig hjälp inom det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området (a. prop. s. 93).

Detta uttalande från regeringen skall även ses mot bakgrund av den utveckling som sker beträffande det rättsliga samarbetet, särskilt när det gäller samarbetet mellan EU:s medlemsstater. De instrument som nu antas och förhandlas i EU bygger på principen om ömsesidigt erkännande, t.ex. rambeslutet om en europeisk arresteringsorder och överlämnande för brott inom EU. Utgångspunkten i dessa instrument är att medlemsstaterna skall verkställa varandras beslut utan att den materiella grunden ifrågasätts. Möjligheterna att vägra verkställighet blir mot denna bakgrund begränsade.

Beredningen skall överväga om möjligheterna att ge internationell rättslig hjälp inom det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området skall utökas. Som riksdagen har uttalat får det dock aldrig kunna bli fråga om att Sverige genom att bistå med sådan hjälp förfar på ett sätt som skulle strida mot svenska allmänna rättsprinciper (2001/02:KU21 s. 68).

Som nämnts är det inte endast vid rättslig hjälp i brottmål som TF och YGL kan medföra problem i det internationella samarbetet. Beredningen skall därför även överväga om inte också möjligheten att vidta andra åtgärder inom ramen för det internationella rättsliga samarbetet, som t.ex. utlämning och verkställighet av utländska domar, som begärs av utländska myndigheter kan utökas inom TF:s och YGL:s tillämpningsområden.

Översyn av brottskatalogen

Enligt TF och YGL anses vissa typer av yttranden utgöra ett sådant allvarligt missbruk av tryck- och yttrandefriheten att de straffbeläggs som tryck- och yttrandefrihetsbrott. Mot bakgrund av det starka skydd för tryck- och yttrandefriheten som finns i Sverige har kriminalisering av yttranden inom det grundlagsskyddade området alltid skett med eftertanke och stor återhållsamhet. Starka skäl krävs för att ändra grundlagarna och detta gäller särskilt när en utvidgning av det straffbara området övervägs.

Den 1 januari 2003 utökades brottskatalogen i TF - med verkan även för YGL - med ett antal nya brott. Dessa brott är olaga hot, hot mot tjänsteman (inklusive hot mot väktare m.fl.), övergrepp i rättssak och brott mot medborgerlig frihet. Under riksdagsbehandlingen uttalade konstitutionsutskottet att all lagstiftning som innebär inskränkningar i tryck- och yttrandefriheten måste vara väl motiverade, såväl när de genomförs som om förhållandena ändras (2001/02:KU21 s. 43). Enligt utskottet finns det därför anledning att kontinuerligt utvärdera och ompröva TF:s brottskatalog och regeringen bör därför ta initiativ till en sådan utvärdering. Riksdagen tillkännagav regeringen som sin mening vad utskottet anfört (rskr. 2001/02:233).

Det skall ingå i beredningens uppdrag att göra denna översyn av brottskatalogen.

Vissa problem som påtalats av Justitiekanslern

Mot bakgrund av två avgöranden från Högsta domstolen under år 2002 rörande bl.a. frågan om YGL:s tillämplighet vid spridning av ett mindre antal videogram (NJA 2002 s. 281 och NJA 2002 s. 583) har Justitiekanslern i en skrivelse till Justitiedepartementet (dnr Ju2003/2080) påtalat vissa problem som avgörandena aktualiserar.

Av skrivelsen framgår att Justitiekanslern av Högsta domstolens avgöranden dragit slutsatsen att det är den styrkta spridningen av en teknisk upptagning som i princip är ensamt avgörande för frågan om grundlagens tillämplighet. Enligt Justitiekanslern kan detta förhållande förväntas leda till bristande förutsebarhet och svår-bemästrade gränsdragningsproblem. Justitiekanslern pekar på att rättsosäkerhet kan uppstå för den som åtar sig att sprida ett fåtal

exemplar av ett videogram och att om denne inte har kännedom om den sammanlagda spridningens omfattning kan han eller hon inte heller veta om det är grundlagens eller brottsbalkens bestämmelser som är tillämpliga.

Enligt Justitiekanslern aktualiserar Högsta domstolens avgöranden också frågan om behörigheten för Justitiekanslern respektive allmän åklagare. Justitiekanslern anser att det är långt ifrån tillfredsställande att Justitiekanslern liksom allmän åklagare riskerar att få talan avvisad av Högsta domstolen efter flera års processande kring en fråga som för många framstår som en svårbegriplig formsak. Denna ordning måste enligt Justitiekanslern betraktas som en stor brist och bör om möjligt avhjälpas.

Justitiekanslern pekar även på svårigheterna att ta ställning till vilken åklagare – Justitiekanslern eller allmän åklagare – som skall leda en förundersökning under den tid då det fortfarande är en öppen fråga om grundlagen är tillämplig eller inte.

De av Justitiekanslern redovisade problemställningarna skall övervägas av beredningen.

Ursprungsuppgifter för tekniska upptagningar som framställts utomlands

Enligt YGL skall tekniska upptagningar förses med tydliga uppgifter om vem som har låtit framställa upptagningen samt om när, var och av vem exemplaren framställts (s.k. ursprungsuppgifter). Denna skyldighet vilar på den som framställer upptagningen.

Motsvarande skyldighet gäller också för upptagningar som har framställts utomlands. För sådana upptagningar skall det som sägs om den som låtit framställa upptagningen gälla för importören. Den importerade upptagningen skall alltså förses med uppgift om bl.a. vem som är importör. Det är emellertid inte importören som är skyldig att förse upptagningarna med nämnda uppgifter utan den som framställer upptagningen, och när framställaren finns utomlands är han inte åtkomlig för svenska myndigheter.

Mot bakgrund av bl.a. en skrivelse från Justitiekanslern föreslog Mediegrundlagsutredningen att bestämmelserna om ursprungsuppgifter för utomlands framställda tekniska upptagningar borde ersättas med regler som ålägger importören en skyldighet att förse upptagningarna med uppgifter om vem som är importör och när exemplaren förts in i landet. Denna skyldighet skulle fullgöras på

samma sätt som gäller för upptagningar som framställs här, dvs. genom att uppgifterna tas in i eller anbringas på upptagningen. Om inte detta var möjligt menade Mediegrundlagsutredningen att skyldigheten skulle fullgöras genom att uppgifterna anbringas på fodral, omslag eller liknande föremål.

Regeringen ansåg dock att utredningens förslag krävde ytterligare överväganden mot bakgrund av EG-medlemskapet (se prop. 2001/02:74 s. 77). Den av utredningen föreslagna regleringen skulle nämligen innebära att sådana exemplar av tekniska upptagningar som sprids i Sverige men är framställda i andra medlemsstater skulle behöva förses med en särskild märkning medan här i landet framställda exemplar skulle sakna sådan. Enligt regeringen var det oklart hur detta förhåller sig till EG-fördragets förbud mot kvantitativa importrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan mellan medlemsstaterna.

Det skall ingå i beredningens uppdrag att mot denna bakgrund föreslå en lämplig lösning på problemet med ursprungsuppgifter för utomlands framställda tekniska upptagningar.

Gemensam handläggning av tryck- och yttrandefrihetsmål

Sedan den 1 januari 2003 gäller att mål rörande tryckfrihetsbrott och yttrandefrihetsbrott som har samband med varandra skall kunna tas upp av en av de tingsrätter som är rätt domstol för något av målen. Detsamma gäller för tryck- och yttrandefrihetsmål som rör enskilt anspråk på grund av sådana brott samt mål där talan enbart förs om konfiskation av en tryckt skrift eller teknisk upptagning. Målen skall också handläggas i en rättegång om inte synnerliga skäl talar mot det.

Under det lagstiftningsarbetet framförde en remissinstans synpunkten att en domstol eller en enskild part bör ha möjlighet att begära att Högsta domstolen skall kunna förena mål med tryck- och yttrandefrihetsrättslig anknytning vid två eller flera domstolar. Regeringen uttalade att en sådan möjlighet är väl värd att överväga (prop. 2001/02:74 s. 87).

Det skall ligga i beredningens uppdrag att överväga om en sådan möjlighet bör införas.

Samråd

Beredningen skall på lämpligt sätt samråda med riksdagspartierna. Formerna för samrådet kommer naturligtvis att vara beroende av vilka frågor som behandlas. Beredningen är också oförhindrad att arbeta med referens- och arbetsgrupper. Beredningen bör även uppmärksamma behovet av samråd med dels berörda myndigheter, dels sådana utredningar som initieras under beredningens arbete och som kan ha samband med dess uppdrag.

Övrigt

Beredningen skall föreslå de grundlagsändringar och andra lagändringar som den finner motiverade.

Förslagen får presenteras i delbetänkanden av beredningen efter hand som olika frågor behandlas.

Beredningen skall senast den 31 december 2004 redovisa sina överväganden i de frågor som rör utökade möjligheter att inom det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området ge internationell rättslig hjälp och liknande internationellt rättsligt bistånd, översynen av brottskatalogen, de av Justitiekanslern påtalade problemen, ursprungsuppgifter för tekniska upptagningar som framställts utomlands samt möjligheten för Högsta domstolen att förena mål med tryck- och yttrandefrihetsrättslig anknytning vid två eller flera domstolar.

(Justitiedepartementet)

Kommittédirektiv



**Tilläggsdirektiv till Tryck- och
yttrandefrihetsberedningen (Ju 2003:04)**

**Dir.
2007:76**

Beslut vid regeringssammanträde den 7 juni 2007

Sammanfattning av uppdraget

Tryck- och yttrandefrihetsberedningen skall överväga de yttrandefrihetsrättsliga aspekterna på Radio- och TV-lagsutredningens förslag om TV-sändningars tillgänglighet för funktionshindrade och föreslå de grundlagsändringar och andra lagändringar som dessa överväganden föranleder.

Inom ramen för beredningens arbete med frågor om straffsanktionering av det s.k. repressalieförbudet i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen finns det anledning att överväga om förbuden mot efterforskning och repressalier för företrädare för kommunala företag och de organ som vid tillämpning av sekretesslagen skall jämföras med myndigheter bör straffsanktioneras och lämna förslag till hur en sådan straffsanktionering kan se ut.

Tryck- och yttrandefrihetsberedningen skall ombildas till en parlamentariskt sammansatt kommitté.

Beredningens nuvarande uppdrag

Regeringen tillkallade genom beslut den 30 april 2003 en beredning med uppgift att följa utvecklingen på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området (dir. 2003:58). Beredningen har antagit namnet Tryck- och yttrandefrihetsberedningen.

Beredningen har i uppdrag att utreda och lämna förslag till lösningar av olika problem på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området. En särskilt viktig uppgift är att lämna förslag till hur de problem som är relaterade till den tekniska och mediala utvecklingen skall lösas. I beredningens uppdrag ingår därför bl.a. att

överväga frågan om det mot bakgrund av den tekniska och mediala utvecklingen är möjligt att i längden behålla en teknikberoende grundlagsreglering av yttrandefriheten i medierna och om det på sikt finns anledning att slå samman tryckfrihetsförordningen (TF) och yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) till en grundlag omfattande såväl tryckfrihet som annan yttrandefrihet. Beredningen skall härutöver stå till regeringens förfogande för rådgivning i tryck- och yttrandefrihetsrättsliga frågor.

Beredningen lämnade den 22 december 2004 delbetänkandet Vissa tryck- och yttrandefrihetsrättsliga frågor (SOU 2004:114). I betänkandet behandlas bl.a. frågor om internationell rättslig hjälp, brottskatalogen och vissa målhandläggningsfrågor. Betänkandet bereds för närvarande i Justitiedepartementet. Den 15 november 2006 lämnade beredningen debattbetänkandet Ett nytt grundlagsskydd för tryck- och yttrandefriheten? (SOU 2006:96). I debattbetänkandet presenteras tre olika alternativa grundlagsregleringar av tryck- och yttrandefriheten. Två av alternativen innebär att TF och YGL upphävs och att grundlagsskyddet för tryck- och yttrandefriheten får en helt annan utformning än den nuvarande. Det tredje alternativet innebär bl.a. att TF och YGL läggs samman till en ny yttrandefrihetsgrundlag. Att behålla TF och YGL i nuvarande utformning, eventuellt med några smärre justeringar för att komma till rätta med vissa tillämpningsproblem, nämns också som ett alternativ för framtiden. Betänkandet kommer under våren och sommaren 2007 att vara föremål för debatt och remissbehandling.

De frågor som omfattas av tilläggsuppdraget

Etableringsfriheten för trådsändningar och TV-programmens tillgänglighet för funktionshindrade

Radio- och TV-lagen (1996:844) innehåller inte några generellt tillämpliga bestämmelser om TV-programmens tillgänglighet för personer med funktionshinder, utan föreskriver endast att sändningstillstånd som meddelas av regeringen får förenas med villkor om skyldighet för tillståndshavaren att utforma sändningarna på ett sådant sätt att de blir tillgängliga för funktionshindrade. Sådana villkor finns i sändningstillstånden för Sveriges Television AB, Sveriges Utbildningsradio AB och TV4 AB.

Radio- och TV-lagsutredningen har i betänkandet Tillgänglighet, mobil TV samt vissa andra radio- och TV-rättsliga frågor (SOU 2006:51) föreslagit att det i radio- och TV-lagen skall införas en ny generell bestämmelse om TV-programmens tillgänglighet för personer med funktionshinder. Bestämmelsen innebär ett åläggande för den som sänder TV-program att utforma sändningarna på ett sådant sätt att de blir tillgängliga för personer med funktionshinder i den omfattning som föreskrivs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Föreskrifterna skall kunna utformas så att programföretagen åläggs att förse en viss andel av TV-programmen med textning, teckenspråkstolkning, syntolkning eller uppläsning av textremsa.

Radio- och TV-lagsutredningen har bedömt att YGL:s bestämmelser om etableringsfrihet för sändning av radioprogram genom tråd och redaktionell självständighet gör att det saknas möjlighet att införa en sådan bestämmelse för trådsändningar (3 kap. 1 och 4 §§ YGL). Enligt utredningen finns det inte några sakliga skäl som motiverar att TV-program som förmedlas genom tråd undantas från skyldigheten att tillse att sändningar görs tillgängliga för personer med funktionshinder. Utredningen ansåg därför att det finns anledning att överväga en ändring av YGL:s bestämmelser om möjligheten att begränsa etableringsfriheten för trådsändningar.

Regeringen uppdrar mot denna bakgrund åt Tryck- och yttrandefrihetsberedningen att överväga de yttrandefrihetsrättsliga aspekterna på Radio- och TV-lagsutredningens förslag i denna del. Beredningen skall särskilt beakta i vilken utsträckning ytterligare krav på trådsändningar kan komma att få negativa effekter på etableringsfriheten. Beredningen skall lämna förslag till de eventuella grundlagsändringar som övervägandena kan föranleda.

Straffsanktionering av repressalie- och efterforskningsförbudet för företrädare för kommunala företag m.fl.

De grundläggande bestämmelserna om meddelarfrihet innebär att varje medborgare har rätt att lämna uppgifter om vad som helst till den som kan offentliggöra uppgifterna i medier, t.ex. nyhetsbyråer eller tidningsredaktioner. Meddelarfriheten kompletteras bl.a. med förbud mot efterforskning och repressalier.

I TF och YGL straffsanktioneras brott mot efterforskningsförbudet med böter eller fängelse i högst ett år. Det finns däremot

inte någon bestämmelse i TF eller YGL om straffansvar för den som bryter mot repressalieförbudet i grundlagarna. Ansvaret för sådana överträdelser kan i förekommande fall vara att bedöma som tjänstefel enligt 20 kap. 1 § brottsbalken. För straffansvar enligt den bestämmelsen förutsätts att någon uppsåtligt eller av oaktsamhet vid myndighetsutövning genom handling eller underlåtenhet åsidosätter vad som gäller för uppgiften.

Som tidigare har nämnts ingår det i beredningens uppdrag att identifiera och lämna förslag till lösningar på problem inom det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området. Det kan enligt direktiven t.ex. gälla frågor som rör meddelarfriheten.

En fråga som under beredningens arbete har uppmärksammats när det gäller meddelarfrihet är att de arbetsrättsliga förhållandena för kommunalt anställda numera regleras genom kollektivavtal och inte genom offentlighetsrättsliga regler. Detta har lett till att det kan saknas möjlighet till straffrättsliga sanktioner mot kommunala företrädare som bryter mot repressalieförbudet eftersom ett beslut om disciplinpåföljd då inte utgör myndighetsutövning, vilket alltså är en förutsättning för straffrättsligt ansvar för tjänstefel (JK:s beslut 2005-10-24 dnr 3841-04-35).

Genom en ny bestämmelse i sekretesslagen (1980:100), 1 kap. 9 a §, som trädde i kraft den 1 juli 2006, klargjordes att förbuden i TF och YGL om förbud mot efterforskning och repressalier också gäller för företrädare för kommunala företag och de organ som enligt 1 kap. 8 § andra stycket och 1 kap. 9 § sekretesslagen skall jämföras med myndigheter. Frågan om huruvida efterforsknings- och repressalieförbuden skall straffsanktioneras behandlades dock inte i samband med den nya bestämmelsen i sekretesslagen (prop. 2005/06:162, s. 17 f.). Regeringen anförde i lagstiftningsärendet att frågan om straffsanktionering lämpligen borde övervägas i samband med att sanktionsbestämmelserna för överträdelser av repressalieförbuden i TF och YGL ses över.

Inom ramen för beredningens arbete med frågor om straffsanktionering av repressalieförbudet finns det enligt regeringens uppfattning anledning att överväga om förbuden mot efterforskning och repressalier för företrädare för kommunala företag och de organ som vid tillämpning av sekretesslagen skall jämföras med myndigheter bör straffsanktioneras och lämna förslag till hur en sådan straffsanktionering kan se ut.

Tryck- och yttrandefrihetsberedningen skall ombildas till en parlamentariskt sammansatt kommitté

Debattbetänkandet Ett nytt grundlagsskydd för tryck- och yttrandefriheten? aktualiserar principiella frågor om utformningen av grundlagsskyddet för tryck- och yttrandefriheten. Regeringen har för avsikt att senare, genom ytterligare tilläggsdirektiv, komplettera och precisera beredningens uppdrag i detta avseende.

De frågor gällande utformningen av grundlagsskyddet för tryck- och yttrandefriheten som beredningen kommer att behandla är av stor betydelse för den fria åsiktsbildningen och därmed också för det svenska statsskicket. Mot denna bakgrund är det särskilt angeläget att beredningens arbete förankras i de politiska partierna. Beredningen skall därför ha en parlamentarisk sammansättning, dvs. den skall ombildas till en parlamentarisk kommitté. Eftersom det är viktigt att de politiska partierna är representerade i beredningen i god tid innan arbetet med förslag till utformningen av det framtida grundlagsskyddet för tryck- och yttrandefriheten påbörjas, skall ombildningen ske redan nu.

Tidsplan m.m.

Beredningen skall redovisa arbetet som avser detta tilläggsuppdrag senast den 20 december 2007. I övrigt skall beredningens arbete, i relevanta delar, fortsätta i enlighet med de ursprungliga direktiven.

(Justitiedepartementet)

Kommittédirektiv



**Tilläggsdirektiv till Tryck- och
yttrandefrihetsberedningen (Ju 2003:04)**

**Dir.
2008:42**

Beslut vid regeringssammanträde den 17 april 2008

Sammanfattning av uppdraget

Beredningens fortsatta arbete med förslag till grundlagsändringar inför valet 2010

Beredningen ska föreslå de ändringar som krävs för att digital bio samt e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll ska omfattas av yttrandefrihetsgrundlagen (YGL). Vidare ska beredningen lämna förslag till de ändringar i yttrandefrihetsgrundlagen som krävs för att ansvaret för vissa Internetpubliceringar ska förtydligas och för att offentlig visning av digital bio ska omfattas av undantaget från förbudet mot censur. I övrigt ska beredningen fortsätta att arbeta med de tidigare identifierade problemen och lämna de förslag till grundlagsändringar som den finner motiverade.

Beredningens långsiktiga arbete

Beredningen ska fortsätta arbetet med att överväga om man i längden bör behålla en teknikberoende grundlagsreglering av tryck- och yttrandefriheten. Utgångspunkten för arbetet ska vara att de grundläggande tryck- och yttrandefrihetsrättsliga principerna som t.ex. ensamansvaret, jurysystemet och meddelarskyddet ska ligga fast. I uppdraget ingår att analysera de för- och nackdelar som en teknikberoende reglering kan medföra.

Beredningen ska vidare analysera om andra distributionsformer för yttranden till allmänheten, utöver de traditionella medierna, kan behöva skyddas av de tryck- och yttrandefrihetsrättsliga princi-

perna. Beredningen ska vid sin analys lägga särskild vikt vid vilken betydelse dessa distributionsformer kan ha för den fria åsiktsbildningen i samhället. Analysen ska också avse hur en avgränsning kan åstadkommas i förhållande till sådana distributionsformer för vilka ett skydd enligt regeringsformens och Europakonventionens bestämmelser är tillräckligt.

Om beredningen bedömer att det inte är möjligt att hitta en ny teknikoberoende regleringsmodell som ger ett tillräckligt starkt skydd för tryck- och yttrandefriheten, ska den inom ramen för nuvarande ordning göra en allmän översyn av tryckfrihetsförordningen (TF) och yttrandefrihetsgrundlagen med inriktningen att göra de båda grundlagarna så tydliga och lättillämpade som möjligt. Beredningen ska också överväga om det är möjligt att flytta detaljbestämmelser i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen till vanlig lag.

Beredningen ska vidare utreda om skyddet för enskildas integritet och privatliv i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen bör stärkas. I uppdraget ingår också att utreda om lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden (tillämpningslagen) bör ändras för att öka möjligheterna att kvitta rättegångskostnaderna i tryck- och yttrandefrihetsmål. Beredningen ska dessutom överväga om det är möjligt att genom ändringar i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen eller i tillämpningslagen på annat sätt stärka enskilda personers ställning i förhållande till medieföretag om de utsätts för brott i medierna, dock utan att tryck- och yttrandefriheten på något avgörande sätt inskränks.

I beredningens uppdrag ingår också att fortsätta överväga om möjligheterna att lämna internationell rättslig hjälp och liknande internationellt bistånd på det grundlagsreglerade området bör utökas.

Övrigt

Beredningen ska föreslå de grundlagsändringar och andra lagändringar som den finner motiverade.

Beredningen ska senast den 1 februari 2009 redovisa sitt uppdrag i den del det avser förslag till grundlagsändringar inför valet 2010. Uppdraget ska i övriga delar redovisas senast den 20 december 2011.

Av beredningens ursprungliga direktiv framgår att den får presentera delbetänkanden efter hand som olika frågor behandlas. I övrigt ska beredningens arbete fortsätta i enlighet med detta och tidigare givna direktiv.

Bakgrund

Beredningens nuvarande uppdrag

Regeringen tillkallade genom beslut den 30 april 2003 en beredning med uppgift att följa utvecklingen på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området (dir. 2003:58). Beredningen har antagit namnet Tryck- och yttrandefrihetsberedningen.

Beredningen har i uppdrag att utreda och lämna förslag till lösningar av olika problem på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området. En viktig uppgift är att lämna förslag till hur de problem som är relaterade till den tekniska och mediala utvecklingen ska lösas. I beredningens uppdrag ingår därför att överväga frågan om det mot bakgrund av den tekniska och mediala utvecklingen är möjligt att i längden behålla en teknikberoende grundlagsreglering av yttrandefriheten i medierna och om det på sikt finns anledning att slå samman tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen till en grundlag omfattande såväl tryckfrihet som annan yttrandefrihet.

Beredningen lämnade den 22 december 2004 delbetänkandet Vissa tryck- och yttrandefrihetsrättsliga frågor (SOU 2004:114). I betänkandet behandlas bl.a. frågor om internationell rättslig hjälp, brottskatalogen och vissa målhandläggningsfrågor. Betänkandet, som har remissbehandlats, bereds i Justitiedepartementet.

Den 15 november 2006 lämnade beredningen betänkandet Ett nytt grundlagsskydd för tryck- och yttrandefriheten? (SOU 2006:96). I betänkandet, som har kommit att kallas debattbetänkandet, presenteras tre olika alternativa modeller för grundlagsreglering av tryck- och yttrandefriheten. Två av alternativen innebär att tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen upphävs och att grundlagsskyddet för tryck- och yttrandefriheten får en helt annan utformning än den nuvarande. Det tredje alternativet innebär bl.a. att tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen läggs samman till en ny yttrandefrihetsgrundlag. Att behålla tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen i

nuvarande utformning, eventuellt med några smärre justeringar för att komma till rätta med vissa tillämpningsproblem, nämns också som ett alternativ för framtiden. I debattbetänkandet har beredningen också presenterat förslag till lösningar av några av de problem som beredningen har identifierat. Betänkandet har remissbehandlats.

Genom tilläggsdirektiv den 7 juni 2007 beslutade regeringen att beredningen dels ska omvandlas till en parlamentarisk kommitté, dels ska överväga ytterligare vissa frågor (dir. 2007:76).

Behovet av en fortsatt översyn av tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen

Beredningens fortsatta arbete med förslag till grundlagsändringar inför valet 2010

Beredningen har under sitt arbete identifierat ett antal problem som den bedömt som särskilt angelägna att åtgärda inom ramen för den gällande regleringen. Det gäller grundlagsskydd för bl.a. digital bio, en s.k. stencilregel för tekniska upptagningar och ett förtydligt ansvar för vissa Internetpubliceringar. Beredningen ska fortsätta att arbeta med dessa frågor med beaktande av de synpunkter som framkommit under remissbehandling av de tidigare lämnade delbetänkandena (SOU 2004:114 och SOU 2006:96).

Beredningens långsiktiga arbete

En fortsatt översyn av den teknikberoende grundlagsregleringen

Resultatet av remissbehandlingen av beredningens betänkande Ett nytt grundlagsskydd för tryck- och yttrandefriheten? (SOU 2006:96) ger inte stöd för att ge beredningen fortsatt uppdrag att arbeta med någon av de presenterade modellerna för grundlagsreglering av tryck- och yttrandefriheten. Beredningens arbete har dock visat att det finns brister med den nuvarande teknikberoende regleringen. Samtidigt har denna reglering goda skäl för sig. Historiskt sett har det nämligen visat sig att skyddet för de tekniska hjälpmedel som används för att framställa och distribuera meddelanden är väl så centralt som skyddet för meddelandena som sådana. I olika länder och historiska skeden har vidare angreppen

mot tryck- och yttrandefriheten ofta skett genom ingripanden eller inskränkningar i enskildas rätt att fritt förfoga över viss teknik. De brister som finns med den nuvarande regleringen är dock enligt regeringens uppfattning ändå sådana att det finns skäl att låta beredningen fortsätta det arbete som den inlett med att överväga om man i längden bör behålla en teknikberoende grundlagsreglering av tryck- och yttrandefriheten. Resultatet av beredningens arbete kan därefter bli föremål för en bred debatt om det framtida grundlagsskyddet för tryck- och yttrandefriheten och vara vägledande för regeringens fortsatta ställningstagande i frågan.

Brister med den nuvarande grundlagsregleringen

Den tryck- och yttrandefrihetsrättsliga regleringen i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen är komplex och i vissa avseenden svår genomtränglig. Många av de termer och uttryck som används måste definieras och anpassas till nya situationer och tillämpningsområden genom rättspraxis. Domstolarnas rättsutveckling har således haft en stor betydelse när det gäller att avgränsa och precisera många av grundlagarnas centrala bestämmelser. Det återstår dock, som beredningen har konstaterat, fortfarande ett flertal frågor för rättstillämpningen att lösa.

Som exempel på den angivna rättsutvecklingen kan nämnas att Högsta domstolen funnit att en person som med två videobandspelare kopierar ett videogram är ”den som låter framställa” en teknisk upptagning enligt 4 kap. 1 § YGL om avsikten är att sprida videogrammen (NJA 2002 s. 281). Regeringsrätten har vidare uttalat att med en ”redaktion” i databasregeln i 1 kap. 9 § YGL avses de personer som har hand om ordnandet och utgivningen av en tryckt periodisk skrift även om skriften och de upplysningar som tillhandahålls enbart innehåller uppgifter om betalningsanmärkningar (RÅ 2003 ref 30). Som ytterligare exempel kan nämnas att Marknadsdomstolen har tagit ställning till det komplicerade förhållandet mellan grundlagarnas materiella tillämpningsområde och reklam och marknadsföring (se t.ex. MD 2002:34).

De oklarheter som finns i begreppsbildningen gör att regleringen i viss mån är oförutsägbar. Vidare hänvisar bestämmelserna i yttrandefrihetsgrundlagen i många fall till bestämmelser i tryckfrihetsförordningen vilket innebär att en av våra fyra grundlagar inte kan läsas separat och alltså inte står på egna ben, vilket från princi-

piella utgångspunkter kan ifrågasättas. De frekventa hänvisningarna gör också att bestämmelserna är svåröverskådliga. Härtill kommer att grundlagarnas höga detaljeringsnivå och teknikberoendet leder till att de ofta måste ändras, bl.a. för att nya medieformer ska fångas in, vilket i sin tur ytterligare ökar komplexiteten.

Beredningen har redovisat ett stort antal avgränsnings- och tillämpningsproblem men anfört att detta inte är unikt för tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen utan något som förekommer beträffande så gott som all lagstiftning. Regeringen vill dock framhålla att många av de gränsdragningsproblem som förekommer på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden är avgörande för om grundlagsregleringen är tillämplig eller inte. Sådana oklarheter kan, som Justitiekanslern (JK) har framhållit i sitt remissvar gällande debattbetänkandet, bl.a. leda till att brott inte kan beivras eftersom det inte går att avgöra vilken processordning som ska tillämpas, dvs. ett åtal riskerar att bli avvisat oavsett om talan väcks av JK eller av allmän åklagare. Som exempel kan nämnas att det inte ens efter en undersökning av Statens kriminaltekniska laboratorium alltid kan fastställas om något är framställt i tryckpress och att det alltså även efter en sådan undersökning är oklart om yttrandet omfattas av grundlagsskydd eller inte.

Oklarheterna i lagstiftningen kan också leda till att enskilda personer tvingas till omfattande processer i flera instanser utan att få sin sak slutligt prövad (se NJA 2002 s. 314 och NJA 2005 s. 884 samt NJA 2003 s. 31 och NJA 2007 s. 309).

Som beredningen har framhållit i debattbetänkandet lämnar såväl tryckfrihetsförordningen som yttrandefrihetsgrundlagen i och för sig stort utrymme för nya tekniker att falla in under grundlagsskyddet. Risken för att nya medieformer och ny teknikanvändning ska falla utanför skyddet just på grund av tekniken är därmed enligt beredningen inte särskilt stor. Beredningens bedömning, att teknikberoendet för närvarande och under åtminstone tio år inte kan förväntas utgöra något verkligt stort problem, framstår inte som osannolik. Teknikutvecklingen går emellertid snabbt och det är mycket möjligt att utvecklingstakten kommer att accelerera. Mot denna bakgrund är det svårt att göra några mer exakta förutsägelser om hur den massmediala framtiden kan komma att se ut. Det är dock rimligt att anta att det till följd av teknikutvecklingen i framtiden kommer att uppstå nya luckor i lagstiftningen, vilket alltså innebär att yttranden som framförs med användning av den nya

tekniken kommer att falla utanför grundlagsskyddet. Det kan ifrågasättas om det är lämpligt att ha en grundlagsreglering som på detta sätt – om inte återkommande ändringar görs – riskerar att bli ifrånsprungen av teknikutvecklingen.

Tekniken är vidare inte bara avgörande för om grundlagsskydd föreligger eller inte utan också för *vilka* grundlagsregler som ska tillämpas. Flera av remissinstanserna har pekat på det förhållandet att ett yttrande som distribueras av ett medieföretag kan omfattas av olika regler – t.ex. beträffande vem som kan hållas ansvarig för innehållet – beroende på vilken teknik som väljs för distributionen. Det gäller bl.a. ansvaret för s.k. on-demand sändningar av radio- eller TV-program (som omfattas av 1 kap. 9 § YGL) i förhållande till traditionella radio- och TV-sändningar (som omfattas av 1 kap. 6 § YGL) och innehållet i artikeldatabaser (som omfattas av 1 kap. 9 § YGL) i förhållande till den ursprungliga tidningspubliceringen (som omfattas av 1 kap. 5 § TF). De senare årens utveckling inom medietekniken innebär att det har blivit allt vanligare att mediekonsumenterna själva bestämmer när de vill ta del av ett visst programinnehåll. Det framstår mot denna bakgrund som svårförklarligt att inte samma regler gäller exempelvis för tillhandahållandet av programinnehållet i en databas som för traditionell sändningsverksamhet.

Beredningen har i debattbetänkandet redogjort för mediernas särskilda betydelse för åsiktsbildningen i samhället. Hittills har den rollen till största delen fyllts av traditionella medier som tidningar, radio och TV. Teknikutvecklingen har emellertid ökat enskilda personers möjligheter att utan större ekonomiska eller tekniska resurser förmedla sina tankar och åsikter till andra. Internet och dess möjligheter har här spelat en viktig roll. Denna utveckling fortsätter och debattörer av betydelse för opinionsbildningen hittar sina forum utanför den traditionella medievärlden, t.ex. genom att uppträda som bloggare. Det kan mot denna bakgrund tyckas märkligt att inte yttranden som framförs med användning av sådan nyare teknik omfattas av det skydd som de traditionella massmedierna har. Det framstår som än mer märkligt om man ställer avsaknaden av grundlagsskydd för sådana yttranden i relation till det automatiska grundlagsskydd som gäller för olika mindre viktiga opinionsbildande företeelser, t.ex. tryck på t-shirts, tryckta visitkort och information på varuförpackningar. Som JK har anfört kan gränsdragningen mellan grundlagsskyddade yttranden och andra yttranden alltså ibland vara svår att förklara utifrån ändamålsskäl. Det är

också värt att, som Uppsala universitet har gjort i sitt remissvar gällande debattbetänkandet, notera att beredningens genomgång av aktuella problem med dagens tryck- och yttrandefrihetsreglering omfattar över trettio identifierade potentiella eller reella problem. Det innebär alltså att många centrala och svåra frågeställningar för närvarande är oreglerade i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen vilket i sig kan utgöra grund för att ifrågasätta om grundlagarna verkligen har en ändamålsenlig utformning. Detta är inte tillfredsställande och riskerar på sikt att urholka människors förtroende för regleringen. En sådan situation är allvarlig, särskilt på det centrala område som skyddet för tryck- och yttrandefriheten utgör.

Ett väl fungerande straffrättsligt samarbete på internationell nivå är viktigt i kampen mot den gränsöverskridande brottsligheten. Det gäller i synnerhet för det samarbete som sker inom ramen för Europeiska unionen. Även detta måste tas i beaktande om ett starkt skydd för tryck- och yttrandefriheten på sikt ska kunna garanteras.

Inom EU har ett nytt fördrag, Lissabonfördraget, förhandlats fram och avsikten är att det, efter att ha ratificerats av samtliga medlemsstater, ska träda i kraft under 2009. Lissabonfördraget innebär att samarbetet på det straffrättsliga och polisiära området fördjupas bl.a. genom att beslut inte längre ska fattas med enhällighet utan med kvalificerad majoritet. Samarbetet kommer också i allt större utsträckning att bygga på principen om ömsesidigt erkännande. För att bl.a. underlätta ömsesidigt erkännande av domar och rättsliga avgöranden får straff- och processrättsliga miniregler antas. Genom att Lissabonfördraget innehåller en s.k. nödbroms – som innebär att en medlemsstat har möjlighet att i vissa fall begära att ett utkast till direktiv ska överlämnas till Europeiska rådet för ställningstagande – har det bedömts innehålla ett tillräckligt gott skydd för den svenska tryck- och yttrandefrihetsrättsliga regleringen.

Mot bakgrund av den detaljerade svenska regleringen kan det utvidgade straffrättsliga samarbetet i praktiken leda till ett ökat antal konflikter med bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. Det finns alltså skäl för att på sikt, så långt det är möjligt och med bibehållande av ett starkt skydd för tryck- och yttrandefriheten, försöka minska konfliktytorna mellan tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen samt gemenskapsrätten och EU-samarbetet i övrigt.

Det är naturligtvis svårt att förutse om den nuvarande grundlagsregleringen i framtiden kommer att kunna uppfylla de höga krav på skydd för tryck- och yttrandefrihet som finns i vårt demokratiska system eller om utvecklingen, om inga ändringar görs, kommer att leda till att skyddet för tryck- och yttrandefriheten försvagas. Det finns, vilket framgår av utfallet av remissbehandlingen av debattbetänkandet, argument som talar i båda riktningarna. De inledningsvis redovisade problemen med tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen avseende bl.a. avgränsnings- och tillämpningsproblem och risken för att regleringen på sikt kan komma att försvagas till följd av teknikutvecklingen samt det ökade internationella samarbetet leder dock sammantaget regeringen till slutsatsen att det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga regelverket på sikt kan behöva reformeras. Det är därför angeläget att fortsätta beredningens arbete med att överväga om man i längden bör behålla en teknikberoende grundlagsreglering av tryck- och yttrandefriheten.

Uppdraget

Beredningens fortsatta arbete med förslag till grundlagsändringar inför valet 2010

Som tidigare har nämnts har beredningen identifierat ett antal problem som det är angeläget att lösa inom ramen för den gällande regleringen. I det följande redovisas dessa frågor samt ytterligare en fråga som gäller digital bio och undantaget från censurförbudet i yttrandefrihetsgrundlagen.

Ny teknikanvändning som inte omfattas av grundlagsregleringen

Tryck- och yttrandefrihetsberedningen har i debattbetänkandet gjort en genomgång av i vilken utsträckning ny teknik som används för masskommunikation omfattas av tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. Beredningen har funnit problem i två avseenden, det gäller digital bio och annan offentlig uppspelning ur en databas samt e-böcker och e-tidningar.

Med digital bio menas att den film som ska visas distribueras till biografen via bredband, satellit eller på en minihårddisk som laddas ned på biografens server. Biografvisningen sker sedan genom en

uppspelning ur servern. Det är alltså fråga om ett slags offentlig uppspelning ur en databas, dvs. en motsvarighet till det i yttrandefrihetsgrundlagen nämnda spridningssättet uppspelning av en teknisk upptagning (1 kap. 10 § första stycket YGL). En sådan uppspelning ur en databas omfattas inte av någon av yttrandefrihetsgrundlagens bestämmelser. Detsamma gäller för offentlig uppspelning ur en databas av annat innehåll än film, t.ex. musik.

Som beredningen och flera av remissinstanserna har anfört är det sannolikt att digital biografvisning inom en relativt snar framtid kommer att bli det dominerade sättet för filmvisning. Det är inte heller ovanligt att musik på detta sätt spelas upp offentligt. Regeringen anser därför att det är angeläget att yttrandefrihetsgrundlagen ändras så att även tillhandahållande av information genom offentlig uppspelning ur en databas omfattas av grundlagsskydd. Beredningen ska lämna förslag på en sådan ändring.

När det gäller e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll har beredningen gjort bedömningen att övervägande skäl talar för att dessa inte omfattas av grundlagsregleringen. Att ladda ner ytterligare material till en e-bok eller e-tidning skulle däremot enligt beredningen kunna omfattas av 1 kap. 6 eller 9 §§ YGL.

Även om det, som beredningen har funnit, är osäkert i vilken utsträckning e-tidningar och e-böcker som levereras med innehåll kommer att ha framgång på marknaden finns det principiella skäl för att även dessa tekniker bör omfattas av grundlagsregleringen. Beredningen ska därför föreslå de ändringar som krävs för att e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll ska omfattas av grundlagsskydd.

Censur av filmer för offentlig visning

Både tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen bygger på en princip om förbud mot censur och hindrande åtgärder. I 1 kap. 3 § andra stycket YGL görs emellertid ett undantag från denna princip genom att det anges att det i lag får meddelas föreskrifter om granskning och godkännande av rörliga bilder i filmer, videogram eller andra tekniska upptagningar som ska visas offentligt. I lagen (1990:886) om granskning och kontroll av filmer och videogram (granskningslagen) finns regler för sådan förhandsgranskning.

Som tidigare har nämnts omfattas inte digital bio av yttrandefrihetsgrundlagen och därmed inte heller av censurförbudet. Utvecklingen av digital bio innebär alltså att grundlagsskyddet mot censur i motsvarande mån försvinner. Om yttrandefrihetsgrundlagen ändras så att digital bio omfattas av grundlagsskyddet – innefattande bl.a. censurförbud – bör sådan filmvisning enligt regeringens uppfattning kunna förhandsgranskas på samma sätt som annan film som visas offentligt.

Några av remissinstanserna, bl.a. Riksdagens ombudsmän och Statens biografbyrå, har anfört att det finns anledning att se över undantaget från censurförbudet i yttrandefrihetsgrundlagen såvitt gäller den s.k. vuxencensuren. Regeringen anser att det i och för sig kan finnas anledning att se över dessa bestämmelser men att det bör göras i samband med en allmän översyn av granskningslagen. Undantaget från censurförbudet i yttrandefrihetsgrundlagen behövs alltjämt för att biograffilmer ska kunna förhandsgranskas, åtminstone för åldersprovning till skydd för barn. Beredningen ska därför – tillsammans med förslag som innebär att digital bio omfattas av grundlagsskydd – lämna förslag till de ändringar i yttrandefrihetsgrundlagen som behövs för att även digital bio ska kunna förhandsgranskas.

Förtydligt ansvar för vissa Internetpubliceringar

Beredningen har identifierat ett antal otydligheter i yttrandefrihetsgrundlagen avseende ansvaret för vissa Internetpubliceringar. Det gäller bl.a. frågan om automatiskt grundlagsskydd för databaser som tillhandahålls av redaktioner för periodiska skrifter som inte är tryckta utan mångfaldigade på annat sätt. Beredningen har härutöver hänvisat till tidigare lämnade förslag till ändringar i yttrandefrihetsgrundlagen (se SOU 2004:114, s. 321 f.). Dessa förslag avser att förtydliga vissa bestämmelser om webbsändningar. Beredningen ska utifrån sina tidigare redovisade lösningar lämna förslag på de ändringar som krävs för att komma till rätta med de påtalade otydligheterna avseende ansvaret för vissa Internetpubliceringar.

En stencilregel för tekniska upptagningar

Yttrandefrihetsgrundlagen är tillämplig på sådana tekniska upptagningar som är utgivna (1 kap. 10 § YGL). En teknisk upptagning anses utgiven då den har lämnats ut för att spridas till allmänheten i Sverige genom att spelas upp, säljas eller tillhandahållas på annat sätt. Om grundlagen är tillämplig eller inte, prövas i det enskilda fallet på grundval av vad som kan antas om spridningen. Om inte annat framgår av omständigheterna, ska grundlagen anses tillämplig på en upptagning som innehåller de uppgifter som enligt 3 kap. 13 § och 4 kap. 4 § YGL ska anges på en sådan.

I den praktiska tillämpningen har det uppstått ett stort antal gränsdragnings- och bevisproblem beträffande tekniska upptagningar som saknar ursprungsuppgifter. Det gäller såväl svårigheter att avgöra om grundlagsskydd föreligger eller inte som svårigheter att avgöra till vilken upplaga en upptagning hör. Dessa frågor har flera gånger påtalats av JK och under beredningens arbete har frågan väckts om inte grundlagsskyddet för tekniska upptagningar borde få en annan utformning än för närvarande.

För att komma tillrätta med de påtalade problemen har beredningen lämnat förslag på en s.k. stencilregel för tekniska upptagningar. Förslaget innebär att grundlagsskyddet inskränks eftersom alla utgivna upptagningar inte med automatik blir grundlagsskyddade. Det är dock enkelt för den som vill ha grundlagsskydd att försäkra sig om detta eftersom det enda som krävs är att de föreskrivna ursprungsuppgifterna anges.

Som Tullverket har påpekat under remissbehandlingen av debattbetänkandet måste emellertid förslaget analyseras i förhållande till det förslag om ursprungsmärkning av importerade tekniska upptagningar som lämnades i det tidigare delbetänkandet (SOU 2004:114). Vidare väcker förslaget frågor om hur det förhåller sig till de EG-rättsliga reglerna om fri rörlighet för varor (se Kommerskollegiets remissvar på det tidigare förslaget dnr Ju2004/11833/L6).

Beredningens förslag bör mot den angivna bakgrunden övervägas ytterligare med utgångspunkt från att grundlagsregleringen avseende tekniska upptagningar ska förenklas och förtydligas.

*Beredningens långsiktiga arbete*En framtida reglering av tryck- och yttrandefriheten i medierna

Som tidigare har nämnts är det angeläget att fortsätta beredningens arbete med att överväga om man i längden bör behålla en teknikberoende grundlagsreglering av tryck- och yttrandefriheten. I uppdraget ingår att analysera de för- och nackdelar som en teknikberoende reglering kan medföra.

Utgångspunkten för det fortsatta arbetet ska vara att skyddet för tryck- och yttrandefriheten i de traditionella medierna ska vara starkt. Det gäller framför allt för tidningar, böcker, radio och TV som allttjämt får anses ha en särskild betydelse för den fria åsiktsbildningen i samhället. För dessa medier är de centrala tryck- och yttrandefrihetsrättsliga principerna av grundläggande betydelse. Det gäller såväl meddelarfriheten med ensamansvaret, förbudet mot censur och hindrande åtgärder som etableringsfriheten. Även brottskatalogen och den särskilda rättegångsordningen – med juryprövning – är för dessa medier av särskild betydelse. De principer som bär upp det nuvarande systemet ska alltså behållas för dessa medier.

Vid en första anblick kan det förefalla finnas goda skäl för en helt teknikoberoende grundlagsreglering, t.ex. i enlighet med den modell som finns i Europakonventionen. Mot det måste emellertid invändas att de svenska tryck- och yttrandefrihetsrättsliga principerna innehåller komponenter som svårligen kan förenas med en sådan regleringsmodell. Det gäller framför allt ensamansvaret och meddelarskyddet. En förutsättning för att ensamansvar och meddelarfrihet ska kunna tillämpas är att den ensamansvarige på förhand kan kontrollera vad som publiceras och att han eller hon kan lita på att det också blir dessa yttranden som framförs. Av detta följer att en framtida reglering sannolikt måste bygga på någon form av medieberoende eller åtminstone på att publicering sker i någorlunda organiserade former. Mot en reglering av europakonventionsmodell talar också att gränsdragningar baserade på yttrandenas innehåll riskerar att öppna för ökat godtycke och för att tryck- och yttrandefriheten i orostider får stå tillbaka för andra intressen.

Beredningen ska vidare analysera om även andra distributionsformer för yttranden till allmänheten, utöver de traditionella medierna, kan behöva skyddas av de tryck- och yttrandefrihetsrättsliga

principerna. Beredningen ska vid sin analys lägga särskild vikt vid vilken betydelse dessa distributionsformer kan ha för den fria åsiktsbildningen i samhället. Analysen ska också avse hur en avgränsning kan åstadkommas i förhållande till sådana distributionsformer för vilka ett skydd enligt regeringsformens och Europakonventionens bestämmelser är tillräckligt.

Den nuvarande avgränsningen av det grundlagsreglerade området är, som tidigare har nämnts, i många fall svår att förklara utifrån ändamålsöverväganden. En sådan ordning är naturligtvis inte ägnad att inge förtroende för lagstiftningen. Det förhållandet kan också i längden göra det svårt att i internationella sammanhang få förståelse för anspråk på särskilda undantag till följd av tryck- och yttrandefrihetsregleringen. Beredningens arbete ska därför ta sikte på att finna en reglering som – utan att en detaljerat beskriven teknik-användning utgör den huvudsakliga avgränsningsmetoden – ger de traditionella medierna och eventuellt också andra distributionsformer för yttranden till allmänheten ett grundlagsskydd som i allt väsentligt motsvarar det nu gällande.

Den grundläggande uppbyggnaden av systemet ska alltså inte ta sikte på yttrandenas innehåll. Avgränsningen mellan vad som ska omfattas av de grundläggande reglerna i regeringsformen och Europakonventionen å den ena sidan och vad som ska falla inom tillämpningsområdet för den särskilda tryck- och yttrandefrihetsregleringen å den andra måste i stället göras utifrån andra faktorer, t.ex. verksamhetens organisation eller inriktning. I detta sammanhang bör beredningen också överväga om det till det särskilda skyddet för tryck- och yttrandefriheten bör kopplas ett krav på utgivningsbevis eller ursprungsmärkning.

Den nuvarande regleringen kan, som ovan har framgått, innebära att ett yttrande som distribueras av ett medieföretag kan omfattas av olika regler beroende på vilken teknik som väljs för distributionen. En sådan ordning ger bl.a. en otydlig bild av vem som bär det rättsliga ansvaret för ett visst yttrande. Beredningen bör därför sträva efter att hålla samman ansvaret för ett yttrande som en medieaktör publicerar i olika medier.

Kan tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen göras mer lättillämpade?

Den tryck- och yttrandefrihetsrättsliga regleringen är som ovan har anförts komplicerad och i vissa avseenden svårgenomtränglig. Regleringen innehåller exempelvis en rad bestämmelser av ordningskaraktär som – utan att någon av de grundläggande tryck- och yttrandefrihetsrättsliga principerna träds förnär – borde kunna förläggas till vanlig lag. Här kan nämnas att regeringen i samband med vissa ändringar i tillämpningslagen fann att en i och för sig önskvärd lösning på ett praktiskt problem inte kunde genomföras utan grundlagsändring eftersom det i tryckfrihetsförordningen saknades ett bemyndigande för sådan lagstiftning (prop. 2006/07:87 s.11 f.).

Om beredningen bedömer att det inte är möjligt att hitta en ny teknikoberoende regleringsmodell som ger ett tillräckligt starkt skydd för tryck- och yttrandefriheten, ska den inom ramen för nuvarande ordning göra en allmän översyn av tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen med inriktningen att göra de båda grundlagarna så tydliga och lättillämpade som möjligt. Beredningen ska också överväga om det är möjligt att flytta detaljbestämmelser i grundlagarna till vanlig lag samt om möjligheterna att komplettera grundlagsbestämmelserna med tillämpningsbestämmelser i lag bör utökas.

Skyddet för den personliga integriteten m.m.

Enligt beredningens ursprungliga direktiv (dir. 2003:58) ska den analysera om det frivilliga grundlagsskyddet enligt 1 kap. 9 § YGL kan komma i konflikt med bestämmelser som har till syfte att skydda den personliga integriteten. Beredningens arbete i den delen har ännu inte redovisats. Frågor rörande integritetsskydd har dock delvis behandlats i beredningens debattbetänkande där det konstateras att enskildas privatliv, i ett internationellt perspektiv, har ett relativt svagt skydd i den svenska lagstiftningen. Flera av remissinstanserna har också pekat på balansen mellan yttrandefrihetsintresset och skyddet för den personliga integriteten. Bland annat har Integritetsskyddskommittén konstaterat att den svenska tryckfrihetens unikt starka ställning medför ett svagt integritetsskydd vil-

ket får ofördelaktiga konsekvenser för den enskildes skydd för sitt privatliv.

Regeringen anser att frågan om balansen mellan skyddet för tryck- och yttrandefrihet å den ena sidan och skyddet för enskildas integritet och privatliv å den andra bör analyseras, bl.a. mot bakgrund av att Internet har ökat möjligheterna att ge känslig information stor spridning. För Internetpubliceringar gäller dessutom att de till stor del faller utanför de självsanerande etiska regler som finns på pressens område. Härtill kommer utvecklingen av Europakonventionens regler till skydd för privatlivet respektive yttrandefriheten. Hur balansen mellan de två rättigheterna ska utformas är en grannlaga uppgift som kräver en noggrann analys och där den praxis som utvecklats av Europadomstolen bör tas i beaktande (jfr t.ex. det s.k. Caroline av Monaco-målet, Europadomstolens dom den 24 juni 2004 i mål von Hannover ./ Tyskland). Beredningen ska mot bakgrund av det anförda i sitt fortsatta arbete, utöver uppdraget att analysera om det frivilliga grundlagsskyddet kan komma i konflikt med bestämmelser som har till syfte att skydda den personliga integriteten, överväga om det generella skyddet för enskildas integritet och privatliv i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen bör stärkas och vilka effekter detta i så fall skulle få för tryck- och yttrandefriheten. Bland de aspekter som ska analyseras kan nämnas behovet av förutsebarhet när det gäller vilka publiceringar som skulle kunna komma i konflikt med ett starkt integritetsskydd.

En fråga som har anknytning till skyddet för den personliga integriteten är utformningen av bestämmelserna som reglerar förutsättningarna för enskilda att föra talan vid domstol om de utsätts för brott i medierna. Tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen ger, bl.a. genom den föreskrivna processordningen med juryprövning och den s.k. instruktionen, ett visst försteg för medierna i en rättegång. Om juryn faller svaranden, ska domstolens domare därefter göra en oberoende prövning av målet. En målsägande måste alltså passera flera steg än svaranden för att nå framgång i målet. Härtill kommer att ett frikännande från en jury inte kan överklagas.

Advokatsamfundet har väckt frågan om inte rådande ordning kan medföra att enskilda, som anser sig förtalade, av ekonomiska skäl avstår från att väcka talan mot medieföretag och har därför föreslagit att möjligheterna att kvitta rättegångskostnaderna i tryck- och yttrandefrihetsmål ska öka.

Enligt regeringens uppfattning kan det inte uteslutas att en ökad möjlighet att kvitta rättegångskostnaderna skulle kunna stärka skyddet för enskildas personliga integritet eftersom det kan antas att en målsägande i större utsträckning då skulle våga ta den ekonomiska risken att väcka talan mot ett medieföretag, t.ex. avseende förtal. Beredningen ska därför utreda om 10 kap. 4 § tillämpningslagen bör ändras för att öka möjligheterna att kvitta rättegångskostnaderna i tryck- och yttrandefrihetsmål (jfr 6 kap. 6 § skadeståndslagen). Beredningen ska också överväga om det genom ändringar i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen eller i tillämpningslagen är möjligt att på annat sätt stärka enskilda personers ställning i förhållande till medieföretag när de utsätts för brott i medierna, dock utan att tryck- och yttrandefriheten på något avgörande sätt inskränks.

Det internationella samarbetet

Beredningen har i sitt första delbetänkande (SOU 2004:114) föreslagit hur möjligheterna att lämna internationellt rättsligt bistånd på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området skulle kunna ökas utan inskränkningar i de grundläggande principerna i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. Under remissbehandlingen av förslaget framkom olika tolkningar av om och på vilket sätt grundlagarna utgör hinder mot att bistå andra länder med t.ex. vittnesförhör under en förundersökning. Förslaget har ännu inte lett till lagstiftning.

Regeringen konstaterar att beredningens förslag skulle grundlagsfästa en tolkning av tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen som innebär att det inte är möjligt att lämna rättsligt bistånd till andra länder utan uttryckligt stöd i grundlagarna. Som tidigare har nämnts kommer den framtida utvecklingen av EU sannolikt att innebära att samarbetet i straffrättsliga frågor fördjupas bl.a. genom att beslut inte längre ska fattas med enhällighet utan med kvalificerad majoritet. Det gemenskapsrättsliga samarbetet kommer också i allt större utsträckning att bygga på principen om ömsesidigt erkännande, vilket innebär att medlemsstaterna ska verkställa varandras domar och beslut utan att den materiella grunden ifrågasätts. Vidare kan noteras att den tolkning som beredningen har gjort i fråga om möjligheterna att lämna rättsligt bistånd på det grundlagsreglerade området inte är oomtvistad.

Beredningen ska därför på nytt analysera den aktuella frågan. Beredningen ska återuppta arbetet med att överväga om möjligheterna att lämna internationell rättslig hjälp i brottmål och liknande internationellt rättsligt bistånd på det grundlagsreglerade området bör utökas. I det fortsatta uppdraget ingår således att överväga om möjligheterna att erkänna domar och beslut som meddelats i andra medlemsstater i EU bör utökas inom tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens tillämpningsområden. Utgångspunkten ska vara att Sverige i så stor utsträckning som möjligt ska kunna bistå med bl.a. internationell rättslig hjälp och verkställighet av utländska domar och beslut.

I det fortsatta arbetet kan det finnas anledning för beredningen att i vissa avseenden se över grundlagarnas territoriella tillämpningsområde. Ett exempel på att tillämpningsområdet sträcker sig längre än vad som kan anses motiverat av ett värnande av yttrandefriheten här i landet är bestämmelsen i 13 kap. 6 § andra stycket TF som ger ett skydd för meddelare till skrifter som inte har getts ut i Sverige. En annan fråga som kan behöva aktualiseras på nytt är effekterna av det rättsfall som innebär att skrifter och tekniska upptagningar som sänds med post från Sverige till enskilda adressater i utlandet anses utgivna här trots att de inte når allmänheten i Sverige (NJA 1956 s. 48).

Övrigt

Beredningen ska föreslå de grundlagsändringar och andra lagändringar som den finner motiverade.

Beredningen ska senast den 1 februari 2009 redovisa sitt uppdrag i den del det avser förslag till grundlagsändringar inför valet 2010. Uppdraget ska i övriga delar redovisas senast den 20 december 2011.

Av beredningens ursprungliga direktiv framgår att den får presentera delbetänkanden efter hand som olika frågor behandlas. I övrigt ska beredningens arbete fortsätta i enlighet med detta och tidigare givna direktiv.

(Justitiedepartementet)

Databaser med utgivningsbevis

Nedanstående sammanställning upptar samtliga databaser med utgivningsbevis fram till den 2 september 2008.

Grupp A: Databaser med organisationsformen "privatperson" eller "övrigt" om de kan antas drivas av privatpersoner

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2003-006, beQuated AB, beQuated, www.beQuoted.com, övrigt	Information om börsnoterade bolag, delårsrapporter, nyheter, nyhetsbrev m.m.
2003-011, Per Hanson, 7-härad.nu, www.7-harad.nu, privatperson	Information och annonser om Sjuhäradsbygden, Borås, Svenljunga m.m.
2003-014, Bo Eriksson, Gotland webguide, enskild firma, gotland.net www.gotland.net, övrigt	Information om Gotland och Visby, annonser "Allt om Gotland o Visby"
2003-018, Matti Arola, Gnarpan Kalejdoskop, www.gnarpan.com, privatperson	"Ett lokalt nätmagasin för Dalsland", "Internettidning"

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2003-019, Per Tunedal, Stoppa virus, www.stoppavirus.nu, privatperson	<i>Ingen verksamhet på webbadressen</i>
2003-022, Fotograf Konny Domnauer, Konny, www.konny.se, privatperson	Porträtt och andra foton, korta kommentarer. ”Kul för dig som gillar fotografi. Eller söker en idérik fotograf för något foto-projekt.”
2003-028, Niklas Hansson, den krockade frun, www.denkrockadefrun.se, privatperson	personliga funderingar i löpande text, ”Jag hör röster i huvudet ...”
2003-033, Oskar Nilsson, westervik.net, www.westervik.net, privatperson	<i>Ingen verksamhet på webbadressen</i>
2003-034, Torbjörn Sassersson, Soul Travel Magazine, www.soultravel.se, privatperson	”En nättidning om människans väg mot universellt medvetande”, artiklar, intervjuer, diskussionsforum, möjlighet att beställa filmer m.m.
2003-036, Bertil Andreason, http://www.styrelse. ledningskompetens.com, privatperson	”... Styrelse & Ledningskompetens vill erbjuda dig en genväg i form av utbildning, seminarier, litteratur och förstås vår egen långa erfarenhet av företagsledning och styrelsearbete”, utbildning, ledamotsförmedling, föreläsare, litteraturtips m.m.
2003-058, Joacim Häggmark, www.spy.nu, övrigt	”Joacim Häggmarks picture gallery, most of the pictures are from different parties”, fotografier, främst från studentfester

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2003-065, Åke Wiman, Sektinfo, www.sektinfo.just.nu, privatperson	Information ”om manipulativa sekter m.m.”
2003-066, Birgitta Östergren, www.stormkappan.se, privatperson	Information om hundrasen working Kelpie
2003-080, Åke Bjurman, Fanzinet, www.fanzinet.nu, privatperson	kulturartiklar, krönikor och ledare av innehavaren
2003-083, John Johansson, www.yakida.se, privatperson	”Tidningen för dig som vill läsa lite mera annorlunda och positiva artiklar och nyheter”
2003-085, Webbnissarna, Allt om Karlstad, www.alltomkarlstad.se, privatperson	<i>Webbsidan hittades inte</i>
2004-002, Roger Andersson, www.idrottensaffärer.com, privatperson	Idrottens Affärer, nyheter, transfers, arenor, event, sponsring, externa sportnyheter m.m.
2004-011, Gnestabilder, www.gnestabilder.se, privatperson	”Bilder till reklam, information, privat, kommun etc. Arkivbilder och uppdrag”, foton från rockfestival, skolavslutning, fotbollsskola etc.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2004-012, Helge Rudling, www.ifalkenberg.nu, privatperson	Hemsidan ”skall ge varje invånare och inflyttande rätt att ta del av hur vardagen i Falkenberg också ser ut, i de fall man har oturen att råka i beroende av en kommunal myndighet.” Artiklar med kritik mot kommunpolitiker i Falkenberg.
2004-015, Eva Obenius, www.artikel.se, privatperson	<i>tom</i>
2004-016, Dagens Hälsa HB, www.dagenshalsa.nu, privatperson	”Nyheter om naturläkemedel, kosttillskott, näringsmedel, alternativmedicin, egenvård med mera.”
2004-017, Robert Nilsson, Robert Nilsson Network, www.rnn.nu, privatperson	”Robert Nilssons bildarkiv” <i>Lösenord och medlemskap krävs.</i>
2004-020, Torbjörn Gustafsson, Nättidningen www.rakbladet.se, privatperson	Kritiska artiklar om HSB samt tips till småföretagare i ”Erfarenhetsbanken”.
2004-023, Stefan Elf, It’s SelfMade!, www.stefanelf.net, privatperson	om Stefan Elf, hans arbete och intressen med länkar
2004-025, Ulf Wemme, wemme, www.wemme.se, privatperson	<i>under konstruktion</i>

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2004-026, Ulf Wemme, Barnens bästa, www.barnens-basta.com, privatperson	<i>under konstruktion</i>
2004-027, Folke Hellbom, Folke, www.folke.se, privatperson	Information om Folke Hellbom
2004-035, Nyhetsbyrån Siren, www.siren.se, övrigt	”Nyhetsbevakning av de 200 viktigaste svenska myndigheterna”
2004-045, Lars Kamél, www.lars-kamel.se, privatperson	Främst kritik mot kommunpolitiker i Uppsala ang. Musikens Hus. Även information om miljö, energi och psykopati. Funderingar om fotboll.
2004-054, Irma Alexandersson, irmadirect.com, www.irmadirect.com, privatperson	Information om släktforskning, Irmas släkt, gästbok med hälsningar från läsare m.m.
2004-065, Tom Svensson, Pilotmagazinet, www.pilotmagazinet.se, privatperson	Information för privatflygare
2004-070, Björn Smitterberg, www.lidkopingsnytt.nu, privatperson	Internettidning, nyheter
2004-076, Eyvind Kamlin, http://muskobas.kamlin.net, privatperson	Kritik mot lantmäteriförrättning rörande vägavgifter i Östra Muskö vägförening

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2004-077, Föreningen Rädda Individen FRI, http://home.swipnet.se/FRI , övrigt	”FRI (Föreningen Rädda Individen) försöker genom information och utbildning förebygga att människor hamnar i destruktiva sammanhang.” Information om och kritik mot sekter
2005-009, Axel von Matérn, Mediadrevet, www.mediadrevet.se , privatperson	”Mediadrevet kommentar media- och reklamsverige. Opolitiskt, okommersiellt och okontrollerat.” Mediekritiska kommentarer till medieskandaler, t.ex. obefogade namnpupliceringar, osmaklig annonsering i samband med Tsunamin etc.
2005-011, Bo Norberg, Rondellen/The Rondel, www.rondellen.net , privatperson	”Klinik och kemi kring B12, folat och pyridoxin. Rondellen är en tankebank för läkare, forskare, författare och journalister.”
2005-017, Dalslands taxklubb www.dalslandstaxklubb.com	Information om klubben
2005-019, Olov Zackrisson, www.smartstuff.se , privatperson	”Det vi vill visa upp på den här sidan är uppfinningar, innovationer och smarta idéer som verkligen löser vardagliga eller yrkesmässiga problem, och gör uppgifter lättare att utföra.” Presentation av en mängd prylar.
2005-021, Eivor Karlsson, www.alternativ-debatt.se , privatperson	”Ett alternativ till etablerade massmedia.” Nyheter med kommentarer.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2005-024, Birgitta Ståhl, The Charlie Site, www.kingcharles.se, privatperson	Webbmagasin för King Charles-spaniel
2005-034, FMN Skellefteå, www.drogalaxen.se, övrigt	”Snart är sidan igång”
2005-041, Henrik Arnstad, republik.nu, privatperson	”På republik.nu informerar vi om varför vi ska ha demokratiskt vald statschef. Och debatterar hur det kan gå till.”, Nyhetsartiklar och -blogg, krönikor, argument, kritik mot medlemmar av kungahuset
2005-043, ÖLTK, Örebro Läns Taxklubb, www.oltk.com, Örebro Läns Taxklubb, övrigt	Information om klubben
2005-061, Thomas Tydal, tydal.nu, www.tydal.nu, privatperson	om datorer, musik, tåg, psykologi, recept m.m.
2005-062, Thomas Tydal, Stadsbilden, www.stadsbilden.se, privatperson	Foton av gatumiljöer i olika städer
2005-063, Joakim Sydmark, www.sydmark.se, privatperson	Konsertbetyg och blogg med korta texter

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2005-069, Anna Nilsson, Consequentia, www.consequentia.se, privatperson	”Om utsatta personer och grupper i vårt samhälle och de instanser som berörs. Det finns ett behov av granskning och nya infallsvinklar i samhällsdebatten.”, Artiklar, fakta, kommentarer om barnaga, pedofili, LVU.
2005-071, Föreningen TusenPennor.se, www.tusenpennor.se, övrigt	Kommentarer till politiska frågor och aktuella händelser
2005-072, Korthårsgruppen, www.kortharsgruppen.org, övrigt	”... för att främja en sund avel av ... förstklassiga korthårstaxar.” Information om taxar, klubben m.m.
2005-082, Ingemar Jeanlo, www.trafikjuristen.se, privatperson	”Specialisten på trafikmål, faktsäckad hemsida med allt från polisens mätmetoder till mallar för körkortsyttanden” Tjänster, bötesmallar om körkortsingripanden, krönika m.m.
2005-083, Daniel Schlicht, www.modevisning.nu, privatperson	Info om Loopia, ”Sveriges bästa webbhotell”
2005-091, Lars Bengtsson, www.ekerobloggen.se, privatperson	Om Ekerö kommun. Information, kommentarer, insändare m.m. rörande kommunpolitiken, skolor m.m.
2006-001, Karl Westholm, www.freeeurope.biz, privatperson	Hemsidan ”is a contribution to a widening public agenda in Europe” Information om förslaget till ny konstitution för EU, presentation av ett alternativ till denna, möjlighet att rösta

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2006-019, Olle Schubert, www.rinkebymordet.se, privatperson	”Rinkebymordskommittén är ett ideellt nätverk som arbetar för att få till stånd en ny rättegång för bröderna Ö och ÖY.” Förundersökningsmaterial, domar, kommentarer m.m.
2006-021, Hans Bengtsson www.epochtimes.se, privatperson	”Senaste nytt. Kinarapportering. Nyheter om människa och samhälle, kultur och miljö, politik och vetenskap. Fakta, analys och bakgrund.” Nyheter, opinion, mest om Kina
2006-029, Anna Pettersson, www.lagottopronto.com, privatperson	Innehåller endast ett brev om bakgrunden till att hemsidan är stängd
2006-031, Per Agerman, Frendo, www.frendo.se, privatperson	”Kunskapsbank om övervakning och kontroll”, egna artiklar med kommentarer, satiriska bilder, dokumentarkiv, länkar till artiklar, propositioner, utredningar, rapporter
2006-032, Nils Hyllienmark, Shoolund, www.shoolund.nu, privatperson	om ”konserter, discon och annat som kan intressera en Lundaungdom”, musik, forum, kalendarium, arkiv
2006-041, Helena Bévangut- Lasson, www.hblbild.se, privatperson	fotografier, medlem i Svenska fotografernas förbund, ”för fler bilder kontakta ...”
2006-046, Skellefteå lokala förening mot orättvisor och maktmissbruk, www.granskamaktmissbruk.se, övrigt	”Nättidningen som granskar orättvisor och maktmissbruk”, domar, beslut, inspelningar av telefonsamtal i olika ärenden i Skellefteå kommun samt kommentarer

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2006-050, Arvid Norberg, www.gammalsvenskby.se, privatperson	”Arvid Norbergs hemsida om Gammalsvenskby och Svenskbyborna”
2006-051, Ingemar Jeanlo, Badguiden, www.badguiden.se, privatperson	”Badguide, Västerviks kommun”, kartor, foton, upplysningar angående olika badplatser
2006-055, Erik Nygren, GON, www.gon.se, privatperson	”GON är Sveriges största spelpublikation på Internet som fokuserar på digital underhållning i form av TV- och datorspel”. Nyheter, artiklar, ledare, brevlåda etc. om TV- och datorspel
2006-056, Aslan Adaev, Kavkaz-Center, www.kavkazcenter.com, privatperson	” The Kavkaz Center Internet News Agency is oriented to cover events in the Islamic world, Caucasus and Russia. One of the main tasks ... is to cover the events in the Chechen Republic of Ichkeria” Nyheter, artiklar, ledare, intervjuer, foton m.m.
2006-057, Mikael Röhr, www.miljoarkivet.se, privatperson	“... bilder på miljöbilar och miljöanpassade fordon ... bilder inom området trafik, energi och miljö. Bakom Miljöarkivet finns ett brett frilansnät som arbetar med text och bild ...” Foton, reportage
2006-061, Stefan Zenker, www.zenker.se, privatperson	” my reminiscences and dilettantish musings and reflections on assorted subjects.” Nyheter, kommentarer, artiklar, foton m.m.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2006-063, Einar Rosén, Christian Today, www.christiantoday.se, privatperson	<i>webbadressen hittades inte</i>
2006-064, Ann Jessica Ericsson, Integrativism, www.integrativism.se, privatperson	<i>webbadressen hittades inte</i>
2006-066, Lotta Wilnerzon Thörn, www.tyringe.nu, privatperson	Information, nyheter, kalender m.m. rörande Tyringe kommun
2006-076, Christopher L.K. Aurette, Aurette.com, privatperson	Kommentarer till politik, kultur och aktuella händelser
2006-079, Mathias Lindholm, www.bruksandan.se, privatperson	” webtidningen med en positiv, lokal bevakning av allt som rör Åtvidaberg. Nytt nummer varje jämn vecka.” Klotterplank, vad händer, hitta din förening, köp och sälj
2006-080, Ulrika Langenius, www.pomparnas.se, privatperson	Pomparnas taxkennel, Senaste nytt, Kenneln, Våra hundar, Valpar etc.
2006-088, Henrik Lundström, http://avigsidan.com, privatperson	” Det handlar om aviga språk-ligheter, felöversättningar, roliga uttryck och mycket annat. Vi har fått hjälp av flera tusentals bidragsgivare och vi uppdaterar varje vecka.”
2006-089, Håkan Frisell, www.pappersnytt.se, privatperson	Nyheter, forskning, miljö, ledare, kalendern, jobbmarknad rörande pappersindustrin

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2006-099, Mats Svensson, www.borstahusbild.se, privatperson	”... Borstahusbild ... ett litet företag ... som i första hand säljer fotografier av hög klass till rimliga priser. Vi utför också uppdragsfotografering ...” Fotografier under olika rubriker.
2007-002, Ingvar Svenserud, www.lidingobanan.info, privatperson	”ARL´s syfte är att informera, utöva kritik och väcka debatt kring samhällsfrågor av större betydelse för allmänheten samt sprida upplysningar och kunskap ... rörande Lidingöbanan i synnerhet. Syftet är också att generellt stödja och främja utveckling och utbyggnad av modern spårvägstrafik ...” Pressinfo, Nyhetsarkiv, Faktaarkiv, Öppna brev m.m.
2007-004, Chris Hilli, http://blogg.whiplashgruppen.info, privatperson	“Whiplash-gruppens Film o Nyhetsblogg”, nyheter, artiklar, gästskribenter, rehabilitering, psykiatri m.m.
2007-017, Ann Swärd, www.aones.com, privatperson	”the official A One’s Kennel site” Om kennelns hundar, hundägare, utställningsresultat, foton, artiklar om utställningar, rasens sjukdomar m.m.
2007-018, Thomas Habets, www.habets.pp.se, privatperson	”English quotes”, ”Swedish quotes” m.m.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2007-019, Erik Nyberg, www.dzv.se, privatperson	”... tre övergripande syften med denna webbplats 1. ... vissa grundläggande data om amatörradio i allmänhet och om amatörradiostationen SM7DZV i synnerhet. 2. ... information om barnsjukhuset i Hanoi ... 3. ... egna och möjligen andras ... personliga kommentarer till aktuella händelser och samhällsförhållanden”, ”Amatörradio”, ”Daganteckningar”, ”Stöd Olof Palmes barnsjukhus” m.m.
2007-032, Thomas Rönström, www.hardrain.nu, privatperson	”Nätaffischen med skarpa hörn”, artiklar om aktuella frågor m.m.
2007-034, Micheles Kindh, www.blaskan.nu, privatperson	”Blaskan är din tidning på webben för djupdykningar, magplask och grundstötningar, men även upplyftande, eteriska och esoteriska tankar och funderingar inom konst, litteratur, musik, film, tecknade serier m.m.”

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2007-038, Henrik Brissman, www.barrikad.se, privatperson	”Barrikad är en vänsterinriktad tankeverkstad som verkar på ideell basis. Vi arbetar för en vital vänsterdebatt som griper tag i samtiden där det känns mest, men blickar också tillbaka till arbetarrörelsens historia. Vi ger det politiska olika uttryck från en seriös ideologisk debatt till konstnärliga eller satiriska inslag.” ”Politisk satir och dagsedlar”, Recensioner”, ”Citat” m.m.
2007-040, Martin Brorsson, www.orebrovimlet.se, privatperson	”Örebros nyaste och snabbast växande portal som bevakar Örebros nattliv ... de hetaste händelserna och ... de senaste vimmelbilderna”
2007-047, Susanna Slöör, www.omkonst.com, privatperson	”Konstnärer skriver om konst” artiklar om konst
2007-052, Lars Litzén, Kumlanytt.se, privatperson	”Nyheter, Kultur, Sport” om Kumla
2007-057, Lill Eriksson, www.eventnews.se, privatperson	”... nyheter från Öresundsregionen till privatpersoner, företag, kommuner och organisationer. Vi skriver om evenemang, kultur, nöje och sport ... evenemangskalendrar, recensioner och tester av olika evenemang ... personliga intervjuer”

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2007-058, Lars Pekka, www.skogligsamverkan.se, privatperson	”Skoglig samverkan i Norrbotten är ett samverkansorgan för den samlade skogsnäringen i Norrbotten ...vill sprida kunskap och information om skogen, skogsbruket och skogsindustrin ...”
2007-067, Joakim Braun, www.alfakanal.se, privatperson	”Bildbyrå” <i>Kräver inloggning</i>
2007-073, Jakob Bergström, lokalanyheter.nu, privatperson	”... Växjö lokala nyheter. Nyheter, samhällskritik och satir om myndighetssverige i allmänhet och Växjö i synnerhet.” ”Ledare”, ”Om Växjö”, ”Känt folk i Växjö!”, ”Insändare”, ”Stöd kampen mot de svenska myndigheternas mobbing mot den enskilde medborgaren”
2007-074, Mattias Larsson, www.svenskmaffia.se, privatperson	”Svenskmaffia.se granskar de kriminella gängen.” ”Nyheter”, ”Gängen” m.m.
2007-077, Thomas Svensson, www.svensknattidning.se, privatperson	<i>Kunde inte hittas</i>

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2007-078, Amer Salih, beyan.net, privatperson	”Beyan.net är en medieorganisation som har i uppdrag att aktivt och kritiskt granska och analysera samhällen och dess makthavare ... Beyan.net har en humanistisk grundsyn och skall slå vakt om demokratiska värderingar och värna om den individuella integriteten.” ”Nyheter”, ”Kultur & Nöje”, ”Hälsa & Skönhet”, ”Debatt & Opinion”, ”Sverige”, ”Mellanöstern”, ”Världen”
2007-079, Håkan Frisell, www.foodmonitor.se, privatperson	”Ständigt uppdaterade branschnyheter om livsmedel”, ”Bransch- & Produktnytt”, ”Forskning & Ingredienser”, ”Märkning/EMV” m.m.
2007-080, Joachim Persson, www.serge.se, privatperson	Länkar om konst, mode m.m.
2007-081, Viktor Johansson, www.ettlysandenamn.se, privatperson	”Du läser poesizinet som bär Ett lysande namn” Blandade texter om poesi, litteratur, författare m.m.
2007-085, Rolf van den Brink, www.dagensstory.se, privatperson	”Dagens Story är ett växande webbmagasin om berättare och berättelser. På Dagens Story kan du hitta både korta och långa, mycket långa, texter ... Vi publicerar material som inte ’får plats’ i andra medier, sånt som intresserar oss för att det är vältänkt, välskrivet och vältajmat. Och så publicerar vi sånt vi själva gör också.” Blandade journalistiska texter.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2007-104, David Bergström, www.uno1.eu, privatperson	”Uno Magasinet för en global och gränslös gemenskap. Uno – är arbetsnamnet på ett politiskt obundet webbmagasin, med syfte att främja öppenhet, försoning, förståelse och tolerans mellan människor – lokalt och globalt. Sidan ska behandla integration, mångkultur samt globala och gränsöverskridande frågor.”
2007-105, Ulf Sennerlin, http://karlskrona-sweden.blogspot.com, privatperson	Fotografier med kommentarer
2008-001, Fredrik Laurin, http://trojkan.se, privatperson	<i>Krypterad</i>
2008-002, Sven Olof Hagman, www.fotohyllan.se, privatperson	Fotografier, texter om foto- grafering
2008-034, Per Sandström, www.analysenheten.se, privatperson	” <i>Sidan kunde inte hittas</i> ”
2008-036, Lubos Zan, www.reminens.se, privatperson	En text om författaren. ”Två tredjedelsmänniska och lite till ... för att det är just det som mitt liv tycks handla om. Jag är inte obegåvad, jag jobbar så hårt jag kan och hjälper andra när det behövs.”

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2008-040, Gunnar Eriksson, http://goodmedicinemagazine.se , privatperson	”Under konstruktion”
2008-046, Anders R Olsson, http://anders-r-olsson.se , privatperson	”Anders R Olsson har i 30 år arbetat med grundläggande demokrati- och mediefrågor: – yttrande- och informationsfrihet – offentlighetsprincipen – personlig integritet – journalistikens kvalitet och utveckling Här finner man texter som jag publicerat i tidningar och tidskrifter 2005–2008. Här finns också min bok ’Lögn, förbannad lögn och journalistik’ från 2006 i fulltext.”
2008-047, Håkan Frisell, www.packmonitor.se , privatperson	”PackMonitor.se. Ständigt uppdaterade branschnyheter om förpackningar.” ”Bransch- & produktnytt”, ”Forskning & utveckling”, ”Utrustning & teknik” m.m.
2008-050, Joakim Fredriksson, http://www.diabetesportalen.nu , privatperson	” Den här hemsidan är ämnad vara samlingspunkten för information om hur du på ett lättare sätt ska kunna hantera och förstå Din eller ditt barns Typ 1 Diabetes” ”Om Diabetes”, ”Hjälpmedel”, ”Litteratur”, ”Snabba tips”, ”Rön” m.m.
2008-057, Anneli Pettersson, www.feliciasliv.se , privatperson	”Min älskade dotter felicia”, ”Dokument”, ”Bilder”, m.m.

Grupp B: Databaser med kreditupplysningsverksamhet eller liknande verksamhet med utlämning av uppgifter ur register

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2003-03, AB Sv. Upplysningstjänst, Upplysningsregistret, www.upplysningstjanst.se, aktiebolag	”... relevant och uppdaterad affärs- och kreditinformation om alla Sveriges företag och personer över 15 år.” Register över betalningsanmärkningar under de senaste tre åren. Kreditupplysning avseende privatperson omfattar personnummer, adress, civilstånd, uppgift om make, inkomstuppgifter, betalningsanmärkningar, skuldsaldo. Möjligt söka på namn eller personnummer.
2003-009, Upplysningscentralen UC AB, UPR, www.uc.se, aktiebolag	”dagsaktuell information om företag och privatpersoner”, kreditupplysningar, bevakning, marknadsinformation, bolagshandlingar m.m. Kreditupplysning avseende privatperson omfattar bl.a. personnummer, adress, civilstånd, uppgift om make, inkomstuppgifter, betalningsanmärkningar.
2003-010, Eurofinans & Jur. Byrå AB, www.eurofinans.se, aktiebolag	”Köp av fakturor, inkasso, kreditupplysning, förhandsbesked.” Rörande privatpersoner lämnas uppgifter bl.a. om inkomst, medborgarskap, betalningsanmärkningar, fastighetsinnehav.
2003-012, Prioritet Inkasso AB, www.prioritet.se, övrigt	inkasso- och finansieringsverksamhet, möjlighet att få sina fordringar sorterade bl.a. efter gäldenärens namn, kreditupplysningar avseende företag

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2003-013, CreditSafe i Sverige AB, www.creditsafe.se, aktiebolag	”kreditinformation direkt anpassad för webben eller via kundspecifika integrerade lösningar”. Uppgifter om alla privatpersoner över 16 år. Rörande privatpersoner lämnas uppgifter om bl.a. personnummer, namn, adress, civilstånd, taxeringsuppgifter, ev. betalningsanmärkningar, skuldsaldo hos Kfm. och uppgifter om ev. skuldsanering.
2003-015, Infodata AB, MicromediaBanken, www.micromedia.se, aktiebolag	”... adresser till beslutsfattare i näringslivet och ... förvaltningen ... Registret innehåller företagsnamn, adresser, telefonnummer, befattningshavares namn. Med SPAR Adressbeställning ... Du hittar enkelt en lämplig målgrupp för direktmarknadsföring genom att kombinera olika variabler såsom geografi, inkomst, barn och fastighetsinnehav. Tele Plus erbjuder adresser, telefonnummer och mobil-telefonnummer till hushåll och företag i hela Sverige. Du kan söka på en persons förnamn, efternamn eller gatuadress.” Även kreditupplysningstjänster från flera håll avseende privatpersoner.
2003-075, Dun & Bradstreet Sverige AB, D & B Interactive, www.dbsverige.se, aktiebolag	”... information om över 113 miljoner företag globalt ... och alla privatpersoner i Sverige ...” <i>Kräver login</i>

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2003-096, AB Sv. Upplysningstjänst, Anmärknings- och taxeringsdatabasen, www.infotorg.se, aktiebolag	”Sveriges största onlinetjänst med information direkt från officiella källor och ledande informationsleverantörer. InfoTorg ger tillgång till information om företag, personer ...” Om privatpersoner: kreditupplysningar, skuldsaldo hos kfm, fastighetsinnehav, tidigare förfrågningar, folkbokföringsuppgifter, inkomst- och taxeringsuppgifter, telefonnummer och adresser.
2004-019, Business Check Sverige AB, www.businesscheck.se, aktiebolag	”... kompletta kreditupplysningar om både person och företag. Med vår ... sökmotor hittar du den sökta personen eller företaget ... uppdateras dagligen med information från ... Kronofogdemyndigheten, Riksskatteverket, Patent- och Registreringsverket” Om privatpersoner: namn, adress, taxerad inkomst, civilstånd, namn på make/maka, förekomst av betalningsanmärkningar, skuldsaldo hos Kfm, scoring.
2004-049, Hittapunktse AB, www.hitta.se, aktiebolag	”Nummerupplysningen på nätet”, om privatpersoner: telefonnummer, adress till hemmet och annan fastighet med telefonabonnemang, karta, satellitfoton över bostaden m.m.
2004-062, Sergel Kredittjänst AB, Kredit on-line, https://kredit.online.sergel.com, aktiebolag	<i>Kräver login</i>

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2005-065, FöretagsFinans Euro AB, e-upplysning.se, aktiebolag	”Tjänsten avstängd”
2005-075, Marknadsinformation Analys MIA AB, Centrala namnregistret, www.118225.com, aktiebolag	<i>Nekad åtkomst</i>
2005-085, OBC Holding AB, Öppen Affärsinformation, www.obc.se, aktiebolag	”Här hittar du kostnadsfri affärsinformation om alla företag i Sverige. Information direkt från Bolagsverket, SCB och Skatteverket.”
2006-012, Ekonomisk Litteratur AB, www.largestcompanies.com, aktiebolag	”Largestcompanies.se innehåller information om Nordens största företag, baserat på bokslutsinformation från totalt 50 000 företag ...”
2006-018, PAR AB, www.bizbook.se, aktiebolag	”Sveriges enda heltäckande guide med ca 1 600 000 beslutsfattare, fördelade på 970 000 företag. Ta del av företags- och adressuppgifter helt kostnadsfritt ... detaljerad information om företag och beslutsfattare genom att teckna ett <i>abonnemang</i> ”
2006-020, PAR AB, www.parguiden.se, aktiebolag	Företags- och konsumentadresser för direktreklam, SPAR-registret används ”selektera på ålder, kön, civilstånd, antal barn, geografi, inkomst och förmögenhet”

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2006-024, AB Svensk handelstidning Justitia, SHJ Arkivet, www.infotorg.se/shj, aktiebolag	”Den information som InfoTorg är återförsäljare av hämtas ur vår databas SHJ Arkivet ... kreditupplysningar på samtliga svenska företag och i Sverige folkbokförda personer över sexton år.” <i>del av verksamheten enligt utgbevisnr 2003-096</i>
2006-044, Direktmedia Bonnier DM AB, www.postiad.com, aktiebolag	”Postiad ... är ett intresseregister med över 1 miljon medlemmar. Här kan du själv välja vad du vill ha information om utifrån dina egna intressen. ... Postiad förvarar dina uppgifter under största säkerhet och diskretion. De kommer endast att lämnas ut till företag som saluför eller informerar dig om sånt som du är intresserad av.”
2006-045, AAA Soliditet AB, AAA Soliditet AB, www.soliditet.se, aktiebolag	kreditinformation ”... om alla företag i världen samt om privatpersoner i Sverige och Norge”
2006-054, Kompass Sverige AB, www.kompass.se, aktiebolag	”Kompass är en av världens största leverantörer av företagsinformation. ... kan du snabbt hitta detaljerad information om företag över hela världen.”
2006-084, Fira mig Sverige HB, www.firamig.se, handelsbolag	<i>tom</i>

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2006-094, AAA Soliditet AB, www.infotorg.se/soliditet , aktiebolag	”Tjänsten Soliditet omfattar kreditupplysningar på samtliga svenska företag och i Sverige folkbokförda personer över sexton år. Du använder Soliditet när du behöver kontrollera ett företags eller en persons kreditvärdighet.” <i>Abonnemang krävs för att nyttja tjänsterna</i>
2007-026, Ratsit AB, www.ratsit.se , aktiebolag	”... kreditupplysningar på företag och information om personer ... När du registrerat ditt medlemskap och loggat in, kan du använda våra tjänster direkt.” <i>Kräver inloggning för att kunna användas fullt ut</i>
2007-088, Marknadsinformation Analys AB, www.ad.se/personportratt , aktiebolag	”Här återfinns inkomstuppgifter och adressuppgifter till alla Sveriges Vd:ar och styrelseledamöter. Skaffa dig en total bakgrundsbild om dina konkurrenter, dina tillänkta samarbetspartners eller kunder.” Sökning på personnamn ger uppgift om födelsedatum, adress, inkomst, fastighetsäggande och uppdrag.
2008-003, Retriever information AB, http://allabolag.se , aktiebolag	”... dagsfärs information om alla Sveriges företag. På allabolag.se kan du hitta information om till exempel bolagets omsättning, årsresultat, bransch, styrelse och adress, samt köpa en kreditupplysning från UC eller hämta ut de senaste årens årsredovisningar”

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2008-037, Extrakoll Upplysning Sverige AB, www.extrakoll.se, aktiebolag	”På extrakoll.se kan du söka efter taxerad inkomst på stora delar av Sveriges befolkning.” Uppgifter om adress, inkomst och förmögenhet
2008-044, Marknadsinformation Analys MIA AB, www.alltomalla.se, aktiebolag	<i>Kräver inloggning</i>
2008-045, Berlock Information AB, www.upplysning.se, aktiebolag	”Kreditupplysningar via webben” Uppgifter om namn, adress, civilstånd, inkomst/förmögenhet, betalningsanmärkningar m.m. lämnas mot inloggning och betalning
2008-048, Booli Search Technologies AB, www.booli.se, aktiebolag	“Booli är en sökmotor för bostäder och bostadsrelaterad information som är utvecklad utifrån konsumentens perspektiv.” Uppgifter om bostäder till salu, om sålda bostäder, med bl.a. uppgift om köpare och säljare, m.m.
2008-53, Pixcom i Sverige AB, www.bolagsregistret.se, aktiebolag	”BolagsRegistret.se ger dig aktuella fakta om Sveriges alla företag och föreningar. På BolagsRegistret.se gör du enkelt anmärkningskontroller, kreditupplysning samt hämtar fullständiga företagsrapporter om Sveriges näringsliv.” <i>Kräver inloggning</i>

Grupp C: Databaser som drivs av aktiebolag, handelsbolag, enskilda näringsidkare, ekonomiska eller ideella föreningar, stiftelser, klubbar eller liknande privata organ

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2003-04, Tunnelpersonalen i Malmö AB, www.citytunneln.se, aktiebolag	Om citytunnelbygget i Malmö
2003-008, Svenska Kennelklubben, Svenska Kennelklubben, www.skk.se, övrigt	”... syften: Att ge information om hund till valpköpare och andra, förse våra uppfödare med aktuell information, nödvändiga blanketter och regelverk, hålla medlemmarna uppdaterade med vad som händer inom organisationen och ge våra aktiva ... enkel tillgång till det de behöver veta”, ”Om SKK”, ”Verksamhet”, ”Om hund” m.m.
2003-016, Pastejköket AB, www.pastej.se, aktiebolag	”Sidan kan inte hittas”
2003-020, Hamnvikens samfällighetsförening, www.hamnviken.se, samfällighetsförening	Information om samfällighetsföreningen, historik, protokoll, fotografier
2003-023, Midfield Media, Nanonordic, www.nanonordic.com, aktiebolag	”... a pan-Nordic forum that offers in depth knowledge of the emerging micro- mems- and nanotechnology industry”, nanobasics, submit an article, advertise

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2003-024, Annonsörföreningens Service AB, www.annons.se, aktiebolag	”Sveriges Annonsörers arbete ska bidra till att skapa ökad effekt för medlemmarnas investeringar i marknadskommunikation”, rådgivning, mediestatistik, utbildning m.m.
2003-026, Handikappförbundens samarbetsorgan, handikappförbundens samarbetsorgans rättsdatabas, www.hso.se, övrigt	Handikappolitik, pressmeddelanden, remisser, rättsfall, EU, veckobulletin m.m.
2003-027, Norstedts Juridik AB, Juridik i dag, www.njab.se, aktiebolag	Böcker och abonnemang, programvaror, Internettjänster, utbildningar m.m.
2003-030, TU Service AB, www.tu.se, aktiebolag	Tidningsutgivarna, om tidningar, utgivarfrågor, arbetsgivarfrågor, marknad, annons, upplaga, digitala medier, distribution m.m.
2003-037, Europa Forum AB, Paraplyprojektet.se, www.paraplyprojektet.se, aktiebolag	”... syfte att öka intresset och kunskapen om mångfald på arbetsplatsen samt skapa opinion mot all diskriminering.”, nyheter, böcker m.m., kalender
2003-038, Finansförbundet, Finansförbundet, www.finansforbundet.se, övrigt	”Finansförbundet är den fackliga organisationen för alla anställda inom bank och finans”, medlemskap, faktabanken, kurser och seminarier

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2003-041, Svenska Transportarbetareförbundet, www.transport.se, övrigt	”Varför facket?, Så blir Du medlem, Ordförandens sida, Pågående projekt” m.m.
2003-042, Stiftelsen Den Nya välfärden, www.dnv.se, övrigt	”Stiftelsen Den Nya Välfärden är en opinionsbildande tanke-smedja som arbetar för demokrati, välfärd och företagande”, nyhetsbrev, kampanjer, krönikor, pressmeddelanden m.m.
2003-044, Svenska Transportarbetareförbundet, avdelning 7, www.transport.se/home/trp2/avd7/home.nsf, övrigt	Om avdelning 7, försäkringar, studier m.m.
2003-046, Svenska Journalistförbundet, Journalistförbundet, www.sjf.se, övrigt	Nyheter, facklig utbildning, lagar och avtal, upphovsrätt, vi tycker m.m.
2003-048, Sv. transportarbetareförbundet avd. 12, www.transport.se/home/trp2/avd12/home.nsf, övrigt	ordförandesida, förhandlingar, försäkringar, studier m.m.
2003-049, Sv. transportarbetareförbundet avd 12, www.transport12.com, övrigt	Innehåller endast länkar till andra hemsidor
2003-051, Svensk Handel AB, Nättidningen, www.dagenshandel.se, aktiebolag	”... den enda tidning som bevakar hela detalj- och parti-handeln”, ledare, nyheter, krönika, debatt m.m.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2003-053, Svenska transportarbetareförbundet, avd. 88, www.transport.se/home/trp2/avd88/home.nsf, övrigt	Om avdelningen, studier, A-kassan, arbetsmiljö m.m.
2003-054, Mydata automation AB, MYTech, www.mydata.se, aktiebolag	Om Mydata Jetprinting-maskiner m.m.
2003-056, Skellefteå Brukshundsklubb, www.skelleftebrukshundklubb.com, övrigt	<i>Adressen hittades inte</i>
2003-057, Skandiabanken AB, Allt i Ett om Dina Pengar, www.skandiabanken.se, aktiebolag	”alltiert, en nättidning om dina pengar”, banktjänster, frågor och svar, aktie- och fondanalys, kommentarer m.m.
2003-059, Boeri AB, tjänstehundsidan BeRädd.nu, http://www.beradd.nu, aktiebolag	<i>”In i malpåsen med sidan ...”, inget annat innehåll</i>
2003-060, Stiftelsen Musik i Uppsala, Musik i Uppland, www.miu.se, övrigt	”Stiftelsen Musik i Uppland är länsmusikorganisationen i Uppsala län och har landstinget som huvudman. Vi producerar ungefär 500 konserter om året”, kalendarium, nyhetsarkiv, om orkestrar och ensembler m.m.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2003-061, IPR, Informations- och PR-byrån, EnviroNews, www.environews.se, övrigt	Innehåller endast en e-postlänk till infonvirenews.se
2003-063, Familjebostäder i Göteborg AB, www.familjebostader.goteborg.se, aktiebolag	Söka lägenhet, områden, vanliga frågor, hyresgästinfo, felanmälan m.m.
2003-064, Svenska transportarbetareförbundet, avd. 14, Svenska transportarbetareförbundet, avd. 14, http://www.transport.se/home/trp2/avd14/home.nsf , övrigt	Om avdelningen, arbetsmiljö, förhandling, försäkringar m.m.
2003-067, Svensk Banproduktion AB, www.banproduktion.se, aktiebolag	Om banproduktion, säkerhet, miljö, drift och underhåll, lediga jobb m.m.
2003-068, Miljöpartiet De Gröna, Miljöpartiet De Gröna, www.mp.se, ideell förening	Politiken i ämnesavdelningar, pressrum, senaste nytt, arkiv, språkrörens blogg m.m.
2003-069, SBK Stockholms distrikt, www.sbk.nu/distrikt/stockholm, övrigt	Svenska Brukshundsklubben Stockholmsdistriktet, kontaktuppgifter, aktuellt, protokoll, info från sektionerna m.m.
2003-070, Awapatent AB, www.awapatent.com, aktiebolag	Om Awapatent och dess tjänster, nyheter m.m.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2003-071, AB Svenska Bridgeförlaget, www.bridgeforlaget.se, övrigt	”Allt i bridge ... e-butik”, varor för beställning
2003-072, Jannersten Förlag AB, www.jannersten.se, aktiebolag	E-butik för bridgeutrustning
2003-073, Sydskånska Gymnasie- förbundet, www.osterport.se, övrigt	Artiklar om gymnasieskolan och ungdomsfrågor
2003-074, Östsvenska Taxklubben, www.ostsvtaxar.se, övrigt	Löpsedel, klubben, aktiviteter, resultat m.m.
2003-076, Svenska Nyhetsbrev AB, Pharma Online, http://pharmaonline. positionett.se, aktiebolag	”För att komma in på sidan krävs det att ditt företag har tecknat ett <i>intranät- abonnemang</i> ”
2003-077, Svenska Nyhetsbrev AB, Pension Online, http://pensiononline. positionett.se, aktiebolag	”För att komma in på sidan krävs det att ditt företag har tecknat ett <i>intranät- abonnemang</i> ”
2003-078, Svenska Nyhetsbrev AB, RF Online, http://rfonline.positionett.se, aktiebolag	”För att komma in på sidan krävs det att ditt företag har tecknat ett <i>intranät- abonnemang</i> ”

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2003-079, Svenska Nyhetsbrev AB, Telekom Online, http://telekomonline.positionett.se , aktiebolag	”För att komma in på sidan krävs det att ditt företag har tecknat ett <i>intranät-abonnemang</i> ”
2003-081, Svenska transportarbetareförbundet, avd. 19, http://www.transport.se/home/trp2/avd19/home.nsf , övrigt	Om avdelningen, försäkringar, a-kassan, utbildningar, nyhetsarkiv m.m.
2003-082, Röda Korsets ungdomsförbund, Röda Korsets ungdomsförbund, www.quickresponse.nu , ideell förening	”Quick Response (QR) är en redaktion som granskar nyhetsrapporteringen om invandring, integration och främlingsfientlighet”, artiklar, artikelarkiv 1998–2006, frågor och svar m.m.
2003-084, Addmera Annons HB, Addmera Annons AB www.addmera.se , handelsbolag	”Södra Sveriges stora annonspaket. Verksamheten är huvudsakligen inriktad på försäljning och utveckling av tidningars annonsutrymme.” Om Addmera annonspaket
2003-087, Svenska Kommunalarbetareförbundet, Kommunal, www.kommunal.se , övrigt	Om Kommunal, Kommunal tycker, Pressmeddelanden, Ylvas krönika m.m.
2003-089, Scandinavian PC Systems AB, SPCS, www.spcs.se , aktiebolag	Produkter, nätbutik, återförsäljare, utbildning m.m.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2003-090, Mentor Communications AB, Woodnet, www.woodnet.se, aktiebolag	"Portalen för sågverken, trämanufakturindustrin och trävaruhandeln", Nyheter, nyhetsarkiv, träregistret m.m.
2003-091, Mentor Communications AB, Maintenancenet, www.maintenancenet.se, aktiebolag	"En webbplats för alla som arbetar med underhåll", Nyheter, nyhetsarkiv, ledare, events, leverantörsguide m.m.
2003-092, Mentor Communications AB, Fri-Köpenskap, www.fri-kopenskap.se, aktiebolag	"Tidningen Fri Köpenskap är dagligvaruhandelns oberoende affärstidning", nyheter, artikelarkiv, handeln i siffror m.m.
2003-093, Mölnlycke Health Care AB, Företagssiten, www.molnlycke.com/item.asp?id=12187, aktiebolag	About us, surgical products, wound care products, services m.m.
2003-098, Mentor Communications AB, www.foodnet.se, aktiebolag	"Fast Food är skandinaviens ledande tidning för snabbmatsbranschen", nyheter, nyhetsarkiv, produktguide m.m.
2003-099, Business Region Göteborg AB, Business Region Göteborg AB, www.businessgoteborg.se, aktiebolag	"Affärsnyheter från Business region Göteborg", nyheter och nyhetsarkiv i olika ämnen; allmänt, biomedicin, etablering, logistik, EU-info m.m.
2003-100, Advokatfirman Fylgia KB, www.fylgia.se, kommanditbolag	Om Fylgias rättsområden, branschkompetens, personal m.m.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2003-101, IFPI Svenska Gruppen, www.musikindustrin.nu, övrigt	Nyheter inom musikindustrin, arkiv
2003-102, Carina Berglund/Torleif Styffe, Kulturkoppra ekon. för. Nordvärmland – från istid till nutid, www.nordvarmland.com, ekonomisk förening	”... Kulturkoppras digitala historiebok ... bygger på Nordvärmländsk historiebok som jag gav ut 1998”, historiskt om nordvärmland
2003-103, Liberala ungdomsförbundet, Liberala ungdomsförbundet, www.luf.se, ideell förening	Om LUF, åsikter, aktuellt, pressmeddelanden m.m.
2003-104, Mentor Communications AB, www.chemicalnet.se, aktiebolag	”Kemivärlden Biotech med Kemisk Tidskrift. Skriver om kemi i Sverige och världen.” Nyheter, nyhetsarkiv, tidningsarkiv, aktuellt, kemimarknaden, platsannonser m.m.
2003-105, Mentor Communications AB, www.packnet.se, aktiebolag	”Packmarknaden”, nyheter, nyhetsarkiv, ledaren, aktuella events, leverantörsguiden m.m.
2004-001, Wifstrand rapidus AB, Rapidus, www.rapidus.se, aktiebolag	”Rapidus- nyhetstjänsten om tillväxten i Öresundsregionen”, ”Rapidus som är en betald posttjänst, utkommer tre gånger i veckan på både svenska och danska. Abonnenterna har också tillgång till det unika sökbara arkivet ...”
2004-009, Mentor Communications AB, www.recyclingnet.se, aktiebolag	”recyclingnet.se Teknik & Ekonomi för en bättre miljö!”, Nyheter, nyhetsarkiv, ledare, leverantörsguide m.m.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2004-010, Mentor Communications AB, Cleannet, www.cleannet.se, aktiebolag	”rent cleannet.se Portalen för dig som arbetar med professionell städservice.”, nyheter, nyhetsarkiv, produktguide, mässor m.m.
2004-013, Mentor Communications AB, www.plastnet.se, aktiebolag	”Nordens största webbplats för alla som jobbar med plast, gummi och kompositer”, nyheter, nyhetsarkivet, kunskapsartiklar, leverantörsguide m.m.
2004-014, Föreningen Tukholmanystämt, www.tukholma.net, övrigt	Om Stockholm på finska
2004-018, Sveriges Advokatsamfund, www.advokatsamfundet.se, övrigt	Nyheter, nyhetsarkiv, om advokater, om samfundet, advokatsamfundet tycker, matrikel m.m.
2004-021, Sociala nätet/Breyta ab, Socialvetenskap, www.socialvetenskap.se, aktiebolag	”SocialVetenskap Din väg till forskning i socialt arbete”, information om forskning inom socialt arbete, nyheter, bibliotek, kalendarium m.m.
2004-024, MPS Broadband AB, playout.se www.playout.se, aktiebolag	”minsite. Build Your own website within minutes. Minsite har samlat allt du behöver för att själv kunna sjösätta ett webbprojekt”, programvaror, nyheter, priser, frågor och svar m.m.
2004-030, Tjänstemannaförbundet HTF, www.htf.se, övrigt	pressmeddelanden, nyheter, om HTF, bli medlem, kurser, avtal 07, arbetsmiljö m.m.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2004-031, Advokatfirman Delphi & Co KB, www.delphilaw.com, kommanditbolag	Om Delphi, nyheter, kalenderium, medarbetare, publicerat m.m.
2004-037, Södermanlands taxklubb, www.sormlandstaxar.com, övrigt	Aktuellt, klubbinfo., vad händer, resultat m.m.
2004-038, Bonnier Responsmedier AB, www.bonnier-emagazin.se, aktiebolag	<i>"Den önskade sidan är inte tillgänglig"</i>
2004-040, Salona AB, Bildbyrån, www.dinbild.nu, aktiebolag	<i>"Det här domännamnet är registrerat och parkerat hos Loopia"</i>
2004-041, Bengt Bronner ReklamAssistans, Östernärkeportalen – Östernärke.nu, www.osternarke.nu, enskild näringsverksamhet	<i>"Lokaltidning i Östernärke, Nyheter från Östernärke", Nyhetsnotiser, föreningsnytt, samhällsinfo, kyrkoaktuellt, krönikor m.m.</i>
2004-042, Branschinformation i Växjö, www.alvesta.nu, aktiebolag	Information, näringsliv, turism och fritid, kommunen m.m.
2004-043, TNT Sverige AB, www.tnt.se, aktiebolag	<i>"TNT är världsledande inom business-to-business expressleveranser ...", nyheter, om TNT, våra tjänster m.m.</i>
2004-046, Narva Boxningsklubb, Narva Boxningsklubb, www.narva.com, övrigt	Om boxning, träning, styrelseinformation, erbjudanden om möhippor, svensexor m.m.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2004-048, Contrastor AB, www.contrastor.se, aktiebolag	”Sidan kan inte hittas”
2004-050, Mediaförlaget Alfred Kvarnström, Mediaförlaget, www.mediaforlaget.se, enskild näringsverksamhet	Startsida, temasida ”Medborgarorganisation”
2004-052, Coop Norden AB, www.coopnorden.com, aktiebolag	Om Coop Norden, kooperativt ägande, socialt, press, nyheter m.m.
2004-053, Kaarina Sinkkonen-Persson, Brukswebben, www.brukswebben.se, aktiebolag	Digital tidning med senaste nytt i brukshundvärlden
2004-055, Svenska transportarbetare- förbundet, avdelning 41, www.transport.se/avd41, övrigt	Om avdelningen, arbetsmiljö, A-kassan, integration, rapporter m.m.
2004-056, Alternativ Media Stockholm AB, www.realtid.se, aktiebolag	Nyheter, Ekonomi & Finans, Industri & Entreprenör, IT & Media, Samhälle m.m.
2004-060, KB Tri Pacta, MP Gold, www.madeiraweb.info, kommanditbolag	Turistinfo om Madeira

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2004-061, Upplands Taxklubb, Upplands Taxklubb, www.upplandstaxklubb.com, ideell förening	Styrelsen, Jaktprov, Utställningar m.m.
2004-063, Edita Publishing AB, Pointlex, www.pointlex.se, aktiebolag	<i>Prenumeration på nyhetsbrev</i>
2004-064, Synskadades Riksförbund (SRF), SRF:s hemsida, www.srfriks.org, övrigt	”Detta vill SRF, Om synskador, Vad gör SRF?” m.m.
2004-067, OMP Online Media Publishing AB, Ronden.se, aktiebolag	”Interaktiv vårdtidning”, information om utländska jobb, arbetsgivarna, kurser, karriärtips, nyheter m.m.
2004-069, Svenska Transportarbetare- förbundet avd. 28, www.transportavd28.com, övrigt	<i>”Sidan kunde inte hittas”</i>
2004-071, Sveriges Trafikskolors Riks- förbund, STR kvalitet och miljö, www.str.se, övrigt	Konsumentinfo, frågor och svar, reklamation, bli trafiklärare m.m.
2004-072, Dreamforce Infomedia AB kommentaren.nu, aktiebolag	Samhällskritik i olika ämnen
2004-075, Coop Sverige AB, www.coop.se, aktiebolag	”Butiker, recept & mer, Vardagstips, om Coop”

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2004-078, Västerbottens scoutdistrikt, www.punkt.scout.ac, övrigt	”Du har inte tillåtelse att visa denna sida”
2004-079, Bildbyrå Stockholmsfoto, Bildbyrå Stockholmsfoto, www.stockholmsfoto.se, enskild näringsverksamhet	”Bildbyrå med Stockholm i fokus”, bildarkiv, prislista, Köp bilder, Tjänster, Aktuellt m.m.
2004-081, Webzine Stureplan AB, www.stureplan.se, aktiebolag	”Sveriges största Internet-baserade livsstilsmagasin”, Huvudsakligen foton av kändisar och andra på klubbar etc. kring Stureplan, namnlistor över mest fotograferade person etc., humoristiska kommentarer, krönikor etc.
2005-003, Gotlandnet AB, www.gotlandska.se, aktiebolag	”Gotlands ledande nättidning” Nyheter, Näringsliv, Nöje och kultur, Debatt m.m.
2005-005, Ki No Kenkyukai i Sverige, Ki No Kenkyukai i Sverige www.kinokenkyukai.se, ideell förening	Webbplats för paraply-organisationen för klubbar som tränar Ki-Aikido i Sverige. Information om aikido i Sverige.
2005-006, Apoteket AB, Apotekets medicinska nyheter, www.apoteket.se/nyheter, aktiebolag	Tjänster, Rådgivning, Handla, Kundservice m.m.
2005-007, Rototest Research Institute, RRI KB, rri, rri.se, kommanditbolag	Performance graphs, white papers m.m.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2005-008, Scandinavian PC Systems AB, http://infoline.spcs.se , aktiebolag	"Du har inte tillåtelse att visa denna sida"
2005-010, Eurojust AB, Jurodok Juridik och Dokument, www.jurodok.se , aktiebolag	"... juridisk vägledning direkt över Internet. Informations-texter, vägledning till rätt paragrafer och en stor samling juridiska dokumentmallar och blanketter."
2005-012, Notisum AB, Rättsnätet, www.notisum.se , aktiebolag	SFS, rättsfallsregister med kortreferat, myndighetsnormer, förarbeten, EU-rätt m.m.
2005-013, Gert Strand Marketing AB, Dryckessajten, www.beverage-testers.com , aktiebolag	Bilder av flaskor, ingen text
2005-016, Online Media Publishing AB, Skolronden, www.skolronden.se , aktiebolag	"Skolronden.se handlar främst om arbetsmarknad och karriär för personal inom skolvärlden", Nyheter, Sök jobb, Om arbetsgivarna, Karriärtips m.m.
2005-017, Dalslands Taxklubb, www.dalslandstaxklubb.com , övrigt	Nyheter, Klubben, Aktiviteter, Utställning m.m.
2005-018, svensk Irländsk Terrierförening, www.irish-terrier.se , övrigt	Rasbeskrivning, Uppfödare, Aktiviteter m.m.
2005-020, PN Trading AB, www.pn-trading.se , aktiebolag	"... hantering och försäljning av egendom från konkursbon", Tjänster, Auktioner och försäljning, Om PN Trading m.m.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2005-022, Officersförbundet, www.officersforbundet.se, övrigt	Förbundsinformation, nyhetsbevakning m.m.
2005-023, Civilekonomernas riksförbund, www.civilekonomen.se, övrigt	”Civilekonomen är först och främst ett nyttomagasin men innehåller även reportage, gästkrönika och nyheter om vad som händer i civilekonom-Sverige”
2005-038, Svenska Filminstitutet, www.svenskfilmdatabas.se, stiftelse	”Svensk Filmdatabas gör det möjligt att söka upplysningar om samtliga långfilmer sedan 1897, och dessutom en stor mängd svenska kort- och dokumentärfilmer ... Du kan söka på t ex filmtitel, premiärår, roll och vilket bolag som spelade in filmen. Du kan också söka vilka priser en film eller skådespelare fått.”, sökmöjligheter i filmdatabas
2005-040, Volvo it AB, www.volvoit.com/useit, aktiebolag	Tidningen USE IT, “Magazine for more effective IT from Volvo Information Technology”, arkiv
2005-042, Modern Kommunikation Förlag på Liljeholmen AB, mkf.se- Prylportalen, aktiebolag	Nyheter, tester, blogg, frågor och svar m.m. om elektroniska varor
2005-046, Svenska Carnegie Institutet www.drogfriskola.se, övrigt	” <i>Under konstruktion</i> ”

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2005-047, Allt om Uppsala AB, Uppsalavimmel – www.upsalavimmel.se, aktiebolag	Fotografier från festlokaler i Uppsala
2005-050, Initia i Boden AB, www.alltomhandboll.nu, aktiebolag	”AlltOmHandboll.nu är Sveriges första och enda renodlade nättidning om handboll”, nyheter, spelarprofiler, resultat och tabeller m.m.
2005-051, Swedish Match AB, www.swedishmatch.se, aktiebolag	“Målsättningen med denna webbplats är att förse investerare, aktörer på kapitalmarknaden och aktieägare med aktuell och relevant information i syfte att öka förståelsen för företagets verksamhet”, Produkter, Snus och hälsa, Bolagsstyrning, Aktien m.m.
2005-052, Swedish Match, North Europe AB, www.gothiatek.se, aktiebolag	”Syftet med denna sida är att beskriva GothiaTek®, vår kvalitetsstandard för svenskt snus, men också att summera de vetenskapliga undersökningar som finns om svenskt snus.” Filosofi, produkter & innehåll, forskningsrapporter m.m.
2005-053, Forma Publishing Group AB, www.supermarket.se, aktiebolag	”Supermarket.se är en abonnerad webbtjänst för dig som arbetar med detaljhandel. Med Supermarket.se har du koll på branschen och dess aktörer 24 timmar om dygnet”, Nyheter, trender/analyser, fakta/siffror, krönikor m.m.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2005-054, Stiftelsen Fritt Näringsliv – TIMBRO, www.itchy.se, stiftelse	” <i>Under construction</i> ”
2005-056, Legionova AB, Brott, www.brott.se, aktiebolag	”berätta/dokumentera brott som du har blivit utsatt för här eller som du har sett”, i övrigt <i>under konstruktion</i>
2005-058, Det Naturliga Stegets Yrkesföreningar, www.dnsy.se, övrigt	”Ingenjörer, Läkare och Ekonomer för Miljön har tillsammans bildat DNSy för att bättre kunna koordinera vårt arbete för en hållbar samhällsutveckling.” Om DNSy, Kalendarium, referat från seminarier, för- eningssidor m.m.
2005-060, Kommittén för mänskliga rättigheter, www.kmr.nu, ideell förening	”KMR, Kommittén för mänskliga rättigheter, internationell övervakare av psykiatrin. KMR (eng. Citizens Commission on Human Rights, CCHR) grundades 1969 av Scientologikyrcan för att undersöka och avslöja psykiatriska brott mot de mänskliga rättigheterna och för att rensa upp inom den psykiatriska vården.” Om psykiatriska droger, neddrogning av barn, elchocker, våldtäkter inom psykiatrin m.m.
2005-064, Jan Tottmar, www.tottmar.org, aktiebolag	”Strategisk kommunikation – inför publik, medarbetare och media. Sex effektiva utbildningar”, kurspresentationer, broschyrer, priser etc.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2005-066, Norra Älvsborgs Räddnings- tjänstförbund, www.narfrtj.com, övrigt	Veckans larm, telefonnummer, brandskydds-PM, brandskydds- tips m.m.
2005-070, Agripac Scandinavia AB, Crop Packaging Association Ltd., www.cpascandinavia.com, aktiebolag	Produkter m.m., <i>under uppbyggnad</i>
2005-073, Kamratföreningen Smålands- artillerister, a6kamrat.se, övrigt	Program, A 6 historia, Styrel- sen, Protokoll, Arkiv m.m.
2005-077, JP Infonet Förlag AB, JPPersonalnet, www.jppersonalnet.se, aktiebolag	”Allt om arbetsrätt och arbetsmiljö” <i>Inloggning krävs</i>
2005-078, JP Infonet Förlag AB, JPMiljönet, www.jpmiljonet.se, aktiebolag	”Allt om miljö rätt” <i>Inloggning krävs</i>
2005-079, JP Infonet Förlag AB, JPSocialnet, www.jp-socialnet.se, aktiebolag	”Allt om socialrätt” <i>Inloggning krävs</i>
2005-080, Idrottsbladet Förlags AB, www.svenskmotorsport.se, aktiebolag	Nyheter, annonser, diskussions- forum för medlemmar m.m.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2005-081, Svenska Storlogen av den oberoende Odd Fellow Orden, www.oddfellow.se, övrigt	Om Odd Fellow-ordens verksamhet, institutioner, ämbetsmän m.m.
2005-086, Svensk Medicin Information Aktiebolaget SVAR, www.medbook.se, aktiebolag	”The page cannot be displayed”
2005-087, JP Infonet Förlag AB, Lagboken, www.lagboken.se, aktiebolag	<i>Kräver inloggning</i>
2005-088, Träffpunkt Gotland HB, Träffpunkt Gotland, www.traffpunktgotland.se, handelsbolag	”Allt om Gotland på Internet”, Dagens väder, evenemang, Gotlandsfakta, Lokaltrafik m.m.
2005-089, Olssons Restaurang i Värmland AB, www.tikiroom.se, aktiebolag	Om nattklubben Tiki Room, Nöjeskalender, Bildgalleri, DJ:s, Gästbok m.m.
2005-090, Svenska Nyhetsbrev AB, http://fondbankonline. positionett.se, aktiebolag	<i>Kräver inloggning</i>
2005-092, Dalarnas Bildningsförbund, Dalarnas Bildningsförbund, www.dbf.nu, övrigt	Verksamhet, medlemmar, idécentrum, kulturbidrag m.m.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2005-093, 2008 Commerce handelsbolag, www.2008.com, handelsbolag	"Beijing – city on the move", om Peking
2005-094, HSB Brf. Storstugan i Täby, HSB Brf Storstugan i Täby, www.brfstorstugan.se, bostadsrättsföretag	Om Brf Storstugan, styrelse, ekonomi, tidningen StorstugeNytt m.m.
2005-095, Urbalill KB, Pandemi, www.pandemi.se, kommanditbolag	"Om fågelinfluensan och pandemi"
2005-097, Polisförbundet i Stockholms län, www.blaljus.nu, övrigt	"En site av Polisförbundet Stockholms län", Nyheter, insändare, krönika m.m.
2005-098, Läkemedelsindustriföreningens Service Aktiebolag, Fass.se, www.fass.se, aktiebolag	"Fass.se Källan till kunskap om läkemedel", Läkemedelsfakta, läkarbok m.m.
2005-099, Svenska Missionskyrkans ungdom, www.smu.se, övrigt	Om SMU, Scout, Nationellt, Globalt m.m.
2006-003, Chalmers tekniska högskola AB, chalmersnyheter.chalmers.se, aktiebolag	" <i>Sidan kunde inte visas</i> "

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2006-004, Naturproduktion Bengt Hedberg, Bengts Breda Bilder, www.naturproduktion-bh.se, enskild näringsverksamhet	” – Fotograf och bildbyrå – Bengt Hedberg – med fokus på ljus, natur och panoramabilder”, naturfotoarkiv, möjlighet till beställning etc.
2006-007, Chalmers tekniska högskola, Chalmers interna nyheter, http://chalmersnyheter.chalmers.se/int_index.jsp, aktiebolag	Nyheter, På gång, Anslag och stipendier m.m.
2006-008, Gynekologen Högerås AB, www.gynekologen.nu, aktiebolag	” gynekologen.nu innehåller vetenskapligt baserad och lättillgänglig information. Den ska fungera som en kunskapsresurs och ge kvinnan ett redskap att hantera sin hälsa ... underlag för beslut att ta kontakt med sjukvården.” Aktuellt, Ställ en fråga, Tonåring m.m.
2006-009, Medical Link 3W AB, Medical Link, www.medicallink.se, aktiebolag	“... en informationstjänst för hälso- och sjukvården”, Nyhetsbrev, hälsoinformation, bevaka vårdjobb m.m.
2006-010, Kalmar Lantmän Ekonomisk Förening, www.kalmar.lantmen.se, Ekonomisk förening	Växtodling, Spannmål, Foder, Maskiner m.m.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2006-011, Ekonomisk Litteratur AB, www.nordicnet.se, aktiebolag	”Nordicnet.se är Nordens mest kompletta sök- och nyhetstjänst för industrin ... För närvarande kan du söka på produkt/tjänst, företag, varumärke och agentur inom områdena bygg och VVS, elektronik och IT, emballage, maskin och metall, möbler, interiör och miljö, plast och gummi samt transport och logistik.”
2006-014, JP Infonet Förlag AB, JP Serveringstillstånd, www.jpserveringstillstand.se, aktiebolag	<i>Kräver inloggning</i>
2006-016, JP Infonet Förlag AB, JPEkonomet, www.jpekonomet.se, aktiebolag	<i>”Sidan kunde inte visas”</i>
2006-017, Medical Link 3 W AB, www.primavi.se, aktiebolag	Mat & Dryck, Föräldrar & Barn, Sjal & Psyke m.m.
2006-023, Fixahemmet i Sverige AB, www.fixahemmet.se, aktiebolag	Produkter, Tjänster & Hantverkare, Gör det själv-tips m.m.
2006-027, Raka Rör KB, Utredningen om Telia, www.avgassystem.se, kommanditbolag	Rättegångshandlingar, tekniska utredningar, kommentarer m.m. ang. ”Telia omöjliga debiteringar för ISDN-trafik”

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2006-030, Jnytt AB, Jnytt, www.jnytt.se, aktiebolag	”Jnytt är en politiskt och religiöst oberoende lokaltidning på nätet.” Jönköpingsnyheter, sport, kultur & nöje, familj, krönikor, personporträtt m.m.
2006-033, Svenska Market Management Partner AB, Market Manager Bil, http://mmbil.mmp.se, aktiebolag	”– verktyget för marknadsbearbetning och analys av företagsmarknaden för personbilar och transportbilar.” <i>Kräver inloggning</i>
2006-034, JP Infonet Förlag AB, JPDjur, www.jpdlur.se, aktiebolag	<i>Kräver inloggning</i>
2006-035, JP Infonet Förlag AB, JPLivsmedel, www.jplivsmedel.se, aktiebolag	<i>Kräver inloggning</i>
2006-036, Läkarkonsult Henry Lönnström AB, iqimages, www.iqimages.se, aktiebolag	Digitala foton i olika kategorier.
2006-037, Svenska Dobermannklubben, Svenska Dobermannklubbens hemsida, www.dobermannklubben.se, övrigt	Information om dobermannrasen och klubbens verksamhet m.m.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2006-038, HSB Bostadsrättsföreningen Mandolinen i Lund, Brf Mandolinen i Lund, http://mandolinen.se , övrigt	Senaste nytt, Boendeinformation, Mandolinenbladet m.m.
2006-039, Petit Stockholm AB, www.petit-magazine.com , aktiebolag	”Sveriges första och enda barnmodemagasin”, webbutik, tävling, blogg, ladda ned gamla nr av tidningen
2006-040, Svenska Market Management Partner AB, Market Manager, http://online.mmp.se , aktiebolag	<i>Inget innehåll</i>
2006-042, Helena Segnestam Rosengren, Journaletik, www.journaletik.nu , aktiebolag	<i>Inget innehåll</i>
2006-049, Tekniska museet, Tekniska museets webbplats, www.tekniskamuseet.se , stiftelse	Utställningar, Dokumentation & Forskning, Arkiv m.m.
2006-052, Nobelmuseet AB, Nobelmuseets hemsida, www.nobelmuseet.se , aktiebolag	Utställningar, Visningar och program, Forskning och bibliotek m.m.
2006-053, Adilimo AB, Safe Site News, www.safesitenews.se , aktiebolag	”SafeSiteNews är en site för dig som vill ha säkerhetsrelaterad information snabbt och enkelt via webben eller e-post” <i>Login krävs</i>

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2006-058, DirektMedia Bonnier DM AB, www.direkttele.com, aktiebolag	<i>Inget innehåll.</i>
2006-059, Västergötlands museum, www.vastergotlandsmuseum.se, övrigt	Aktuellt, Information, Aktiviteter, Utställningar m.m.
2006-060, Fröling et al AB, www.reumatikerlinjen.se, aktiebolag	”Syftet med Reumatikerlinjen är att skapa en arena för kommunikation inom reumatikervården ... kunskapsbank och nyhetsförmedlare”, Aktuellt, videoföreläsningar, artiklar, länkar m.m.
2006-062, Företagsamma kvinnor i Västmanland, www.foretagsammakvinnor.se /kvinntatt, ideell förening	”KvinnTätt! går ut på att främja kvinnors företagande i hela Västmanlands län ...”, Företagsklimat, Lönsamt och hållbart företagande, Nätverksfrämjande och synliggörande m.m.
2006-067, Kronobergs Taxklubb, www.kronobergstaxklubb.se, ideell förening	Information om taxar, klubbaktiviteter m.m.
2006-068, AB Nyhetsbyrån Direkt, www.direkt.se, aktiebolag	”Nyhetsbyrån Direkt fokuserar på det som är relevant för börsen. Typiska kunder är banker, fondkommissionärer, institutioner, företag och media.”, Nyheter, Prognoser, Index m.m.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2006-069, AB svensk Byggtjänst, www.materialforum.se, aktiebolag	”... vi erbjuder lättillgänglig information som används till att utveckla byggande och förvaltning.” Nyheter, Kalendarium, Produkter & Tjänster m.m.
2006-070, Citygruppen AB, handla i Nässjö, www.handlainassjo.nu, aktiebolag	Öppettider, Aktiviteter, Mingelbilder m.m.
2006-077, ETC Förlag AB, Dagens ETC, www.etc.se, aktiebolag	Ledare, textarkiv, insändare, inrikes, utrikes m.m.
2006-078, Face-84 HB, www.face84.se, handelsbolag	Om bandet Face84, Spelplan, Bilder, Fan club m.m.
2006-082, Jan-Erik Pfannenstill/Newshunter i Skåne, www.newshunter.se, enskild näringsverksamhet	Filmer av ingripanden av polis, brandkår och ambulans vid brott, olyckor, bränder m.m., stillbilder, länkar, gästbok m.m.
2006-083, RyssbyGymnasiet AB, www.ryssbygymnasiet.se, aktiebolag	Utbildningar, Sommarkurser, Prao, Boende, Personal m.m.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2006-085, HB Throwaway Productions, www.danssportidag.se, handelsbolag	”Danssport Idag är Sveriges största oberoende webbtidning inom tävlingsdans ... de senaste nyheterna och de bästa reportagen om vad som händer på, och vid sidan av, de svenska tävlingsgolven. Hitta bilder från tävlingar, Annonsera efter partner, Leta Partner, Få information om tävlingar/ resultat / regler.”
2006-086, LexPress AB, www.lexpress.se, aktiebolag	Ingresser till artiklar om skatterättsliga frågor. <i>I övrigt krävs användar-ID och lösenord.</i>
2006-090, Bostart Stockholm AB, www.grannhuset.se, aktiebolag	” <i>Du har inte tillåtelse att visa denna sida</i> ”
2006-091, Infosoc Rättsdata AB, www.infosoc.se, aktiebolag	”Infosoc är specialister på juridiska databaser. Vår företagsidé bygger på att tillhandahålla noga utvald och bearbetad rättsinformation för olika rättsområden.” <i>Kräver inloggning.</i>
2006-092, LO/TCO/SACO:s Brysselkontor, www.brysselkontoret.com, övrigt	”... det gemensamma Brysselkontoret för LO, TCO och SACO ... bevakar och rapporterar om EU, med tonvikt på fackliga frågor ... nyheter, fakta, svar på vanliga frågor, artikelarkiv och rapporter om aktuella ärenden i EU ... information om kontoret, länkar, nyttiga adresser med mera.”

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2006-093, TTcommerce AB, www.ttcommerce.com, aktiebolag	Om TTcommerce AB:s produkter, främst retur-emballage i plast
2006-095, The Virtual Pulp company AB, www.vpulp.com, aktiebolag	"vPulp samlar de bästa svenska magasinerna och gör dem möjliga att läsa utan kostnad för dig". Magasinen Outside, Digital Foto, Sköna Hem, First Poker, Damernas Värld, SvD Magasinet m.fl.
2006-096, Strix Television AB, www.efterlyst.tv3.se, aktiebolag	Polisrapporter, Försvunna personer, "Efterlysta brottslingar", webb-TV, Leif GW m.m.
2006-097, Gymnastiktruppen Vikingarna, www.gtvikingarna.se, ideell förening	Om gymnastiktruppen Vikingarna, "Nyheter", "Kansliet", "Om GTV", "Arrangemang" m.m.
2006-098, Tyresö Brukshundklubb, www.tyresobk.se, övrigt	Om TBK och dess verksamhet, "Nyheter", "Tävlingar/Prov", "Resultatbörsen", "Ris & Ros", "Kurser" m.m.
2006-100, Kraftaktörerna i Sydvästra Sverige AB, www.kraftaktorerna.se, aktiebolag	"Vi hjälper dig att göra klokare elinköp." "Energispartips", "Aktuella elpriser", "Teckna elavtal direkt!" m.m.
2007-005, Vänersborgs Hockey Club, http://vhc.o.se, övrigt	Om klubben och dess verksamhet, "Denna vecka", "Utbildning", "Skridskoskola", "Events" m.m.
2007-006, JP Infonet Förlag AB, www.jplivsmiddelsnet.se, aktiebolag	<i>"Sidan kan inte hittas"</i>

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2007-007, JP Infonet Förlag AB, www.jpaffarsnet.se, aktiebolag	”Sidan kan inte hittas”
2007-008, JP Infonet Förlag AB, www.jp samhallsbyggnadsnet.se, aktiebolag	<i>Kräver lösenord</i>
2007-009, JP Infonet Förlag AB, www.jpforetagsnet.se, aktiebolag	”Sidan kan inte hittas”
2007-010, JP Infonet Förlag AB, www.jpinfonet.se, aktiebolag	”Förvaltning, Företag och Juridik ... kundanpassade informationstjänster. ... daglig nyhetsbevakning och en faktabank med expertanalyser och referat, domar och beslut, lagar och förordningar, vägledande dokument, rapporter och förarbeten ...” <i>Kräver inloggning för full tillgång.</i>
2007-011, JP Infonet Förlag AB, www.jpjuridiknet.se, aktiebolag	”Sidan kan inte hittas”
2007-012, JP Infonet Förlag AB, www.jpfastighetsnet.se, aktiebolag	”Sidan kan inte hittas”
2007-013, JP Infonet Förlag AB, www.jp praddningsnet.se, aktiebolag	”Sidan kan inte hittas”

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2007-014, JP Infonet Förlag AB, www.jpskolnet.se, aktiebolag	<i>Kräver inloggning</i>
2007-015, JP Infonet Förlag AB, www.jppersonalnetforetag.se, aktiebolag	”Förvaltning, Företag och Juridik ... kundanpassade informationstjänster. ... daglig nyhetsbevakning och en faktabank med expertanalyser och referat, domar och beslut, lagar och förordningar, vägledande dokument, rapporter och förarbeten ...” <i>Kräver inloggning för full tillgång.</i>
2007-016, Skårtorps vägförening, www.skartorp.se, övrigt	Om Skårtorps vägförening, ”Avgifter”, ”Stadgar”, ”Information i bilder”, ”Område – karta”, ”Stämmoprotokoll”, ”Aktuellt” m.m.
2007-020, Humeq Education AB, www.ridgymnasiet.nu, aktiebolag	Om Helsingborgs ridgymnasium, ”Studieinriktningar”, ”Poäng & Kursplan”, ”Skolans personal” m.m.
2007-022, Infopaq AB, http://mh.infopaq.se, aktiebolag	<i>”Sidan kan inte hittas”</i>
2007-023, Svensk Krisledning AB, www.crisismanagement.se, aktiebolag	”Nyhetsbrevet om krisledning och kontinuitetsplanering”, Nyhetsarkiv 2007–2003 m.m.
2007-025, Text & Bild HB, http://netmagazines.se, handelsbolag	”... har Cliche Webhotell förmått dra fördel av stordriften och visat vägen till en billigare framtid för hemsidaägarna ...” Produkter, Beställning, Support, Kontakt, Information

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2007-027, AVA Financial Services AB, www.aktieobligationer.se, aktiebolag	”... en informationssida över de olika aktieobligationer som ges ut i Sverige ... en heltäckande överblick” <i>Kräver inloggning.</i>
2007-028, SAMI, Svenska Artisters och Musikers Intresseorganisation, www.sami.se, ekonomisk förening	Om SAMI och dess verksamhet, upphovsrätt, avgifter och licenser m.m.
2007-029, Stiftelsen JTI, www.bioenergiportalen.se, stiftelse	”Bioenergiportalen ... har kommit till på uppdrag av Jordbruksverket, för att underlätta Sveriges omställning till förnybar energiproduktion, och för att bidra till en positiv affärsutveckling för jordbruksföretag som vill satsa på odling av energigrödor eller produktion av värme, el och drivmedel.” Råvaror, Användning, Regler och Stöd, FoU m.m.
2007-030, Bengtsson Multimedia AB, www.sverigesnyheter.se, aktiebolag	”Nyhetsbyrån för moderna medier ... levererar nyheter till några av Sveriges största och minsta mediasajter. Vi som gör Sveriges Nyheter är journalister ... från medier som CNN, TT, Aftonbladet och Sveriges Radio”, ”Fördelar”, ”Produkter”, ”Referenser” m.m.
2007-031, AC-Gruppen AB, www.ackordscentralen.se, aktiebolag	”Företaget”, ”Varför Ackordscentralen?”, ”Våra tjänster”, ”Aktuellt” m.m.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2007-035, Utbildning för Biståndsverksamhet, www.latinamerika.nu, övrigt	”Organisationerna som ligger bakom: UBV, Svalorna, Kristna Fredsrörelsen”, ”Latinamerika.nu ger alternativ och aktuell information ... och fångar upp det stora intresse som finns för Latinamerika. Vår målsättning är att vara den mest besökta hemsidan på svenska för nyheter från Latinamerika ...”, ”Ekonomi”, ”Politik & Samhälle”, ”Kultur” m.m.
2007-036, Tidskriften Hemvärdet, www.tidningen.hemvarnet.se, övrigt	”Sidan kan inte hittas.”
2007-037, Central Sweden Bryssel, www.centraweden.se, övrigt	”Tillsammans satsar vi på att informera och utbilda för att EU:s stöd till regional utveckling och internationella projekt ... ska komma regionen till del.” ”Kalender”, ”EU-projekt”, ”Politikområden”, ”Rapporter” m.m.
2007-039, Urbalill KB, www.gester.se, kommanditbolag	”Kommentarer om företagarer inom politik, kultur, Internet och en del annat”, ”Hälsa”, ”Klimathotet”, ”Kultur”, ”Politik” m.m.
2007-043, Aftonbladet Alltom AB, alltomstockholm.se, aktiebolag	”Restaurang & Bar”, ”Klubb & Konsert”, ”Scen & Kultur”, ”Turist & Hotell” m.m.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2007-044, Agronomics Scandinavia AB, www.agronomics.se, aktiebolag	”Affärsinformation för lantbruksföretagare. Vår affärsidé: Att förse lantbruksnäringen med beslutsunderlag som underlättar marknadsmissiga beslut avseende köp och försäljning av jordbruksrelaterad råvara.”
2007-045, NPP Photo Sweden AB, www.npp-photo.se, aktiebolag	”Vår verksamhet är fotografisk produktion främst inom mode och reklam, allt ifrån endast fotografering till fullständigt bearbetat material färdigt för tryck.”, ”Mode”, ”Reklam”, ”Artister”, ”Galleri” m.m.
2007-046, Riksteatern, www.nummer.se, övrigt	”Nummer görs på uppdrag av Riksteatern”, ”Teaternyheter på nätet”, ”Nyheter”, ”Recensioner”, ”Fördjupning”, ”Diskutera” m.m.
2007-048, Patrick Persson Press AB, www.pppress.se, aktiebolag	”... Patrick Persson Press AB ... frilansande pressfotograf sedan 1980 ... Denna webbplats vänder sig i första hand till medie företag och fackpress. I dag omfattar bildarkivet över 20 000 bilder från olyckor, bränder och andra större nyhets händelser.”
2007-050, Bassam Safar AB, www.tubo.se, aktiebolag	” <i>Tubo är tillfälligt nere för underhåll</i> ”
2007-055, Utvecklingsrådet, www.utvecklingsradet.se, ideell förening	”Vi arbetar för partsgemensam utveckling av statliga arbetsplatser”, ”Utvecklingsområden”, ”På gång” (om seminarier), ”Nyhetsarkiv” (om seminarier, projekt m.m.)

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2007-056, Nässjö Näringsliv AB, www.nnab.se, aktiebolag	Information till företagare i Nässjö. Rubriker: "Utveckla ditt företag, Etablering, Starta eget, Nyheter, Om oss, One Door, Kontakt, Sök företag, butiker, Lediga lokaler & mark"
2007-059, Mediekollektivet geeloo, geeloo.se, ideell förening	Nättidning med konsert- och filmrecensioner, tester, guider m.m. <i>Visst material kräver inloggning.</i>
2007-060, KreatIQ AB, http://eForskaren.se, aktiebolag	"eForskaren tidskrift för folk inom forskning/utbildning, främst inom den medicinska/epidemiologiska världen", Rubriker: "Ledare", "Personnummer är slut?", "Gratisprogram!"
2007-061, Intressegruppen för Assistansberättigade (IfA), www.intressegruppen.info, ideell förening	"IfAs ändamål är bland annat att arbeta för- och utveckla rätten till personlig assistans och assistansersättning ... Vi ... erbjuder stöd till enskilda assistansanvändare ..." Rubriker: "Personlig assistans", "Möten och utbildningar", "Projekt", "Bildgalleri" m.m.
2007-062, LKR Service AB, www.ryggraden.se, aktiebolag	"LKR:s nättidning om kiropraktor, kiropraktik och kiropraktorutbildning", Rubriker: "Senaste nytt", "Forskning", "Kiropraktorkrönikan", "Kiropraktorutbildning" m.m.
2007-063, Fifty Fifty AB, www.doktorsguiden.se, aktiebolag	"På Doktorsguiden kan du söka bland Sveriges nära 35 000 läkare, läsa vad andra patienter har upplevt vid besök hos en särskild doktor och dela med dig av egna erfarenheter."

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2007-065, Biz Biz Sverige AB, www.bizbiz.se, aktiebolag	”Sidan kan inte hittas”
2007-066, Scantype Förlag & Media AB, www.naturligt.info, aktiebolag	”Naturligt om hälsa. Specialtidningen för egenvård”, ”Det viktiga ljuset”, ”Fråga doktor Olle”, ”Lär dig laga rawfood”, ”Matnyttiga växter” m.m.
2007-068, Björn Carlsons Östersjöstiftelse, www.balticsea2020.se, stiftelse	”Baltic Sea 2020 är en oberoende stiftelse vars mål är att stimulera åtgärder som förbättrar Östersjöns miljö. Stiftelsen grundades genom den största enskilda donation, 500 miljoner kronor, som gjorts i Sverige någonsin.”, ”Fakta om Östersjön”, ”Östersjöns utmaningar”, ”Verksamhet”, ”Press & Media” m.m.
2007-069, Info Torg AB, www.infotorg.se/rattsbanken, aktiebolag	”... den mest kompletta elektroniska källan med juridisk information i Sverige ... juridiska nyheter från bland annat PointLex, författningar, domstolspraxis, myndighetspraxis, litteratur och Europarätt.”
2007-070, Anders Olofssons Ordbod, www.konsten.net, enskild näringsverksamhet	”Nättidskrift om samtidskonst”, ”Recensioner”, ”Gå och se!”, ”Närbild”, ”Länkar”, ”Kontakt”
2007-071, Stöd & Stipendier AB, www.globalgrant.com, aktiebolag	”... information on scholarships, grants funding and financing of all kind” <i>Kräver inloggning.</i>

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2007-072, Bengt Malmgren med enskild firma Isidor nätverk, www.isidor.se/forum, enskild näringsverksamhet	”Isidor Katolskt Forum, Portal samt forum för dialog kring katolsk tro och katolska kyrkan.”, ”Dagens läsningar och böner”, ”Blogs”, ”Media”, ”Forums”, ”Groups”, ”Katolsk karismatisk förnyelse i Sverige” m.m.
2007-075, Gravid AB, www.span.se, aktiebolag	”Gratis födelse- och bröllopsannonser”, ” Tanken med sidan är att samla bilder på nyfödda ... från hela Sverige samt bilder från brudpar.” ”Ladda upp egen annons gratis!”, ”Sök bland annonserna!”
2007-082, Danstidningen i Stockholm Ekonomiska förening, www.danstidningen.se, ekonomisk förening	”Dagstidning på nätet om DANS ... Dagsfärsk recensioner, nyheter och evenemangstips finns på denna webbplats för dansbranschen i Norden.”, ”Kalendarium”, ”Recensioner”, ”Nyheter”, ”Annonsera” m.m.
2007-084, C More Entertainment AB, www.canalplus.se, aktiebolag	”Tablå”, ”Film”, ”Sport”, ”Serier”, ”Web TV” m.m.
2007-086, Zitiz AB, www.zitiz.com, aktiebolag	”En nättidning skriven av läsarna”, ”Ekonomi”, ”Kultur & Nöje”, ”Samhälle”, ”Sport & Fritid” m.m.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2007-087, Proinfo Development i Sandviken Ltd, http://nummerguiden.se , övrigt	”... Sveriges mest innovativa registersida. Vi erbjuder dig som användare en dynamisk sida som du kan anpassa efter dina önskemål. Kärnan i denna sida är våra registertjänster där du som användare skall finna kontaktinformation till alla personer och företag i Sverige.” <i>Kräver login</i>
2007-090, Silver Kai, www.silverkai.netfirms.com , ideell förening	”Silver Kai – Japanska Äldreföreningen”, ”Fakta”, ”Verksamhet”, ”Aktiva” m.m. <i>En del av materialet är på japanska.</i>
2007-091, JOAV AB, www.omtalat.se , aktiebolag	”Omtalat.se – inte alltid politiskt korrekt. Jag vill göra omtalat.se till alla medvetna 50+ares kanal.” ”Teknikguiden”, ”Tro & Religion”, ”Miljö & Samhälle”, ”Kropp & Sjal” m.m.
2007-092, Hittamera AB, www.hittabrff.se , aktiebolag	”... Sveriges ledande informationssida inom Brf. ... länkar till bostadsrättsföreningars hemsidor, adressuppgifter och kontaktpersoner m.m. till samtliga 26 500 bostadsrättsföreningar. ... e-postadress, antal lägenheter och lokaler, garage och p-platser och uppvärmning.”

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2007-094, Peter Dahlgren med enskild firma Backend media, www.voodooofilm.org, enskild näringsverksamhet	”Voodoo Film är en oberoende filmtidning på nätet som rapporterar om filmnyheter och lär ut hur man gör film. Här finns också ett välbesökt filmforum. Allt material går att köpa och använda i undervisning ... Det går även att annonsera på Voodoo Film.” ”Nyheter”, ”Artiklar”, ”Filmforum”, ”Filmordlista”; ”Läromedel” m.m.
2007-095, Föreningen Avaye Zan, Kvinnor mot fundamentalism, www.kmotf.com, ideell förening	Länksamling, ”Resor”, ”Media”, ”Shopping”, ”Trädgård” m.m.
2007-096, Docu i Sverige AB, www.alltombostad.se, aktiebolag	”Inspiration”, ”Gör det själv”, ”Sök hantverkare”, ”Forum”, ”Bad”, ”Bygg”, ”Energi”, ”Hemekonomi” m.m.
2007-097, Politiken AB, www.politiken.se, aktiebolag	”Politiken.se är en fristående och politiskt obunden webbtidning/databas. Politiken.se bevakar, granskar och analyserar politiska dokument, politisk litteratur och samhällsvetenskaplig forskning.” <i>Kräver inloggning</i>
2007-098, Aftonbladet Nya Medier AB, www.alltommalmo.se, aktiebolag	”Stängt. Den här sajten uppdateras inte längre.”
2007-099, Aftonbladet Nya Medier AB, www.alltomgoteborg.se, aktiebolag	”Stängt. Den här sajten uppdateras inte längre.”

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2007-100, Business Coaches United HB, www.bcunited.se, handelsbolag	"Våra tjänster", "Coacher & Mentor", "Samarbetspartner", "Utbildningar" m.m.
2007-101, MindArk PE AB, www.entropiauniverse.com, aktiebolag	"The first virtual universe with a real cash economy" <i>Kräver inloggning</i>
2007-103, Seriefrämjandet, www.tusche.se, ideell förening	<i>"Parkerad hos Loopia"</i>
2007-106, Svensk Fastighets- information AB, www.lagfart.se, aktiebolag	<i>"Under hösten 2008 öppnar lagfart.se. Välkommen åter!"</i>
2007-107, SNF; Swedish Nutrition Foundation, www.co- action.net/journals/FNR, ideell förening	<i>"Food & Nutrition Research is published under the Open Access model and thus constitutes an important forum for researchers from academic and private arenas to exchange the latest results from research on human nutrition, including support for health claims on foods and food supplements."</i>
2007-108, Öpartiet, www.o-partiet.se, ideell förening	Om "Öpartiet, Ekerös lokala parti", "Partiprogram", "Kommunfullmäktigeledamöter", "Nämndledamöter", "Motioner", "Reservationer" m.m.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2008-004, Direktmedia Bonnier DM AB, www.directselect.com, aktiebolag	Information om UKChanges tjänster. "UKChanges is the one stop solution for the company data manager to keep customer records as fresh as possible. ... we have developed a choice of access options that allow you to screen against the very latest industry data sources and ensure that you are maximising the commercial advantage of your customer contact details."
2008-007, Svenska Filminstitutet, www.filmnyheterna.se, stiftelse	Om film, "Krönikor", "Debatt", "Filmarbetarkatalogen", "Forum" m.m.
2008-008, Dataföreningen i Sverige, www.d4d.se/dfredaktionellt, ideell förening	"DF Redaktionellt är Dataföreningens redaktionella webbplats ... innehållet är redaktionellt bearbetat och består av nyhetsrapporter från bland andra föreningens medlemmar samt debattinlägg från tongivande personer i it-branschen."

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2008-009, Co-Action Publishing AB, www.co-action.net/ journals/EGP, aktiebolag	"Ethics & Global Politics is an Open Access, peer reviewed scholarly journal published by Co-Action Publishing with support from The Swedish Research Council and the Department of Political Science at Stockholm University, Sweden. <i>Ethics & Global Politics</i> looks to foster theoretical contributions to the study of global politics by providing a forum for presenting novel ways of understanding and conceptualizing the global political challenges the world faces today."
2008-010, Lineum AB, www.lineum.se, aktiebolag	"Lineum verkar inom innovativa livsmedel som förbättrar måltidens näringsinnehåll." "Om Lineum", "Produkter", "Investera", "Referenser"
2008-011, e-bite AB, http://auktion.se, aktiebolag	"Auktion.se, auktioner i hela Sverige.", "Auktionskalendern", "Arrangörer", "Nyheter" "Auktionsskola" m.m.
2008-012, The Local Europe AB, www.thelocal.se, aktiebolag	"The Local. Sweden's news in English."
2008-013, Reservhjulet AB, www.alltommotor.se, aktiebolag	"Sveriges motorsajt. I samarbete med DN & Eniro." "Tester", "Köp & Sälj", "Bilfakta", "Bilvärdering" m.m.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2008-017, Stanley Almqvist med enskild firma Stanley Almqvist, www.vips.nu, enskild näringsverksamhet	”Nyheterna”, ”Barnens lag”, ”Kul”, ”Shop”, ”Galleri” m.m.
2008-018, Svenska Filminstitutet, www.biopublikenspris.se, stiftelse	”Rösta på bästa film”
2008-019, Europaskribenterna i Sverige AB, www.europanytt.se, aktiebolag	”Europa-Nytt ger dig det intelligenta urvalet av nyheter från EU” EU-nyheter inom en mängd ämnen, analyser, kommentarer m.m.
2008-020, Leif Hugo Dahlgren, enskild näringsidkare BOJkotten, http://bojkotten.com, enskild näringsverksamhet	”Bojkotten.com. Bra produkter och företag. Vi hårdgranskar företag och produkter över hela landet.” ”Bra produkter & företag”, ”Bojkottade produkter & företag”
2008-021, Neris Kommanditbolag, www.prejudikat.se, kommanditbolag	<i>”prejudikat.se is hosted by one.com”</i>
2008-022, Tull-Kust, www.tullkust.se, övrigt	”TULL-KUST är en sammanlutning av tjänstemän anställda i tullverket och kustbevakningen. Förbundets uppgift är att tillvarata medlemmarnas fackliga intressen.” ”Nyhetsarkiv”, ”Tullrådet”, ”Kustrådet”, ”A-kassa”, ”Avtalsrörelsen 2007” m.m.
2008-023, Skogsmuseet i Lycksele AB, www.skogsmuseet.se, aktiebolag	”Nyheter”, ”Skogsmuseet”, ”Skolverksamhet”, ”Faktablad” m.m.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2008-024, Stockphotomedia AB, www.fotomedia.se, aktiebolag	”FOTOMEDIA är ett system för alla som vill tjäna pengar på sina digitala bilder/foton och grafik. Stockphotomedia är en svensk bildbyrå med säte i Malmö ... erbjuder ... ett brett utbud av royaltyfria fotografier, bilder, illustrationer, etc. med utmärkt kvalitet till låga priser. Du som kund kan nu välja bland över 200 000 högupplösta bilder.” Fotografier och bilder under en mängd rubriker.
2008-025, Stockphotomedia AB, www.stockphotomedia.com, aktiebolag	” STOCKPHOTOMEDIA AB is a Swedish based company with one ambition – to provide you with unique high quality photography at a low cost” Fotografier och bilder under en mängd rubriker.
2008-026, Handelsanställdas förbund, www.handelsnytt.se, övrigt	”Handelsnytt Medlemstidning för Handelsanställdas förbund.” Nyheter rörande handelsanställda
2008-027, Hammarby Bandy AB, http://www.hammarbybandy.se, aktiebolag	”Hammarbybandy.se Officiell webbplats” ”Nyheter”, ”A-laget”, ”HIF-bandy”, ”Publikservice” m.m.
2008-028, ITF Förlag AB, www.bjäre.nu, aktiebolag	<i>Hittades inte</i>
2008-029, De Handikappades Riksförbund, www.dhr.se, övrigt	”Om DHR”, ”Vår politik”, ”Media”, ”På gång” m.m.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2008-031, Rörlig Bild i Sverige AB, www.gloo.nu, aktiebolag	”gloo.nu är en ny tjänst för att titta på TV-program på nätet. ... en helt laglig tjänst. Hos oss kan du hyra avsnitt ur kända TV-serier för mellan 9 och 29 kronor per avsnitt. Programmen streamas till dig i Flash ... Företaget som driver gloo.nu heter RBS (Rörlig Bild Sverige AB) och ägs av Aftonbladet, Schibsted Sverige och Svenska Dagbladet.”
2008-032, Coachbranschen i Sverige AB, www.coachbranschen.se, aktiebolag	”Coachbranschen.se. Nyheter om personlig och professionell utveckling. Coachbranschen.se är den första nyhetsajten för och om coachbranschen i Sverige.” ”Nyheter”, ”Arkiv”, ”Coachingfakta” m.m.
2008-033, Svenska Friidrottsförbundet, www.friidrott.se, övrigt	”friidrott.se. Officiellt organ för Svenska Friidrottsförbundet.” ”Nyheter”, ”Press & media”, ”Resultat/statistik”, ”Utbildning”, ”Elit/landslag” m.m.
2008-035, Svensk Kärnbränslehantering AB, www.skb.se, aktiebolag	”Om SKB”, ”Vårt uppdrag”, ”Så hanteras avfallet”, ”Lösningen på lång sikt”, ”Säkerhet och öppenhet” m.m.
2008-038, Swedish Information, research & news AB, www.sirenarkivet.se, aktiebolag	”I Sirenarkivet finns dokument och redaktionella texter från Nyhetsbyrån Sirens löpande bevakning av över 200 myndigheter. Arkivet uppdateras dagligen och är Sveriges största när det gäller inskannade myndighetshandlingar.” <i>Kräver inloggning</i>

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2008-039, Infodata Applicate AB, www.infobest.infodata.se, aktiebolag	<i>Kräver inloggning</i>
2008-041, P.O. Olsson Innovation AB, http://folkforsvar.se, aktiebolag	”folkförsvar.nu. Försvarspolitik för vanligt folk.” ”Senaste nytt”, ”Hjälp till ”, ”Uppropet”
2008-042, Magnus Ljungkvist med enskild firma Descript Media, http://almedalsbloggen.se, enskild näringsverksamhet	”Vi är en blogg helt dedikerad åt Almedalsveckan. Vi ska försöka rapportera från de viktigaste evenemangen och från alla tal och partiaktiviteter. Vi ska ... försöka rapportera från skvallret kring Donners plats. Vi tänker också ge er andras vinklingar på Almedalsveckan.” ”Almedalsnytt”, ”Intervjuer”, ”Krönikor”, ”Seminarier och debatter” m.m.
2008-049, Föreningen Europaportalen.se, http://europaportalen.se, övrigt	”Europaportalen är en nyhets- och debattplats som ... dagligen samlar, sorterar och analyserar; nyheter, debattartiklar och fakta, i syfte att ge överblick i ett brett urval av Europafrågor och händelser.” ”Debatt”, ”Ekonomi och Arbete”, ”Miljö”, ”EU:s fördrag” m.m.
2008-051, Stiftelsen Activa i Örebro län, www.s-activa.se, stiftelse	”Vårt jobb är att vägleda och stödja män och kvinnor som ofrivilligt står utanför arbetsmarknaden till arbete eller utbildning.“ ”Tjänster”, ”Projekt”, ”Kurs/Konferens”, ”Rapporter/Dokument” m.m.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2008-052, Nättidningen Sourze AB, www.sourze.se, aktiebolag	”Tidningen som skrivs av läsarna själva!” ”Politik & Samhälle”, ”Näringsliv”, ”Sport”, ”Media”, ”Kropp & Sjal” m.m.
2008-054, Stockholm News HB, www.stockholmnews.com, handelsbolag	”Online News in English” ”Local News”, ”National News”, ”Politics”, ”Business”, ”Sports” m.m.
2008-055, Föreningen Balans, www.foreningenbalans.nu, övrigt	”Patient/anhörigförening för drabbade av förstämningssjukdomar (unipolär – bipolär)” ”Anhörig”, ”Sjukdomarna”, ”Aktuellt”, ”Lästips” m.m.
2008-058, Västtrafik AB, www.vasttrafik.se, aktiebolag	”Linjenäts- & hållplatskartor”, ”Reseplaneraren” ”Tidtabeller”, ”Trafikläget”, ”Om Västtrafik” m.m.

Grupp D: Databaser som drivs av myndigheter, kommuner, landsting, städer, skolor, högskolor, universitet, stift, församlingar eller andra kyrkliga organ, museer, bibliotek, andra offentliga organ o.d.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2003-002, Mora kommun, www.mora.se, myndighet	Om Mora kommun, näringsliv, utbildning, kommunikationer, sport och fritid, protokoll m.m.
2003-007, Trelleborgs kommun, www.trelleborg.se, övrigt	Om Trelleborgs kommun, Aktuellt, Barn & Utbildning, Bygga & Bo, Kultur & Fritid, Turism, insändare m.m.
2003-017, Allmänhetens Pressombudsman, www.po.se, övrigt	Verksamhet, Ärenden/beslut, kontakt m.m.
2003-021, Statens institutionsstyrelse, www.stat-inst.se, myndighet	Om SIS, Vård av unga, Vård av missbrukare, Sluten ungdomsvård, Nyheter m.m.
2003-025, Föreningen Västerås entreprenörsgymnasium, Kopparlund, Kopparlundsgymnasiet.nu, myndighet	Om Kopparlundsgymnasiet, Utbildning, Bildning, Lokaler, personal m.m.
2003-029, Infomedica AB, www.sjukvardsradgivningen.se, övrigt	”Sajten är gratis att använda och drivs utan kommersiella intressen. Ägare är alla landsting och Apoteket AB. Sjukvårdsrådgivningen.se innehåller mängder av fakta och råd.”
2003-031, Ljungby kommun, www.ljungby.se, övrigt	Turism, Näringsliv, Om Ljungby kommun m.m.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2003-032, Statens räddningsverk, www.skyddsnetet.nu, myndighet	Nyheter, I hemmet, I trafiken, På fritiden, Om barn m.m.
2003-035, Kretsloppskontoret, Göteborgs stad, Kretslopp, www.kretslopp.goteborg.se, övrigt	Källsortera, Närmsta åter- vinning, Kretsloppsparken, Taxor, Vatten, Avlopp m.m.
2003-039, Sotenäs kommun, www.sotenas.se, myndighet	Om kommunen, Politik & Åsikter, Leva & Bo, Näringsliv m.m.
2003-043, Älvdalens kommun, http://alvdalen.se, myndighet	Fritid, Turism, Kultur Bibliotek, Nyhetsblad m.m.
2003-045, Arvika kommun, www.arvika.se, myndighet	Aktuellt, Service, Kommun- fakta, Näringsliv, Diskussions- forum med moderator
2003-047, Pingstförsamlingen Norrahammar Taberg, www.pingstkyrkantaberg.com, församling	Om oss, Kalender, Barn och ungdom, Mission, Pastorn har ordet, Gästbok, Arkiv m.m.
2003-050, Göteborgs stad, Gunnareds stadsdelsförvaltning, Välkommen till Gunnared, www.gunnared.goteborg.se, myndighet	”Webbplatsen informerar om vad nämnd och förvaltningen gör och vilka tjänster och service som erbjuds stadsdelens invånare.” Tjänster, Organisation, Politik m.m.
2003-052, Helsingborgs stad, www.helsingborg.se, myndighet	Om Helsingborg, Politik & Förvaltning, Kultur, Näringsliv m.m.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2003-055, Fruängens skola, www.fruangensskola. stockholm.se, myndighet	Kunskap, Trygghet, Må bra m.m.
2003-062, Norrköpings kommun, www.norrkoping.se, myndighet	”Webbplatsen informerar om vad Norrköpings kommun gör och om vilka tjänster och vilken service kommunen erbjuder.”, Barn och utbildning, Bo och bygga, Kultur och fritid, Om kommunen m.m.
2003-086, Stockholms läns museum, Stockholms läns museum, www.lansmuseum.a.se, övrigt	Utställningar, Kalendarium, Upptäck länet, Bilder, Arkeologi m.m.
2003-088, Täby bibliotek, www.bibl.taby.se, myndighet	<i>adressen leder till www.taby.se</i> , Databaser, Katalog – söka böcker, Lånevillkor m.m.
2003-094, Bosvedjeskolan, www.bosvedjeskolan.nu, myndighet	Aktuellt, Information, Presentation, Pyssel & Prat m.m.
2004-003, Stockholms läns landsting, Vårdguiden, www.vardguiden.se, myndighet	”... Stockholms läns landstings webbsajt med information om hälso- och sjukvård.”, Sök vård, Sjukdomar och hälsoråd, Så fungerar vården m.m.
2004-008, Rättsmedicinalverket, Rättsmedicinalverket, www.rmv.se, myndighet	Om RMV, Rättspsykiatri, Rättsmedicin, Rättskemi, Rättsgenetik, Publicerat m.m.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2004-021, Falköpings Kyrkliga samfällighet, www.svenskakyrkan.se/ falkoping, församling	Aktuellt, Verksamhet, Kalender & Gudstjänster, Personal m.m.
2004-028, Musikhögskolan/Luleå tekniska universitet, kolsyra, http://kolsyra.mh.luth.se, myndighet	<i>"Unable to load the datafile"</i>
2004-029, Göteborgs stad Gunnared, www.gardstensskolan. goteborg.se, myndighet	Skolplaner, Rektorn har ordet, Pedagogik m.m.
2004-032, Programmet Journalistik och multimedia, Södertörns högskola, www.sh.se/jmm, myndighet	Aktuellt, Praktik, Deadline, Uppsatser och exjobb m.m.
2004-033, Sankt Sigfrids Folkhögskola, wexio.nu, www.wexio.nu, övrigt	<i>"Wexio.nu är en lokal webbtidning om Växjö ... Wexio.nu produceras i samarbete av Journalistkursen och Bildkursen vid Sankt Sigfrids folkhögskola."</i> , Artiklar med anknytning till kommunhuset, tingsrätten, biblioteket, arbetsförmedlingen m.m.
2004-034, Stockholms läns landsting, www.sll.se, övrigt	Nyheter, Vår verksamhet, Politisk styrning, Kalendarium m.m.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2004-039, Erik Dahlbergsgymnasiet, EDIT, www.ed.edu.jonkoping.se, övrigt	Om skolan, Program, Ämnen, personal m.m.
2004-044, Samhällsmedicin, www.folkhälsoguiden.se, myndighet	<i>Kunde inte hittas</i>
2004-047, Stockholms läns landsting, Landstingsnätet, www.ls.sll.se, övrigt	”Webbplatsen för dig som arbetar för Stockholms läns landsting”, Styrdokument, Information, Projekt, Mötes- plats m.m.
2004-051, Vällingby församling, www.svenskakyrkan.se/ vallingby, församling	Aktuellt, Verksamhet, Kalender & Gustjänster, Personal m.m.
2004-059, Svenska Carnegie Institutet, SCI, www.carnegieinst.se, övrigt	Styrelse, Stipendier & Priser, Publikationer, Seminarier m.m.
2004-066, Vättleskolan, SDF Gunnared, Vättleskolan- www.vattleskolan.goteborg.se, aktiebolag	Om skolan, pedagogik, skolplaner m.m.
2004-068, Lycksele kommun, www.lycksele.se, myndighet	Kommun, Näringsliv, Turism m.m.
2004-073, Tidaholms kommun, www.tidaholm.se, aktiebolag	Politik, Kommunen, Bo & Bygga, Barn & Utbildning m.m.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2004-080, Svenska ESF-rådet, www.esf.se, myndighet	”Webbplatsens syfte är att informera om de olika Europeiska socialfondsprogrammen som Svenska ESF-rådet förvaltar och informerar om.” Om ESF-rådet, Att söka projektstöd, Projektbank m.m.
2005-014, Västra Tunhems kyrkliga samfällighet, www.svenskakyrkan.se/tunhem, församling	När är det gudstjänst, Dop, Konfirmation, Vigsel, Begravning, Personal m.m.
2005-015, Vellinge kommun, www.vellinge.se, övrigt	Barn – Utbildning, Bygga – Bo, Fritid – Kultur, Individ – Familj m.m.
2005-033, Radio- och TV-verket, www.rtvv.se, myndighet	Nyheter, Om RTVV, Radio, TV, Internet, Om media m.m.
2005-035, Arkitekturmuseet, Arkitekturmuseets site, www.arkitekturmuseet.se, myndighet	<i>Kunde inte hittas</i>
2005-036, Göteborgs universitetsbibliotek, www.ub.gu.se, övrigt	Sök, Låna, Service, Ämnes- och sökguides, Om UB m.m.
2005-037, Kaggeholms Folkhögskola, E-nytt, www.enytt.com, övrigt	”Ekerös e-nytt.com producerad av journalistlinjen på Kaggeholms folkhögskola”, nyheter och annat material om Ekerö

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2005-039, Thomasgymnasiet, News-Flash, http://www.thomasgymnasiet.se , övrigt	<i>adressen leder till www.strangnas.se</i>
2005-044, Sametinget, www.sametinget.se , övrigt	Sametinget, Kalendarium, Rennäringsfrågor, Språkarbete m.m.
2005-045, Samiskt Informationscentrum Sametinget, www.samer.se , övrigt	Om Sápmi, Djur & Natur, Historia, Näringar, Språk, Kultur m.m.
2005-049, Mittuniversitetet, www.ijpis.net , myndighet	”IJPIS International Journal of Public Information Systems ... wants to link researchers and other professionals who share an interest in the process, nature, significance and implications of public information systems design.”, Current issue, Past issues, Search m.m.
2005-055, Mittuniversitetet, Svenska samerättsliga domstolsavgöranden (SVEA), www.miun.se/svea , myndighet	Samerättsliga domstolsavgöranden
2005-057, Tunaskolan, www.tunabladet.info , myndighet	”Webzine from Tunaskolan in Luleå”, Studier & Yrken: SYV, Skolinfo & Planering, Språk, Aktuellt, Elevers val, Insändare m.m.
2005-067, Försvärshögskolan, www.fhs.se , myndighet	Om Försvärshögskolan, Utbildning, Forskning, Publikationer m.m.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2005-068, Svenska Missionskyrkan, www.missionskyrkan.se, övrigt	Missionskyrkan, Frågor & Svar, SMU för ungdomar m.m.
2005-074, Landstinget Kronoberg, www.ltkronoberg.se, övrigt	Nyheter, Hälsa och vård, Tandvård, Forskning och utbildning, Om landstinget m.m.
2005-076, Kalix Folkhögskola, www.lokalix.se, övrigt	Nyheter, Reportage, Debatt & Krönikor m.m.
2005-084, Vetenskapsrådet, www.tentakel.vr.se, myndighet	”Tentakel en nättidning från Vetenskapsrådet, Ämnesrådet för naturvetenskap och teknikvetenskap ... Syftet är att lyfta fram aktuell forskning, forskningspolitik och forskningsfinansiering”, Artiklar, Debatt, Recensioner m.m.
2005-096, Statens folkhälsoinstitut, www.healthyageing.nu, myndighet	”EU-funded project 2004–2007.” News Archive, Literature, Statistics, Good Practice m.m.
2006-013, Alingsås Pastorats Kyrkliga Samfällighet, www.svenskakyrkan.se/alingsas, övrigt	Svenska kyrkan i Alingsås, Gemenskap och diakoni, Gudstjänstliv, Unga m.m.
2006-022, Jämställdhetsombudsmannen, www.jamombud.se, myndighet	Arbetslivet, Högskolan, Skolan, Andra samhällsområden m.m.
2006-025, Boverket, Hållbarhetsrådets hemsida, www.hallbarhetsradet.se, myndighet	Om hållbarhet, I praktiken, Debatt, Kalendarium, Publikationer m.m.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2006-026, Lillholmsskolan, www.lillholmsskolan. stockholm.se, övrigt	”Vår sajt är under återuppbyggnad”
2006-028, Bygghögskolekommittén (Fi 2004:15), www.bygghogskolekommitten.se, övrigt	” Bygghögskolekommittén ... har i uppdrag att bygga upp och samordna ett utvecklingsprogram för samhällsbyggnadssektorn ... På webbplatsen finns varje dag artiklar och inslag från landets främsta nyhetskällor inom vårt område. Vi har också en bevakning av nyheter från riksdag och departement”, Om Bygghögskolekommittén, Förbättringsagenter, Förbättringsprogram, Nyhetsarkiv m.m.
2006-043, Landstinget i Kalmar län, www.ltkalmar.se, övrigt	Hälsa & Vård, Tandvård, Om landstinget, Politik m.m.
2006-048, Sörmlands museum, www.sormlandsmuseum.se, övrigt	Utställningar, Historien i Sörmland, Kulturmiljö, Samlingar m.m.
2006-071, Lycksele Kommun, www.lycksele400.se, övrigt	Nyheter, Lyckseles historia, Jubileumsboken, Evenemangskalender m.m.
2006-072, Patent- och registreringsverket, Registreringstidningen för design, www.prv.se, myndighet	Om PRV, Design, Patent, Personnamn, Tidskrift, Varumärke m.m.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2006-073, Patent- och registreringsverket, svensk Varumärkestidning, www.prv.se, myndighet	Om PRV, Design, Patent, Personnamn, Tidskrift, Varumärke m.m.
2006-074, Patent- och registreringsverket, Tidning för kungörelser om efternamn, www.prv.se, myndighet	Om PRV, Design, Patent, Personnamn, Tidskrift, Varumärke m.m.
2006-075, Strömsunds kommun, Strömsunds kommun, www.stromsund.se, stiftelse	Barn/utbildning, Folkhälsa, Kultur/Fritid, Miljö/Bygg, Socialtjänst m.m.
2006-081, Regionarkivet, Visualarkiv, www.visualarkiv.se, övrigt	Beskrivning av arkivredovisningssystemet Visual Arkiv, arkivförteckningar m.m.
2007-003, Mittuniversitetet, Institutionen för informations- teknologi och medier, Avd. för medie- och kommu- nikationsvetenskap, http://mkv.itm.miun.se, myndighet	”Utbildning”, ”Projekt”, ”Studenter”, ”Internationellt”, ”Forskning”, ”Publicerat”, ”Personalen vid MKV” m.m.
2007-021, Tjörns kommun, www.tjorn.se, övrigt	Om Tjörns kommun, ”Kommuninformation”, ”Utbildning”, ”Näringsliv”, ”Turism” m.m.
2007-033, Affärsverket Svenska Kraftnät, www.svk.se, myndighet	”Företaget”, ”Vår verksamhet”, ”Miljö”, ”Press & information” m.m.

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2007-042, Jämställdhetsombudsmannen, www.jamsides.se, myndighet	”Nyheter”, ”Tidigare nummer”, ”Debattforum” m.m.
2007-051, Tullverket, www.tullverket.se, myndighet	För företag, För privatpersoner, För press, Alkohol och tobaks- varor, Skjutvapen och ammuni- tion, Livsmedel, Taxfreeförsälj- ning m.m.
2007-064, Kristianstads kommun, www.kristianstad.se, övrigt	Om Kristianstads kommun, ”Turism”, ”Näringsliv”, ”Politik & påverkan”, ”Arbete”, ”Barn & utbildning”, ”Bygga & bo”, ”Hälsa”, ”Räddning & säkerhet” m.m.
2007-076, Per Brahegymnasiet, www.fikapau.se, myndighet	”Fikapau.se är en webbtidning skapad av elever på Per Brahegymnasiet i Jönköping.” ”Löpsedeln”, ”Nyheter”, ”Ledare”, ”Hälsa”, ”Nöje”, ”Personligt” m.m.
2007-083, Munkedals Kommun, www.munkedal.se, övrigt	”Barn och utbildning”, ”Kultur, fritid och bibliotek”, ”Bygga och bo”, ”Kommunen”, ”Miljö och hälsa” m.m.
2007-093, Tullinge gymnasium, www.botkyrka.se/ tullingegymnasium, övrigt	”Aktuellt”, ”Om skolan”, ”Programmen”, ”Biblioteket” m.m.
2008-006, Gamleby Folkhögskola, GTV, www.gtvgameby.se, övrigt	Om Gamleby TV & video- produktion, Gamleby Folkhög- skola

Utg.bevisnummer, namn, beteckning, organisationsform	Syfte, innehåll
2008-014, SBU – Statens beredning för medicinsk utvärdering, www.sbu.se, myndighet	”SBU Kunskapscentrum för hälso- och sjukvården. SBU har regeringens uppdrag att utvärdera olika metoder i vården ur ett samlat medicinskt, ekonomiskt, etiskt och socialt perspektiv.” ”Rapporter”, ”Pågående projekt”, ”Evidensbaserad vård” m.m.
2008-015, Göteborgs kommun, www.vartgoteborg.se, övrigt	”vartgoteborg.se är den elektroniska upplagan av papperstidningen Vårt Göteborg ... Webbtidningen ska sakligt redovisa nyheter och arbetar enligt journalistiska principer. Huvuduppgiften är att presentera nyheter, fakta och dagsaktuella händelser.” ”Bostad”, ”Konsument”, ”Kultur & Fritid”, ”Miljö & Kretslopp” m.m.
2008-030, Göteborgs kommun, www.goteborg.se, övrigt	”Göteborgs Stad officiella webbplats” Information om Göteborgs stad till invånare, företagare, turister, ”Bygga & Bo”, ”Fritid & Natur”, ”Förskola & Utbildning”, ”Miljö & Hälsa” m.m.
2008-043, Försvarsmakten, www.mil.se, myndighet	”Om Försvarsmakten”, ”I Sverige”, ”I världen”, ”Arbete och utbildning”, ”Materiel och teknik”, ”Nyheter” m.m.

Författningsförslag och författningskommentar till kapitel 6

Författningsförslag

1 Förslag till lag om ändring i regeringsformen

Härigenom föreskrivs i fråga om regeringsformen¹ att 2 kap. 1 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

1 §

Varje medborgare är gentemot det allmänna tillförsäkrad

1. yttrandefrihet: frihet att i tal, skrift eller bild eller på annat sätt meddela upplysningar samt uttrycka tankar, åsikter och känslor,

2. informationsfrihet: frihet att inhämta och mottaga upplysningar samt att i övrigt taga del av andras yttranden,

3. mötesfrihet: frihet att anordna och bevista sammankomst för upplysning, meningsyttring eller annat liknande syfte eller för framförande av konstnärligt verk,

4. demonstrationsfrihet: frihet att anordna och delta i demonstration på allmän plats,

5. föreningsfrihet: frihet att sammansluta sig med andra för allmänna eller enskilda syften,

6. religionsfrihet: frihet att ensam eller tillsammans med andra utöva sin religion.

Beträffande tryckfriheten och Beträffande tryckfriheten och

¹ Regeringsformen omtryckt 2003:593.

motsvarande frihet att yttra sig i ljudradio, television och vissa liknande överföringar samt filmer, videogram, ljudupptagningar *och* andra tekniska upptagningar gäller vad som är föreskrivet i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen.

motsvarande frihet att yttra sig i ljudradio, television och vissa liknande överföringar samt filmer, videogram, ljudupptagningar, andra tekniska upptagningar *och elektroniska upptagningar* gäller vad som är föreskrivet i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen.

I tryckfrihetsförordningen finns också bestämmelser om rätt att taga del av allmänna handlingar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

2 Förslag till lag om ändring i tryckfrihetsförordningen

Härigenom föreskrivs i fråga om tryckfrihetsförordningen² att 1 kap. 7 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Med periodisk skrift förstås en tidning, tidskrift eller någon annan sådan tryckt skrift som enligt utgivningsplanen är avsedd att under en bestämd titel utgivas med minst fyra vid särskilda tider utkommande nummer eller häften årligen, samt löpsedlar och bilagor som hör till skriften. Sedan utgivningsbevis för skriften har meddelats, *skall* denna anses som periodisk till dess att beviset återkallas eller förklaras förfallet.

Om ägaren till en periodisk skrift sprider eller låter sprida skriftens innehåll eller delar av detta i form av ett radioprogram *eller* en teknisk upptagning som avses i yttrandefrihetsgrundlagen, *skall* i fråga om tillämpning av 1–14 kap. programmet eller upptagningen jämföras med en bilaga till skriften i den utsträckning den i sådan form spridda versionen återger innehållet i skriften oförändrat samt anger hur innehållet har disponerats. I

Föreslagen lydelse

1 kap.

7 §

Med periodisk skrift förstås en tidning, tidskrift eller någon annan sådan tryckt skrift som enligt utgivningsplanen är avsedd att under en bestämd titel utgivas med minst fyra vid särskilda tider utkommande nummer eller häften årligen, samt löpsedlar och bilagor som hör till skriften. Sedan utgivningsbevis för skriften har meddelats, *ska* denna anses som periodisk till dess att beviset återkallas eller förklaras förfallet.

Om ägaren till en periodisk skrift sprider eller låter sprida skriftens innehåll eller delar av detta i form av ett radioprogram, en teknisk upptagning *eller en elektronisk upptagning* som avses i yttrandefrihetsgrundlagen, *ska* i fråga om tillämpning av 1–14 kap. programmet eller upptagningen jämföras med en bilaga till skriften i den utsträckning den i sådan form spridda versionen återger innehållet i skriften oförändrat samt anger hur innehållet

² Tryckfrihetsförordningen omtryckt 2002:908.

lag får föreskrivas om särskild skyldighet att spela in sådana program och bevara tekniska upptagningar samt att tillhandahålla dessa. Bestämmelser om rätt till sändningar finns i 3 kap. yttrandefrihetsgrundlagen.

har disponerats. I lag får föreskrivas om särskild skyldighet att spela in sådana program och bevara tekniska *eller elektroniska* upptagningar samt att tillhandahålla dessa. Bestämmelser om rätt till sändningar finns i 3 kap. yttrandefrihetsgrundlagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

3 Förslag till lag om ändring i yttrandefrihetsgrundlagen

Härigenom föreskrivs i fråga om yttrandefrihetsgrundlagen³ att 1 kap. 1 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §

Varje svensk medborgare är gentemot det allmänna tillförsäkrad rätt enligt denna grundlag att i ljudradio, television och vissa liknande överföringar samt filmer, videogram, ljudupptagningar och andra tekniska upptagningar offentligen uttrycka tankar, åsikter och känslor och i övrigt lämna uppgifter i vilket ämne som helst.

Varje svensk medborgare är gentemot det allmänna tillförsäkrad rätt enligt denna grundlag att i ljudradio, television och vissa liknande överföringar samt filmer, videogram, ljudupptagningar, andra tekniska upptagningar och sådana elektroniska upptagningar som avses i femte stycket offentligen uttrycka tankar, åsikter och känslor och i övrigt lämna uppgifter i vilket ämne som helst.

Yttrandefriheten enligt denna grundlag har till ändamål att säkra ett fritt meningsutbyte, en fri och allsidig upplysning och ett fritt konstnärligt skapande. I den får inga andra begränsningar göras än de som följer av denna grundlag.

Vad som sägs i grundlagen om radioprogram gäller förutom program i ljudradio också program i television och innehållet i vissa andra överföringar av ljud, bild eller text som sker med hjälp av elektromagnetiska vågor.

Med tekniska upptagningar avses i denna grundlag upptagningar som innehåller text, bild eller ljud och som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel.

Vad som sägs i grundlagen om tekniska upptagningar gäller även elektroniska upptagningar som levereras med innehåll som kan

³ Yttrandefrihetsgrundlagen omtryckt 2002:909.

*uppfattas utan tekniskt hjälpmedel,
om upptagningen inte möjliggör
nedladdning eller kommunikation
mellan enskilda.*

Med databas avses i denna grundlag en samling av information lagrad för automatiserad behandling.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden⁴ att 1 kap. 2 § och 5 kap. 4 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §

De bestämmelser i denna lag som gäller tryckta skrifter eller tryckning av skrifter *skall* tillämpas även på andra skrifter som faller under tryckfrihetsförordningen.

Uttrycken radioprogram, databas och teknisk upptagning används i lagen på samma sätt som i yttrandefrihetsgrundlagen.

De bestämmelser i denna lag som gäller tryckta skrifter eller tryckning av skrifter *ska* tillämpas även på andra skrifter som faller under tryckfrihetsförordningen.

De bestämmelser i denna lag som gäller tekniska upptagningar ska tillämpas även på sådana elektroniska upptagningar som avses i 1 kap. 1 § femte stycket yttrandefrihetsgrundlagen.

5 kap.

4 §

Den som här i landet *skall* utse utgivare för en teknisk upptagning är skyldig att bevara ett exemplar under ett år från det att upptagningen blev offentlig. Denna skyldighet gäller också sådana tekniska upptagningar som avses i 1 kap. 7 § andra stycket

Den som här i landet *ska* utse utgivare för en teknisk upptagning är skyldig att bevara ett exemplar under ett år från det att upptagningen blev offentlig. Denna skyldighet gäller också sådana tekniska *och elektroniska* upptagningar som avses i 1 kap.

⁴ Lagen omtryckt 2002:911.

tryckfrihetsförordningen.

7 § andra stycket tryckfrihets-
förordningen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

Författningskommentar

1 Förslaget till lag om ändring i regeringsformen

2 kap.

1 §

Varje medborgare är gentemot det allmänna tillförsäkrad

1. yttrandefrihet: frihet att i tal, skrift eller bild eller på annat sätt meddela upplysningar samt uttrycka tankar, åsikter och känslor,

2. informationsfrihet: frihet att inhämta och motta upplysningar samt att i övrigt taga del av andras yttranden,

3. mötesfrihet: frihet att anordna och bevista sammankomst för upplysning, meningsyttring eller annat liknande syfte eller för framförande av konstnärligt verk,

4. demonstrationsfrihet: frihet att anordna och delta i demonstration på allmän plats,

5. föreningsfrihet: frihet att sammansluta sig med andra för allmänna eller enskilda syften,

6. religionsfrihet: frihet att ensam eller tillsammans med andra utöva sin religion.

Beträffande tryckfriheten och motsvarande frihet att yttra sig i ljudradio, television och vissa liknande överföringar samt filmer, videogram, ljudupptagningar, andra tekniska upptagningar och *elektroniska upptagningar* gäller vad som är föreskrivet i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen.

I tryckfrihetsförordningen finns också bestämmelser om rätt att taga del av allmänna handlingar.

Förslaget till ändring av andra stycket är en följd av införandet av det nya femte stycket i 1 kap. 1 § YGL varigenom YGL:s tillämpningsområde utökas till att omfatta elektroniska upptagningar som levereras med innehåll som kan uppfattas utan tekniskt hjälpmedel och som inte möjliggör nedladdning eller kommunikation mellan enskilda.

Ikraftträdande

Ändringen föräns av utökningen av YGL:s tillämpningsområde till att omfatta elektroniska upptagningar som levereras med innehåll som kan uppfattas utan tekniskt hjälpmedel och som inte möjliggör nedladdning eller kommunikation mellan enskilda och bör träda i kraft samtidigt som ändringen i YGL.

2 Förslaget till lag om ändring i tryckfrihetsförordningen

1 kap.

7 §

Med periodisk skrift förstås en tidning, tidskrift eller någon annan sådan tryckt skrift som enligt utgivningsplanen är avsedd att under en bestämd titel utgivas med minst fyra vid särskilda tider utkommande nummer eller häften årligen, samt löpsedlar och bilagor som hör till skriften. Sedan utgivningsbevis för skriften har meddelats, *ska* denna anses som periodisk till dess att beviset återkallas eller förklaras förfallet.

Om ägaren till en periodisk skrift sprider eller låter sprida skriftens innehåll eller delar av detta i form av ett radioprogram, en teknisk upptagning *eller en elektronisk upptagning* som avses i yttrandefrihetsgrundlagen, *ska* i fråga om tillämpning av 1–14 kap. programmet eller upptagningen jämsställas med en bilaga till skriften i den utsträckning den i sådan form spridda versionen återger innehållet i skriften oförändrat samt anger hur innehållet har disponerats. I lag får föreskrivas om särskild skyldighet att spela in sådana program och bevara tekniska *eller elektroniska* upptagningar samt att tillhandahålla dessa. Bestämmelser om rätt till sändningar finns i 3 kap. yttrandefrihetsgrundlagen.

Förslaget till ändring av andra stycket är en följd av införandet av det nya femte stycket i 1 kap. 1 § YGL varigenom YGL:s tillämpningsområde utökas till att omfatta elektroniska upptagningar som levereras med innehåll som kan uppfattas utan tekniskt hjälpmedel och som inte möjliggör nedladdning eller kommunikation mellan enskilda. Även en sådan upptagning kan alltså jämsställas med en bilaga till skriften enligt 1 kap. 7 § andra stycket TF när den används för spridning av en periodisk skrifs innehåll.

Ikraftträdande

Ändringen föranleds av utökningen av YGL:s tillämpningsområde till att omfatta elektroniska upptagningar som levereras med innehåll som kan uppfattas utan tekniskt hjälpmedel och som inte möjliggör nedladdning eller kommunikation mellan enskilda och bör träda i kraft samtidigt som ändringen i YGL.

3 Förslaget till lag om ändring i yttrandefrihetsgrundlagen

1 kap.

1 §

Varje svensk medborgare är gentemot det allmänna tillförsäkrad rätt enligt denna grundlag att i ljudradio, television och vissa liknande överföringar samt filmer, videogram, ljudupptagningar, andra tekniska upptagningar och sådana elektroniska upptagningar som avses i femte stycket offentligen uttrycka tankar, åsikter och känslor och i övrigt lämna uppgifter i vilket ämne som helst.

Yttrandefriheten enligt denna grundlag har till ändamål att säkra ett fritt meningsutbyte, en fri och allsidig upplysning och ett fritt konstnärligt skapande. I den får inga andra begränsningar göras än de som följer av denna grundlag.

Vad som sägs i grundlagen om radioprogram gäller förutom program i ljudradio också program i television och innehållet i vissa andra överföringar av ljud, bild eller text som sker med hjälp av elektromagnetiska vågor.

Med tekniska upptagningar avses i denna grundlag upptagningar som innehåller text, bild eller ljud och som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel.

Vad som sägs i grundlagen om tekniska upptagningar gäller även elektroniska upptagningar som levereras med innehåll som kan uppfattas utan tekniskt hjälpmedel, om upptagningen inte möjliggör nedladdning eller kommunikation mellan enskilda.

Med databas avses i denna grundlag en samling av information lagrad för automatiserad behandling.

Tillägget i *första stycket* utvisar att YGL:s tillämpningsområde har utökats med sådana elektroniska upptagningar som avses i femte stycket.

Genom det nya *femte stycket* utökas YGL:s tillämpningsområde med elektroniska upptagningar. Ordet elektronisk används här i den betydelse som det har enligt TNC:s⁵ ordbok Tekniska basord, TNC 98. Där anges att det betyder ”som avser eller utnyttjar joners, elektroners eller elektronhåls rörelse i vakuum, gas eller halvledare”.

De apparater som avses är vad som i Yttrandefrihetskommitténs direktiv benämns ”e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll”. Det kan t.ex. vara fråga om s.k. läsplattor som levereras med innehåll. De faller dock in under regeln endast om de inte möjliggör nedladdning eller kommunikation mellan enskilda, t.ex. i form av funktioner för e-post, fax eller telefoni.

Användningen av ordet ”elektroniska” innebär att böcker, tidningar, handskrifter, whiteboards som levereras med text, tyg med tryck och liknande informationsbärare faller utanför definitionen. Även sådana informationsbärare levereras med innehåll som kan uppfattas utan tekniskt hjälpmedel och de möjliggör inte nedladdning eller kommunikation mellan enskilda. De är dock, till skillnad från t.ex. läsplattor och mp 3-spelare, inte elektroniska.

Bestämmelsen innebär att de regler som i dag gäller för tekniska upptagningar kommer att gälla även för de nya elektroniska upptagningarna. Detta innebär bl.a. att tillåtelsen i 1 kap. 3 § andra stycket YGL till undantag i vanlig lag från förbudet mot censur i fråga om rörliga bilder i filmer, videogram eller andra tekniska upptagningar som ska visas offentligt utvidgas eftersom det kommer att gälla inte enbart för tekniska upptagningar utan även för elektroniska upptagningar. Tillåtelsen är dock fortfarande begränsad till rörliga bilder som ska visas offentligt. Det kan också noteras att lagen (1990:886) om granskning och kontroll av filmer och videogram föreskriver granskningsplikt endast för framställningen i en film eller ett videogram som ska visas offentligt.

⁵ Terminologisentrum, Sveriges nationella centrum för terminologi och fackspråk.

Ikraftträdande

Om ”e-böcker och e-tidningar som levereras med innehåll” förs in under YGL i enlighet med vad som har sagts ovan innebär det att YGL:s tillämpningsområde utökas med nya upptagningar. Detta kräver inga särskilda övergångsbestämmelser. De nya reglerna kan träda i kraft den 1 januari 2011, dvs. vid årsskiftet efter utgången av det år då förslagen tidigast kan bli slutligt antagna av riksdagen.

4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden

1 kap.

2 §

De bestämmelser i denna lag som gäller tryckta skrifter eller tryckning av skrifter *ska* tillämpas även på andra skrifter som faller under tryckfrihetsförordningen.

Uttrycken radioprogram, databas och teknisk upptagning används i lagen på samma sätt som i yttrandefrihetsgrundlagen.

De bestämmelser i denna lag som gäller tekniska upptagningar ska tillämpas även på sådana elektroniska upptagningar som avses i 1 kap. 1 § femte stycket yttrandefrihetsgrundlagen.

Införandet av det nya tredje stycket är en följd av införandet av det nya femte stycket i 1 kap. 1 § YGL varigenom YGL:s tillämpningsområde utökas till att omfatta elektroniska upptagningar som levereras med innehåll som kan uppfattas utan tekniskt hjälpmedel och som inte möjliggör nedladdning eller kommunikation mellan enskilda. För sådana upptagningar ska tillämpningslagens bestämmelser om tekniska upptagningar gälla.

5 kap.

4 §

Den som här i landet *ska* utse utgivare för en teknisk upptagning är skyldig att bevara ett exemplar under ett år från det att upptagningen blev offentlig. Denna skyldighet gäller också sådana tekniska *och elektroniska* upptagningar som avses i 1 kap. 7 § andra stycket tryckfrihetsförordningen.

Ändringen föranleds av ändringen av 1 kap. 7 § andra stycket TF, vilken i sin tur är en följd av utökningen av YGL:s tillämpningsområde till att omfatta elektroniska upptagningar som levereras med innehåll som kan uppfattas utan tekniskt hjälpmedel och som inte möjliggör nedladdning eller kommunikation mellan enskilda (se det nya femte stycket i 1 kap. 1 § YGL).

Ikraftträdande

Ändringarna föranleds av utökningen av YGL:s tillämpningsområde till att omfatta elektroniska upptagningar som levereras med innehåll som kan uppfattas utan tekniskt hjälpmedel och som inte möjliggör nedladdning eller kommunikation mellan enskilda och bör träda i kraft samtidigt som ändringen i YGL.

Statens offentliga utredningar 2009

Kronologisk förteckning

1. En mer rättssäker inhämtning av elektronisk kommunikation i brottsbekämpningen. Ju.
2. Nya nät för förnybar el. N.
3. Ransonering och prisreglering i krig och fred. Fö.
4. Sekretess vid anställning av myndighetschefer. Fi.
5. Säkerhetskopiers rättsliga status. Ju.
6. Återkrav inom välfärdssystemen. – Förslag till lagstiftning. Fi.
7. Den svenska administrationen av jordbruksstöd. Jo.
8. Trygg med vad du äter – nya myndigheter för säkra livsmedel och hållbar produktion. Jo.
9. Säkerhetskontroller vid fullmäktige- och nämndsammanträden. Fi.
10. Miljöprocessen. M.
11. En nationell cancerstrategi för framtiden. S.
12. Skatt i retur. Fi.
13. Effektiviteten i Kriminalvårdens lokal-försörjning. Ju.
14. Grundlagsskydd för digital bio och andra yttrandefrihetsrättsliga frågor. Ju.

Statens offentliga utredningar 2009

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

- En mer rättssäker inhämtning av elektronisk kommunikation i brottsbekämpningen. [1]
Säkerhetskopiars rättsliga status. [5]
Effektiviteten i Kriminalvårdens lokalförsörjning. [13]
Grundlagsskydd för digital bio och andra yttrandefrihetsrättsliga frågor. [14]

Försvarsdepartementet

- Ransoning och prisreglering i krig och fred. [3]

Socialdepartementet

- En nationell cancerstrategi för framtiden. [11]

Finansdepartementet

- Sekretess vid anställning av myndighetschefer. [4]
Återkrav inom välfärdssystemen.
– Förslag till lagstiftning. [6]
Säkerhetskontroller vid fullmäktige- och nämndsammanträden. [9]
Skatt i retur. [12]

Jordbruksdepartementet

- Den svenska administrationen av jordbruksstöd. [7]
Trygg med vad du äter – nya myndigheter för säkra livsmedel och hållbar produktion.. [8]

Miljödepartementet

- Miljöprocessen. [10]

Näringsdepartementet

- Nya nät för förnybar el. [2]